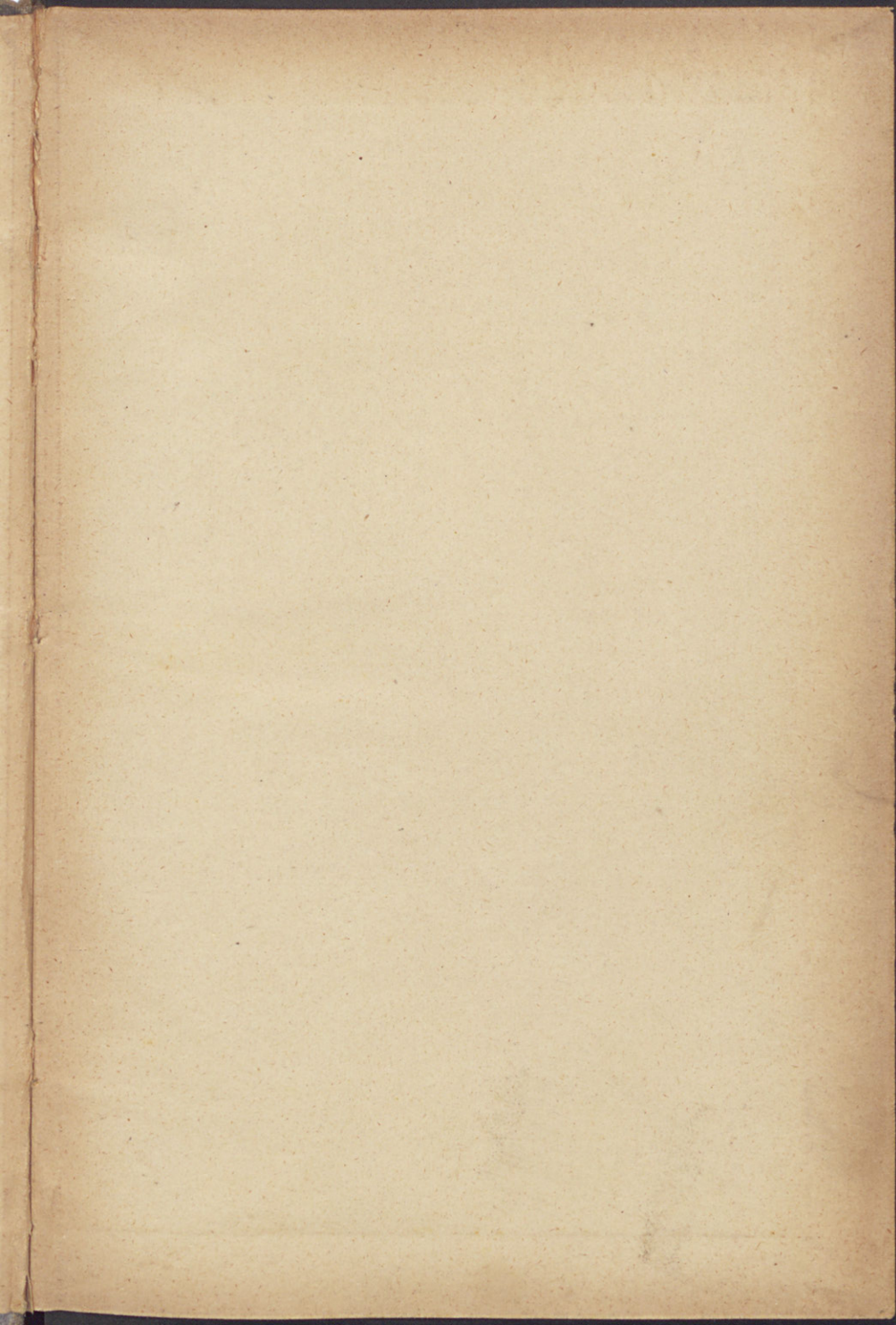
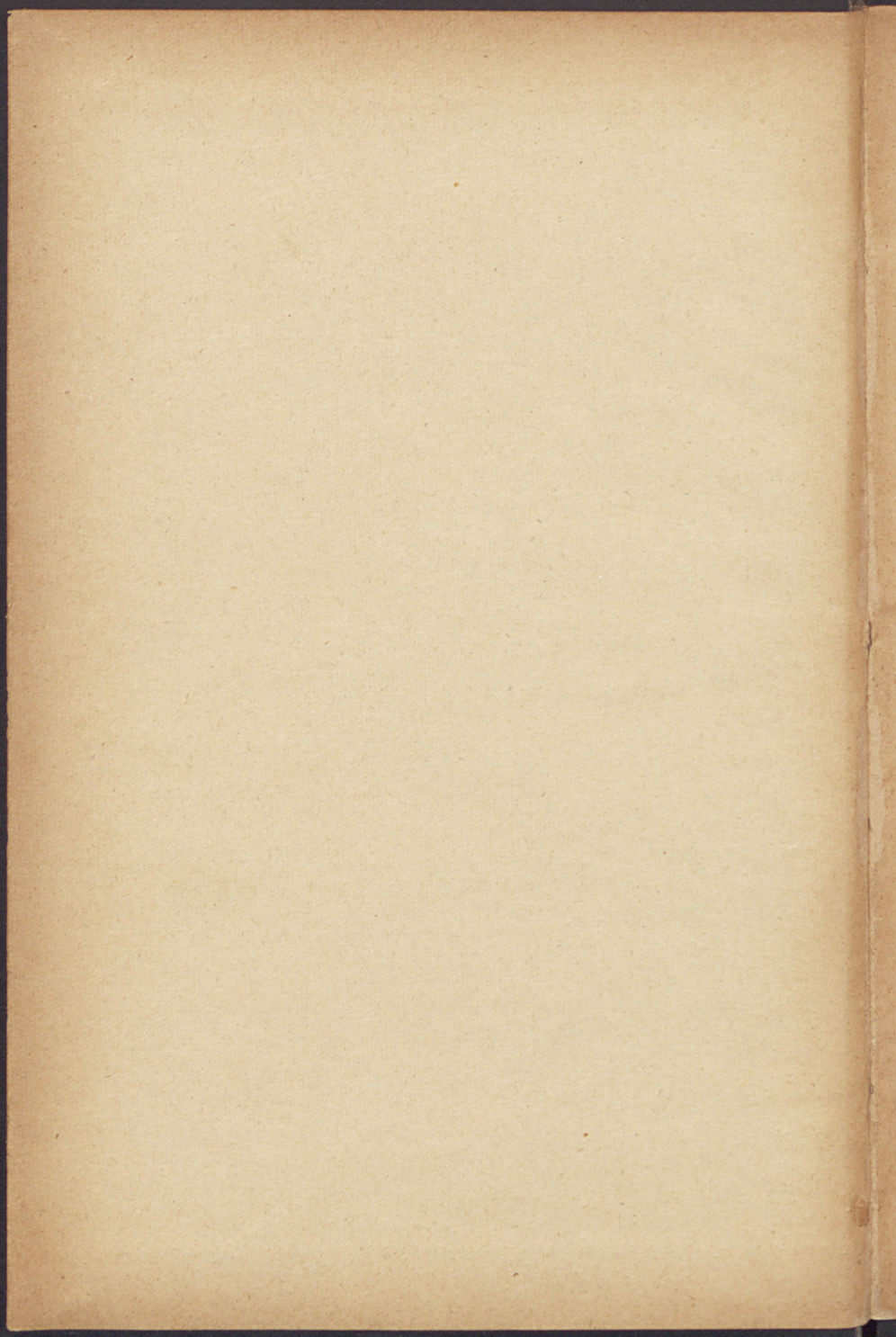
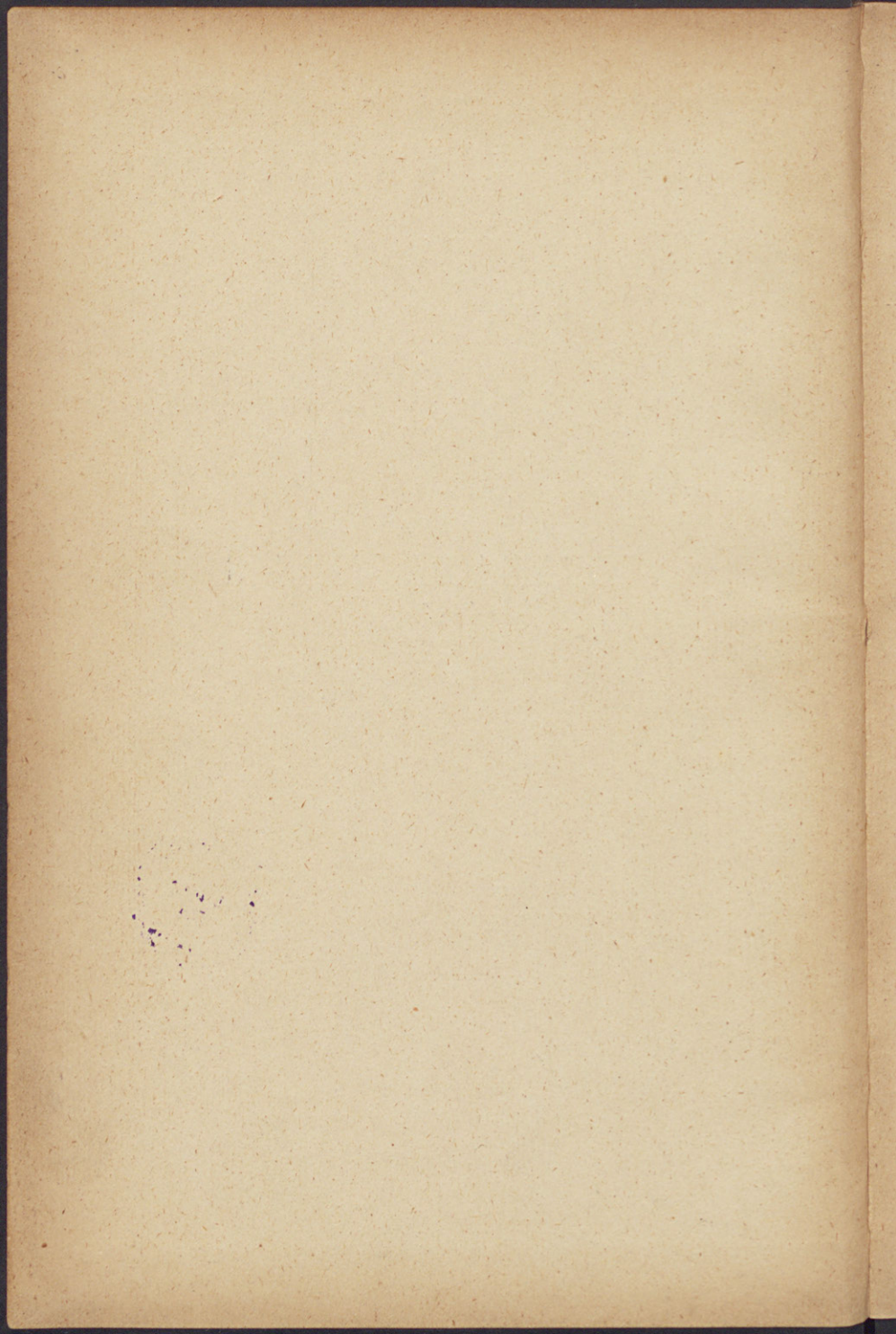

987516

A HELYES MAGYARSÁG
SZÓTÁRA

A HELYES MAGYARSÁG SZÓTÁRA

A HIBÁS KIFEJEZÉSEK,
A KERÜLENDŐ IDEGEN SZÓK S A HELYESÍRÁSI
KÉTSÉGEK JEGYZÉKE

IRTA

SIMONYI ZSIGMOND

A MAGYAR NYELVŐR SZERKESZTŐJE

BUDAPEST, 1914.
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
VI., Andrásy-út 16.

913786

SZÓTÁR.

† à 5 f: 5 fillérvével, 5 f-vel.
 á-tól († cettig) z-ig: elejétől vé-
 gig, töviről hegyire. [ban.
ab invisis: látatlanban, vaktá-
abajgat tárgyas ige, a. m. ker-
 get, zargat; *óbéogat* értelmé-
 ben szokaitlan.

Abauj-Torna; *abaujmegyei*.
abbahagy.

† *abdikáció*: lemondás.

† *abdikál*: lemond.

abbeli (két *b*-vel).

ábéce.

Abesszinia.

† *abgespannt*: bágyadt, lankadt,
 elcsigázott, leszerelt.

† *ablakredőny*: ablakredő, gör-
 dítő, roletta.

† *abnormális*, *abnormis*: rend-
 v. természetellenes, kivételes.

Rövidítések és jelek: *a. m.* — annyi mint; *h.* — helyett; *hs.* — he-
 lyes; *l.* — lásd; *lat.* — latinos; *ném.* — németes; *nép.* — népies;
pl. — például; *rég.* — régies; *vki, vmi* — valaki, valami; *vő.* vesd
 össze; ~ a címszó ismétlését jelenti, pl. „áll; jót ~“ olvasd: „áll;
 jót áll”; — † az okvetlen kerülendő hibákat jelöli, amelyeket vala-
 mire való író egyáltalán nem követ el, v. amelyek a magyar élő-
 beszéd szokásától nagyon is elütnek v. teljesen haszontalanok.*
 A címszóra következő kettőspont e jegyzékben mindig azt
 jelenti, hogy a kettőspont utáni kifejezés v. írásmód helyesebb a
 megelőzőnél; pl. „† *banquet*: bankett: lakoma.” azt teszi, hogy
banquet kerülendő írásmód, jobb a *bankett*, s ennél is jobb a
lakoma. — A magányosan álló szók csak a legszokottabb v. leg-
 jobb helyesírást tüntetik föl, pl. *avégett*, *ázsió* stb. (t. i.
 nem a *végett*, *agio*; ami ilyenkor zárójelben van, az kevésbé helyes).

* Amik előtt nincs kereszt, de utánuk kettőspont, azok egy vagy
 más okból tűrhetők, de a kettőspont után következő javítással legalább
 sok esetben helyettesíthetjük.

- † *abnormitás*: rend- v. természetellenesség, szabálytalanság.
- † *abonnál*: járat, előfizet rá, megrendel, (páholyt) bérel.
- ábra*: kép; rajz, ábrázolat.
- ábrándoz* v. *ábrándozik*.
- abroncs*.
- † *abszol* (*abzágol*): lemond, visszavonja ígését, izen hogy nem megy el.
- abstr*... l. *absztr*...
- † *abszontálja magát*: elmarad, távol marad.
- † *abszolúció*: fölöldozás, fölmentés, bűnbocsánat.
- abszolút*: föltétlen, általános, teljes, tiszta (pl. igazság), korlátlan (uralom).
- † *abszolúte*: föltétlenül, teljességgel, éppenséggel.
- abszolútizmus*: korlátlan uralom, kényuralom.
- † *abszolvál*: fölöldoz, fölment; (tanulmányt, iskolát) elvégez, végig jár.
- † *abszorbeál*: fölszí, fölemészt.
- † *absztrahál*: elvon; *ettől ~ va*: ezt nem tekintve, mellőzve.
- † *absztrakció*: elvonás.
- † *absztrakt*: elvont.
- † *abszurd*: képtelen.
- † *abszurditás*, *abszurdum*: képzelenség.
- † *abúzus*: visszaélés.
- † *abzug*: abcug: le vele, eláll!
- † *abzugol*: abcugol: lehurrogat.
- ac*... l. *ak*...
- acetilén*.
- † *a conto*: hitelbe.
- ad 1*, *ad 2*, *ad 3* (a hivatalos nyelv idegenszerűsége): 1-hez, 2-höz, 3-hoz, v. 1.-höz, 2.-hoz, 3.-hoz, v. csak 1. 2. 3.
- ad*, *ád*; színdarabot, szerepet
- ~ eh. játszik, hs. (vő. elő-ád); ~ ja a gavallért, a sér-tődöttet hs.; ellengőzt ~: ellengőzzel hátrál; l. még adandó, adatott.
- † *ad acta tenni*: félretenni.
- adagio*, *adázsió*: lassan, lassú.
- adandó alkalommal*: alkalmi-lag, alkalom adtával v. adtán.
- † *adaptál*: átalakít, alkalmaz.
- adatott*; nem ~ megérnie (rég.): nem érte meg, nem érhet-te meg; nem ~ neki a szónok-lat hatalma: nem rendelke-zett a sz. hatalmával.
- † *adekvát*: megfelelő, egyértékű.
- † *adeptus*: beavatott, tanítvány.
- † *ad hoc*, *adhok*: e célra (való v. rendelt), ez esetre (illő).
- adjunktus*: segéd, tanársegéd.
- † *adjusztál*: fölszerel, (meg)-*adjutáns*: hadsegéd. [igazít.
- adlátus*: segéd.
- adminisztráció*: igazgatás, köz-igazgatás, kezelés.
- adminisztrál*: igazgat, kezel.
- adminisztratív*: igazgatási, ke-zelési (pl. teendők), közigaz-gatási (pl. úton).
- admirális*: tengernagy.
- † *ad normam*: mintájára, mint.
- † *ad notam*: nótájára; ~ *venni*: tudomásul venni.
- † *adóköteles*: adófizető.
- † *adománynemes*: adományos n.
- adományoz*: ajándékoz, ád.
- adomáz* v. ~ *ik*, mind a kettő helyes.
- adómentes*: adótól ment, nem-adózó, adó-nemfizető.
- † *adoptáció*: örökbefogadás.
- † *adoptál*: örökbe fogad.
- † *ad referendum*: jelentéstétel végett (tudomásul). [cím.
- † *adressz*: cím, levélcím, lakás-

- † *adressál*: címez, intéz.
 † *adressátus*: címzett.
adulíroz: aduítóz.
ad vocem: igaz, igaz is, erről jut eszembe.
 † *aegis*: ótalom, védőszárny.
 † *aequator*: egyenlítő.
 † *aequivalens*: egyértékes, -ű, megfelelő, egyenérték, dfj.
 † *aera*: időszámítás; korszak.
aeroplán: repülőgép, légjáró.
 † *aesthetika*: esztetika.
afelől.
afféle (két f-fel; ez a szokottabb kiejtés). [színlelés.
affektáció: affektálás, tetszélgés,
affektus: indulat, hevület, gerjedelem.
aforizmus, aforizma: gondolat, (velős) mondás.
Afrika-utazó: afrikai utazó, A-járó.
agancs: szarv, ágas szarv.
 † *agát* (drágakő).
 † *agent provocateur*: fölbérelt bujtogató.
aggály: aggodalom.
 † *agancs* I. *agancs*.
aggat (nem kg).
aggkor. [aggódó.
 † *aggodalomteljes*: aggodalmas,
 † *aggódik vmi fölött*: a. vmin.
 † *aggresszív*: támadó.
agáság.
agilis: eleven, életrevaló.
agilitás: elevenség, életrevaló.
 † *agio*: ázsíó. [ság.
agitáció: izgatás, mozgalom.
agitál: izgat, mozgalmat indít, mozgolódik.
agitátor: izgató.
 † *agnoszkál*: fölismer, megállapítja a személyazonosságot v. hitelességet.
 † *agónia*: haldoklás, vonaglás, végvonaglás.
 † *agonizál*: haldoklik, a végét járja, vonaglik.
 † *agrikultúra*: földművelés.
ágrólszakadt.
agy a. m. koponya, nem a. m. agyvelő; † gerinc ~: gerincvelő.
ágy; ~ at csinál: ~ at (meg)vet; † ~ at őriz: ~ ban (kell) marad(nia), az ~ at nyomja, fekvő beteg.
agykér, régi szó, a. m. agyké-
ágyu (*ágyú*). [reg.
 † *a hány*: ahány. — *ahelyett*.
áhitat; ~ os v. ájtatos.
 † *a hogy*: *ahogy*. [nan.
 † *a hol, a honnan*: ahol, ahon-
 † *ahoz*: ahhoz (vö. *arra, annak*).
ajánl (*ajál*), *ajánlat* (I. *hoz*).
 † *ajók* (csinált szó): szárdella.
 † *ajánlatkürás* (*Offertausschreibung*): pályázat, p.-hirdetés.
akác v. *ákác*.
akadályoz; meg kell ~ ni, hogy tervünket elárulják: — hogy el ne árulják.
akadémia (mint köznév); az *Akadémia* = a M. Tud. Akadémia.
 † *akadémice*: elméletben.
akadémikus: akadémiai (tag); † ~ (tárgyalás): elméleti.
akadoz v. *akadozik*.
akár (kötőszó, nem *akar*).
akár csak (nem egybeírva, vö. mintha csak), de *akármí, akárhó* stb.
akar: ez a szó azt ~ ja mondani: evvel azt ~ juk (v. ~ ja az író) mondani; † ~ va, nem ~ va; ~ va ~ atal, kénytelen-kelletlen; † jőj-

- jön, ami ~: akármilyen törté-
 jen is.
- † *akarattal*: készakarva, szánt-
 szándékkal, szándékosan.
- akarnok* eh. kapaszkodó —
 csak tréfásan.
- † *akatholikus*: nem katolikus.
- † *akcentuál*: hangsúlyoz, kiemel.
- † *akcentus*: hangsúly; hanglej-
 tés; (betűn) ékezet.
- † *akceptábilis*: elfogadható.
- † *akceptál*: elfogad, szerződte.
- † *akcesszórius*: mellék-, járulé-
 k.
- † *akcidencia*: mellékkereset.
- † *akcidentális*: mellékes, eset-
 leges.
- akció*: mozgalom; † ~ *ba lép*:
 működni kezd, dologhoz lát;
 ~ *képes* cselekvőképes, életre-
 való.
- † *akép*: akkép (vö. *akkor, attól*).
- † *akgat*: aggat.
- a ki*: aki.
- akként, akkép*.
- † *akklimizál*: meghonosít.
- † *akklimizálódik*: meghonosul,
 megszokik, alkalmazkodik.
- † *akkommodál*: alkalmaz, hozzá
 alk.; † ~ *ja magát*: alkalmaz-
akkor, akkora. [kodik.
- † *akkreditál*: hitelesít, elismer,
 meghatalmaz.
- † *akkumulátor*: gyűjtő.
- † *a konto*: hitelbe.
- aközben* (nem *kk*).
- a közben*: aközben (vö. *amellet*,
akta (nem *c*-vel). [azután. .].
- akt*: testtanulmány (élő modell
 után). [kődő.
- aktív*: cselekvő, tevékeny, mű-
 † *aktivitás*: tevékenység, műkö-
 dés.
- † *aktuális*: időszerű, alkalom-
 szerű, napi érdekű.
- † *aktualitás*: időszerűség, alka-
 lomszerűség.
- † *aktus*: tett, cselekedet, tény-
 kedés; † a koronázás ~ a
 alatt: a k. végrehajtása v. fo-
 lyamata közben.
- akusztika*: (fizikai) hangtan;
 rossz az ~: rosszul hallani.
- akvarell*, l. *aquarell*. [ség.
- † *akvizíció*: szerzemény, nyere-
al, föl, bel, kül névszók (vmi-
 nek alja, föle, belje) bátran
 megállhatnak efféle összeté-
 telekben: *alvezér, fölpörős,*
betföld, külszín; vannak ilye-
 nek a régiségben s a nép-
 nyelvben is: *alföld, felföld,*
fölház, felszóval, külföld, föl-
ál, l. álhaj. [szín stb.
- alagya* (elavult): elégia.
- † *aláépíteni vmit*: megalapozni,
 megtámogatni.
- alákötés* (Unterbindung): (ér)-
 megkötés, érkötés.
- alaposan* † eh. nagyon, erősen,
 istenesen. [ver, fölriaszt.
- † *alarmíroz* (allarmieren): föl-
alatt, l. ért.
- alávet*, ~ *i magát*, meg kell
 mondanunk, hogy ki alá v.
 mi alá; † Caesar Galliát alá-
 vetette: meghódította, meg-
 hódította, hatalma alá haj-
 totta; † ~ *i magát*: meghódol,
 megalázkodik. [lárva.
- † *álca*: álarc, álorca; (rovar)
- † *álcáz*: álarcra főd, leplez.
- áld*; *áldd meg*.
- † *áldásdús*: áldáshozó: áldásos.
- † *áldozár*: áldozó pap.
- † *áldozatkész*: áldozatra kész,
 áldozni kész, áldozókész,
Alduna. [odaadó.
- alja*; *vminek alfája*: ábécéje,
 elemei, kezdete.

† *alfabétikus*: betürendes, ábéce-rendü. [betüsor.]

† *alfabétum*: ábéce, betürend, *alföld*, akármelyik *alföld*; *Alföld*, a nagy magyar Alföld tulajdonneve.

álhaj époly hs. mint vendéghaj.

ahang: mély, hátsó h. (nyelvt.)

aligha ment el: aligha elment:

† *alighanem elment*: aligha el nem ment; *alighanem zöld*: aligha nem zöld.

Alisz (nem *Alice*). — *alj*, *aljas*. *alkalmazás*; † ilyenkor a 13. § talál v. nyer ~t: a 13. §-t alkalmazzuk v. kell v. szokás alkalmazni.

alkalmatosság: ma csak a. m. 'járómű', kocsi stb., szóval közlekedésre való alkalom (nem általában alkalom).

alkalomkor: alkalommal; a szüret alkalmakor: a sz. alkalmával; más alkalmakkor: más esetekben.

alkatrész: alkotórész.

alkot: † a gyűlésnek első tárgyát a szakiskola kérdése ~ta: .. tárgya a sz. kérdése volt (l. képez).

† *alkotmányhű*: alkotmányos (pártok stb.).

alkudj, *alkudni*, *alkudtam*.

alkulcs: tolvajkulcs.

† *alkusz*: közbenjáró ügynök, alkuszterző.

alkuszik v. *alkudik*.

áll; *jól áll*, *rosszul áll neki* v. *rajta* a ruha meghonosult szólások, de magyarosabb: *illik neki*, kivált átvitt értelemben: † az elmés galloknak rosszul áll az érzelgősség: nem való nekik, nem illik hozzájuk; nem ~ hatalmamban:

nincsen h., nincs módomban; — ahogy most ~ a dolog: ahogy most van a dolog; — mi ~ a könyvben, ma ~ a hivatalos lapban; van; — † ez a szó tárgy esetben ~: t. van (vagy: ez tárgyeset).

álladalom (elavult): állam.

államépítészeti hivatal: állami építkező (v. építő) hivatal.

államgimnázium: állami gimnázium (vö. állami népiskola).

államrendőrség: állami r.

állandóan: folytonosan, mindig, örökké.

állás; † a dolgok ilyen ~ a mellett: ilyen körülmények kö-

állat, *állattan*. — *allegória*. [zött. *allegro*: friss. — *állhatatlan*.

állít; † úgy állítja oda a németeket, mint akik... úgy tün-

tetű föl..

állítólag: állítják, úgy mondják, hírlik, hír szerint, hallomás szerint.

állkapca a régibb alak, *állkapocs* újabban, okoskodás útján támadt szóalak.

állócsillag.

† *allokúció*: beszéd.

állomás, *állomásfőnök*; *állott*.

† *allövet*: klistér.

† *allúzió*: célzás, példálódzás.

† *allűr*, *allure*: viselkedés, föllépés.

alma; † *almákat eszik* ném. (Äpfel essen): almát eszik.

álmodik, *álmodozik*.

alólirott (régies): alulirott; honnan? .. alól.

Alpesek (*Alpok*); *alpesi* († *alpi*).

† *alpesnyomás*: lidércnyomás.

alsó; *legalsó* helyi értelemben; *legalsóbb* átvitt értelemben.

Alsó-Ausztria; Alsó-Fehér megye.

Altaj hegység, altaji nyelvek.

által az eszközhatározásban akkor van helyén, ha ember szolgál a cselekvés eszközüül: *Barátom á. értem célt; — a még senki á. be nem utazott földrész: senkitől, v. amelyet még senki be n. u.; a klaszszikusok á. művelt költői fajok: a kl. művelte k. f. — atyafisága á. vagy révén jutott a hivatalhoz.*

† *altán:* erkély.

† *alterál:* zavar, izgat, bosszant.

† *alternatív:* kettős, kétféle.

alternatíva: választás, kényszerű választás. [emberszeretet.

† *altruizmus:* felebaráti szeretet,

aludj, aludni, aludtam; † aludni ment: lefeküdt.

alvadás: megalvás.

† *aly:* alj.

ám eh. de inkább csak költői nyelvben van helyén.

† *ama ember:* amaz ember, de legjobb: az az ember.

amateur, amatőr: műkedvelő.

amaz, l. ama.

ambició: becsvágy, iparkodás.

† *ambicionál vmit:* törekszik, jogot tart, vágyakozik vmire.

ambiciózus: becsvágyó, törekvő.

amellet, amely. [nyire.

amennyi, amennyiben, amenny-amennyiben † mert és ha he-Amerika. [lyett.

† *amfibium:* kétéltű.

amfora: kétfülű korsó.

ami, amily, amíg, amint, amint-hogy, amióta.

ami † ez, és ez, pedig ez helyett.

ammondó vagyok. [gyelem.

† *amnesztia:* bűnbocsánat, ke-amortizáció: (tőke)törlesztés.

amortizál: (tőkét) törleszt.

† *ampelológia:* szőlészet.

† *amulet:* ereklye, bűvös szer.

† *amputál:* levág (testrészt).
anakronizmus: kortévesztés, korszerűtlenség.

† *analfabéta:* írástudatlan.

analitikus: elemző.

analizál: elemez.

analízis: elemzés.

analóg: hasonló, megfelelő.

anapesztus. [fejtelenség.

anarkia: törvénytelen állapot,

anarkikus: fejtelten, törvénytelen-

anatómia: boncolás(tan). [küli-

† *anathéma:* (egyházi) átok; a.

alá vet: kiátkoz, átok alá vet.

† *anbringol:* alkalmaz vmit,

túladd vmin, rásóz vmit vkire.

anciennitás: korrend, időbeli elsőbbség, időbeli rang.

Andrássy-út, Andrássy-úti.

anekdota: adoma.

anélkül.

angyalcsinálás: gyermekirtás.

† *animál:* biztat, serkent, kedvet kelt vkiben.

† *animó:* kedv, jókedv.

† *animóztatás:* ingerültség, ellenséges indulat.

Anjou-ház, Anjou-kori.

ankét: szaktanácskozmány.

† *annálek:* évkönyvek, krónika.

† *annekszió:* elfoglalás, bekebelezés, annektálás.

annektál: elfoglal, bekebelez.

† *annélkül:* anélkül. [régente.

† *anno dazumal:* annak idején,

† *annonce, annonsz:* hirdetés.

† *annonszíroz:* hirdet.

† *annuitás:* évi törlesztés, évi

annyi, két-annyi. [részlet.

† *anomália:* szabálytalanság, visszásság, hiba.

- † *anoním*: névtelen.
 † *anonimitás*: névtelenség.
anorganikus: szervetlen.
 † *antagonista*: ellenfél.
 † *antagonizmus*: ellentét, ellenséges viszony, ellenségeskedés.
antarktikus: délisarki.
 † *antedatál*: előbbről keltez.
anthológia.
 † *antichambróroz*: kilincsel, előszobázik.
 † *anticipál vmit*: megelőz, előlegez, elébe vág.
 † *anticipando*: előre, eleve.
antik: ókori, régi.
 † *antikvitás*: régiség.
 † *antipathia*: idegenkedés, ellenszenv, gyűlölet.
 † *antipathikus*: visszatetsző, kiállhatatlan, ellenszenves.
 † *antiquár*: antikvár.
antul csak tréfás stílusban.
 † *anzágot*: tódit, henceg.
Anyégin.
 † *apaló, apamén*: csődör, magló.
apály, a régi *dagály* mintájára alkotott szó. [évi járulék.
 † *apanage*: apanázs: havipénz,
apátia: egykedvűség, érzéketlenség, tompultság, fásultság.
apátikus: érzéketlen, eltompult,
apellál: föllebbez. [fásult.
apelláta: föllebbezés.
 † *apertura*: üresedés.
 † *aplomb*: önérzet, nagyképűség, nagy gar(ral).
 † *apodiktikus*: határozott, biztos, cáfolhatatlan.
apokrif: nem hiteles, ál, koholt.
 † *ápolda*: ápoló intézet v. ház.
 † *áponc*: ápoló, beteg.
 † *apológia*: védelem, vébőbeszéd, védőirat.
 † *aposztata*: hithagyó, hitehagyó, hitehagyott.
- † *aposztatál*: kitér, hitét elhagyja.
 † *aposztázia*: hithagyás, hitehagyás, kitérés.
 † *aposztrof*: hiányjel.
 † *aposztrofál*: (meg)szólít, (hozzá) fordul.
 † *apothéózis*: istenítés, dicsőítés.
 † *apparátus*: készülék; készület.
appellál, appelláta, l. *apellál* stb.
 † *appetitlich*: étvágygerjesztő, kívánatos, kedves, takaros.
 † *applaníroz*: kiegyenget; kiegyenlít, elsimít.
 † *applikál*: alkalmaz.
apprehendál, apprehendál: nehezelt, megorrol, vmiért megsértődik, vmit zokon vesz.
apprehenzió: neheztelés, sértődés.
 † *approbáció*: jóváhagyás, engedélyezés. [lyez.
 † *approbál*: jóváhagy, engedélyez.
 † *appropriáció*: fölhatalmazás.
 † *appropriációnális* (törvényjavaslat): fölhatalmazó.
 † *approximativ*: megközelítő.
 † *ápril*: április.
a priori: eleve, előre.
 † *à propos*: igaz, igaz is, erről jut eszembe.
 † *aquarell*: vízfestmény, akvarell; *a.-festés*: vízfestés.
arab, Arábia, arabul (tréfásan: arabusul).
áradoz v. *-ik*. — *arány*, l. ölt. *aranyhegyeket ígér* (goldene Berge versprechen): eget földet ígér.
arc: (furcsa stb.) arcot csinál: arcot vág, mutat, képet vág; † jó arcot csinál: jó kedvet tetet. [ségtan.
archaeologus, arkeológus: régiségtudós, -buvár.

- † *archaikus*: ódon, régies.
 † *archaizmus*: régiesség.
 † *architektúra*: építés, műépítés, építő művészet.
 † *architektus*: műépítő, építő
 † *archivum*: levéltár. [művész.
 † *areopág*: ítélőszék.
 † *argumentáció*: okoskodás, bizonyítás, megokolás.
 † *argumentál*: okoskodik, bizonyít, megokol.
 † *argumentum*: bizonyíték, okadat, erősség. [urak.
arisztokrácia: főnemesség, főarisztokrata: főúr, -nemes, főrangú.
arisztokratikus: főúri, úri.
 † *aritmetika*: számtan.
arkádok: boltíves folyosó, ivcsarnok.
 † *arkánium*: csodaszer.
 † *arktikus*: északsarki.
 † *aróma*: zamat.
áros (elavult): árus.
Árpád-kori, Árpádok kora.
 † *ar(r)anzsír*: rendez.
 † *arrogancia*: követelődzés, pöf-feszkedés, fönnhéjazás.
 † *arrogál*: (meg)követel, magának tulajdonít, bitorol.
 † *arrogans*: követelődző, pöf-feszkedő, nagyralátó.
 † *arsenicum*: arzenikum, arzén.
 † *arteria*: ütőér. [hető.
 † *artikulált* (hang): tagolt; ért.
 † *artikulus*: (törvény)cikk; név.
 † *artilleria*: tüzérség. [elő.
 † *artillerista*: tüzér.
Arthur: Artur.
 † *áruda*: áruló hely, -árulás (p. dohányárulás), bolt, eladó hely. [tan.
 † *áruisme*: áruismeret(ek), áru-
árusít: árul, elad. [szertár.
 † *arzenál*: fegyvertár, (hadi
- arzis*: erős rész, emelkedés.
 † *asceta* l. *aszкета*.
ásító v. -ik.
 † *asphalt*: aszfalt. [pályázik.
assa foetida: bűzös növény.
 † *aspirál*: vágyódik, törekszik,
asz: disznó (a kártyában).
asszekurál: biztosít.
 † *asszentál*: soroz (katonát).
 † *asszimilál* (át)hasonít; a-
ódik: (át)hasonul.
 † *asszisztál*: segítkezik.
 † *asszisztens*: (tanár)segéd.
 † *asszociáció*: (képzet)társulás.
 † *asszociálódik*: társul, kapcsol-
asszonánc. [lódik.
asszony, régente megtisztelő cím volt (mint a mai *úrnő*, *úr-asszony*), azt mondták: *király* ~, *királyné* ~, ~ *unk Mária*, s ez értelemben újabb költőink és íróink fölélesztettek: *király* ~ *kertje*, *Blaháné* ~ v. *Blaha Lujza* ~. A mai élőbeszéd csak meglelt nőszemélyt, különösen férjes nőt ért rajta. (Birtokos személyraggal is: ~ *om* eh. feleségem). Családnevekhez csak a -*né* közvetésével járul: *Kovácsné* ~; † *Kovács* ~. Keresztnévvel többnyire megvetőleg v. leereszkedőleg használják, pl. nemhites asszonyról v. hozzá beszélve: *Zsuzsi* ~ stb., de pl. *Ágnes* ~.
 † *asylum*: menedék.
aszály, régi szó.
aszerint. — *aszfalt*, *aszfaltos*.
aszкета: remete, önsanyargató.
 † *aszkor*: tüdővész, sorvadás.
 † *aszkoros*: tüdővész, sorvadás-
asztrológia: csillagjóslás. [sos.
asztrológus: csillagjós.
 † *asztronómia*: csillagászat.

- † *asztronómus*: csillagász, csillagvizsgáló.
- aszu* v. *asszu* (régente *aszju*).
- † *atak*: támadás, roham. [han.]
- † *atakiroz*: megtámad, megro-
† *átalában, átalános, általában,*
† *átalány. — által.* [általános.]
- † *atelier*: műterem, dolgozó-
(szoba).
- † *a tempo*: épen jókor.
- † *áteres*: áteresztő.
- átesik* l. *átjön*.
- † *atheista*: istentagadó.
- † *atheizmus*: istentagadás.
- Athén.* [hún király.]
- atilla* (ruha), *Atilla* v. *Attila* (a
† *átiratilag*: átiratban.)
- † *átjön* a vizsgálaton; átesik,
átesuszik, leteszi (tréf. le-
rakja) a v.-ot.
- Atlanti-oceán.* [óriás.]
- atléta*: erőművész, bajvivő;
- atlétika*: testedzés, testgyakorlás.
- † *atmosfera*: légkör, levegő.
- átmegy*: † rothadásba megy át
(in Fäulnis übergehen): rothadásnak indul, r.-ni kezd.
- † *atrocitás*: kegyetlenkedés.
- † *átszármaztat*: átküld, átad, át-
juttat, eljuttat, elküld.
- † *attaché*: követségi titkár.
- † *attaque* l. *atak*.
- Attila*, l. *atilla*. [dás.]
- † *attentátum*: merénylet, táma-
† *attributum*: jelző, ismertető
jel, tulajdonság.
- átvesz*; † ~ i a nyelvtant: el-
végzi, végig megy rajta, átta-
nulja, átolvassa. [tragen.]
- átvezet* (keresk.): átitkat (vor-
† *audiencia*: kihallgatás, fogad-
dás; ~ t *ád*: fogad.)
- atya*; a hon *atyái* v. *atyjai* egy-
aránt helyes; vö. *hiba*, *hibái*
- és *bátya*, *bátyjai*, *öccsei*,
nénjei. [fia..]
- atyafi* ragozva: atyámfia, atyánk-
† *auditor*: hadbíró. [gatóság.]
- † *auditorium*: előadóterem, hall-
† *aufalag*: rávaló, bevaló, rá-
adás, hús (a főzélékre).
- † *aufauf*: fölfujt. [pole.]
- † *aufsatz*: lábastál, sütemény-
† *aufschneidol* (*aufsnájdol*): tó-
dít, henceg.
- † *aukció*: árverés, vásár.
- † *auktoritás*: tekintély.
- † *aula*: udvar; díszterem.
- † *aulikus*: udvari (érezelmű), ud-
varpárti.
- † *auspicium*: előjel, remény.
- Ausztrália.*
- Ausztria* (elválasztva *Ausztria*).
- † *authentikus*: hiteles.
- autobiográfia*: önéletrajz.
- † *autochthon*: őslakó, bennszü-
lött, tösgyökeres, eredeti.
- † *autogramm*: kézírás.
- autokracia*: kényuraság, kény-
† *autokrata*: kényúr. [uralom.]
- automobil*: gépkocsi.
- † *autonómia*: önkormányzat.
- † *autorizál*: fölhatalmaz, följo-
gosít.
- autoszuggestió*: önmagával
való elhitést.
- † *aval* (székelyes): avval
- † *avancement*: előlépés, hala-
dás, előléptetés.
- † *avanciroz*, *avandzsíroz*: előlép.
avégett. [halad.]
- aviatika*: légjárás, repülés.
- aviatikus*: légjáró.
- avval*, *evvel* v. *azzal*, *ezzel*.
- azalatt*, *azáltal*, *azaz*, *azelőtt*.
- † *ázalag*: ázalékállat.
- † *azilum*: menedék(hely).
- azon*, *ezen* h. *jobb az a*, *ez a*.
azonban (nem *m*), — *azonegy*.

azonfölül, azonkívül, azontúl.
azulán, azlán; kérdésben † és
 aztán?: hát aztán?

azzal v. avval: „a miniszter a.
 küldötte vissza a tervet,
 hogy . . .”, „az indítványt elfo-
 gadták a. hogy . . .” hs. rövi-
 dítések eh. a. a hozzáadás-
 sal, megjegyzéssel.

Ázsia-utazó: ázsiai utazó, Ázsia-
 ársió. [járó.]

† *aszúr:* áttört, mesterkés, bor-
 sókás (hímzés stb.); *a. van:*
 tájékozva van.

babkávé: szemes kávé.

*Bács-Bodrog vármegye, bács-
 megyei.*

† *bagatell:* potomság, apró-
 cseprő dolog, csekélység; *b.*
ügyek: apró peres ügyek.

baisse: ár hanyatlás, árcsökke-
bajnok hs. régi szó. [nés.]

bakara (röv. *bakk*), francia sze-
 rencsejáték (kártya).

bakfis: süldő(-lány), serdülő
 lány, fruska.

† *balanszíroz:* egyensúlyoz; in-

† *balkon:* erkély. [gadozik.]

† *ballaszt:* fölösleges teher, holt

† *ballett:* balett. [súly.]

ballisztika: a hajítás (hajító gé-
 pek) elmélete.

† *ballon:* léggömb; gömb, labda.

† *ballottage:* golyózás.

† *balneológia:* fürdőügy.

† *ballustrade:* korlát, könyöklő.

balsó, jobbsó e. h. baloldali,
 jobboldali: szokatlan, de nem
 helytelen. [széli.]

† *banális:* elcsépelet, köznapi, út-

† *bánatteljes:* bánatos, búbána-
 tos.

† *bandage:* kötelék, kötöszér.

† *bankett:* lakoma, társas ebéd
 v. vacsora, áldomás.

† *bánkódik vmi fölött:* vmin b.

† *bankrót:* bukott, tönkrement;
 bukás, csőd.

barakk: deszkaház, sátor.

† *barbarizmus:* idegenszerűség.

† *barikád, barricade:* torlasz, gát.

† *barikadíroz, barricadíroz, el-b.:*
 eltorlaszt, eltorlaszol.

barok: 1. 17—18. századi stílus;
 2. furcsa, szokatlan, szertelen.

báró Eötvös: Eötvös báró.

barométer: légsúlymérő.

† *baronesse:* bárónő, báróné.

† *barrière:* sorompó, korlát.

basa (nem *p*-vel).

† *basis, bázis:* alap.

basrelief: fél- v. síkdombormű.

† *bassin:* medence, [víz-]gyűjtő.

† *bastard:* törvénytelen [øver-
 mek], fattyú.

† *bataljon:* zászlóalj.

Báthori István.

† *bátorságot merit:* fölbátoro-
 dik, bátorítja v. biztatja az a
 körülmény . . ; *bátorságot vesz*
magának: bátorkodik.

Batthyány Lajos gróf. [stb.]

bátya, bátyám, bátyád, bátyja

† *bázis:* alap. [épit.]

† *bazíroz:* alapít, (vmi alapra
be (indulatszó, pl. *be jó lesz!*)

be fogja vinni (nem *befogja*
bé eh. *be* erdélyiesség. [vinni].)

be-bejő, be-betekint stb.

bedáll v. *befagy*, hs.

† *beállít*, pl. munkát: megszün-
 tet, abbahagy; *b. messzelátót,*
mérőasztalt (einstellen): irá-
 nyít, igazít.

beamter: tisztviselő, hivatalnok.

† *bebeszéli neki* (*er redet ihm*
ein): elhiteti vele; † *b. ma-*

- gának: elhitesi magával, azt képzeli.
- Bécs* (magyar beszédben ne mondjunk *Wien-t*); *Bécsi-utca*, *bécsiutcai*.
- becsap* nép. eh. rászéd, megcsal.
- becses*; *b. családja*: tisztelt v. mélyen tisztelt v. úri v. kedves családja; † válaszolva becsesére: b. levelére v.: levelére tisztelettel válaszolva.
- † *becsmester*: becsüs, becsló.
- becsuk*, l. bezár.
- beenged*: beereszt, bebocsát.
- beér* v. utóler; † ~ vmivel: ~ i.
- † *befejezésre juttat* (zum *Abchluss bringen*): befejez, bevégez, betetőz; † *befejezést nyer*: befejeződik. [van.]
- befolyást gyakorol*: befolyással
- † *begyőz*: bebizonyít.
- behajóz* † eh. hajóra rak; † ~ za magát: hajóra száll.
- behoz* mulasztást, kárt, időt: helyrehoz, kipótól, helyreüt, jóvátesz. [megbizonyít.]
- beigazol*: igazol, bebizonyít,
- † *beigazolást nyer*: bebizonyul.
- beiratás*: beírás. [vall.]
- beismer*: elismer, bevall, meg-
- † *beismerésben van*: vall, vallo-mást tesz, megvallja tettét.
- bekeblez*, *bekebelez*.
- † *beképzél magának*: elhítt magával vmit; † *nagyon beképzelt*: elbizakodott, önhítt, magával eltelt.
- békesség* (két s).
- béketűrés*: türelem.
- béklyó*: békó.
- beküld*, ha nem v. hova be (pl. városba, bankba, hivatalba, tárházba), akkor: megküld, elküld vkinek (pl. számlát, belát, -ás hs. [árukat].
- † *bele* (*hinein*) eh. neki; † a vegyes vonat befutott a személyvonatba: nekiment a sz. vonatnak.
- beleéli magát*: beleszokik.
- bélés* vagy *béllés*.
- bellebb* (*beljebb*).
- belemegy* tervbe, javaslatba: beleegyezik, rááll, részt vesz.
- belenyugszik* nem hiba, nem egészen annyi, mint megnyugszik benne (vö. beleegyezik, beletörődik).
- belépti* (díj, jegy): belépő.
- beletalálja magát*: beleszokik, beletörődik.
- belőle* (-m stb.).
- bélsár*: emésztet.
- belterjes*: intenzív, hathatós, erős, tömött, alapos.
- † *belügyér*: belügyminiszter, belügyi miniszter.
- belül* v. *belül*; egy éven *belül*: egy év alatt.
- belváros* (*Belváros*). [csatol.]
- bemellékel*: mellékel. (hozzá)-
- bemenet* (a helyre, ajtóra értve, *Eingang*): bejárás.
- bencés* hs. népszerű neve a Benedek-rendi szerzetesnek (Bence a. m. Benedek).
- benn* van a levélben: benne van a l.
- bennfentes*, *bennlakás*, *bennlakó*, *bennreked*, *bennsül*.
- bennünket*, *benneteket* hangsúlytalan, *minket*, *titeket* hangsúlyos.
- benső*; † legbensőbb köszönet (innigster Dank): szívből fábent (nem két n). [kadó k.]
- benyomás* (*Eindruck*, *impressio*: lelki hatás), meghonosult kif. *Beöthy Zsolt*.

- † *bereitschaft*: készenlét.
 † *bérenc* bérelt(je), fölbérelt(je), fölbérelt ember(e vkinek), zsoldos.
berendez; † úgy rendezte be a dolgot: úgy rendezte (el) v.
 † *bérnök*: bérlő. [intézte.
besenyő (*bessenyő*).
 † *bestia*: vadállat, állat, kegyetlen ember.
 † *bestialitás*: állatiasság, vadság, embertelenség.
 † *beszavatól* (hagyatéket): átad.
beszédet tart: beszédet mond.
beszélni ezüst, hallgatni arany: hallgass nyelvem, nem fáj fejem.
 † *beszély*: elbeszélés.
 † *beszűnik*: megszűnik.
 † *beszűntet*: megszüntet.
betanul: (könyv nélkül) megtanul, bevág, bemagol.
 † *betart szabályt stb. (einhalten)*: megtart, szem előtt tart; † tartsd be a szádat: fogd be.
beteg összetételekben németes, l. elme-b., szív-b., tüdő-b. ~ *et jelent* elfogadott közkeletű kifejezés eh. ~ nek jelenti magát.
betekint vmit, az iratokat stb: megtekinti, betekint vmibe.
betekintés; † ~ t nyer vmibe: betekint(het) valamibe, megismerkedik vmivel; † az ív ~ ül felfekszik: megtekintésre, áttekintésre, átnézésre rendelkezésére áll.
betelik vmivel: eltelik.
beterjeszt: époly helyes, mint benyújt, bead, bejelent (állokodás, hogy csak kiterjeszteni és kinyújtani lehetne vmit).
Bethlen Gábor.
- betilt*: el-, megtilt (vö. beszűntet)
 † *bétise*: ostobaság, otromba
Bellehem. [tréfa.
betoníroz: betonoz.
 † *betühű*: hű, a betühöz ragaszkodó, betüről betüre való, szolgálai (másolás, fordítás).
bevall: megvall; de helyes az adóbevallás.
 † *bevezet* vmit a könyvbe: beiktat, beír, bejegyez; † b. vitát: kezd, megkezd; † b. könyvet: bevezetést ír hozzá; † b. könyvet iskolába: behoz, alkalmaz, használatba vesz.
bezár levelet, vitát, ülést: berekeszt, bevégez, befejez; b. v. becsuk ajtót kulccsal, ellenben beteszi kilinccsel.
bibliográfia: könyvészet; *bibliográfus*: könyvész, könyvismerő.
 † *bibliotéka*: könyvtár.
 † *bibliotekárius*: könyvtáros.
 † *bicikli*: kerékpár.
 † *biciklizik*: kerékpározik.
 † *biciklista*: kerékpáros, biciklis.
 † *befurkál*: kettéválaszt; k. ágá.
 † *bifurkáció*: kettéágazás. [zik.
 † *bigamia*: kétnejlőség.
 † *bigott*: vakbuzgó, szenteskedő.
 † *bilánc*: (vagyon)mérleg.
 † *bilaterális*: kétoldalú.
biliárd, biliárdasztal v. *tekeasz*.
 † *bilingvis*: kétnyelvű. [tal.
billen, billentyű; billikom; billió.
 † *biográfia*: életrajz.
 † *biografus*: életrajzíró, életíró.
biológia: élettan.
bír, bíró, bírál, de röviden: *bírodalom, birtok, birkózik, bírokra.*
bír; ha a. m. *habeo, haben*, akkor: az *enyém* (ez a szőlő), *van* (nekem szőlőm). De nem

- hibás *possideo*, *besitzen* értelmében a) a személy tárgy esetével, b) a dolog tárgy esetével: ő bírja a jószágot, a tartományt; c) a -vel raggal (vmivel b.) régies. (Ha tehetséget jelent: a) inf. pl. bír dolgozni; b) tárggyal: bírja a munkát, c) nem bír valakivel.) † bírja az angol nyelvet: tud angolul.
- † *bírálatot* gyakorol: b. mond. *birtok*; † 2-án kelt becses levele ~ában: vettem v. megkaptam 2-án kelt levelét és . .
- † *bírvágy*: kapzsiság, pénz-, nyereség-, birtokvágy.
- † *bírvágyó*: kapzsi, pénzvágyó, pénzsóvár.
- bizalom*; † bizalmat helyez-vki-be; ~mal viseltetik iránta: (meg)bízik benne, van hozzá bizalma.
- Bizánc*, *bizantinizmus*.
- bízik* (de röv.: *bizalom*, *bizottság*, *biztat*, *biztos*).
- bizony*, *bizonyára*.
- bizonyítási eljárás*: bizonyító eljárás. [zolvány.]
- † *bizonylat*: bizonyítvány, igazbizonnyos; több mint bizonyos hs., nagyítás, nyomatékosság okáért eh. több mint valószínű.
- † *bizottmány*: bizottság.
- biztonság* helyes (vö. összevisz-szaság, túlság stb.); de csak a. m. biztonlét, biztosság, nem bizonyosság.
- biztosítási díj*: biztosító-díj, a biztosítás díja.
- † *blamál*, *blamíroz*: nevetségessé tesz, megszégyenít, szégyent hoz vkire. [gyen.]
- † *blamage*: fölsülés, kudarc, szé-
- blazirt*: érzéketlen, eltompúlt, únott, magauént, életúnt, világuént, fásúlt.
- blaszfémia*: (isten)káromlás.
- † *bliccel*, *blitzel*: szökik, elszel.
- † *blokád*: ostromzár.
- † *blokíroz*: (ostrommal) körülblúz: zubbony. [zár.]
- bojkott*, *bojkottál*: kiközösít.
- bokszol*: öklöz.
- boldog* vagyok, † e h. örülök, örvendek, szerencsésnek érzem magamat.
- Boldogasszony*, *Nagy ~napja*.
- bólingat* (*bólintgat*, *bólongat*, *bolondoz* v. -ik. [*bólogat*]).
- bolyhos*; *bolyog*, *bolyong*.
- † *bombaszt*: dagály. [hangú.]
- † *bombasztikus*: dagályos, nagybomlik, fölszólítója bomoljon.
- † *bon*: utalvány.
- † *bona fide*: jóhiszeműleg.
- bonbon*: cukorka.
- † *boncjegyzőkönyv*: boncolás jegyzőkönyve.
- bonckés*: boncoló kés, bontókés.
- bonctan*: anatómia, boncolástan.
- bonctani intézet*: boncoló intézet, anatómiai intézet.
- boncterem*: boncoló terem.
- † *bonhomia*: jóságos kedv, jólelkűség, jámborság, becsületesség. [lás.]
- † *bonifikáció*: jutalom, kárpót.
- † *bonmot*: elmésség, elmésmondás.
- † *bonton*: illendőség, jó nevelés.
- † *bonvivant*: világfi. [jó ízlés.]
- bor*; † tiszta bort öntsön poharunkba: tárja föl a helyzetet őszintén v. leplezetlenül, beszéljen nyíltan, mondja meg az igazat.
- † *borhordó*: boros hordó.
- † *bordure*: szegély, keret.

borju (nem ny).

† *bornírt*: korlátolt, együgyű.

bornemissza v. *bornemisza*.

Boroszló. — *borravaló*.

† *bosszankodik vmi fölött*: vmin.

bosszant (*boszant*), *bosszú*

botanika: növénytan. [(*boszu*).

botanikus: növénytudós, növénytanos.

bollik, fölszólítója botoljon.

bouillon: húslé, erős húisleves.

† *bouquet*: bokréta, virágszokor.

† *bouteille* (*butélia*): (boros) palack, üveg.

† *boxer*: öklöző (vas).

† *boxol*: öklöz, ökölrel ví.

† *boxolás*: ökölvívás, öklözés.

böggöly, — *böjt*, — *bökezű*,
bökezübb, — *bölcsesség*.

bölcsész ma a. m. bölcsészet-

hallgató; *bölcsészet* v. *bölcsélet* h. ma rendesen *filozófia*;

bölcselő h. *filozófus*.

† *bölcsöde*: bölcsőház, dajkaház,
böngész. [gyermekmenedék.

bőralma: kormos alma.

bőregér nép. a. m. denevér.

† *brachium*: karhatalom.

† *branche*: (tudomány, üzlet vagy szolgálat) ága v. szakja.

Brassó, *brassói*.

† *bravo*: 1. éljen! helyes! derék!
2. bérgyilkos.

bravúr: remeklés, hőstett, vi-
Bréma. [tézkedés.

† *brevi manu*: rövidesen, kurtán; (minden) teketória nélkül.

† *brilliáns*: 1. fényes, ragyogó, remek. 2. gyémánt.

† *brillíroz*: jeleskedik, tündököl; kérkedik.

† *broche*: melltű, kősöntyű.

† *brochure*, *brosura*: röpirat, (alkalmi) füzet.

bronz (nem c).

† *brutális*: durva, otromba, baromi, embertelen, bárdolatlan.

† *brutalitás*: durvaság, embertelenség.

bruttó: teljes, összes, elegyes (súly), nyers (bevétel).

† *brüszk*: nyers, kíméletlen, rideg, goromba.

† *brüszkíroz vkit*: méltatlanul bánik vkivel, sértőleg mellőz; durván rátámad.

bú, *bús*, *búsít*, *búsul*.

búcsu (*búcsú*).

† *budget*: költségvetés.

buffet, *büffé*: étkezőhelyiség, étterem; tálaló (asztal); hideg ételek; étkező.

buggyan, *bugyog*. — *bugyelláris*.

buja mn., *búja* főnév.

bujdosik, *bujik*, *búvik*, *bujtat*.

† *bukét*, *bukéta*: l. *bouquet*.

bukkanik: bukkan. [lentés.

† *bulletin*: (hivatalos napi-) je-

† *bura*: borító, borító-üveg.

† *bureau*: iroda; hivatal.

burleszk: bohó, bohókás, bohóbusás(an). [zatos.

bús (régiesen a. m. haragos),

búsít, *búsul*.

† *buste*, *büsz*: mellszobor.

butélia l. *bouteille*.

bútor, — *búvár*, — *búza*.

bübáj, -os. [den *büntet*.

bűn, *bűnös*, *bűnhődik*, de rövi-

bűntárs: bűnrészes, cinkos, tettestárs. [h. büntetetlen.

bűntetlen: elfogadott rövidítés, e

bürokrata: rideg hivatalnok.

bürokrácia, *bürokratizmus*: hivatalnok-uralom, rideg hivatali szellem.

bürokratikus: irodai, iroda-

szzerű, hivatalszellemű.

† *bűvkör*: bűvös kör.
bűvész, bűvöl.
bűz, bűzös, bűzhödik.

Caesar.

café chantant: énekes kávéház.

† *calembourg*: szójáték.

cár, cárevics: cár fia, *cárevna*:
 cár lánya.

† *carrière*: pálya; *carrière* *csinál*:
 sokra viszi, gyors sikert
 ér. [jegyzí.

† *cégjegyez* vkit: cégét be-
cél; a közönség mulattatása *cél-*
jából — mesterkéltn kif. e h.
végett v. *-ra* v. *hogy*.. mu-
 lattassa.

† *celebrál*: mond (misét).

† *celebritás*: kitűnőség, híres
 személy.

céloz vmit: ~ vmire, *célba* vesz.
célszerűtlen hs.

† *cementíroz*: cementez.
centiméter.

† *centrális*: középponti [sít.

† *centralizál*: központosít, egye-

† *centrum*: közép, középpont,
 gócpont.

† *cenzeál*: vizsgál, kérdez.

† *cenzor*: vizsgáló biztos.

cenzára: hivatalos bírálát,
 könyvvizsgálát, sajtórend-
 őrség. [adó.

cenzus: adóláb, adóbecslés; évi

cerclet tart: társalog.

† *cesszió*: engedmény, átruházás.
chablon l. sablon.

† *chambre séparée*: különszoba.

† *champagner*: pezsgő.

† *champion*: bajnok.

chance: eshetőség, eset, remény,
chaos, l. kaosz. [kilátás.

† *charlatan*: kuruzsló, szél-
 hámos.

† *charlataneria*: szélhámosság.

† *charmeur*: szívhódító. [léros.

† *chevaleresque*: lovagias, gaval-

† *chic, chic-es*, l. sikk-, es.

† *chicane, chicaneria*: armány-
 kodás, bosszantás, zaklatás.

† *chicaníroz*: zaklat, bosszant.

chiffre: írásjegy; titkos írás.

chiffrirozott: titkos írású.

† *chimaera*: agyrém.

† *chronique scandaleuse*: bot-
 ránykrónika, pletyka.

† *cicerone*: kalauz, vezető.

cigaretta: szivarka.

*cigaretta*z v. *-ik.*

cikázik (egy *k*).

cikk, cikkel egyaránt kifogás-
 talan szó (de gerezd értelmé-
 ben csak *cikk*).

ciklus, — *cilinder.*

cím (l. tisztelt cím); vmi cím
 alatt követel vmit: címen. †
 T. Cím!: T. Uram.

címlet: kötvény, darab (érték-
 papír).

cinikus, — *cinizmus*, — *cinóber.*

† *cipők*: cipő, † *cipőim*: cipőm.

† *ciráda*: cifraság, cikornya.

circulus vitiosus: körbenfutó
 okoskodás.

† *cirka*: körülbelül, mintegy.

† *cirkuláció*: keringés; forgalom.

† *cirkulál*: körüljár, kering,
 forgalomban van. (híre) jár.

† *cirkuláre*: körlevél, körren-
 delet. [veit.

† *cirkulus*; ne zavard ~ ait: ter-
ciszterna: vízfogó, víztartó.

citadella: vár, fellegvár.

† *citál*: idéz, megidéz.

† *citátum*: idézet.

civilista: polgár, polgári.

† *civilizáció*: műveltség.
 † *civilizál*: művel, művelté tesz.
 † *civilizált*: művelt.
 † *civilizátor*: műveltségterjesztő.
 † *civillista*: udvartartás költsége.
clair-obscur: fényhomály.
claque, l. klakk.
claqueur: bérelt tapsoló.
cliché: dúc, képdúc.
 † *clou*: főérdekesség, fénypont.
 † *clown*: pojáca, bohóc.
 † *club*, l. klub.
 † *comme il faut*: kifogástalan.
 † *commis voyageur*: (kereskedelmi) utazó, vigéc.
 † *conditio sine qua non*: múlhatatlan v. szükségesség föltétel.
 † *conduite-lista*: minősítő ív.
contremine: ellentartás.
copf: varkocs; ósdiság.
 † *courtoisie*: udvariasság, előzékenység. [társaságnak].
 † *crème*: tejszín; színe-java (a † *crétin*: hülye.
cukrászda: cukrászbolt, cukrászat.
 † *cum grano salis*: módjával.
cum laude: dicséretesen.
cvikker: csiptető.

† *csáb*: csábítás; báj.
 † *csábkép*: csalóka kép, déli.
 † *csábos*: csábító. [báb.
csakannyi, *csakhamar* (más *csak hamar*), *csakhogy*, *csakis*, *csaknem* (más *csak nem*), *csakúgy*, *csakugyan*.
csalánkiütés: csalánhimlő.
 † *csalási szándék*: csalás szándéka, csaló szándék.
csalétek tűrhető szó, mert *csal* mint főnév és melléknév is előkerül a régieknél s a nép-

nél, (de van *csali-étek*, *csalogató étel*).
csat, *csatol*, — *csattan*, *csatog*.
csavaranya: csavartok.
cseber v. *csöbör*.
cseh, — *csekély*, — *csekk*.
cselekmény, *cselekvény* (emez a szindarab meséje).
csend(es) v. *csönd(es)*.
Csendes-océán, *Csendes-tenger*.
csengetyű v. *csöngetyű* (*csöngettyű*).
csepeg v. *csöpög*, *csepp* v. *csöpp*, *cseppen* v. *csöppen*.
cserépfedő: cserepező, cserepes.
cseresnye v. *cseresznye*; † *cseresnyék* (*Kirschen*): cseresnye.
csín, *csínos* de röv. *csintalan*.
 † *csillagda*: csillagvizsgáló, cs. v. torony v. intézet, csillagász-torony.
csillár: függőlámpa.
csindl; † ágyat ~: *vet*; † arcot ~: mutat, vág; † szemeket ~: l. szem; † szemrehányást ~: tesz; † szerencsét ~: szerencséje van, fölviszi Isten a dolgát; † utat ~: utat tesz, utazik; † tüzet, világosságot ~: rak; gyujt; † gabonában ~: gabonával kereskedik.

csinja-binja, *csinján*.
csíp, *csípős*, de röv. *csipked*, *csipesz*: csiptető. [*csipet*.
 † *csirág*: spárga.
csitít, *csitt*.
csoda (*csuda*; vö. *micsoda*).
csodál (*csudál*).
 † *csodálkozik* vmi fölött: vmin. *csokor* nemcsak szalagcsokrot (máslit), hanem virágbokrétát is jelent (tkp. székely szó).
 † *csónakda*: csónakház, csónakos egyesület; — *csónakázik*

csoroszlya, — csöbör v. cseber.
 † csödbe megy: csődöt mond,
 csödbe kerül.

csöngettyű, l. csengettyű.

csöpög stb., l. csepeg.

† csőre: klistér.

csúcs, csúcsos.

csudatékony: csodatevő, csodás.

csúf, csúfol; — csúnya v.

csúnya.

csúszik, csúszó, de csuszkál,

csusztat; — csúz, csúzos.

csügg, csügged.

csűr fn.; csűr-csavar; — csü-
 törtök.

† da capo: újra, elülről.

† dacára, l. 31.

† dag: daganat, — dagály, hs.,
 régi szó, — daktilus.

dal; † egyházi ~: egyházi ének.

† dalárda, † dalegylet: daloskör,
 dalos-egyesület.

Dalmácia, dalmáciai, dalmát.

dalnok: énekes.

dáma: hölgy, — damaszt.

darázs; darázst: darazsat.

† datál: keltez; számít.

† datálódik: kezdődik, száрма-
 zik, van, számítódik.

datívus: részes eset, — datolya.

† dátum: kelet, vmely írás
 kelte; adat.

de † hanem helyett, pl. nem a
 kormánypárt, de az ellenzék:
 hanem az e.

deák a. m. latin (l. diák).

† de facto: valóságban, tetteg.

† de jure: jog szerint, igazság
 szerint [kiabál.

† debacchál: dühösködik, felesel,

† debatter: vitatkozó, szónok.

† debattíroz: vitatkozik.

† début, debű: első föllépés, be-
 köszöntő. [mutatkozik.

† debütíroz: először lép föl, be-

† décadence: hanyatlás, züllés.

† decennium: évtized.

† decens: illedelmes, emberség-
 tudó, tapintatos.

decentralizál: széteszt.

† decimális: tizedes (tört, mér-

† dedikáció: ajánlás. [leg].

† dedikál: ajánl. [kezetet.

† dedukál: levezet, (le-)követ-

† dedukció: levezetés.

deduktív: levezető.

† deduktíve: levezetve, levezető-
 leg, deduktív módon v. mód-
 szerrel.

† defektus: hiány, hiba.

† defenzív: védő v. védelmi.

† defenzíva: védelem, védelmi
 állapot.

† deferál vkinek: meghajol
 előtte, (tiszteletből) enged
 neki. [kenység.

† deferencia: tisztelet, előzé-
 deficit: hiány.

† défilé: szoros, mély út.

† defilíroz: elvonul, elléptet.

† definiál: meghatároz, értelmez.

† definíció: meghatározás, értel-
 mezés. [nyes.

† definitív: végleges, végérvé-

† definitíve: végleg, végérvénye-

† defraudáció: sikkasztás. [sen.

† defraudál: sikkaszt, elkezeli.

† defraudáns: sikkasztó.

† degeneráció: korcsosodás, el-
 fajulás. [korcsosul.

† degenerál(ódik): elfajul, el-

degenerált: elfajult, korcs.

degradál: lefokoz. [dálás.

† degradáció: lefokozás, degra-

dehogy, dehogynem (más de
 hogy, de hogy nem).

- † *dehonesztál*: (meg-) gyaláz, kisebbít. [dik r.]
- † *déjeüner*: villásreggeli, másod.
- † *dekadencia*: hanyatlás, züllés.
- † *dekadens*: hanyatló, züllő.
- † *deklamáció*: szavalás.
- † *deklamál*: szaval. [kozat.]
- † *deklaráció*: kijelentés, nyilat.
- † *deklarál*: kijelent, kinyilatkoztat.
- † *dekomponál*: bont, bomlaszt.
- † *dekompozíció*: bomlás.
- † *dekorál*: díszít, ékesít, kitüntet (rendjellel).
- † *dekoráció*: díszítmény, díszítés; (rajz), díszlet, kitüntetés.
- † *dekoratív*: díszítő, ékítőményes (rajz).
- † *dekoratőr*: díszítő kézműves, kárpitos, díszletfestő.
- † *dekórum*: tisztesség, illendőség.
- † *dekrétál*: elrendel. [okirat.]
- † *dekrétum*: rendelet; kinevező *Dél-Amerika, délamerikai.*
- delegáció*: küldöttség, közösi bizottság.
- † *delegál*: kiküld, kirendel.
- † *delej* (dél-éj): mágnés.
- † *delejez*: mágnesez.
- † *delektálja magát*: élvez, gyönyörködik.
- délelőtt*; † hétfő ~: hétfőn ~.
- deliberáció*: tanácskozás, megfontolás.
- † *deliberál*: tanácskozik.
- † *delikát*: finom, kényes.
- † *delikatessz*: finomság, tapintat; kényesség; csémege.
- † *deliktum*: büntetés.
- † *delinkvens*: tettes, bűnös.
- † *delirium*: láz, lázas állapot, örület.
- dél tájban, délután* (l. délelőtt).
- † *demagóg*: népvezér, bujtogató.
- † *demarkacionális vonal*: határvonal. [leplez.]
- demaszkiroz*: leveszi álarcát, le-
- † *dementál*: megcáfol.
- † *dementi*: cáfolat. [(hölgy).]
- demimonde*: félvilág; félvilági
- † *demisszió*: lemondás, leköszönés. [köszön.]
- † *demisszionál*: lemond, le-demokrácia, demokrata.
- † *demonstráció*: bizonyítás; mutatvány; tüntetés.
- † *demonstrál*: bebizonyít; tüntet.
- † *demonstratív*: mutatványos, szemléltető, tüntető.
- † *demoralizáció*: erkölcsromlás, elfajulás, demoralizálás, demoralizáltság.
- demoralizál*: erkölcsileg megroml, fegyelmetlenné tesz.
- demoralizált*: romlott erkölcsű, feslett.
- † *denikve*: végre, szóval.
- † *denunciáció*: árulkodás.
- † *denunciál*: fölrad, följelent, beárul, besúg; árulkodik; -áns:
- † *deponál*: letesz. [besugó.]
- deportáció*: száműzés.
- deportál*: száműz, számkivet.
- † *depó, dépót*: tárház, raktár.
- † *depozitum*: letét.
- † *depraváció*: romlottság.
- † *deprimáló*: nyomasztó, sujtó.
- † *deprimált*: nyomott, csüggedt.
- † *deputáció*: küldöttség.
- † *deputátum*: illetmény, járandóság. [ejt.]
- † *deranzsíroz*: megzavar, zavarba.
- † *dermatológia*: bőrorvoslás.
- † *dermatológus*: bőrorvos.
- † *déroute*: bomlás, zűrzavar, romlás, bukás.
- † *deskriptív*: leíró.
- † *despota*: kényúr, zsarnok.

- † *despotizmus*: kényuraság, *Dessowffy*. [zsarnokság.]
 † *destruktív*: romboló, bontó.
 † *deszert*: csemege.
 † *deszignál*: kijelöl.
 † *détail*: részlet.
 † *détaillíroz*: részletez.
 † *determinál*: meghatároz.
 † *detronizáció*: trónvesztés.
 † *detronizál*: trónusától megfoszt.
 † *devalváció*: értékcsökkenés, pénzválság.
 † *devalvál*: leszállít (ja értékét).
 † *deviza*: jelszó.
 † *devóció*: áhítat, odaadás, imá.
 † *deznignál*: kijelöl. [dat.]
 † *dezillúzió*: kiábrándulás, csalódás.
 † *dezinfekció*: fertőtlenítés.
 † *dezinficiál*: fertőtlenít.
 † *dezolált*: szomorú, vigasztalan, kétségbeejtő.
diadéma: fejdísz, párta.
diagnózis: kórjelzés, meghatározás.
 † *diagnosztizál*: megállapít, meghatároz. [útos.]
 † *diagonális*: átló; átlós, rézsdíák (*deák*) a. m. tanuló.
 † *dialektika*: vitatkozásmód, okfejtés, vitatkozó ügyesség.
 † *dialektikus*: nyelvjárási.
 † *dialektus*: nyelvjárás. [tés.]
 † *dialogus*: párbeszéd, beszélgetés.
 † *diametrális*: átmérős; homlok-egyenest (ellenkező).
dicséretreméltó: dicséretes.
 † *dicsfény*, *dicskőr*: fénykör, fénykoszorú, sugárkoszorú.
dicsőség. [dicsőséges.]
 † *dicsőségteljes*, *dicsteljes*: dicső,
 † *dicsvágy*: dicsőségvágy, hírvágy, hírszomj, becsvágy, nagyravágyás.
 † *dicsvágyó*: hírszomjas, becsvágvó, nagyravágyó.
 † *diffamál*: meggyaláz.
 † *diffamáló* szégyenletes, megbecstelenítő.
 † *differencia*: különbség.
 † *differenciálódik*: széjjelkülönbőzik, elkülönödött.
 † *differenciált*: különbözővé vált, elkülönödött.
 † *diffikultál*: kifogásol.
diftéria (*difteritisz*).
 † *dignitárius*: méltóságviselő, főtisztviselő.
 † *dignitás*: méltóság.
dii minorum gentium: apró
díj (vö. *ij*). [szentek.]
 † *díjmentes*: díjtalán, ingyenes.
 † *díjnok*: napidíjas.
dikció; *dikcióz* v. -ik.
diktál, *diktátor*, *diktátúra*.
 † *dilatórius*: halasztó, halogató.
dilemma: nehéz választás, kényszerhelyzet, kétköz (ben van).
dilettáns: műkedvelő, avatatlan, kontár.
 † *dilettantizmus*: műkedvelés, kontárkodás.
 † *diligencia*: szorgalom.
 † *dimenzió*: méret, arány.
dinamit, *dinamó-gép*.
 † *dinasztia*: uralkodóház.
 † *diner*: ebéd.
 † *diocesis*: egyházmegye.
 † *diplóma*: oklevél, kinevező okirat. [cselszövő.]
diplomata: államférfi; ravasz,
 † *diplomacice*: ügyesen, ravaszul.
 † *diplomatikus*: ügyes, fortélyos, ravasz.
 † *direkció*: irány; igazgatóság.
 † *direkt*: közvetlen, egyenes; egyenesen, éppen, külön.
 † *direktíva*: utasítás, irányadás.
direktor: igazgató.

- dirigál*: igazgat, parancsolgat.
diskrét, l. *diszkrét* stb.
 † *diskuciál*: megvitát, megbeszél, tárgyal.
 † *diskusszió*: vita, tárgyalás.
 † *dispenzáció*: fölmentés, engedély.
 † *dispenzál*: fölment. [dély.
 † *disponál*: intézkedik, rendelkezik; ~ *va van*: van rá kedve, kellő hangulatban van.
 † *disponibilitás*: rendelkezési állomány.
 † *dispozíció*: intézkedés, berendezés, fölosztás; kedv, hangulat.
 † *disputáció*: vita, felelés. [lat.
 † *disszertáció*: értekezés.
 † *disszidens*: különirányú, kilépett, párttűtő. [netlenség.
disszimuláció: elhasonulás.
 † *disszonancia*: hangzavar, egyezetlenség.
 † *disszonáns*: rossz hangzású, fülsértő, nem egyező, ellentétes.
 † *distancia*: távolság, köz. [tes.
 † *distinkció*: megkülönböztetés, különbségtevés.
 † *distingvál*: megkülönböztet, különbséget tesz.
 † *diszciplína*: fegyelem, szak, tudományszak.
 † *diszciplínaris*: fegyelmi.
 † *diszgusztál*: elkedvetlenít, undorít; ~ *va* vagyok: megundorodtam. [netlenség.
 † *diszharmónia*: hangzavar, egyezetlenség.
 † *diszkrécio*: titoktartás, tapintat, kímélet. [gyanússá teszi.
 † *diszkreditál*: hitelét rontja,
 † *diszkreditált*: hitelevesztett, rossz hírű. [kíméletes.
 † *diszkrét*: titoktartó, tapintatos,
 † *diszlokáció*: elhelyezés.
 † *diszparitás*: különbözés, különbség.
diurnista: napidíjas.
- † *diurnum*: napidíj.
diván (*dívány*); — *divatozik*.
 † *divergál*: el- v. szétágazik, eltér.
 † *divergencia*: eltérés, elágazás.
 † *divergens*: széthúzó.
 † *dividenda*: osztalék.
divináció: ihlet, jószellem.
Dnyeper, *Dnyeszter*.
dogma: tétel; hitágazat.
dogmatikus: tételes; hitágazati.
dohányoz v. *dohányzik*.
 † *dohánytőzs*(*de*), *dohány és szivar áruda*: trafik, dohányos bolt, szivaros bolt, dohányárulás, szivareladás.
 † *dohánytőzsdés*: dohányáruló, trafikos.
doktor Balassa: Balassa doktor.
 † *doktrina*: tan, elmélet.
doktrinárius, *doktrinér*: elmélet embere, iskolás. [ság.
doktrinárizmus: elmélet, iskolás.
 † *dokumentál*: tanusít, kimutat.
 † *dokumentum*: okirat, oklevél; bizonyíték. [tevés.
 † *dolce far niente*: édes semmi.
 † *dolgozda*: dolgozó-terem, d-szoba, dolgozó, műhely.
dolog; † összeszedtem a dolgaimat: a holmimat, cókómómat. [lik.
 † *dominál*: uralkodik, kimagaszt.
 † *donquijoteria*: szélmalomharc.
 † *dossier*: iratsomó.
dosztig (pórias): untig, bőven, amennyi csak kell.
Dosztojevskij.
dotáció: javadalom, ellátás.
dotál: javadalmaz.
douche, l. *duš*.
doyen: legidősebb tag.
dől, l. *dül*; — *dölyj*(*ős*).
 † *döntnök*: döntő bíró, igazlító.
 † *dörzsfék*: fékező, fék.

† *egoizmus*: önzés.
 † *éggő-anyag*: tüzelő-a.
 † *egzámen*: vizsgálat.
 † *egzaminál*: vizsgál.
egzekvál.
egy † Ha *egy* lehetőség volna, odaadnám: ha csak valamilyen képen lehetséges volna. *Egy* és ugyanaz: azonos, egyazon (*ein und derselbe*).
egyben eh. *egyúttal*, egyszerűsmind — hs. nép.
egyéb (nem *bb*), *egyebet*; ~ nem a. m. más, hanem a. m. másféle. [h. magam is.
 † *egyedül* is elvégzem (Bpest) *egy-egy*. — *egyelőre* (nem *nl*).
egyenes (nem *ig*).
 † *egyenesen* bámulatos, ~ elviselhetetlen, ~ hajmeresztő stb. (*geradezu bewundernswert*): valósággal v. igazán, szinte (elviselhetetlen); † ~ tagadja: kereken; ~ ellenkezőjét állítja: éppenséggel, homlokegyenest ellenkezőjét *egyenként*. [állítja.
 † *egyenközény*: parallelogramm.
egyelő; † ~ vé tették a várost a földdel; földig (le)rombolták, lerontották.
 † *egyelőre*: egyelőre.
egyelőtlen: egyenetlen, különböző, eltérő, elütő.
egyés; *egyesség* (*egyezség*).
Egyesült-Államok.
egyetem-ben.
egyetemleges felelősség: egyetemes v. együttes f.; ~ en: együtt, egyetemesen.
egyetért. — *egyetmás* hs.
egyéves (*egyévi*) önkéntes.
egyéz v. -ik. [zés, alku.
egyesség: egyesség, megegye-
egyfelől, *egyhamar*, *egyfolytában*

egyfogatú: egylovas.
egyházomban, de *huzamos* (a-val).
 † *egyike* legfőbb gondjaimnak: egyik legfőbb gondom.
egyikőnk, -*ötök*, *egyőnk*, -*ötök*: együnk v. egyikünk, egyiktek.
Egyiptom (*Egiptom*).
egyisten-hit, *egyisten-hivő*.
 † *egyít*: egyesít.
egyivású (egykorú, kortárs) szokottabb, mint *egyivású*.
egy-két, *egykönnyen*.
egylet: egyesület.
egynehány v. *egynehány*.
egyőnk, l. *egyikőnk*.
egyszer; † ez ~ legény a talpán: ez aztán l. a t.; az ~ bizonyos: az már b.
egyszer-kétszer, *egyszer-másszor*.
egyszersmind.
 † *egyszerűen* megfoghatatlan, ~ lehetetlen: valósággal, teljességgel megfoghatatlan stb.
egytestvér(ek) hs. nép., e h. *egyúttal*. [testvér(ek).
együttesen: együtt, összevéve.
egyivású (nemzedék): egyivású, egykorú.
eh!; — *helyett*.
ehhez, *ahhoz*; — *ej!*
éjente tkp. a. m. éjjel, éjtszaka, éj idején; *éjenként*, a. m. minden éjjel.
 † *éjjeli harang*: é. csengetyü.
 † *éjszaka*: éjtszaka (ellenben *t* nélkül *éjszak* v. ink. *észak*).
ejtegetés: névragozás.
ékesenszólás: ékesszólás.
ékesszóló: ékesen szóló; ~ an: ékes szóval, ékesen.
ekként, *ekkép*.
 † *eklatáns*: fényes, csattanós, zajos, feltűnő.
eklektikus: válogató.

- eklézsia*: egyház, hitközség.
eközben (egy szóba, egy *k*-val).
† *eksztázis*: elragadtatás, lelke-
† *ekvátor*: egyenlítő. [sedés.
† *ekvipázs*: fogat. [vinni).
el fogja vinni (nem *elfogja*
él; jogorvoslattal, pörújítással,
fölfolyamodással él: megho-
nosodott latinosságok, de le-
het azt mondani: jogorvos-
latot keres, pörújítást kér v.
pört újít, fölfolyamodik.
† *elaborátum*: munkálat.
eladási számla: eladó-számla.
† *élan*: lendület; hév.
elárusítás: eladás, árusulás.
† *elárulják* szavai jó szívét,
fennkölt gondolkozását stb.:
szavai jó szívre vallanak, f.
gondolkozásra mutatnak stb.
† *elasztikus*: rugalmas; tág;
friss, életrevaló.
elbíráll hs., (vö. *eldönt*, *elhatá-
roz*, *elintéz*).
† *élc*: elmésség, vicc.
† *élcélődik*: elméskedik.
† *elchangíroz*: eltüntet.
† *elcserél* vmit vmi ellen (*gegen
etwas vertauschen*): vmiért.
eldisputál: elvitat.
eldőd: előd, ős.
elé szokatlan az összetételben,
pl. *eléjőnni*, *eléhaladni*, *eléké-
szíteni*, hely. *előjőnni*, *előha-
ladni* stb. — helyes mint név-
utó: a ház *elé* stb., nép. a
ház *eleibe*.
elébe v. *eleibe* hs.; vö. *eleibe*;
~ néz: várja.
elég; † *elég* bolond volt oda-
menni: elég bolond volt, hogy
odament; † *Árpád* ~ gé eszes
volt, hogy azt előre látta: *Á.*
volt olyan eszes...
† *elegánzia*: finom v. jó ízlés,
finomság, választékosság,
úriasság.
elegáns: ízléses, finom, választé-
elégia. [kos; úrias.
elégikus: bánatos, méla, szomorú.
† *elegyítés-szabály*: elegyítő-sz.
eleibe v. *elejbe*, *elejbém*, *elejbéd*
stb. az élőbeszédben ország-
szerte elterjedt formák, tehát
írásban sem hibák; *elém*,
eléje, *elénk*, *elétek* stb. csak
az irodalomban szokásos;
előmbe, *előnkbe* stb. elavult.
† *eléje néz* vminek: vár vmit;
~ ve becses megrendeléseit.
el-eljár a szája, *el-almosolyodik*.
† *elementáris*: elemi, hatalmas;
félelmetes.
† *elementum*: elem.
† *elenchus*: vázlat, útmutató,
† *éleny*: oxigén. [kalauz.
elenyésző csekély rész: igen
csekély rész, parányi rész.
éles töltény: kemény töltés.
† *életbe* hí, ~ léptet: létesít, al-
kot, fölállít, alapít, berendez
stb.; ~ lép (*ins L. treten*):
létesül, keletkezik, megindul.
életerős: életrevaló, erős.
† *életmű* pl. arckép, rajz: hű, jól
talált, híven talált, eleven,
természetes.
† *életképes*: életrevaló.
† *életvidám*, *életvidor*: jókedvű,
vidám, víg természetű.
elévül — meghonosult kifejezés,
de vö. *elavult*; ~ t: elavult,
erejevesztett.
elévülési idő: elévülés ideje.
† *elfekszik*; a melléklet ~ B
alatt: B. alatt van csatolva,
mellékelve.
elfogad; † javítások ~ tatnak:
javításokat ~; † sütni min-

- den nap ~tatik: m. n. lehet sütni, m. n. ~ok sütnivalót; ~ta a követséget a király: fogadta. [sulykot.
- elgaloppírozza magát*: elveti a *elhagyatott*: elhagyott; ~ság: elhagyottság, magány(osság); elhagyatva: elhagyva, elhagyottan, magára hagyva.
- † *elhalálozik*: elhal, meghal, elhúny.
- † *elhatározta* kilépni az egyesü-lefből (er entschloss sich auszutreten): ~ hogy kilép.
- elhelyezés*; † árpa gyorsan talál ~t: az árpa igen kelendő, kapós, elkapkodják.
- elhull* eh. elhal rendesen állat-ról; emberről csak akkor, ha a. m. elesik, pl. csatában.
- elibe*; *eleibe*, *eléje* l. *eleibe*.
- † *elidál*: kilök, kivet.
- elidegenít* † eh. eltulajdonít, elsikkaszt, ellop; hs. ~vkit vkitől.
- eliminál*: kiküszöböl, kirekeszt. *elismer*: † eh. félreismer.
- elit*, *élite*: válogatott, előkelő [társaság]; színe-java.
- † *eliteltetés*: elitelés.
- † *elixír*: főzet, csodaszer, varázselizió: kivétel, kilökés. [ital.
- † *eljárás mód*, *eljárás mód*: eljárás, eljárás módja; a miniszter eljárása módja.
- † *eljegyz* *magát* vkivel, † *eljegyez* *magának* vkit: eljegyez vkit.
- eljön*; † majd *eljövök* (a találkozóra): majd ott leszek, majd elmegyek.
- † *elkés* a vonatot: lekésik a vonatról, elmulasztja v. elszasztja a vonatot.
- elkészül*; † azokkal nem fog oly könnyen ~ni, mint mivélünk: elbánni, végezni.
- elkezel* népies eh. elbúcsuzik (kézfogással).
- † *elkövetve azáltal* (bírói ítéletekben): melyet azáltal követett el.
- ellát* a. m. gondját viseli, jöltart, továbbá: fölszerel, fölkészít (tehát ebben az ért. se németes), pl. ~ja vendégét, ~ják a honvédséget ágyuval; — majd én ezt ~om: elvégzem; hanyagul látja el a dolgát: végzi.
- ellen*, *ellenében*; † nyugta e. száz koronát fizetett: nyugtatvány fejében; † sorsjegyeit elcserélte járadékkötvények e.: — kötvényekért.
- ellenére*; † annak ~: mégis; † annak ~hogy: ámbár, habár noha.
- † *ellenérték*: egyenérték, megfelelő érték, viszónérték, ár.
- † *ellenesetben*: az ellenkező esetben, v. egyszerűen: ha (pedig) nem, hát..
- ellenezni*, hogy vmi ne történjen, — helyes tagadás. [rál.
- † *ellengőzt ad*: ellengőzzel hátellenőriz, *ellensúlyoz* nem válnak szét; † miként őrizhetné ellen, miként súlyozhatná ellen: miként ellenőrizhetné, miként ellensúlyozhatná.
- ellenszenv*: idegenkedés.
- ellenszenves*: kellemetlen, viszsztatásztító. [gálat.
- † *ellenszolgálmány*: viszontszol-ellentmond.
- ellentmondó*: ellenmondó; *ellentmondás*: ellenmondás.
- ellesz* (el-lesz) valahogy.

- † *elliptikus*: hézagos, kihagyásos.
 † *ellopták neki a gyűrűjét*:
 ~ a gyűrűjét.
 † *elmagyarosodik, -ít*: megm.
 † *elmebeteg*: elmebajos.
elmebetegség: elmebaj.
 † *elmegyógyász*: elmeorvos.
 † *elmegyógyintézet*: elmegyógyító intézet, örültek háza.
elmemozdító az újabb irodalmi használatban a. m. gondolat-keltő, gondolatébresztő.
elmesél tkp. csak mesemondást jelent, valóban megtörtént dolgokat *elbeszélünk* v. *elmondunk* (németben különbség nélkül *erzählen*).
elmulaszt hs. az elhárít értelmében is (nép.), pl. az orvosság ~otta a fogfájást.
 † *elnemzet(iet)lenít, -edik*: nemzetiségéből kivetkőztet, kivetkőzik. [vesz észre.
elnéz (versehen): elhibáz, nem *elnézés (Versehen)*: tévedés, hiba. [27. l.
elnöknő: elnök.
elnökileg megintett † eh. az elnök(ség) megintette, elnöki intést kapott.
elnyomatás: elnyomás.
elő, l. elé.
 † *előadásnál voltam*: -on (-ra megyek, -ról jövök).
előadja magát hs. (v. megtörténik, előfordul).
előállít; † száz gépet ~: készít, elkészít, gyárt.
előbb (nem *előbb*).
 † *előbbkelő*, l. előkelőbb.
előérzet: sejtelem.
előfizetési fölhívás: előfizetésre való fölhívás; el. díj: az előfizetés díja; az el. díj 10 K: az előfizetés 10 K.
előfutár, előhírnök: hirdető, hírmondó, híradó.
előhaladott, l. előrehaladott.
előhoz † eh. terem, hajt — gyümölcsöt, virágot.
 † *előidő*: hajdan, hajdankor, ősidő, mult.
 † *előír*: (el)rendel, (meg)szab, kiszab, meghatároz, megállapít, meghagy; † adót ~: kiró, kivet, előirányoz.
 † *előírás*: szabály, rendelet, rendszabály, szabályzat.
előítélet: balítélet, balvélemény.
előjegyzésbe vesz: előjegyez, tudomásul vesz.
előjön: előfordul, előkerül, úgy fordul (néha); † nekem úgy jön elő: úgy tetszik.
előkelőbb hs. (*előbbkelő* elavult).
elől a honnan és a hol kérdésre (fut vki ~), *elől* csak a hol kérdésre (~van, áll, jár); *előlről*; † vki elől őriz, megvéd (ném. *vor*): vkitől.
előlem (nem *ü*).
előljáró v. *előljáró*.
előny: jó oldal, elsőbbség, haszon, java; ~ben részesít vkit: kedvezményben, elsőbbségben r., vkinek kedvez; † ~t ad vminek: jobban szereti, többre becsüli; ~ére fordítja, ~ére válik: hasznára, javára.
 † *előnyár*: kedvezményes ár, kedvező ár.
 † *előnyomda*: előnyomás, mintanyomás.
előnyös [helyzet, föltételek sth.: *vorteilhaft*]: kedvező, jó, hasznos; ~en ismert: jóhírű.
 † *előnytelen*: kedvezőtlen, nemkedvező, káros.

- előre jár* az óra: siet, korázik.
e. megjegyvez.
- előre küld* † eh. előre bocsát,
† *előrébb*: előbbre.
- előrehaladott korú*: öregebb,
idősebb, (éltesebb, korosabb).
- † *előszeretettel*: szívesen, leg-
szívesebben, kedvteléssel; †
különös ~ tel viseltetik a re-
gények iránt: különösen sze-
reti v. kedveli a regényeket.
- előszója*: előszava.
- előszőr* (nem kettős sz.).
- előtt*; vki e. fut: vki elől fut; két
hét e.: két héttel ezelőtt.
- † *elővéd*: előcsapat.
- † *elővezet*: átitkat, átvisz.
- † *elővigyázat*: óvatosság, vigyá-
zat, körültekintés.
- † *elővigyázatos, elővigyázó*: óva-
tos, vigyázó, körültekintő.
- † *elővissz* (új számlára): átvisz,
† *elővitel*: átvitel. [átitkat.
- előzetes*: előző, megelőző, előle-
előzetesen: előbb, előre. [ges.
- † *elpaccol*: elront, elhibáz.
- elpárolog* † e h. eltűnik, eloson,
elsomfordál.
- elsajátít* nyelvet: megtanul.
- † *elsanzsíroz*: eltüntet.
- első*; a három első: az első há-
rom; † ~ szólalt föl Jókai:
elsőzör v. ~ nek J. sz. föl;
† ~ május (1. Mai): m. el-
seje.
- † *elsődleges* (primär): eredeti.
- elsőbb*: előbb, elsőzör.
- elsőbbség* s *elsőség* egyaránt hs.
- † *elsőrangú fontosságú*: nagy
f., kiváló f.
- elszámít*: elhibáz, rosszul szá-
mít; † ~ ja magát (*sich ver-
rechnen*): (meg)téved, rosz-
szul számít, elvétí a számítást.
- elszoktat* † eh. elkényeztet.
- eltanul* vmit eh. kitanul belőle,
elfelejt.
- † *eltart* évekig, míg a sikkasz-
tást fölfödözik: évek beletel-
nek.
- eltelintve* vmitől: nem tekintve,
nem számítva, nem véve
számba, mellőzve, nem nézve.
- † *eltéveszti* hatását: hatás nélkül
eltolvajol: ellop. [marad.
- † *eltökéltem* mindent jóvá tenni:
hogy mindent jóvá teszek.
- eltörül* (nép.) s *eltöröl* egyaránt
hs. [hallgat.
- eltussol*: elsimít, elcsinál, agyon-
† *eluralkodik*: elhatalmasodik.
- elül*, l. elől; ~ kezdi v. ~ ről k.
egyaránt hs.
- † *élv*: gyönyörűség, élvezet.
- † *elválaszol* kérdést: válaszol a
kérdésre, elintézi.
- elvan* helyes, a. m. megvan va-
lahogy, elédegel; legtöbbször
így: e. vmi nélkül.
- elvan, elleszek* (nem *el van, el
leszek*), de *el van veszve*.
- elvár* csak akkor helyes, ha va-
lamit követelünk, parancso-
lunk: ~ om tőle, hogy... —
† újabb megrendeléseit v. szí-
ves választát ~ va: várva.
- elvárás*; † megbízásának ~ ában
vagyok: megbízásait várva.
- élveboncolás* hs. (mert élve bon-
colják).
- elvesz*: elvész (vö. elvész).
- elveszti* gyermekeit † ebben az
értelemben *die Kinder ver-
lieren* mert ~ a. m. elpusz-
títja, megöli; tehát: meghal-
tak, elhaltak, elpusztultak a
gyermekei, (elvesztítette). [gyó.
- † *élveteg*: élvezetvágyó, kéjvá-
† *elvhű*: következetes, állhata-
tos, elvtartó, elveihez hű v.

Elza. — *Elszász.* [ragaszkodó.

† *émail*: zománc.

† *émaillíroz*: zománcoz.

† *emanáció*: kiáramlás, kisugárzás, folyomány.

emancipáció: egyenjogusítás.

emancipál: fölszabadít, egyenjogúvá tesz, egyenjogusít.

emancipált: független, fölszabadult, szabados, másokkal nem törődő.

embarras de richesse: zavaró bőség, nehéz választás.

† *embléma*: jel, címer. [ség.

† *embonpoint*: testesség, kövér-
embrío: magzat, csíra.

eme: ez a; † ~ állapotban:
emez állapotban: ebben az á.

emel; panaszt ~: panaszt tesz;
szót ~: fölszóal; ~ i a díjat,
az adót: fokozza, szaporítja;
poharat ~ vkire: föl-
köszönti, ráköszönti poharát.

emellett (egy *m*). — *emelyű*.

† *emendáció*: javítás.

† *emerítált*, *emeritus*: hivatalviselt, nyugalmazott, kiszolgált. [tós.

† *emfatikus*: nyomatékos, hatha-

† *emfázis*: nyomaték.

emiatt (egy *m*).

emigráció: bujdosás, kivándorlás; a bujdosók, kivándorlók.

emigrál: kibujdosik; kivándorol.

emigráns: bujdosó, kivándorló.

ő eminenciája: ő főmagassága.

eminens: kiváló, jeles.

† *eminenter*: kiváltkép, kiválóan.

† *emisszárius*: kiküldött, megbí-

† *emisszió*: kibocsátás. [zott.

† *emittál*: kibocsát. [vkiről.

emlékbeszédet mond vki fölött:

emlékérem: emlékpénz.

† *emléz(és)*: könyv nélkül tanul(ás), magol(ás).

† *emóció*: izgalom, fölindulás.

† *empíria*: tapasztalat.

† *empirikus*: tapasztalati.

† *empórium*: (fontos) piac; kereskedelmi gócpont.

† *en bloc*: (a maga) egészében, mindenestől.

† *en face*: szemben, elülről.

† *en famille*: bizalmas körben.

† *en miniature*: kicsiben.

† *en passant*: mellesleg, futtában.

† *en vogue* van vmi: divatos, fölkaplák.

† *énekész*: kántor.

enélkül (egy *n*), *enemű*.

energia: erély, erő, eleven erő; tetterő, akaratérő; nyomaték.

energikus: erős; nyomatékos; erélyes, erőskező.

† *enervált*: elernyed, petyhüdt.

† *engagedál*: fölker [táncra]; vkit vmi ügybe kever; ~ *va* *vagyok*: elígérkeztem, foglalkoztam.

† *engagement*: szerződ(tet)és; lekötöttség.

enged németes eh. ereszt, † be ~, ki ~, föl ~ vkit stb.; ~ j bemennem: hadd menjek be!
† *porba engedik* tipratni magukat: tiprani.

engedelem, l. engedély; *engedelmet kér* eh. bocsánatot kér csak rég. és nép., az irodalomban s művelt közbeszédben szokatlan.

engedély, vminek hivatalos, okiratszerű megengedése; *engedelem* ált. megengedés.

† *engesztelékeny*: engedékeny, békülékeny.

énhozzám, *énnekem*, *énmiattam* (egy szóba).

† *enmagam*, *enmagunk*: önma-

- gam, önmagunk, v. én magam, mi magunk stb.
- † *enormis*: tömérdek, rengeteg.
- † *enquête*: szaktanácskozás, értekezlet.
- ensemble*: együttes játék.
- † *entrée*: belépő v. belépti díj; belépő (gallér).
- entrefilet*: politikai cikkecske.
- † *entre nous*: magunk közt.
- † *entuziazmus*: lelkesedés, rajongás. [kozat.]
- † *enunciáció*: kijelentés, nyilat-
- † *enunciál*: kijelent, kimond, kihirdet, kinyilatkoztat.
- enyém(ek)* v. *enyim(ek)*.
- enyhely* hs. nép. (a. m. nyugodalmatlan hely, szélárnyék).
- eo ipso*: éppen azért, annál inkább, természetesen.
- Eötvös József báró*.
- ép*, nem *épp* (éppen v. épen h.), pl. ép elindultam, ép téged kerestelek; de ilyenekben inkább a kéttagú formát használjuk: éppen elindultam; az egytagút inkább a mutató névmások előtt: *ép annyi, ép akkor* stb.
- épen(séggel)*, v. *éppen(séggel)*.
- eper* fái epret is jelent, földit is (számócat) más-más vidékeken (*eprészni*); a tudományos természetrajz a földit számócanak nevezi.
- † *ephemer*, l. *efemer*.
- † *epidémia*: járvány.
- † *epidémikus*: járványos.
- epigon*: követő; törpe utód.
- † *epigrammatikus*: csattanós, csípős, epigrammszerű.
- epilepszia*: nehéz kór, nehéz nyavalya, nyavalyatörés.
- epileptikus*: nyavalyatörős.
- † *epilogus*: végszó, utóhang, utóirat, utószó.
- † *építési anyag*: építő-anyag; ~ hivatal: építő-h., építkező-h.
- † *építész*: műépítő, építő művész.
- † *építészet*: műépítés, építő mű-
- † *epitheton*: jelző. [vészet.]
- epizód*: mellékesemény; apró történetke.
- † *epizódikus*: mellékes.
- † *epocha*: korszak.
- † *epochális*: korszakos.
- époly* v. *ép oly*. — *épúgy* v. *ép úgy*. [épen.]
- eposz*, *epopéja*. — *éppen* v.
- † *éra*: időszámítás, korszak.
- érdek*; † mindent elkövetett megmentésem ~ében: végett; — † ~ében fekszik: van.
- † *érdekl* magát vmi iránt: érdeklődik vmi iránt; *érdekl* vmi.
- érdeklődik* (ebben az ért.): kérdezősködik.
- érdemet* szerez a tanügy körül: az iskolai ügyekben, a tanítás terén; a rend helyreállítása körül övé a főérdem: a rend helyreállításában..
- † *érdemdús*, *érdemteljes* (*verdienstreich*, *verdienstvoll*): nagyérdemű, érdemes.
- † *eredetét veszi*: ered. [bűn.]
- † *eredendő bűn*: eredeti, áteredő *eredmény*, l. *vezet*.
- † *eredménydús*: eredményes, sikeres, fényes sikerű.
- érem*, † *érme*: vertpénz, emlékpénz, érdempénz; — az ~nek másik oldala; a dolognak másik oldala (tekintsük a dolgot más oldalról stb.).

- érez; jól v. rosszul érzi magát, szerencsésnek érzi magát — hs., rég meghonosult.
- † *érint(kez)ési pont*: érintő-pont, érint(kez)és pontja.
- † *érme*: vertpénz.
- † *érmeügy*: pénzverés (ügye).
- † *erótikus*: szerelmi, érzéki.
- erőd*: erősség, vár.
- erődítés*: erősítés, várépítés; ~i munkálatok: várépítő m.
- erőlködik* v. *erőlködik*, *erőltet* v. *erőtet*.
- erős*; † ez már nekem is *erős* volt: sok volt, engem is kivett a sodromból; † ebben az ért.: kövér, testes, vastag (ember, kötet).
- † *erőtelmes*: erős, nagyerejű, hatalmas.
- ért* vmit vmin, ez a régi szerkezet; vmi *alatt* ért vmit, újabb *érte* v. *érette*. [szerkezet.]
- értekezlet*: tanácskozás, ülés.
- † *értelmezvény*: értelmező, értelmező jelző.
- értemény* (elavult): értelem.
- értet(őd)ik*; magától ~: m. értődik, magától érthető, maga megérteti magát, nyilvánvaló, természetes. [ség.]
- † *erudició*: tanultság, képzettség; *érütés* (egy ~), *érverés* (a rendes liktetés).
- érv*: okadat, ok.
- érvet*: okoskodik, bizonyít.
- érvelés*: okoskodás, bizonyítás.
- † *érvényen kívül helyez*: ~ét megszünteti, ~ telenné teszi, ~ telennek nyilvánítja.
- † *érzékeny hideg*: kemény h., nagy h.
- érzület*: érzelem, érzés.
- és pedig*, † *és ugyan*: még pedig.
- † *escorte*: fegyveres kíséret, fő-*esd*, *esdekel*. [dözet.]
- esedékes* (szelvény, kamat): lejáró, lejárt, lejár.
- esedékesség*: lejárat.
- † *esély*: eshetőség, lehetőség, véletlen; kilátás. [dag.]
- † *eseménydús*: eseményben gaz-*eset*; † ha ez volna az eset (*wenn das der Fall wäre*): ha így volna a dolog.
- esetleg*, a. m. véletlen; † e h. eshetőleg, l. ezt; a család ~ kiderül: a család kiderülhet.
- eshetőleg* ezeknek utánzása: *eventuell*, *möglicherweise*; még kevésbé ajánlható helyette *esetleg*; hs. (meg)lehet hogy, talán, netalán.
- esik* (az ára): csökken; (az áru) olcsóbb lesz; † vkinek szavába esik: szavába vág; † ennyi ~ rád: jut.
- † *esketési beszéd*: eskető beszéd.
- † *eskór*: nehéz nyavalya, nyavalyatörés.
- esküdt*, *esküdni*, *esküdj*.
- eső* fn. (egy s).
- esprit*: elmesség, szellemesség.
- esprit de corps*: testületi szel-
- † *essay*: tanulmány. [lem.]
- este*; hétfő ~: hétfőn ~.
- estély*: este, esti mulatság.
- észak* (*éjszak*).
- Észak-Amerika*, *északamerikai*; *északkelet*, *északnyugat*.
- észbe kap*, *észre tér* egyaránt hs.
- † *eszély*: okosság, eszesség.
- † *eszélyes*: okos, eszes.
- † *eszénél van*: eszén van.
- eszerint*.
- észjárása*: eszejárása. [dezet.]
- † *eszkort*: fegyveres kíséret, fe-
- † *eszkortíroz*: fegyveresen kísér.

- eszközöl: lehetőleg kerülni kell s ezekkel helyettesíteni: végez, teljesít, végrehajt, megtesz, megejt, okoz stb., pl. † végrehajtást ~: végrehajtást foganatosít; † gépjavítást ~: végez(tet); † a kormány a szükséges előtanulmányokat ~tette: elrendelte, elvégeztette.
- † észlelde: észlelő v. megfigyelő hely v. állomás.
- † eszmedús: gondolatokban bővelkedő.
- † eszméleténél van: eszén van. eszmény, ~kép: ideál, példakép, mintakép.
- eszményi: képzeleti, képzelt, remek. [tesz.
- † eszményít: szépít, magasztossá
- † eszmeszegény: gondolatokban szűkölködő.
- észrevesz † eh. megjegyez. észrevétel: † eh. megjegyzés (~ t tenni, ~ nélkül).
- † esszencia: valója, veleje vminek. [thetika.
- észszerű. — esztetika v. esz-
- † etablirozza magát: letelepedik, berendezkedik.
- † établissement: vállalat, intézet.
- † étagère, etazser: állvány, polc.
- étappe: állomás; fok, fokozat.
- ethika: erkölestan.
- † etikett: udvari formáság, udvariasság, illendőség; felirat, címke.
- † etimológia: szófejtés; eredet [szóé]. [maztató.
- † etimológikus: szófejtő, szár-
- † etimon: a szó eredete, alapszó.
- † étkezde: ebédlő, étkező(-helyiség).
- Etna. — etnográfia: néprajz.
- † étui: tok.
- † eufémia, eufémizmus: szépítő beszéd, szépítés, enyhítés.
- eufónia: jóhangzás, széphangzat.
- Európa szerte (két szóba).
- év; † egyszer az évben, néhányszor az évben: évenként egyszer, minden évben néhányszor. [v.
- † evangélika vallás: evangélikus evangéliom v. evangélium.
- évdíj: évidíj.
- évente: évenként.
- † eventualitás: eshetőség.
- evez, evező (nem dz).
- évezred hs. (1. század).
- † evidencia: nyilvánartás, bizonyosság; -ában tart: nyilvánart, figyelemmel kísér.
- † evidens: nyilvánvaló, szembezőkö.
- † evidenter: nyilván, világosan.
- † evolúció: fejlődés.
- evőkanál.
- évszázad hs. (1. század).
- evvel, avval (v. ezzel, azzal).
- † ex: volt, azelőtti.
- † ex abrupto: hevenyészett, rögtönzött; készületlen[ül].
- † ex asse: alaposan, tökéletesen.
- † ex improviso: váratlanul.
- † ex officio, ex offo: hivatalból.
- † exakt: szabatos, pontos, teljes.
- † exaltáció: lelkeség, rajongás.
- † exaltált: lelkes, rajongó.
- † exámen: vizsgálat.
- † examinál: vizsgál.
- † examinátor: vizsgáló.
- † excedál: korhelykedik, kirúg, kihágást követ el.
- † excellál: kitűnik.
- excellenciád: nagyméltóságod.
- excellenciás úr: kegyelmes úr.

- † *excentricitás*: különködés, furcsaság, szeszély.
- † *excentrikus*: különködő, bogaras, szeszélyes.
- † *excepcionális*: kivételes.
- † *excerptál*: kivonatol.
- † *excerptum*: kivonat.
- † *excesszus*: kihágás, korhelység; szertelenség.
- † *exekució*: végrehajtás, kivégzés.
- † *exekutív*: végrehajtó (hatalom).
- † *exekútor*: végrehajtó. [lom].
- exekvál*: végrehajt, lefoglal.
- † *exekvátur*: jóváhagyás, megerősítés.
- † *exempláris*: példaszerű, elriasztó (büntetés).
- † *exercícium*: gyakorlat.
- † *exhumál*: kihantol, kiföldel.
- † *exhumáció*: kiföldelés.
- † *exigencia*: követelmény, szűkséglet.
- † *exilium*: számkivetés, száműzés; bujdosás, hontalanság.
- † *exisztál*: van, él, fönnáll; az iparos szakértelem nélkül nem ~ hat: meg nem élhet.
- † *exisztencia*: lét, létel, megélhetés, kenyérkereset.
- † *exkluzív*: zártkörű, kizárólagos.
- † *exkluzíve*: kizárólag. [gos].
- † *exkluzívitás*: zárkózottság, különködés.
- † *exkommunikáció*: kiközösítés, kiátkozás. [koz].
- † *exkommunikál*: kiközösít, kiátkoz.
- † *exkurzió*: kirándulás, kitérés.
- † *exkuzáció*: mentesség, mentegőtőzés, mosakodás.
- † *exkuzál*: ment, mentegőt, kiment. ~ *ja magát*: mentegőtözik, védekezik.
- exlex*: törvénynélküli, törvénynélküli (állapot).
- ex-libris*: könyvjegy.
- † *exmittál*: kiküld.
- † *exorbitáns*: szertelen, túlságos.
- † *exorcizál*: ördögöt űz, kiűz.
- † *exorcizmus*: ördögűzés.
- † *exotikus*: külföldi, idegen; szokatlan. [kedés].
- † *expanzió*: feszültség; terjesztés.
- † *expanzív*: erős feszültségű; terjedő, terjeszkedő.
- † *expediál*: elszállít, szétküld, továbbít.
- † *expediáció*: szétküldés, (el)szállítás; szállító-, szétküldő hivatal; (utazó) vállalat, utazás.
- † *expediens*: segítőeszköz.
- † *expeditor*: szállító, kiadó.
- † *expektoráció*: kifakadás.
- † *expenznóta*: költségjegyzék.
- † *experimentáció*: kísérletezés.
- † *experimentál*: kísérletez.
- † *experimentális*: kísérleti.
- † *experimentum*: kísérlet.
- † *expidál*: jóvátesz, vezekel.
- † *explicite*: kifejezetten, értehetően.
- † *explicáció*: magyarázat.
- † *explikál*: kifejti, magyaráz.
- † *explodál*: robban, fölrobban.
- † *explózió*: robbanás.
- † *explozív*: robbanó.
- † *exploitál*: haszonhajtóvá tesz, hasznosít, kiaknáz.
- † *exponál*: kitesz; ~ *ja magát*, eh. sokszor azt mondhatni: síkra száll, latba veti befolyását v. erejét.
- † *export*: kivitel.
- † *exportál*: kivisz.
- † *expozé*: előterjesztés.
- † *expozíció*: kifejtés, előkészítés.
- † *expozítúra*: kirendeltség, különítmény.

- † *expressz*: külön, egyenesen; sürgős, gyors [levél].
- † *expropriáció*: kisajátítás.
- † *expropriál*: kisajátít.
- † *extázis* l. *eksztázis*. [zat.]
- extemporále*: rögtönzött dolgo-
- † *extemporizál*: rögtönöz, hevenyész. [lem.]
- † *extenzió*: kiterjedés, terjedés.
- † *extenzív*: terjedelmes, sokat felölelő.
- † *externus*: külső, kül-.
- † *extra*: külön, finom, ritka, rendkívüli.
- † *extraktum*: kivonat.
- † *extravagancia*: különködés, furcsaság, szertelenség.
- † *extravagáns*: különködő, mástól eltérő, szertelen, furcsa.
- † *extremitás*: szélsőség, szertelenség; végtag.
- ezalatt, ezáltal, ezelőtt*.
- † *ez az*: úgy van.
- ezen, azon*: ez a, az a.
- ezenkívül, ezentúl*.
- Ezeregy éjtszaka*.
- ezernyolcszáznegyvennyolc*.
- ezópusi mese*.
- ezred* hs., l. század. — *ezután*.
- ezüst gyertyatartó*.
- ezzel* v. *evvel*.
- † *fabrikál*: gyárt, csinál, meszterkedik.
- † *fabrikáció*: gyártás.
- † *façade*: homlokzat.
- † *fach*: rekesz; szak.
- † *fáchéban vannak*: haragban
- † *facit*: eredmény. [vannak.]
- † *façon*: alak, foglalás, szabás.
- † *fac-simile*: hasonmás.
- faggat* (nem *kg*). — *fahéj*.
- † *fait accompli*: bevégzett dolog.
- fájdalom!*: sajnos!
- fakad*; nevetésre, sírásra ~: nevetve, sírva ~.
- † *fakciózus*: pártoskodó.
- fáklya*.
- † *faktor*: intéző, művezető; tén-
- † *faktótum*: mindenés. [nyező.]
- † *faktum*: valóság.
- † *fakultás*: kar. [kötelező.]
- † *fakultatív*: választható, nem *faláda* csak fából való láda; amiben a fát tartják, az *fás láda*.
- † *fálanx*: zárt sor, csatasor, csapat. [tés.]
- † *fallácia*: álokoskodás, cselve-
- † *fals*: hamis, ál, utánzott.
- † *falzifikáció*: hamisítás.
- † *falzifikátum*: hamisítvány.
- † *falzum*: csalás, megtévesztés.
- † *fáma*: hír.
- família*: család.
- † *familiáris*: bizalmas, meghitt.
- † *famózus*: híres, hírhedt.
- fanatikus*: rajongó, dühös, vakbuzgó.
- † *fanatizmus*: rajongás, dühőség, vakbuzgóság.
- † *fanatizál*: föltüzel, nekivadít.
- Fáni* (nem két *nn*).
- † *fantázia*: képzelet; ábránd.
- † *fantasztikus*: képzeletszötte; délibábos.
- † *fantaziál*: képzelődik; ábrándozik; félrebeszél.
- † *fantazma*: agyrém, rémkép.
- † *fantom*: jelenés, kísértet, rémkép.
- fáradtság* a. m. fáradás, fáradozás; *fáradtság* a. m. fáradt állapot, fáradt volta vkinek;
- † ~ ot vett magának: utána járt a dolognak: sokat fáradozott a dologban, nem saj-

nálta v. nem restellte a ~ot
s utána járni, nem restelt
utána járni; † még ennyi ~ot
se vesz: még ezt a ~ot is
sajnálja.

† *fáradtságteljes*: fáradtságos,
fáradalmas, fárasztó.

farizeus: képmutató, szentes-

† *farmer*: bérlő. [kedő.]

† *fashionable*: divatos, finom.

† *faszcikulus*: csomó, iratcsomó.

† *faszcinál*: megigéz.

† *faszcináció*: ígézet.

fatális: végzetes, áldatlan, kel-
lemellen.

fatalizmus: végzethivés.

fatalista: végzethivő.

† *fatalitás*: baj.

† *fátum*: végzet, balsors.

† *fauna*: állatvilág, állatok.

† *fauteuil*: karosszék, zsöllye.

† *favorit*: kegyelt, kedvelt.

† *favorizál*: kegyel, kitüntet.

fazék: mindent egy fazékba vet-
nek: mindent egy csávába
vetnek, egy kalap alá fognak,
evv pórázra kötnek.

fázis: fényváltozás; fejlődési

február v. *februárus*. [fok.]

feccsen v. *föccsen*.

fed v. *föd*, *fedél* v. *födél*.

fedd: dorgál (*fed* v. *föd*: beföd,
takar).

fegyenc: rab, kényszermunkás.

fegyház, *fegyintézet*: börtön,
rabház.

† *fegyverhez nyúl* (*zu den Waf-
fen greifen*): fegyvert fog,
harcra kel, kardot ránt.

† *fegyverképes*: fegyverfogható.

† *fegyvernök*: f.-hordozó, apród.

fehér v. *fejár*.

† *fehérnye*: fehérje.

fej; azt se tudja, hol áll a feje:
azt se tudja, mitevő legyen;

elvesztette a fejét; a ~ébe
veszi: fölteszi magában.

† *fejlődésképes*: fejlődőképes.

† *fekbér*: helybér, tárházi díj.

fekély.

Fekete-erdő, *Fekete-tenger*.

feketesárga.

fekszik; † Budapest a Duna mel-

lett ~: van; † Hatvan köze-

lebb ~ mint Miskolc: köze-

lebb esik v. van; † a törvény-

javaslat az országgyűlés előtt

~: van; † közel ~ a gondo-

lat, tenyerén ~: kínálkozik,

közél áll, nyilvánvaló; † érde-

kében ~: érdekében van,

neki érdeke, érdekli, érinti

érdekét; † mennyi ~ e szócs-

kában: van, rejlik, mennyit

magában foglal! † szívemen

~: sz. hordom.

fektet; † más alapra ~ vmit:

más alapra állít vmit; † jár-

dát ~: — rak; l. még: súlyt

feküdj, *feküdt*, *feküdni*. [~.

fekvőség: ingatlan, jóság.

fel v. *föl* (l. *föl* stb!)

fél; ~ három(ra), ~ négy(re)

eh. 2½ óra, 3½ óra v. har-

madfél óra, negyedfél óra —

meghonosult kif. (az nem

igaz, hogy fél nyolc = nyolc-

nak a fele, ámbár félszáz =

száznak a fele); egy és egy

fél: másfél; — *fél szem* stb.

fél; istent féli — hs. (meghono-

sult latinosság).

felé, l. *fölé*.

† *felekezetiség*: felekezetiiség.

† *felelőtlen*: nem-felelős, felelős-

ség nélküli.

felemás, *felerésze*.

feles (*feles munkás* stb., vő.

feleség, l. nő, hitves. [főlös].

felett v. *fölött*; — *feleúton*.

Felföld (ha a magyar felföld tulajdonneve, nagy betűvel; vö. *Alföld*).

† *felhang* (a nyelvtanban): magas hang, elülső hang.

fél a jövőt (régí latinosság s németesség: *timet, fürchtet*): fél a jövőtől.

feljebb, l. *följebb*.

fellebbez, l. *föllebbez*.

† *félmult* (a nyelvtanban): elbeszélő alak.

felől, pl. észak felől, *felül*, pl. Budán felül v. fölül; ~ em megteheded, szokottabb: miattam megteheded.

felső; helyi értelemben: *legfelső*, átvitt ért. *legfelsőbb*.

felség; † ő ~ eik: ő ~ ük.

felület, l. *fölület*.

félvállra.

Felvidék (nagy betűvel).

Fenícia.

fenkő hs. nép. (így is *kaszafen*).

fenn, *fent*, *fennhangon* stb., l. *fönn*, *fönt*, *fönnhangon* stb.

fennkölt.

fenomenális: tűneményes, tűneményszerű, csodaszerű.

fenség v. *fönség*.

fenyeget: † a víz az egész várost előnteni ~ i: előntéssel ~ i. [műhely.

† *fényirda*: fényképező terem v. *fenyű* v. *fenyő*. [tákolmány.

fércmű: fércmunka, fércelmény,

† *ferdény*: trapez.

† *ferdényded*: trapezoid.

† *Ferenc-pálinka*: francia (sós)-borszesz.

férfi ragozása mélyhangú: ~ nak, ~ tól, nem ~ nek, ~ től.

férfitu, nagy ~, vitéz ~: nagy ember, vitéz ember.

fergeteg v. *förgeteg*.

† *férhely*: férőhely.

† *férjezett* fölösleges, mert már a *né*-ben ki van fejezve: Kovács Gyuláné, Kondor Anna.

férjhez menni.

fertály: negyed.

† *fertőztelenít*: fertőtleníti.

fess: (nő) helyes, csinos, takaros, (férfi) deli, nyalka, helyre legény. [képíró.

† *festész*: festő, festőművész,

† *festészet*: festés, festőművészet, képírás.

† *festészeti iskola*: festőiskola, *fésű*. [képíró-iskola.

† *feszélyez*: bánt, bosszant, alkalmatlan, unom, zseníroz.

fészter (más a *félszer*).

† *feszterő*: feszítő erő.

† *feszton*: virágfűzér.

† *fétirozni*: ünnepel.

† *fiáker*: (kétlovas) bérkocsi.

† *fiaszkozó*: kudarc; ~ t csinál: kudarcot vall.

† *fideicommissum*: hitbizomány.

fiška: furfang, fortély.

fiškus: furfangos, agyafúrt.

figura: rajz, kép; tréfa, móka.

† *figurás*: szereplő.

† *figyelman* v. tekinteten kívül hagy: ügyet se vet rá, nem ügyel v. figyel rá, nem tekint, nem nézi, nincs figyelemmel vmire.

† *fikció*: koholmány, föltevés.

† *fiktív*: ál, képzelt; föltett.

† *flantróp*: emberbarát.

† *flantrópia*: emberszeretet, felebaráti szeretet.

† *flantrópikus*: emberbaráti.

† *filia*: fiókköztség.

† *filc*: nemez.

† *filiale*, *filialis*: fiók, fióküzlet.

filigrán: apró munka; finom, parányi, gyenge, vézna.

fliszter: nyárspolgár; szük-
fllokszéra. [keblű ember.]

filológia.

† *filozóf*, l. *filozófus*. [dik.]

† *filozofál*: bölcsekedik, okosko-

filozófia: bölcsekedés, bölcsé-
szet. [fiai.]

† *filozófikus*: bölcsészeti, filozó-

filozófus: bölcsész, bölcsekedő;

filum: fonál. [bölcs.]

† *finále*: utolsó rész, befejezés,

† *finalizál*: befejez. [vég.]

finánc. [állapot.]

† *financia*: pénzügy, pénzügyi

† *financiális*: pénzügyi, vagyoni

† *financier*: pénzember.

finanszíroz: pénzestít, pénzt ke-
rít, nyélbe üt [vállalatot].

finanszírozás: pénzestítés.

findzsa. [furfang.]

† *finesse, finesz*: csel, csselfogás,

finn, finnugor, — *finnyás*.

† *fintor*: fintorítás.

† *finövelde*: finevelő v. fiunevelő

Firenze. [intézet.]

† *firkász, firkonc*: firkáló.

† *fiskális*: ügyvéd.

† *fiskus*: kincstár.

fisztula: folyó seb, csöves seb.

fivér: vkinek bátyja, öccse,

† *fitestvére*; ha ügyis tudva

van, hogy férfi, akkor csak:

† *testvér*.

† *fix*: álló, állandó, szabott.

† *fixa idea*: rögzött gondolat,

† *rögeszme, hóbort*.

† *fixíroz*: meghatároz, megszab,

† *megrögzít*; folyton néz, kihí-

vólag néz, tréf. pofon néz.

† *fixum*: rendes, állandó fizetés.

† *fizet* (nem ü).

fizetési határidő: fizetés határ-

† *ideje*; † ~ kötelezettség: fizető

† *kötelezettség*, v. egyszerűen:

† *tartozás*(ának eleget tesz);

† ~ hely: fizető hely, fizetés
helye.

† *fizetőképés*: fizetőképés.

† *fizetőképesség*: fizetőképés-
ség. [telen(ség).]

† *fizetőképtelen(ség)*: fizetőkép-
fizetnül: fizetek!

fizika: természettan.

fizikai: természeti, testi.

† *fizikum*: testi erő v. szervezet.

† *fiziognómia*: arc; arcvonások.

fiziológia: élettan. [való.]

† *flagrás*: csattanós, nyilván-

† *flanc*: nagyzás, cifrázkodás.

† *flancol*: nagyzol, cifrákodik.

flegma: hidegvér, egykedvűség.

† *flegmatikus*: hidegvérű, egy-
kedvű, flegmás.

† *flirt*: legyeskedés, enyelgés,
kacérkodás. [kacérkodik.]

† *flirtel*: legyeskedik, enyeleg.

† *flóra*: növényvilág, növények.

† *flosculus, floszkulus*: szővirág,
sallang.

† *fluktuál*: hullámzik, ingadozik.

fog írni, fogna írni kifogástalan
ígealakok.

fogad; ~ om hogy megbukik a
kormány = megfogadom (te-
hát fogadalom, fenyegetőzés);
ellenben ~ ok hogy megbu-
kik = akármibe fogadok
(fogadás).

fogadj' Isten!

fogadtatás: fogadás.

† *fogda*: fogház, cella, rekesz.

† *fogékonytalan*: érzéketlen,
nem fogékony.

fogház régi szó (eredetileg fok-
ház, s ez, mint a fok maga is,
erődöt, zárt helyet jelentett).

foghús hs. (nép. íny is).

† *foglaló mód*: kötőmód. [köre.]

† *foglalkozási köre*: foglalkozása.

- foglaltatik*; † mi ~ a könyvben: mi van; 5 a 10-ben ~ kétszer: *fogoly*. [kétszer van (meg).]
fogtechnikus, fogművész: fogműves. [sz.]
† *fogyasztási szövetk.*: fogyasztó *fokhagyma* (nem *g*).
fokozatosan (gradatim): lassanként, apránként.
fókus: gyújtópont, gyűjtőpont.
foldoz v. foltoz.
† *foliáns*: nagy könyv.
† *fólió*: ívrétű. [megindít.]
† *folyamatba tesz* (eljárást): *folyik, folyam, folyvást, folyton, folytat*. [számla.]
folyóirat, folyóvíz, de folyó folyott: folyt. [folytatva.]
† *folytatólagosan*: folytatólag,
fonétika: (nyelvészeti) hangtan.
† *fonoda, fonóda*: fonó, fonóműhely, fonógyár.
† *force*: erő; fogás, fortély; *ez az ő ~ a*: ebben legerősebb, legügyesebb. [túloz.]
† *forcíroz*: erőszakol, erőtet,
fordít vmely nyelvből, németből stb. hs., nem mondjuk vmely nyelvről fordít, ámbár magyarul ~.
fordulat: szólásmód, szólásforma, szólás; † a politika új ~ ot vett: a p.-ban új fordulat állott be.
forduló; százéves ~: századik évforduló.
† *forgalomba helyezi* a vasutat: megnyitja, átadja a forgalomnak, megindítja a f.-at.
† *forgási sebesség*: forgás sebessége; ~ tengely: forgás *forgószél*. [tengelye.]
formál: alakít, képez, alkot.
† *formális*: alaki, formaszerű; valóságos.
† *formálisan, formáliter*: valósággal, annak rendje szerint.
† *formalitás*: formaság.
† *formáció*: alakítás, képződés.
† *formátum*: alak, (8.-)rét.
formula: minta, képlet, fogalmazás, mondás. [szöveg.]
† *formuláré* minta; szokásos.
† *formuláz*: (meg-)fogalmaz, szóba foglal; szabályba foglal.
forr, forró, forrás. [lázadó.]
forradalmár: forradalmi ember,
† *forraszcső*: forrasztó-cső.
† *forrpont*: forráspont.
fortély, — *foszfor*.
fortográfál: fényképez.
fotográfia: fénykép; fényképezés, fényképezet.
fotografus: fényképész.
foyer: előcsarnok; társalgó.
fő v. föl (ige); fő szokottabban mint föl; fölnek, föltszokatlan eh. főnek, fött; fölök, fölünk, fölő, fölés h. szokatlan fővök, fővő stb.
fő mn. összetételei: a gyakoribbak egy szóba: *főispán, főpap, főapát, főigazgató, főhadnagy, főherceg, főrend, föltiszt, főváros, főposta* stb. a ritkébbakat két szóba lehet: *fő szempont, fő elv, fő jellemvonás*; — fő- és székváros: székes főváros.
föd v. fed; ez a magyar kifejezés *födi* a németet, v. a fogalmat: teljesen megfelel neki, egyértékű vele.
† *födél* alá hoz, juttat vmit: biztosít, megvalósít; l. tető.
† *födélszék*: födélgerendák, gerendázat.
† *födém*: mennyezet.
† *föderáció*: szövetség.
† *föderált*: szövetkezett.

- † *föderatív*: szövetséges.
főherceg: osztrák cím; a magyar közjognak megfelelő cím: *királyi herceg*.
föl v. *fel*; — *föl fogja venni* (nem *fölfogja venni*).
föll: rajta † szerencse ~: Isten velünk.
fölad: † reményt ~: lemond a reményről; küzdelmet ~: lemond róla, abbahagyja; az orvos ~ ja a beteget: lemond róla, lemond az életéről; üzletet ~: megszüntet.
fölajaz a. m. megfeszít (az új idegét), *fölhúz*.
föld; a ~ del egyenlővé v. a földhöz hasonlóvá teszi (*der Erde gleich machen*): ~ ig lerontja v. rombolja.
földalatti, *földöntúli*; *földesúr*.
Földközi-tenger (nagy betűvel).
fölé jobb mint *felé* (*félé*), mert emez írva kétértelmű.
fölemel fizetést: növel; † ~ óraszámot: szaporít.
† *fölemelő*: lélekemelő.
fölny (más a *fölny*): felsőség, felsőbbiség; a ~ ben levő indulatok: a fölülkerekedett v. uralkodó ind.
fölnyes: felsőséges, önérzetes.
fölfejt hs. ebben az ért. is: kifejt, fejteget.
fölfekszik † ebben az ért.: ki van téve, meg lehet tekinteni.
fölfödöz, vö. föltalál.
föl-fölszáll, *föl-földobja* stb.
fölfüggeszti ítéletét: függőben tartja. [— hs., nép.
fölguyt lámpát, karácsonyfát,
† *fölhagyja* az üzletet: megszünteti, abbahagyja, fölhagy vele. [fölszökteti.
fölhajtja az árát: fölrugtatja,
- † *fölhúz* vkit: ugrat, lúddá v. lóvá tesz, megtréfál.
följebb, *feljebb* v. *föllebb*; vö. föllebbez.
fölkényszerít vkire vmit: rákényszerít, ráerőszakol.
fölkeres: megkeres (de van fölkutat, fölhajszol, fölver).
föllebbez, *fellebbez*.
föllép, † eh. keletkezik, támad, jelentkezik; † ~ a kolera: kiüt; — † túlhajtott igényekkel lépett föl: fölszigázott követelésekkel állott elő.
fölmegy, † eh. elfogy (*aufgehen*); 5 az 5-ből ~: nem marad semmi.
fölmentvény: fölmentés.
fölmerül vmi kérdés stb. (eh. szóba kerül) meghon. képes *fölmond* leckét: elmond. [kif.
fölös (~ számmal) jobb mint *feles* (*félés*), mert emez írva kétértelmű.
fölott v. *felett*; németes az ilyenekben: vmi f. nyilatkozni, gondolkodni, kételkedni, panaszkodni (helyesen *vmiről*), továbbá: vmi f. örülni, sajnálkozni, gúnyolódni, aggódni (hely. *vmín*).
fölotte és *fölottébb* (pl. ~ kertes) egyaránt hs., a második † *fölpénz*: foglaló. [régies.
fölró (csak mulasztást, hibát); † érdemül ~: betud.
fölség v. *felsőég*; *Fölséged*, *Fölségetek*; † ő ~ eik: ő ~ ük.
fölsorol, *fölszáll* hs.
† *fölszámolási árfolyam*: fölszámoló árf., fölszámolás árfolyama.
föltalál a. m. *erfinden*, *inventer*, pl. a puskaport (vö. találmány); fölfödöz a. m. *ent-*

- decken, découvrir*, pl. ismerellen világrészt; † ~ ták az eltűnt leányt: megtalálták; — † jól ~ ja magát lársaságunkban: jól érzi magát..
- † *föltartja magát* vhol: tartózkodik.
- † *föltesz* levelet: megfogalmaz.
- † *föltétel* gyanánt kiköti: (~ ül) kiköti.
- föltételez* a. m. föltételül megkövetel, pl. a jég ~ i a hideget; † eh. föltesz, gondol, pl. vkiről vmit; † ~ ve hogy érvényes a szerződés: föltéve.
- föltétlenül* h. sokszor magyarsabb: egyáltalán, mindenképen (pl. ~ helytelen), v. okvetetlen, bizonyosan (pl. ~ elmegyek, ~ ott leszek).
- föltűnést kelt* v. *okoz*: föltűnik, föltűnő.
- † *fölgügel* vmit: ~ vmire.
- † *fölül* vkinek: fölsül, rászedei magát, becsapják.
- fölül* v. *felül* (ellentéte *alul*); † ~ rá: azonfölül, hegyibe.
- fölület*, *felület*: fölszín.
- fölületes*, *felületes*: fölszínes.
- fölülosztalék*: fölös osztalék.
- † *föültet*: rászéd, elbolondít, megréfál, ugrat.
- † *fölüt* könyvet: fölnyit, rányit.
- fölveszi* a harcot, a küzdelmet, versenyt: szembe száll, síkra száll, harcra kel, versenyre kel, versenyez; † ~ a készfzetést: megkezdí; † ~ a cselédet: meg- v. fölfogadja; † ~ a lakást: (ki)bérelí, kiveszi; † ~ vkivel: szembe száll vkivel, kiáll vki ellen, (meg)mérkőzik vkivel.
- † *fölveti* ajkát: fölbiggyesztí; —
- fölvet vmi kérdést meghonosult képes kif.
- fölvár* ajtót: fölnyit, kinyit.
- fönnáll* v. *fennáll*, *fönnen* v. *fönnhagy*, l. kíván. [*fennen*].
- fönt* v. *fent*.
- fönnhangon* v. *fennhangon*.
- fönnhézás* v. *fennhézás*.
- fönnmarad* v. *fennmarad*.
- fönnsíks* v. *fennsíks*.
- fönnszóval* v. *fennszóval*.
- fönttart* v. *fenntart*.
- fönséges* v. *fenséges*.
- fönt* v. *fent*. [stb.).
- † *föveg*: süveg (kalap, sipka)
- fövényre épít*: jégre épít.
- † *-fözde*: -föző (szesz-, szap-)
- † *frakció*: párttöredék. [pan-].
- frakk*, — *frank*.
- † *frappáns*: megkapó, meglepő, csattanós, találó.
- † *frappíroz*: meglep, megkap; ~ *va van*: meglepődik, megütközik.
- fraternizál*: pajtáskodik, bizalmaskodik. [szólásmódok].
- † *frazeológia*: szólásgyűjtemény;
- † *frázis*: szólás, szólásmód; elcsépelet szólás, sallang, nagyhangú mondás.
- † *frenetikus*: zajos, falrengető; örült, dühös.
- † *frequentál*: (sűrűn) látogat.
- freskó*: falfestmény.
- † *frigytárs*: szövetséges, frígyes, frígyestárs.
- friss*. [kegyeletlen].
- frivol*: könnyűvérű; léha, ledér,
- † *frivolitás*: könnyelműség, léhaság, ledérség, kegyeletlenség, frivolóság.
- † *front*: arcvonat, homlokzat; ~ *ot csinál*: szembe száll; ~ *ot változtat*; fordúl, nézetet változtat.

† *frottíroz*: (le-)dörzsöl.
 † *frugális*: mértékletes, egyszerű, szűkös.
 † *fruktifikáció*: gyümölcsöztetés.
 † *fruktifikál*: gyümölcsöztet.
fúj, fujtat (fú, fútat).
fúl, fuldokol, fullad.
 † *fulmináns*: dörgedelmes, mennydörgő. [alapvető].
 † *fundamentális*: sarkalatos,
 † *fundáció*: alapítvány.
 † *fundus*: háztelek; ~ *instruktus*: fölszerelés.
 † *fungál* l. *funkcionál*.
 † *funkció*: működés, szereplés, eljárás; hatáskör.
 † *funkciót teljesít, funkcionál*: működést végez, eljár, szerepel, működik.
 † *funkcionárius*: alkalmazott, közreműködő.
 † *fúrlyuk*: fúrás, fúrtlyuk.
 † *fuser*: kontár.
 † *fuserol, fusol*: elront, kontárokodik.
fut vki előtt: fut vki elől; † futni hagyja a tolvajt: elereszti, szabadon bocsátja; nem futja, vidékies kif., e h. nem telik, nem elég.
futár: kengyelfutó, gyorskövet, gyorsposta.
futárvonat: gyorsvonat.
 † *futódeszka*: kalauzpalló, palló. [sebtiben].
futólagosan: futólag, futtában,
 † *futópont*: iránypont.
fuvall.
 † *fuvarozási vállalat*: fuvarozó v.
fúzió: (párt-) egybeolvadás, egyesülés.
 † *fuzionál*: egyesül.
fű, fűvet, fűves.
 † *fűbe harap*: ott hagyja a fogát.
fűg, fűgő, fűgeszt; — ~ vki-

től, vmtől meghonosult szerk., de vő. rajta áll, azon fordul meg (a dolog); az a vevőtől ~: vevője válogatja.
 † *fűggesi viszony*: függő viszony.
fül többese németes az ilyenekben: füleit hegyezi; † *tű* ~ e: *tű* foka; † csupa v. egész ~ vagyok: hallgatlak, figyelek, merő figyelem vagyok.
fül v. *fűlik, füt*.
fülbemászó, fülbevaló. [függő].
fülledt, füllent, fülön fog, fülönfüst nélküli: füsttelen.
füt, füttet.
füttőt hány: fittyet hány.
fűzfa, fűzes; — *fűzni, fűző, fűzet*.

gála: dísz, pompa, díszruha.
 † *gáláns*: finom, udvarias; udvarló; szerelmi.
 † *galantéria*: udvariasság, finomság; udvarlás, széptevés.
 † *galgenfrist*: rövid idő, rövid haladék.
 † *galgenhumor*: keserű kedv, akasztófahumor. [képtár].
 † *galléria*: karzat, kakasülő;
 † *gallimathias*: szózagyvalék, szóficamítás, badar beszéd.
gally v. *galy* (a másodrendű ág).
 † *galopp*: vágatás.
 † *galoppoz, galopíroz*: vágat.
 † *gänsemarsh*: libasor, egyes sor.
 † *garantál, garantíroz*: biztosít, kezeskedik, szavatol.
 † *garancia*: kezesség, biztosíték.
 † *garçon*: legény ember, nőtlen; agglegény.
 † *garçonélet*: legényélet.
 † *garçonlakás*: legénylakás.

- gárda*: őrség, testőrség; csapat.
gárdista: testőr.
 † *garde-dame*: [hölgy] kísé.
 † *garderobe*: ruhatár. [rő[je].
 † *gardíroz*: kísér.
 † *garníroz*: [húst] díszít, körül-
 rak, körít. [körözet.
 † *garníruug*: hozzávaló, díszítés,
garnitúra: [evő-] készlet, egy
 rend bútor, fölszerelés.
 † *garnizon*: helyőrség, katonai
 állomás.
garszon, l. *garçon*.
 † *gasztronómia*: szakács-művé-
 szet, inyes-mesterség.
 † *gaudium*: öröm, multság.
 † *gazdag* németes az ilyen ösz-
 szetételekben: színgazdag eh.
 sokszínű, tarka stb.
gazdász: gazda.
 † *gazdászat*: gazdaság, gazdaság-
 † *gazométer*: gázgyár. [tan.
 † *gazsulíroz*: hízelkedik, hízeleg.
gebed (egy b). [zsíros.
 † *geil*: émelyítő, csömörletes,
gejzir; — *gelée*: fagyalék.
generális: tábornok. [öltő.
 † *generáció*: nemzedék, ember-
 † *generalizáció*: általánosítás.
 † *generalizál*: általánosít.
 † *generikus*: általános.
 † *generózitás*: nagylelkűség,
 bőkezűség.
 † *generózus*: nagylelkű, bőkezű.
 † *genesis*: eredet, származás,
 történet.
 † *genetikus* származtató.
geniális: lángeszű, nagyeszű.
 † *genie*: lángész.
genitívus: birtokos eset.
 † *géniusz*: szellem, őrszellel,
 † *genre*, l. *zsáner*. [angyal.
 † *gentleman*: úr, úri ember, ga-
 vallér, becsületos ember.
- gentry*: dzsenti: (közép)nemes-
 ség; nemes.
 † *genuin*: veleszületett, eredeti.
 † *geny*: genyedtség.
geográfia: földrajz.
geográfus: földrajztudós, föld-
 rajz művelője, földrajzos.
geológia: földtan. [tanos.
 † *geológus*: földtan művelője, föld-
 † *gerálja magát*: viselkedik.
 † *gerincagy*: gerincvelő.
 † *germanizáció*: germanizálás:
 (el-)németesítés.
germanizál: (el-)németesít.
germanizmus: németesség.
 † *gesztikulál*: taglejtést használ,
 hadonáz. [názás.
 † *gesztikuláció*: taglejtés, hado-
 † *gesztus*: taglejtés, mozdulat.
 † *giardinetto*: vegyes csemege,
 † *gigász*: óriás. [nyalánkság.
 † *gigászi*, *gigantikus*: óriási.
 † *gigerli*: fenegyerek.
 † *gimnasztika*: torna.
 † *gimnasztizál*: tornáz.
gimnázium (nem *om*).
 † *girland*: (virág)füzér.
 † *gírer*: hangbicsaklás, rossz
Gizella. — *gereblye*. [hang.
gladiátor: bajvívó.
 † *glazúr*: zománc.
 † *glória*: szentfény, fénykoszorú.
 † *glorifikál*: dicsőít.
 † *glossza*: magyarázat; gúnyos
 † *gnóm*: manó. [megjegyzés.
gobelin: szőnyegkép.
golya, *golyva*, *gombolyít*, *go-
 moly*, -og.
gondatlan a. m. hanyag köny-
 nyelmű; *gondtalan*, akinek
 semmi gondja.
 † *gondolatgazdag*: gondolatok-
 ban bővelkedő. [vmiről.
 † *gondolkodik* vmi fölött: vmin,
 † *gondtejt*, *gondteljes*, *gondter-*

hes (sorgenvoll): csupa gond, aggódó, aggodalmas, nagy gonddal járó, gondokkal terhelt, ügyes-bajos, gondokban töltött [idő]. [üveg.]

† *górcső*: nagyító cső, nagyító gót (nem *th*). — † *gothikus*: gót. [ínyes.]

† *gourmand*: nyalánk, torkos,

† *gouvernante*: nevelőnő.

† *gouvernementális*: kormányzati, kormány-.

† *gömbölyű asztal*: kerek asztal.

† *göngysúly*: buroksúly, göngyölő.

† *göreb*: retorta. [gyöletsúly.]

† *görredőny*: gördítő, gördítő függöny, ablakredő, roletta.

Göttinga. — *gőzfavágó*.

† *gőzmozdony*: gőzkocsi.

Grác. [ves.]

† *graciózus*: kecses, bájos, ked-

† *gradáció*: fokozás.

† *gradátim*: fokozatosan.

† *grafikus*: szemléltető, rajzbeli, sokszorosító.

grammatika: nyelvtan.

gramm, kilogramm, epigramm.

† *granárium*: magtár.

† *grandezza*: méltóság.

† *grandiózus*: nagyszerű, nagyszabású. [kodik.]

† *grasszál*: garázdálkodik, ural-

† *grata persona*: kedvelt ember; bennfentes.

† *grátisz*: ingyen, díjtalanul.

gratuláció: köszöntő, üdvözlés, szerencsekívánat.

gratulál († ~ vkit): köszönt v. üdvözöl vkit, szerencsét kíván.

gravámen: sérelem, panasz.

† *gravíroz*: vés, metsz. [dás.]

† *gravitáció*: nehézkedés, vonzó-

† *gravitál*: nehézkedik, vonzódik, szít, húz, hajlik vkihez,

gravitás: méltóság. [vmihez.]

gravőr: betűmetsző, művész, *grejzler*: szatócs. [véső.]

† *grell*: rikító.

† *grémium*: testület.

grillade, grilád: égetett mandula.

† *grimasz*: fintorgatás, fintorítás.

gróf Széchenyi: Széchenyi gróf.

† *groom*: lovászinás, kis inas.

† *grupp*: csoport.

† *gruppíroz*: csoportoz, csoport-

† *guillotine*: nyaktiló. [tosít.]

† *guirlande*: [virág-]füzér.

gukker: látcső.

gulya, gulyás.

gumi (nem két *m*).

† *gúnyáron*: potom áron.

gunyhó v. *kunyhó*.

† *gúnyoros*: gúnyos.

gusztál: nézeget, válogat.

gusztus: étvágy; izlés; kívánság.

gusztusos: étvágygerjesztő; kívánatos, ennivaló.

guta (egy *t*).

† *guvernáns*: nevelőnő.

guzsaly. — *gvardián*.

gyakorlat; orvosi ~: orvosi működés.

gyakorló orvos, ügyvéd: működő.. (de *hs*. ~ tanár, ~ erdész! vö. *gyakornok*).

gyakornok: gyakorló, (tisztviselő-) jelölt, praktikáns; erdész~: gyakorló erdész.

gyakorol; † aki mint orvos Bécsben ~t: működött; † hatást, befolyást ~: hat, van hatása v. befolyása, hatással van, hatást tesz; † nyomást ~: nyom; † bírálatot ~: bírál, bírálatot mond, bírálat alá fog vmit.

gyanánt tkp. akkor helyes, ha

- csalásról v. csalódásról van szó, pl. rossz pénzt adni v. kapni jó gy.; kevésbé helyes: föltétel gy. kikötni eh. föltételül stb. [a gyanupörrel.
 † *gyanut táplál*: gyanakszik, él *gyász-istentisztelet* (nem *gyász-isteni tisztelet*).
gyászszertartás.
 † *gyászünnepe*ly: gyászünnep. *gyere* (nép.) v. *jer* (régies).
gyerek; † nevén nevezi a ~ et: kimondja magyarán.
 † *gyermekmenhely*: gyermekotthon, gy.-menedék.
 † *gyermeteg*: gyermekded, természetes, mesterkéletlen, gyermekies, báva, ártatlan;
 † *gyógyász*: orvos. [naiv.
 † *gyógyászat*: orvostudomány.
 † *gyógydíj*: helydíj, fürdődíj, kúrtaksa.
 † *gyógyerő*: gyógyító erő.
 † *gyógyerejű*: gyógyító (erejű).
 † *gyógyfű*: orvosfű, gyógyító fű.
 † *gyógyfürdő*: gyógyító fürdő, fürdőhely.
 † *gyógyhatás*, *gyógyhatány*: gyógyító hatás, jótékony h., hatás. [fürdő, fürdőhely.
 † *gyógyhely*: gyógyító hely,
gyógyintézet: gyógyító intézet, orvosi intézet. [zsam.
 † *gyógyír*: gyógyító ír, ír, bal-
 † *gyógykezel(és)*: gyógyít(ás), kezel(és).
 † *gyógykovács*: patkolómester.
gyógy mód: gyógyítás módja, gyógyító eljárás.
gyógyszer: orvosság, orvosság, gyógyító szer.
gyógyszerész: patikus, patikáros; ~ *hallgató* hs. rövidítés eh. ~ *ettan-hallgató*.
gyógyszertár: patika.
 † *gyógytorna*: svéd torna.
 † *gyógyvíz*: gyógyító víz.
 † *gyomorcsuk*: gyomorcsukó.
 † *gyomoronyit*: gyomorszáj.
gyorsfutár, l. futár
 † *gyorsírázat*: gyorsírás.
 † *gyorsírni*: gyorsírással (le)írni v. (föl)jegyezni, sztenografálni.
 † *gyorsiroda*: gyorsírói hivatal.
gyökeret ver hs. (rég. kif.).
 † *győz* vmi fölött: legyőz vmit, diadalmaskodik vmin.
 † *gyűanyag*: gyűlékony anyag.
gyufa meghonosult rövidítés(e h. gyújtófa), de így is: gyújtó.
gyújt (*gyűjt*). — *gyullad*.
 † *gyűpont*: gyújtópont, tűzpont, gőcpont. [mány, gyuradék.
 † *gyurma*: tészta, pép, gyur-
gyűjt (*gyűjt*).
 † *gyűjtőde* (*Kollektur*): gyűjtőhely. [*gyűlik*.
gyül, *gyülekezik*. — a kelevény
 † *gyülhely*: gyűlőhely, gyülekező hely, gyülekező(je).
 † *gyűlöletet táplál* vki ellen: gy.-et érez v. gy.-tel van iránta, gyűlöli.
gyűr, *gyűrődik*, *gyüremlik*, — *gyűrű*.
ha — *úgy* eh. *ha* — akkor, nem hiba. [képesít.
habilitál: (egyetemi tanárságra)
habilitáltatja magát: képesítést szerez. [vendég.
 † *habitué*: rendes látogató, törzháborítlan: háborítatlan.
hacsak, *hacsaknem*.
hadd menjek stb. (de *haand* itt).
 † *hadköteles*: katonaköteles, katonasoros.

- † *hadseregszállítás*: a h.-nek való sz., katonai sz.
- † *hadseregszállító*: a hadsereg szállítója, katonai szállító.
- Hadúr*: pogányok istene; *hadúr* (kis h), Kriegsherr.
- hagy* v. *hágy*; fát ~ tam vágni: fát vágattam; † meg ~ ja magát csalatni: megcsalhatja magát; † jól ~ ja magát mosni, *hagyján*. — [1. mos.]
- hagyomány* traditio, Überlieferung, *hagyaték* az örökösöknek, Hinterlassenschaft.
- hagyományoz*: hagy, örökbe hagy, hagyatékul juttat, nép. testál, 1. hagyomány.
- haj* többese németes, az egyes szál magyarul *hajszál*, a *haj* maga gyűjtő főnév; † hajánál fogva előrántott hasonlat stb: erőltegett; h. f. e. ment-
hajcsár. [ség: kopasz m.]
- hajlam*: hajlandóság, kedv; veszekedő ~: veszekedő természet v. kedv.
- † *hajlamít*: hajlandósít, hajlandóvá tesz, hajlamosít.
- hajlamos*: hajlandó [hatatlan.]
- hajlíthatatlan* † emberről: hajt-
† *hajtány*: drezina.
- hajzat*: haj. [aránya.]
- halálozási arány*: a halálozás
- † *halbő*, *haldús* (*fischreich*): halakban bővelkedő, halas.
- hál* *Isten*(nek).
- halkkal* v. *halkal*.
- † *hall* vmi névre, 1. hallgat; ~ vmi tárgyat az egyetemen: hallgat.
- hallatára* (egy t). [fogó.]
- † *hallcső*: hallgató cső, hang-
† *hallérezék*: hallás, hallóérezék.
- hallgat*; † Bodri névre ~: B. névről ért.
- hallgató*; † a zeneakadémia, főzöiskola stb. ~ ja: növendéke.
- † *hallideg*: hallóideg.
- † *hallszerv*: hallószerv.
- hallucináció* káprázat.
- hallucinál*: káprázatok lát.
- † *halmazat*: halmozat.
- † *hálósült*: hájas pecsenye, fodor-pecsenye.
- halottaiból* föltámad (rég. latinosság: *de mortuis*): holtából.
- halottkém*: tetemnéző.
- halódik* nép. eh. haldoklik.
- halovány* (*halvány* v. *halavány*).
- hályog*.
- hamarabb* (*hamarább*).
- hamis* tkp. a. m. csalfa; † ~ haj: álhaj, vendéghaj; ~ pénz: rossz p.; ~ hír: álhír, hazug, koholt hír; ~ kiejtés: hibás v. rossz k.; ~ nézet, elv: ferde, hibás (de ~ az ál értelmében nem mindig hibás, már régi írónknál is van ~ ügy, ~ pecsét, ~ hír, ~ okoskodás).
- hamisítatlan* (nem két t).
- † *hamisítlan*: hamisítatlan.
- hanem*, 1. *de*.
- † *hangjánál* van: nincs baja a hangjának, megvan v. java erejében a hangja.
- † *hangmozdítás*: hangvált(oz)ás, Grimm törvénye.
- † *hangszálag*: hangszalag.
- hangulat* rég bevett szó, de néha jobb: lelkiállapot.
- † *hangulatteljes*: hangulatos.
- hangzik*; † hogy ~ a 4. parancs (*wie lautet. .*): hogy szól?
- † *hántol*: hánt.
- † *hányattatás*: hánykódás.
- haragudj*, *haragudtam*, -*gudni*.
- harang* † e h. csengő, csöngetyü, pl. éjjeli ~.

- † *harangíroz*: szónokol; izgat, felloval.
- † *harcképes*: fegyverfogható, fegyverbíró, harcolóképes.
- † *harcképesség*: fegyverbírási, harcolóképeség.
- † *harcképtelen*: harcra-képtelen.
- † *harcképtelenség*: harcra-képtelenség.
- † *harckész*: harcra kész.
- † *harmadik személyek*: más sz.
- harmónia*: összehangzás; arányosság; egyetértés.
- † *harmonikus*: összehangzó, arányos; egyetértő.
- † *harmonizál*: összehangzik; egyetért; megfér. [hármuk.]
- hármónk, hármójuk*: hármunk, három-annyi, háromhavi; *hárpia*.
- † *hártyrőpü*: hártyrőszárnyú. *hasonlít*; rendszeren ~ hozzá, de nép. vkire is, vö. vkire üt, formázik, hajaz (de csak vkihez hasonló, vmihez hasonló vmit); † ez ~ rá: ez rávall, kitelik tőle.
- hasonlókép*.
- † *hasonlótlan*: eltérő, különböző, egyenetlen.
- † *használ* vonat: vonaton utazik v. megy.
- használatos* most a. m. használatban levő (pl. ~ kifejezés), régebben a. m. hasznos.
- hatály*: érvény, hatás; † ~ on kívül helyez: fölfüggeszt, eltöröl, megszüntet, érvényét megszünteti. [hatós.]
- † *hatályos*: hatálos, hathatós.
- † *határokat nem ismer*: határtalan, nincs határa.
- † *határoz* vmi felett: ~ vmiről, vmi felől. [határozza.]
- határozatot hoz*: határoz, azt
- † *határozatképes(ség)*: határozóképes(ség).
- † *határozatképtelen(ség)*: határozatra-képtelen(ség).
- hatékony*: hatásos, hathatós.
- † *háti bőrönd* (a bakái): borju.
- hátrány*: kár, baj, kisebbség; ~ a: gyöngéje, rossz oldala; ~ ban van vkivel szemben: mögötte marad, nem bír vele, nem versenyezhet vele.
- hátrányos*: kedvezőtlen, káros, ártalmas; ~ an befolyásolja: ártalmára van.
- † *hátsó gondolat*: utógondolat, mellékgondolat, rejtett gond.
- housse*: áremelkedés. [dolat.]
- † *haute-volée*: előkelő társaság.
- † *haut-relief*: magas dombormű.
- haza-*: egy szóba lehet írni az ilyen állandó kapcsolatokban: ~ megy, -jön, -visz, -hoz, *hazánksia*. [-beszél.]
- † *hazardjáték*: szerencsejáték.
- † *hazardíroz*: szer.-játékot űz.
- házasodik* rendszeren csak férfiről; nőről azt mondjuk *férjhez megy* (pedig a nő is *házasság*): házasság. [zastárs.]
- háziállat*. — *háztűznézni*.
- hazugság, hazudtol*.
- † *heg*: hegedés; *heged* (egy g).
- † *hegemónia*: vezérlés, vezérszer. [hs.]
- hegyibém* v. *hegyém* egyaránt
- † *hegyment*: fölfelé, víz elleni
- † *hegypálya*: hegyi pálya. [út.]
- hej!* (nem *jh*). — *hektár*.
- hely*; tárgyraggal helyet v. helyt; ~ re jön: ~ re áll; † ~ t ad vmi kérésnek: enged a kérésnek, teljesíti, figyelembe veszi.
- † *helybenhagyási záradék* (*Bestätigungsklausel*): helybenhagyó függelék v. toldalék.

- helyzet; † abban a ~ben va-
gyunk, hogy közölhetjük:
módunkban van közölni, kö-
zölhetjük; † nem vagyok ab-
ban ~ben: nincs módomban,
nem tehetem; † oly ~be hoz
vkit: oly ~be juttat.
- † *hemiszféra*: félgömb.
- † *heraldika*: címertan. [mény.]
- † *herbárium*: növénygyűjte-
herceg Eszterházy: Eszterházy
herceg.
- † *hercig*: csinos, kedves, ara-
nyos, enivaló.
- † *heretikus*: eretnek.
- † *herezis*: eretnesség.
- hermafrodita*: csíra, kétnemű.
- hermetikus*: levegőálló, szoro-
san elzárt.
- † *heroikus*: hősi, hősiecs.
- † *hérosz*: hős, félisten.
- † *heroizmus*: hősiesség.
- † *heterogén*: különmemű, össze
nem illő.
- hétfő*, — *hetyke*.
- † *heurisztikus*: rávezető.
- heveny* v. *hevenyés* (akut).
- hézagpótló*: hiánypótló.
- hi*, *hívás*; de *hivatlan*, *hivatal*.
- † *hiánylat*: hiány.
- hibázik* nép eh. hiányzik.
- † *hibrid*: kevert, keresztezett,
vegyülék.
- hid*, *hídon*, *hídra* stb., de röv.
hidat, *hidal*, *hidas*.
- hídd*, *híjad* v. *hívd*, *hívjad*.
- † *hidege van*: fázik. [szervezet.]
- hierarchia*: papi uralom; rang-
hierarchikus: papi, egyházi.
- hieroglif*. — *híg*, *hígt*.
- higany*: kéneső.
- higgad*, *higgadt*. [főnemesség.]
- † *highlife*: a felsőbb társaság.
- † *higiéne*: egészségtan. [ségi.]
- † *higiénikus*: egészségi, közegész-
- higgyen*, *higgye* stb. (nem *gyj*).
hím (1. *hímmem*; 2. *hímes*,
hímez).
- † *Hinterland*: hátvidék.
- † *Hiób-hír*: vész hír, gyász hír.
- † *hiper-*: túlságos, túlzó, szer-
† *hiperbola*: nagyítás. [telen.]
- † *hiperkritikus*: gáncoskodó.
- † *hiperlojális*: hunyáskodó,
talpnyaló. [talpnyalás.]
- † *hiperlojalitás*: hunyáskodás,
- † *hipertrofia*: túltengés, elhatal-
masodás.
- hipnózis*: igézés, igézet.
- hipnotikus*: igézeti, igézetes.
- hipnotizál*: igéz, megigéz.
- hipnotizmus*: igézés, igézet.
- † *hipochonder*: képzelt v. kép-
zelődő beteg.
- † *hipochondria*: képzelt beteg-
ség, képzelődés.
- † *hipokrizis*: képmutatás.
- † *hipokrita*: képmutató.
- † *hipothéka*: jelzálog.
- † *hipothetikus*: föltevéses.
- † *hipothesis*: föltevés.
- hír*, *híres*, *hírnév*, de röv. *hir-
det*, *hirtelen*.
- † *hirdetési* oszlop v. tábla: hir-
dető oszlop, hirdető tábla.
- hírhedt* rendesen csak a. m.
rosszhírű, hírneves¹ értelmé-
ben elavult.
- hírlik*; azt ~ és az ~ egyaránt
hs., de rendesen csak: hírlik,
hogy .., v. úgy hírlik, hogy..
- história*: történelem; történet;
dolog.
- hírnök*: hirdető, hírmondó.
- † *historikum*: (vminek) törté-
nete, előzménye.
- hiszterikus*: hiszteriás.
- † *hitelképes*: hitelérdemlő.
- hitelt ad* szavának: hisz neki,
elhiszi szavát.

† *hithű*: hitéhez hű, hű.
hitoktató: hittanító, vallástanár, hittanár.

híttam, *hínak*, *híja*, *híni* v. *hívtam*, *hívnek* stb.

† *hittérítő*: térítő, hitterjesztő, hithirdető. [feleség.]

hitves tkp. régies kifejezés, ma: *hivatalfőnök*: hivatalfő.

hivatalos vhová, ~ ebédre stb. hs. régi kif.

† *hivatkozott* v. *hivatolt* (tanu, törvénytörvényszakasz stb.): akire hivatkoztak, az idézett, említett stb. (nem lehet vmit hivatkozni, hivatol pedig nincs).

híve, *hívek*, *híven*.

hívők (az egyházban): hívek.

hízeleg; † *hízelvek* ma^{am}nak avval: kecsgettem magamat avval, merem hinni v. állítani; † ~ ve érzi magát szavaim által: szavaim hízelegnek neki.

† *hízlalda*: hízlaló, sertéshízlaló. *hízómarha-vásár*. [tos.]

† *hódolatteljes*: hódoló, hódoláshogy helyett, ha ismétlődik is, nem szabad *míszert*-et v. *miként*-et írni; de a *hogy* sokszor fölösleges, pl. az ilyenekben: Azt se tudta, hova legyen. Nem tudtam, mit akar. Azt gondoltam, meghalok. Úgy rémlik, láttam már. Félek, nem győzöm.

hogyne, pl. ~ mennék? (más: *hogy ne mennék*).

holipni (*Hohlhippen*): forgácsostya.

holland v. *hollandus* kormány: hollandiai, németalföldi.

† *holmiaim* (*meine Sachen*): holmim.

holnap (a nap), *hónap* (az év ^{1/12} része).

holnapután. — *hólyag*.

† *homagiális*: alattvalói, jobbágyi, hódoló.

homály. — *Homér* v. *Homéros* -*homogén*: egynemű; egyöntetű.

homokra épít: jégre épít.

homonim: egyenlő hangzású, rokon hangzású.

hon, főnév; *honn*, határozó szó; de l. *itthon*, *otthon*.

-*hon* összetételekben: *Olaszhon*, *Némethon* stb. költői és szónoki nyelvben hs.

† *hóna alá nyúl* vkinek: támogat, segít, gyámolít vkit.

hónali.

† *honisme*: a szülőföld ismerete.

† *honneur*: nagy kártya; † ~ őket csinál: fogadja a vendégeket, foglalkozik velük.

honoráciorok: (a város) előkelősége, értelmisége.

† *honorál*: díjaz; jutalmaz, elismer; viszonz.

† *honorárium*: díj, tiszteletdíj.

† *honoris causa*: tiszteletbeli.

† *honvédmenház*: honvédmene-*Horatius* (*Horác*). [dékház.]

hord ruhát: visel.

† *hordágy*: hordozó ágy.

† *horderő*: fontosság, hatás, következmény; † nagy horderőjű, nagy horderővel bír: nagyon fontos, messze kiható, messzevágó, életbevágó.

† *hordképesség* (híde, hajóé): bíróság, szállítóképesség.

† *hordozni* ruhát: viselni, henné járni.

† *hordszék*: gyaloghintó, hordozó szék, rudas szék.

† *horgany*: cink. [macskahorgony elfogadott szó e h. vas-

- † *horizon*: látókör, szemhatár.
 † *horizontális*: vízszintes.
 † *horribilis*: iszonyú, hallatlan.
 † *hors concours*: nem versenyez, páratlan, utolérhetetlen.
 † *hors d'oeuvre*: mellékétel.
 † *hospítál*: látogat, bejár.
hosszat (hosszatt).
hosszu v. hosszú; † ~ képet csinál (:vág): elhül, hüledezik, fanyar képet vág, leesik az álla; ~ orral ment haza: leesett állal, leforrázva, lefőzve, haza szégyenkedett.
 † *hosszu kézzel* előkészített mozgalom stb.: rég, jó eleve, messziről.
 † *hosszu lélegzetű beszéd* stb. (*langatmige Rede, de longue haleine*): *hosszu*, *hosszadalmas*, terjedelmes, terjengős.
 † *hotel*: fogadó, szálló.
hoz és visz; hozni csak ide lehet (ahol a beszélő van), vinni csak oda; † majd odahozom a könyvet: odaviszem; † tudomására ~: tudtára ad, tudomására juttat, tudatja vele, értesíti róla, értésére adja; † oly helyzetbe ~ vkit: juttat; † javaslatba v. ajánlatba ~: javasol, indítványoz; kapcsolatba ~: kapcsolatba tesz, összekapcsol, összeköt; † számadásba hoz: számadásba tesz; † tisztába ~: tisztáz, eligazít, kiegyenlít; rendbe ~: rendbe szed, elrendez; † zavarba ~: zavarba ejt, megzavar; ítéletet ~: ítéletet mond, ítél; cikket, bírálatot ~: közöl; határozatot ~: határoz, azt határozza; törvényt ~ (meghon. lat., *legem ferre*): t. alkot, szab, ad.
- † *hozam*: termés, hozadék.
hozzá még: azonfölül, hegyibe.
hozzátartozói: a hozzátartozók.
 † *hőkhurut*: szamárhurut.
 † *hőnfut* a kerék: áthévül, átmelegszik, áttűzesedik.
hőrcsök (nem *g*).
húg, hugom. [tüdőcső.
 † *hörg, hörgők* (bronchiae):
 † *hőrgurut*: tüdőcsőhurut.
hulla: holttest, tetem.
 † *hullaház*: halottas ház.
humaniorák: irodalmi tanulmányok. [tékonysági.
 † *humanitárius*: emberbaráti, jó.
 † *humanitás, humanizmus*: emberség, emberszeretet, jótékonyosság.
 † *humánus*: emberséges, jótékony, felebaráti; jóindulatú, jóságos. [fényvesztés.
 † *humbug*: szélhámosság, szem.
 † *humoreszk*: víg v. tréfás elbeszélés.
 † *humorisztikus*: tréfás, víg, humoros, jóízű. [dik.
 † *humorizál*: tréfál, gúnyolód.
 † *humus*: termőföld, televény.
húny (húnyom; hunyáskodik).
húr, húrok (más a *hurok*), *húros; hurka*.
hús, húsos; de rövid. *husvét*; † a dinnye húsa: bele.
húscsarnok: mészárszék.
 † *húsfüstölde*: hentesüzlet, hentesbolt.
husvét. [nyolc, huszadik.
húsz, de rövid. *huszat, huszonhúz, húzom, húzás*; de rövid. *huzat*.
húz: vonul, költözik, sorjázik, száll; † nagyon ~: nagy a huzat; fizetést ~: kap.
 † *huzal*: drót; ~ nélküli táviró: dróttalan t. (vö. drótos tótl)

- huzamos, de egyhúzóban o-val. hű, hűség, hiven v. hűen, (hív).*
 † *hűdés:* szélhűdés, szélütés, benuulás, gutaütés. [gutaütött.
 † *hűdött:* szélhűdött, benuult, hűl, hűt, hűs, hűvös († hűlik).
hűvös felelet: hideg, barátság-talan, egykedvű; ~ közöny: hideg egykedvűség.
- † *iblangy:* jód.
 † *ictus:* nyomaték, lüktető.
idáig hs., ellentéte odáig.
 † *idea:* eszme, képzet, fogalom; micsoda ~: micsoda gondolat!
 † *ideális:* képzeleti, képzelt, remek. [tesz.
 † *idealizál:* szépít, magasztossá
 † *idegbeteg:* idegbajos.
idegen: † A. nem volt ~ a hortól: nem idegenkedett tőle.
 † *identikus:* azonos.
 † *identifikál:* azonosít.
 † *identitás:* azonosság.
 † *idény:* évad, évszak.
 † *idényvásár:* évszaki vásár.
 † *ideológus:* egy eszmébe szerelmes; ábrándozó, rajongó.
idevágó (egy szóba). — *idill.*
 † *idióma:* nyelv, nyelvjárás.
 † *idióta:* hülye. [hülyeség.
 † *idiotizmus:* nyelvsajátosság;
 † *idomár:* idomító, lóidomító.
idő; nincs időm: nincs érekezem, nem érek rá.
idő közben (ellenben egy szóba: *ebben az időközben*).
időtartam: időtartás, idő.
 † *idősbségi rend:* időrend, szolgálati elsőbbség.
időz v. időzik. [rég.
 † *idült* (krónikus): megrögzött,
- † *ifjonc:* (serdülő) ifju, suhanc.
igazgatónő, l. nő.
igazság.
igazságügyi palota: törvényház.
 † *igazolási eljárás:* igazoló elj.
igaztalanság = igazságtalanság.
 † *igenes, igenyes:* egyenes.
igény: jog, jogcím, jogosultság, követelmény, követelés, vá-
 rakozás; ~ t tart: számot
 tart, jogot formál; † ~ be
 vesz (*in Anspruch nehmen*):
 él vele, folyamodik vmihez.
igényel: követel, számot tart,
 jogot formál, (meg)kíván, kell
 neki v. hozzá. [várományos.
 † *igényjogosult:* jogosult, soros,
igénytelen (*anspruchlos*): sze-
 rény; jelentéktelen.
 † *igényteljes* (*anspruchsvoll*):
 követelődző, rátartó.
ígér v. ígér; † nagy hasznot ~
 magának (*er verspricht sich*):
 vár, remél, nagy haszonra
igéz v. igéz. [számít.
 † *ignorancia:* tudatlanság.
 † *ignorál:* nem tud; mellőz,
 semmibe se veszi.
 † *ignoráns:* tudatlan.
igyekszik (*igyekezik, üggyekszik*).
ihlet, — *ij,* — *ijed, ijedség.*
iktat (nem *g*-vel).
ildomos (Széch.) tkp. eszes,
 okos és gondos, nem illede-
 mes; de legjobb elkerülni
 mint határozatlan értelmű,
 szokatlan, elavult szót.
 † *illegális:* törvénytelen. [lan.
 † *illegitim:* törvénytelen, jogta-
 † *illemhely:* szükséghely, ár-
 nyékszék.
 † *illojális:* nem méltányos, nem
 igazságos, nem őszinte, rossz-
 hiszemű.
 † *illumináció:* kivilágítás.

- † *illusztráció*: kép.
 † *illusztrál*: megvilágít, példáz; képekkel díszít, megrajzol.
 † *illusztrált*: képes. [hírű.
 † *illusztris*: fényes, jeles, nagy-
 † *illúzió*: csalódás, ábránd, képzelődés; † ~ *t táplál*: csalódásban él, áltatja magát.
 † *illuzórius*: képzelt, látszólagos, délibábos; ~ *sá lesz*: meg hiúsul, semmivé lesz; ~ *sá tesz*: meghiusít, semmivé tesz.
ily, ilyen stb; † *ilyetén való*: *ilyetén*, (nem *ilyentén*).
ima: imádság.
 † *imaginárius*: képzelt.
 † *imagináció*: képzelet.
imakönyv: imádságos könyv.
 † *imáz*: imádkozik.
imbolyog a. m. ingadozik, himime. [bálódik; † e h. bolyog.
 † *imitáció*: utánpótlás, utánzás.
 † *imitál*: utánoz.
 † *immatrikulál*: anyakönyvez, beírat.
 † *imminens*: fenyegető, közeli.
 † *immorális*: erkölcstelen.
 † *immúnis*: adótól ment, mentes, sérthetetlen.
 † *immunitás*: mentesség, sértetlenség, mentelmi jog.
 † *immunizál*: mentesít, megvéd.
 † *imparlamentáris*: országgyűlésbe nem illő; illetlen, utcai.
 † *imperatív*: parancsoló, kényszerítő. [vakmerőség.
 † *impertinencia*: arcátlanság,
 † *impertinens*: arcátlan, vakmerő. [értve.
 † *implicite*: belefoglalva, bele-
 † *imponál*: csodálatot v. tiszteletet kelt; hat, van hatása, tiszteletre készít, súlya van.
 † *imponderábilis*: meg nem mérhető, kiszámíthatatlan.
- † *import*: behozatal, bevétel.
 † *importál*: behoz, bevisz.
imposztor: gatzfickó, huncut.
 † *impotencia*: tehetetlenség.
 † *impotens*: tehetetlen.
 † *impraktikábilis*: megvalósíthatatlan; járhatatlan [út].
impraktikus: célszerűtlen, alkalmatlan; élheteretlen, avatatlan.
 † *impregnál*: telít, átítat.
 † *impresszió*: benyomás, hatás.
 † *impresszionábilis*: fogékony.
imprezárió: vállalkozó, ügyvivő,
improduktív: szaporátlan, meddő, terméketlen.
 † *improvizál*: rögtönöz, heve-
 † *impulzus*: ösztönzés. [nyész.
 † *impurum*: fogalmazvány, tisztátlan példány.
 † *imputál*: betud, beszámít, fölró, ráfog, föltesz.
 † *in contumaciam* elítél: makacsság miatt elítél, elmakacsol. [nyájan.
 † *in corpore*: testületileg, mind-
 † *in effigie*: képleg (kivégez vkit).
 † *in extenso*: egész terjedelmében.
 † *inferiór*: alsóbbrendű.
 † *in flagranti* ér vkit: tetten ér.
 † *in infinitum*: vég nélkül, a végtelenségig.
 † *in medias res*: a dolog derekán v. közepébe.
 † *in merito*: érdemlegesen, a dolognak érdemére nézve.
 † *in natura*: természetben.
 † *in nuce*: dióhéjban, röviden.
 † *in optima forma*: forma szerint, kellő módon.
 † *in parenthesi*: közbeyetve.
 † *in persona*: személyesen.
 † *in praxi*: gyakorlatban.
 † *in spe*: várható, kiszemelt.
 † *in theoria*: elméletben.

- † *in usum Delphini*: tanulók, serdülők számára.
- † *inaugurál*: fölavat, beiktat; megkezd. [tatás.]
- † *inauguráció*: fölavatás, beiktatás.
- † *incidens*: közbejött v. zavaró v. különös eset, esemény; jelenet; ötlet.
- † *incizum*: közbevetett mondat.
- † *indelikát*: kíméletlen; illetlen.
- † *indemnitás*, *indemnity*: fölhatalmazás, fölmentvény.
- † *index*: mutató, lecke-könyv.
- † *Indiai-océán*.
- † *indianusok* Amerika őslakói (Nyugat-Indiáról), *indusok* a hinduk (Kelet-Indiában).
- † *indicium*: jel, tünet, bűnjel.
- † *indifferens*: semleges, közönyös, jelentéktelen.
- † *indifferentizmus*: semlegesség, közönyösség.
- † *indigéna*: honos, honosított.
- † *indigenátus*: honosság, honosítás.
- † *indignálódik*: méltatlankodik, felháborodik.
- † *indirekt*: közvetett, kerülő uton (való), melleleg.
- † *indisciplinált*: fegyelmezetlen.
- † *indiskréció*, *indiszkréció*: titokszegés, fecsegés, tolakodás.
- † *indiskrét*, *indiszkrét*: tapintatlan, titokszegő, fecsegő, tolakodó. [kedvellenség.]
- † *indispozíció*: gyöngékedés.
- † *indíttatva* érzem magamat: szükségesnek tartom v. látom, elhatároztam. [külön.]
- † *individuális*: egyéni, sajátos;
- † *individualitás*: egyéniség.
- † *individuum*: egyén, egyes.
- † *indóház*: pályaház (vö. pályaindok: indító-ok. [udvar].)
- † *indokol*: megokol, okadato-lás.
- † *indokolatlan*: megokolatlan, meg nem okolt, alaptalan; ~ul: kellő ok nélkül.
- † *indokolt*: megokolt, alapos.
- † *indolencia*: nembánomság, részvéttlenség, közönyösség.
- † *indolens*: egykedvű, részvéttelen, közönyös. [zés.]
- † *indukció*: fölvezetés, adatelem-induktív: fölvezető, adatelemző.
- † *indusztria*: ipar.
- † *infallibilis*: csalhatatlan. [ság.]
- † *infámia*: becstelenség, aljas.
- † *infámis*: becstelen, aljas.
- † *infekció*: fertőzés.
- † *inferior(-is)*: alsóbbrendű, alárendelt, alábbvaló.
- † *inferioritás*: alsóbbrendűség, alárendeltség, alábbvalóság.
- † *infernalis*: pokoli.
- † *inficiál*: fertöz, megfertöz(tet); megmételyez.
- † *influenza* (muszka nátha).
- † *információ*: értesítés, fölvilágosítás, tájékoztatás.
- † *informál*: értesít, tájékoztat, fölvilágosít.
- † *ing* (csak *i*-vel, nem *ü*-vel).
- † *ingerencia*: befolyás.
- † *ingrediencia*: alkotórész, fűszer. [lés.]
- † *inhaláció*: belélegzés, belehe-
- † *inhalálni*: belélegzeni, belehelni. [letlen.]
- † *inhumánus*: embertelen, kímé-
- † *iniciál*: kezd, megindít.
- † *iniciatíva*: kezdés, kezdemény.
- † *injekció*: befecskendés.
- † *injúria*: sérelem, sértés.
- † *inkarnáció*: megtestesülés.
- † *inkarnátus*: megtestesült, rög-
- † *inkasszál*: beszed, behajt. [zött.]
- † *inklináció*: hajlandóság.

- † *inklinál*: hajlik, hajlandó.
 † *inkluzíve*: beleértve.
inkognitó: ismeretlenség, álnév.
 † *inkompenzurábilis*: összemérhetetlen.
 † *inkommodál*: háborgat, alkalmatlankodik. [len.
 † *inkompatibilis*: összeférhetetlen.
 † *inkompatibilitás*: összeférhetetlenség.
 † *inkompetencia*: illetéktelenség.
 † *inkompetens*: illetéktelen.
 † *inkonszekvencia*: következetlenség.
 † *inkonszekvens*: következetlen.
 † *inkonveniencia*: illetlenség, kellemetlenség.
inkorrekt: helytelen, nem kifogástalan, méltatlan, tisztességtelen.
inkorrekttség: szabálytalanság, méltatlanság, tisztességtelenség. [fölró.
 † *inkriminál*: gáncsol, (be)vádol,
 † *inkvirál*: nyomoz, vizsgál, vallat. [látás.
 † *inkvizíció*: nyomozás, kínvallatás.
 † *innerváció*: beidegzés.
 † *inopportunos*: időszerűtlen, alkalmatlan, nem tanácsos.
inspekcio: fölügyelet.
*inspekcio*s: ügyeletes, napos.
 † *inspektor*: fölügyelő.
 † *inspiciál*: megvizsgál.
 † *inspiráció*: ihlet, sugallat; sugalmazás. [sugall.
 † *inspirál*: ihlet; ösztönöz,
 † *installáció*: beiktatás, fölavatás.
 † *installál*: beiktat, fölavat. [tás.
 † *instancia*: kérvény, folyamodvány; első ~: elsőfokú bíróság; az első instancián: az első fokon.
 † *institució*: intézmény.
 † *instruál*: utasít.
- † *instrukció*: utasítás.
 † *instruktor*: (házi) tanító, nevelő. [hangszer.
 † *instrumentum*: szerszám,
 † *inszeníroz*: rendez. [vés.
 † *inszinuáció*: gyanúsítás, fölteszt.
 † *inszinuál*: gyanúsít, ráfog, fölteszt.
 † *inszolvencia*: fizetőképtelenség.
 † *inszolvens*: fizetőképtelen.
 † *inszultál*, l. *inzultál*.
 † *inszurgens*: fölkelő, lázadó.
 † *insurrekció*: fölkelés, lázadás.
 † *intabulál*: betábláz. [len.
 † *intakt*: ép, sértetlen, érintetlen.
 † *integráns*: kiegészítő, lényeges (rész).
 † *integritás*: épség, sértetlenség.
 † *intellektuális*: értelmi.
 † *intelligencia*: értelem; értelmiség.
 † *intelligens*: értelmes, művelt.
intendáns: főfelügyelő.
intenzív: tartalmas, erős, hathatós, megfeszített [munka].
intenzitás: tartalomasság, erő, hathatóság.
 † *intenció*: cél, szándék, célzat.
 † *inter parenthesis*: közbevetőleg.
 † *interkaláris*: időközi.
 † *interieur*: (ház) belseje; szobaberendezés.
 † *interimisztikus*: ideiglenes.
 † *interlineáris*: sorközi.
 † *intermezzo*: közbejött eset.
 † *internacionális*: nemzetközi.
internál: v. hova tartózkodásra utasít, fogva tart.
 † *internátus*: nevelőintézet (bennlakással), bennlakás.
 † *interpoláció*: közbeszúrt hely, toldás. [tat.
 † *interpolál*: közbeszúr, közbeik-

- † *interpolált*: közbeszúrt, hamisított. [adás.]
- † *interpretáció*: magyarázat; elő-
- † *interpretál*: magyaráz; előad, tolmácsol. [zás, írásjelek.]
- † *interpunkció*: jelrakás, pontozás.
- † *interurbán*: városközi.
- † *intervallum*: köz.
- † *intervenál*: közbenjár, beavatkozik; segédkezik.
- † *intervenció*: közbenjárás, beavatkozás; segédkezés.
- interview*: kikérdezés, hírlapíró látogatása.. [bennfentes.]
- † *intím*: meghitt, bizalmas,
- † *intimitás*: bizalmasság, meghittség. [tes.]
- † *intimus*: bizalmas, bennfentes.
- † *intolerancia*: türelmellenség.
- † *intoleráns*: türelmetlen.
- † *intráda*: első föllépés, kezdet; első intrádára: mingyárt kezdetben.
- † *intranzigens*: hajthatatlan, engesztelhetetlen, szélső.
- intrika (intriga)*: ármány, fondorkodás, áskálódás.
- † *intrikál (intrigál)*: ármánykodik, áskálódik, fondorkodik.
- intrikus*: cselszövő, ármánykodó. [ihlet.]
- intuáció*: belső szemlélet,
- intuitív*: ihletes, sugallatszerű.
- invalidus*: rokkant.
- † *invázió*: beözönlés, betörés, (tatár-)járás.
- † *invektíva*: támadás, sértés.
- inventárium*: leltár, jegyzék.
- † *invenció*: lelemény.
- † *inverzió*: szokatlan szórend.
- † *invitáció*: meghívás.
- † *invítál*: meghí.
- † *involvál*: magában foglal; maga után von.
- † *inzultál*: megbánt, bántalmaz.
- † *inzultus*: sértés, megbántás, *íny, inyére*. [bántalmazás.]
- † *ínyenc*: inyeskedő, torkos, nyalánk. [ság, nyalánkság.]
- † *ínyencség*: inyeskedés, torkos-
- † *iparoktatás*: iparos-oktatás.
- iparos-tanonc*: mesterinas.
- ír, írok, írás, írott*; de röv. *irat, irodalom*.
- † *iramzarvas*: rénszarvas.
- íránt*; az ~ nincs kétség, intézkedik vmi ~ eh. vmiben, vmire nézve — régies szerk.
- írás, irat* értelmében is hs.
- † *írásbelileg*: írásban.
- íráshiba*: tollhiba.
- írász*: irkáló, firkáló.
- íríggel*; † ~ i neki: ~ i tőle; † ~ jük őket ezért a polgármesterért (wir beneiden sie um diesen Bürgermeister): ~ jük tőlük ezt a p.-t.
- † *irodalmár*: író, író ember.
- íromba* = tarka (nem otrom-
- † *íronikus*: gúnyos. [ba].
- † *irreális*: valószerűtlen, képzelt; nem megbízható.
- † *irreleváns*: mellékes, nem fontos.
- iskolázott* hang stb.: kiművelt, gyakorlott.
- is* vidékies az ilyenekben: nem volt egy lélek is, eh. sem; megengedő mondatokban kétféle szórend dívik: ha nem tanítja is v. ha nem is tanítja; de másféle mondatban hibás az ilyen szórend: Ezt kötelességünk kijelenteni s készörömet jelentjük is ki: hely. s készörömet is jelentjük ki.
- iskola*; † iskolát csinál: követtékre talál, követői v. után-

- zói vannak, utánozzák; † nincs ~ja: gyakorlata, készsége.
- iskolakönyv*: iskolai könyv.
- iskolaköteles*: tanuló-köteles.
- iskolatárs*: tanuló-társ.
- isme*: -ismeret, -tan; áru~ áruismeret, -tan.
- ismer* (ösmér); † ~ni tanul vkit (*kennen lernen*): megismerkedik vkivel, megismer
- † *ismérv*: ismertető jel. [vkit.
- ismételten*: újra meg újra, többször, nép. többszörönként.
- † *istálló-gyerek*: lovász.
- Isten* (*isten, istenek, ál istenek* stb.); ~ vele hs. eh. ~ önnel!
- isteni félelem, tisztelet*: istenfélelem, -tisztelet.
- istennyila*, — *Isten úgyse!*
- iszik* vkiért régies, ma inkább vkire, vkinek egészségire; ~ mint a kefekötő: mint a csap.
- † *isztmus*: földszoros.
- italmérési engedély*: italmérő e.
- italmérési jog*: az italmérés joga, italmérő jog.
- † *ítél* vmi fölött: ~ vmiről, megítél vmit.
- ítéletet* hoz: ítéletet mond, ítél; † ~mond vmi fölött: vmiről.
- ítélkezik* hs., de csak a. m. bíraskodik, törvényes joggal ítél; vö. ítél, ítéletet mond.
- itthon* (vö. *otthon, otthonos*).
- † *ivar*: nem; ~szervek: nemi ivóviz. [részek.
- íz, ízenként*; — *íz, ízlés, ízléses*
- ízletes, ízetlen, ízlet*.
- ízen* (csak *i*-vel, nem *ü*-vel); ~ vkitől magyaros eh. vki által.
- † *izolál*: elszigetel, elkülönít.
- izraelita*: zsidó (l. ezt).
- † *jalousie*: zsalu, ablakredő,
- † *jambikus*: jambusi. [napvető. január v. januárus.
- japán*: japáni; ~ul: japáni nyelven.
- járatos* hs. ebben az ért. is: kelendő, forgalomban levő, pl. pénz, kifejezés. [út.
- járda*: járó, gyalogjáró, gyalogjárdataposó: utcarovó, kószáló.
- † *jargon*: zagyva nyelv, tolvajnyelv; tájbeszéd.
- † *jármű*: járómű, alkalmas-ság, szállító eszköz, kocs stb.
- † *járőr*: járó-őrség.
- † *járszalag, járószalag*: póráz.
- játék*; † engem hagyj ki a játékból: ne keverj bele, nem akarok beleavatkozni stb.; † szíve nem volt a ~ban: szívének nem volt része benne.
- † *játéktárs*: játszótárs.
- játszik, játsszatok*; † hegedüt v. hegedün ~: hegedül; † zongorát v. zongorán ~: zongorázik; † urat ~: adja az urat; l. még szerep.
- † *játszma*: játék.
- † *jav*: jószág; de *javak, javai* hs.
- javall* v. *javal*. [ványoz.
- † *javaslatba hoz*: javasol, indít.
- † *javítnok*: javító, szedésjavító.
- jég* † eh. fagyalt: megtöri a jeget: megtöri az utat, utat
- Jeges-tenger*. [tör.
- jegyez*: aláír vmit; levélben helyesen: marad(ok); † ~ a búza: a búzát jegyzik.
- jel*, tárgyraggal *jelt* v. *jelet*.
- † *jelen* van az ünnepélynél: az ünnepségen.
- jelenkezik* a. m. megjelenik, mutatkozik; *jelentkezik* a. m. jelenti magát. [ban.
- jelenleg*: mai napság, mostaná-

jelenlegi: mostani, jelen.
jelentékeny, jelentős, jelentőség-
teljes: nyomós, számottevő,
 fontos, nagyfontosságú (eme-
 zek régebb jó kifejezések); †
 ~ rész: nagy v. tetemes rész.
 † *jelentékenyen* megszaporo-
 dott: nagyon; † ~ kevesebb:
 sokkal k.
jelentéktelen mennyiség: csekély.
jelentőség † eh. jelentés (vmely
 szó jelentése).
 † *jelentőségteljes*: -nagyfontos-
 ságú, messzevágó, nagyjelen-
 tőségű.
jelleg: jellem, bélyeg, minőség;
 ~ et ölt, l. ölt. [minősít.
 † *jellegez*: jellemez, bélyegez,
 † *jellegzetes*: jellemző, bélyegző.
jelöl (jel).
jer, l. gyere. [kodás, siralom.
 † *jeremiáda*: siránkozás, panasz-
Jeruzsálem.
jeunesse dorée: arany ifjúság.
jó; jó napot (bucsuzáskor):
 minden jót, Isten veled stb.
jobb szeretem nép. eh. jobban.
jobbsó, l. balsó.
jockey: lovász; versenylovas.
 † *jogar*: kormánypálca, királyi
 pálca. [való megfosztás.
 † *jogfosztás*: jograblás, jogtól
 † *joglemondás*: jogról való l.
 † *jogtudor*: jogi doktor.
Jókai Mór. [esett.
 † *jól jött neki*: kapóra jött, jól
 † *jól találja magát*: jól érzi
 magát. [csinos, szép.
 † *jól veszi ki magát*: jól fest,
jólét (jöllét), jóra való.
 † *jóságteljes*: jóságos.
 † *jósda*: jósszék, jóshely.
Jósika Miklós (ejtsd: Józsika).
jót áll, l. áll. [betű sem.
jóta, jotta; egy ~ sem: egy

jótevő (nem *lt*, sem *tt*, vö. jó-
 tétemény, jótékony).
 † *joujou*: csecsebecse, órafüggő.
jour: fogadónap; uzsonnatársas-
joviális: víg, jókedvű. [ság.
jön, jönni, jössz, jönne, jönnek
(jöni, jösz stb. régies); † majd
 oda jövök: megyek; † így kel-
 lett annak jönnie: történnie; †
 amint barátom (innen) haza
 jött: haza érkezett v. ért; †
 ez onnan ~: onnan ered,
 van, az az oka; — † alkal-
 mazásba ~: alkalmazzák, al-
 kalmazni kell; *divatba ~*:
 divatra kap, divatos lesz, föl-
 kapják, lábra kap; † *eszembe*
 ~: e. jut; † *mozgásba ~*:
 megmozdul, megindul; †
sokba ~: s. kerül; *szóba ~*:
 sz. kerül; — † *ahhoz ~ még*:
 járul; † *ha pénzhez ~*: ha p.
 jut, ha pénzre tesz szert; †
hogyan jövök én ahhoz?: mi
 közöm hozzá? † *hogyan ~ ő*
ahhoz, hogy ezért lakoljon?:
 hogyan szolgált ő rá..? *szóhoz*
 se ~: — jut; — † *rám ~ a*
 sor: rám kerül a sor; † egy-
 egy osztályra 60 tanuló ~:
 esik, jut; † műveiből nem
 sok jött ránk: maradt, jutott;
 † *szőnyegre ~*: sz. kerül; —
 † Budapest *után ~ Szeged*:
 következik; most Péter ~:
 Péterem a sor.
 † *jövendőbelije*: jegyese, mátká-
 já, menyasszonya, vőlegé-
jövendő (l. -öl). [nye.
 † *jövömult*: befejezett (v. meg-
 előző) cselekvés a jövőben.
jubilál: évfordulót ünnepel.
 † *jubiláris*: emlékünnepi, ün-
 nepi, emlék-. [ünnep.
jubileum: emlékünnepe, öröm-

jubiláns: ünnepelt.
judicium: ítélet, ítélő képesség.
 † *judikatúra*: ítélkezés, törvény-
juh. [kezés.
 † *juliáni* naptár: Julius-féle n.
junktim: kapcsolatos(an); kap-
 csolat, kapcsolatosság.
 † *jurisdikció*: törvénykezés,
 ítélkezés. [zottság.
 † *jury*: esküdtszék; bíráló bi-
 † *jurytag*: esküdt; versenybíró.
 † *juste milieu*: (arany) középút.
jut; † csak most jutok hozzá,
 hogy feleljek levedre: csak
 most érek rá v. érkezem v.
 van érkezésem felelni l.; †
 csak ritkán jutott ahhoz,
 hogy húst egyék: ritkán volt
 módja benne, ritkán tett szert
 rá; † azon meggyőződéshez
jut (*zur Überzeugung*): arra
 a m.-re jut.
jutalomdíj: jutalom. [tányos.
 † *jutányos* (*billig*): olcsó, méltó.
 † *juxta-könyv*: szelvénykönyv.
 † *juxtacédula*: szelvénylap.
 † *kabinet*: kormány, miniszté-
kacsingat (*kacsingtat*). [rium.
kádencia: rím. — *kadét*.
 † *kajüt*: hajószoba.
 † *kakofónia*: rosszhangzás.
kakuk; *kakukkol*.
kalendárium v. naptár.
 † *kaliber*: méret.
 † *kaliberű*: fajta, minőségű;
nagy ~ ü: nagyszabású.
 † *kalligráfia*: szépírás.
 † *kalucsní*: sárcipő.
kálvária, *kálvínista*, — *kályha*.
kaméleon. — *kanális*: csatorna.
kánikula, — *kánon*, — *kántor*.
kaosz: zűrzavar, összevisszaság.

kapacitál: rábeszél.
kapcsolatba hoz: kapcsolatba
 tesz, összekapcsol, összeköt.
 † *kapitulál*: megadja magát.
kapu. — *kapzsi*.
kár érte, meghon. kif.; ~ min-
 den fillérért v. ~ minden fil-
 lér; de csakis emígy, ha részes
 határozó van mellette: ~
 öneki minden f.; ~ abb nép.
 eh. nagyobb ~, inkább ~.
karácsony.
karamel: égetett cukor.
kardalnok: kardalos.
 † *kardinális*: bíboros.
kárhozik, *kárhoztat* (nem sz).
karéj (*karaj*, *karé*; † *karély*).
Karintia. *Károly*. *karonfogva*.
 † *kárpótol*: kártalanít, kárát
 megtéríti v. kipótolja, kár-
 pótlást ad (*kárpótlás* hs.).
karszék: karosszék. — *kartell*,
kartográfia: térképrajzolás,
 térképezés.
kaszteta, *kaszinó*.
kassza: pénztár.
 † *katalfalk*: ravatal.
 † *katalógus*: jegyzék, névsor.
 † *katalogizál*: lajstromoz.
 † *katarrus*: hurut.
 † *kataszter*: telekkönyv.
katasztrófa: válság, szerencsét-
 lenség, csapás.
 † *catecheta*: hittanító.
 † *kategória*: osztály, fajta,
 csoport.
 † *kategorice*: határozottan, kere-
 ken. [tétlen.
 † *kategorikus*: határozott, föl-
katékizmus: káté.
 † *katexochen*: főkép, kiváltkép.
 † *katharzis*: megtisztulás.
 † *kathedra*: szószék; tanári ál-
 lás, tanszék.
 † *kathedrális*: székesegyház.

katholikus v. *katolikus*.

† *katholika* pl. vallás, egyház: katolikus.

katonaviselt ember hs. régi nép. kifejezés, *katonaságviselt* szokatlan.

katzenjammer: borcsömör, csömör, undor, mámor.

kaució: óvadék.

Kaukaszus. — *kaviár*.

† *kazetta*: doboz, ládika.

† *kebelbarát*: testi-lelki barát.

† *kecs*: báj. [meghitt b.

kecses: bájós, kedves, elragadó.

kedély: szív, lélek, elme, természet; kedv; csüggedt ~lyel: cs. szívvel; ~ének izgatottsága: keblének izg. (v. csak: izg.); derült ~: d. elme, lélek.

† *kedélybeteg*: lelki beteg.

† *kedélves*: jókedvű, jóízű, barátságos, kellemes, kényelmes; ~húmor: kedves h.; ~en mulat: kedvére, jó kedvvel.

† *kedélyesség*: jó kedv, kedv, kedvesség, jóízű természet.

† *kedélyhangulat*: hangulat, lelkiállapot.

† *kedvenc*: kedvelt (je vkinek), kegyelt; † ~paripám: kedves paripám; † ~gyermek: becézett gy. [csap.

kefekötő; iszik mint a ~: mint a *Kegyed* levélben nagy betűvel.

† *kegyenc*: kegyelt.

kequesrendű: kegyesrendi.

† *kéjenc*: kéjvadász, dőzsölő.

kéjvonal: kiránduló vonat.

kel v. *kél*, *fölkél*, *elkél*.

Kelet-India.

kell; † elmenni ~: el ~ menni; el ~ hogy menjek (e h. el kell mennem) erdélyies; †

~ lesz (vidéki): kell, majd kell; † *kellessék*: kelljen.

† *kellemteljes*: kellemes, kedves. *kellőleg*: kellően.

kelt, l. föltűnés.

kémia (l. vegytan).

† *kence*: firnájsz. [netes.

† *kenetteljes* (*salbungsvoll*): ke-ként; másként; lassanként (szokottabb é-vel, mint í-vel).

kenetek (a *kend* többese).

kénye-kedve, *kénytelen*.

-kép, *-képen* v. *-képpen*.

képes; sokszor visszaélnék vele, pl. a magyar ~ sokat eltűrni: sokat el tud tűrni; ~ letenni a vizsgálatot: le bírja tenni a v.; ~ összetételekben németes, pl. † fizetés-k., határozat-k., hely. fizető-k., határozó-k. stb.

képest; ehhez ~ † eh. ezért.

képez: † bírói mérlegelés tárgyát ~i: b. m. tárgya; † Aesopus a műsor állandó darabját ~i: a m. á. darabja.

† *képezde*: képző-intézet, képző-iskola, tanítóképző; vincellér ~: v.-képző, v.-iskola.

† *képezdei* tanár: képző-tanár, képző-intézeti tanár.

† *képezdész(nő)*: tanító(nő)-jelölt, képzőnövendék, tanító-növendék.

képleges: képes, képletes, jelképes; ~en: képleg, jelképesen.

képlet † eh. képződmény (az orvosi nyelvben, a növénytanban stb.).

képmás; ~od: képed mássa.

képtelen összetételekben l. képes.

képvisel vkit, vmit: képviselője v. képét viseli vkinek, vminek; † alapítványaink 2000

- koronát ~ nek: tesznek; † a közönség csekély számmal volt ~ ve: cs. sz. v. jelen, közönség kevés volt.
- kér* szerkesztése németes az ilyenekben: † kérem engem tudatni: kérem, tudassa velem; † kéretik az ajtót betenni: tessék az a. b.
- kér*di; ~ te, ~ je szokatlan alakok, mert a *kérte*, *kérje* alakokhoz hasonlók s így félre lehet érteni.
- kérdés*; † kérdés nélkül: kétségkívül, nyilván.
- † *kerékpáregylet*: kerékpáros egyesület. [nest ~ nek.]
- keres*; vis-à-vis ~ tetik: átelle-
- † *kérésnek helyt ad*: kérésnek enged, teljesíti, figyelembe veszi. [dők kórháza.]
- † *kereskedelmi kórház*: kereske-
- † *kereskedőtanonc*: kereskedőinas.
- kereslet*: kelendőség, kelet(e).
- keresztény*, régies és református írás szerint *keresztjén*.
- † *keresztülesik* a vizsgálaton: megbukik (vö. *átjön*).
- keresztülvisz*: kieszközöl, kierőszakol, kijár, elér, véghezvisz, megvalósít, foganatosít, érvényesít (pl. könyvben vmi felfogást).
- keresztülvitel*: kieszközölés, végrehajtás, foganatosítás stb.
- kései*; ~ bánat: késő b.; ~ ősz = későn beállott ősz, de késő ősz = ősz utója (vö. korai).
- kesereg* vmi fölött: vmin.
- keserű* v. *keserű*.
- kész* a kiegyezés: megvan; ~ van (nép.): ~ en van, ~, megvan; † ~ lett: elkészült,
- készakarva*, — *készen*.
- keszkenő*. — *kesztyű*.
- készül* v. *készül*, *készület*.
- † *kétkelkedik* vmin, vmi fölött: vmiben. [kétség.]
- † *kétegy*: kétkelkedés, kétkedés, *kétévi*, *kéthavi*, *kétnapi*.
- kétfogatú*: kétlovas.
- kétségkívül*, — *ketten-hárman*, *ketten-ketten*. [kétezer.]
- † *kettőszáz*, *kettőezer*: kétszáz, *kettyeg*, — *kevésbé* v. *kevésbbé*. *kevesbedik*, *kevesbit*.
- † *kevesebbet*: hiány, különbség. *kevesell* v. *kevesel*.
- † *kéz*; nagy kezei vannak: n. keze van; ~ nél van, ~ alatt vesz, meghon. hs. kifejezések; † kezét kinyújtja vmi után: nyúl vmi után; ~ hez vesz levelet: megkap, átvesz, † vki-nek kezéhez teszi le az esküt: kezébe.
- kézbesít*: kézbe ad, átad.
- kézbesítési ív*: átvevő-ív, kézbe-kézbesítő: kihordó. [sítő-ív.]
- kezdeményez*: kezd, (meg)indít, megpendít. [kezdés.]
- kezdeményezés*: kezdemény,
- † *kezdétét* veszi: kezdődik, megkezdődik.
- kezdődőleg*: kezdve, fogva.
- kezel*, visszaélnék vele, pl. ügyesen ~ vmi költői tárgyat v. a nyelvet, a férjét stb.: ügyesen bánik vele; † „Droz a kedélyesség hangját kitűnően ~ i“: a jóízű háziasság hangját kitűnően eltalálja.
- kezelési költség*: kezelés költsége.
- kezelhető* h. sokszor alkalmas a *bánhatós* v. *forgatható* (pl. „sokkal ~ bb szó“).
- † *kézen fekvő*: nyilvánvaló, vi-

- lágos, tiszta sor, (önként) kínálkozó.
- kezes* † a német *handlich* jelenésében: csinos, tetszetős, könnyen kezelhető.
- kézzel-lábbal*, — *kézzelfogható*. *khalífa*, — *khaosz*, l. kaosz. *Khína*, l. Kína.
- ki fogja adni* († *kifogja adni*). *kiad*; sokat ~: sokat költ; ~ ja minden pénzt: elkölti; orvosnak adta ki magát: mondta, tetette, híresztelte, hazudta magát; ~ andó lakás: † *kiadó*, -s: szapora. [kiadó. *kiakolbólít* e h. elúz, kiúz, kiközösít, egy-két évtizedig tréfásan használt szó, már elavul. *kiáll* meghon. kifejezés, rég. csak: áll vmit, megáll vmit, tőr, eltőr, bír, elszenved. *kiállhatatlan*, meghon. kifejezés, de vő. tőrhetetlen, szenvedhetetlen. *kiállít*; † ~ bizonyítványt: ír, megír, kiad, kitölt(i pl. a szállítólevelet); † szépen ~ vmi iparcikket: elkészít, kikészít. *kiállítás* (könyvé stb.): külseje, kül(ső)alak, forma. *kialszik* a tűz, a pipa: elalszik. *kiballotíroz*: kigolyóz. † *kibekezdés*: bekezdés. † *kibeszel* vkit; megszól. † *kibeszeleli* magát: menti magát, azt hozza föl kifogásul, ürügyül. † *kibeszelés*, *kibeszed*: kifogás, mentség, ürügy. *kicsinál*; ~ ták egymás között: elvégezték egym. k.; † ~ t dolog: bevégzett v. elintézt dolog, tiszta sor, kétségtelen. † *kicsinybeni*: kicsinyben való, kis —.
- † *kicsukja* az ajtót: kinyitja. *kiépit*. -ül: fölépit, megépít, fölépül, megépül.
- † *kiérdemült*: érdemesült, kiszolgált, nyugalmazott.
- kiesik*; † rosszul esett ki: rosszul ütött ki, nem (jól) sikerült.
- kifejezés-re jut*, † ~ t nyer: kifejeződik.
- † *kifizeti magát*; érdemes, megtérül a költsége, meghozza a hasznot. [mény. *kifolyás*: következmény, ered. *kifolyólag*, kiállhatatlan hivatalos cafrang, majdnem mindig el lehet kerülni; pl. „A m. nyelvet terjesztő egyesület okt. 14. tartott közgyűléséből kif. ezer korona pályadíjat tűzött ki“ (itt egyszerűen elmaradhat).
- kifutja* vidékies szó eh. telik, *kiaqó*. [kitelik, elég. *kihoz* vmit † eh. kiszámít, kiderít, kisüt, kiokoskodik.
- † *kiindulási pont*: kiinduló pont. † *kiír*-ja Kölcseyt: meglopja, K.-ből írta ki, K.-ből puskáz, K.-t másolja; ~ pályázatot: hirdet † füzetet ~: teleír.
- † *kiüsméri magát*: eligazodik, tudja a járást, tudja hányadán van; ~ vmiben: ért hozzá. *kijátszani*; államférfira szeretné v. akarja magát ~: adja az *kijjebb*. [á.-l.
- † *kijön* vmivel: beéri vele, megvan vele, elég neki: ~ vele a télre: kitelel vele; † ~ vkivel: megfér, összefér, boldogul; † egyre jön ki: egyre megy, mindegy; † kijött hogy .: kiderült, kisült; † ~ a pályá-

- munka: megjelenik, kiadják, közzéteszik.
- kikezdés* (alinea): bekezdés.
- ki-kijő, ki-kiszól* stb.
- kilakoltat*: kiköltöztet, kiszállásol. [tet.]
- † *kilátásba helyez*: ígér, remél.
- † *kilép* folyó a medréből: ki-árad, kiönt, megárad.
- kilogramm*.
- kimegy*: elmegy (hazulról); ~ a színe: színét hagyja, megfakul; egyre megy ki: egyre megy; minden kívánsága oda megy ki: arra irányul; indítványa oda v. arra megy ki: arra irányul, azt célozza, az a célja.
- kimenet* (a helyre, ajtóra érve): kijárat, kijárás.
- kimenet(el)*; † a tragédia ~ e: vége; † a követségnek jó ~ e: jó vége, sikere, eredményessége.
- † *kimondott*, pl. szépség, ellenség: elismert, határozott, kife-
kín, kínos, kínoz, kízás. [jezett.]
- Kína* (*Khína*).
- kínál* vkit vmivel = megkínálja, kedveskedik neki; *kínál* vki-
nek vmit' rendesen a. m. megvételre ajánl; † „árpa gyengén van ~ va“: árpát kevesen ~ nak.
- kinevez* vmivé: vminek.
- † *kineveztetés*: kinevezés.
- kinéz*; jól néz ki: jó színben van, jól fest; ejnye, hogy néz ki az a gyerek!; milyen (borzas stb.) az a gy.; † az egész dolog úgy nézne ki, mintha..: olyan volna, úgy tűnne föl, olyan színe volna, mintha..; † no szépen nézünk ki: szépen vagyunk; szépen néznénk ki: jó is volna, még csak az kellene! — Hs. ~ vkit a szobából.
- † *kinézés*: külseje, színe; gyanus v. szegényes ~ ű: külsejű, tekintetű.
- kinin*. — *kinn* v. *kint*.
- kinő*; † kinői magát (vmivé): kifejlődik, fejlődik, emelkedik. [következmény.]
- kinövés*: fattyuhajtás, hajtás,
- † *kinrusz*: fenyőkorom.
- kínvallatás* hs.
- † *kinyomja* vmiben egyéniségét: kifejezi.
- † *kinyomat*: kifejezés, bélyeg.
- † *kinyújtja magát*: kinyújtóz-(kod)ik.
- kiolt* (tüzet, gyertyát): elolt.
- † *kiolvas* könyvet: elolvas, vé-
kioszk. [gigolvas.]
- † *királygyakorlat*: királyi gy.
- † *királyhű*: királyhoz hű, királypárti. [hűség.]
- † *királyhűség*: a királyhoz való *kirohanás* † eh. támadás.
- † *kirág* a ló: rúg.
- † *kirurgus*: seborvos, sebész.
- † *kisajátítási* eljárás, törvény stb.: kisajátító e., t.
- † *kisdedóvoda*: kisdedóvó, óvóiskola, óvókert.
- kisebb* (nem két s).
- ki sem*: senki, vő. mi sem.
- kísér, kísért*.
- Kis-Kúnság*, — *Kisfaludy-társaság*: kiházásít. [ság.]
- kistejgerol*: kidrágít vkit a lakásból.
- † *kiszid*: összeszid, lehord.
- kiszipolyoz*: kiszí, kifoszt, kizsebel. [köszönöm.]
- † *kiszthant*: csókolom kezét,
- kiszuperál*: kiseteljez, kimustrál.

- † *kitart* vmi mellett: helyt áll, megmarad.
- kiterjedt* tevékenység, ismeretek: sokoldalú, széleskörű.
- kiterjeszkedik* a legkülönbözőbb dolgokra (az író): kitér rájuk, bőven v. terjengősen szól róluk stb. [halogat.
- † *kitol*: kihúzó, elhalaszt, elodáz, *kitesz*; sokat ~: sokat tesz, sokra megy, sokra rúg.
- kitör* † eh. kifakad, kiüt; ~ a járvány, a tűz: kiüt; † kaccájba tör ki: nevetve fakad.
- † *kiugrás*: kiszögellés, kiszögellő v. kinyúló rész, nyúlvány.
- † *kiüt*: kibúvó, menekvés, kibontakozás, megoldás, útmód.
- † *kiüzetés*: kiűzés.
- kivan* (*es ist aus*): vége van.
- kíván*; sok ~ni valót hagy (főnn v. hátra): (nagyon) hiányos, hézagos, gyarló, tökéletlen, sok híja v. hibája van, még sok a kívánni való; ~ *tatik*: kívánatos, szükséges, kell, ~unk, ~ az Akadémia.
- kívánczik* vmi után: vmire.
- kivesz* meghon. ilyen értelemben is: meglát, meghall (mesz-sziről), megért (vmiből vmit); — † jól v. szépen veszi ki magát: szép, jól v. szépen mutat, jól fest, jól illik vmi mellé v. vmihez.
- kivisz*: véghezvisz, megtesz; mit Cicero Catilina ellen *kivinni* nem bírt: megtenni, végbevinni.
- kívül* van a veszedelmen: túl van a veszedelmen; † ~ről tudja, tanulja: könyv nélkül, betéve.
- † *kizár* ajtót: kinyit, fölnyit.
- klakk*: rúgós kalap; bérlett taps.
- † *klappol*: összeillik, összevág, talál. [gus: klasszikus f.
- † *klasszika* filológia, ~ filológus *klasszikus*: remek; ókori.
- † *klasszifikáció*: osztályozás.
- † *klasszifikál*: osztályoz.
- † *klasszis*: osztály.
- † *klauzula*: függelék; kikötés.
- † *klaviatúra*: billentyűk.
- kliens*: fél, ügyfél, védett; vevő.
- † *klientéla*: felek, megbízók; vevők; kliensek.
- klikk*: érdekszövetkezet, pajtás-ság, pajtásszövetség, cimboraság.
- † *klima*: égalj, éghajlat.
- † *klimatikus*: éghajlati.
- klinika*: (egyetemi) kórház.
- klisé*: dúc, képdúc.
- † *klozet*: árnyékszék.
- klotúr*: vitazárás.
- klub*: kör, társaskör.
- † *knapp*: szűk, szűken.
- † *koaliált* pártok: szövetségelt p.
- † *koalíció*: szövetség, pártszövetség.
- kocsi* elé fogja a lovat (*vor den Wagen*): kocsiba fogja.
- kocsmá*, *kocsmáros* (*korcsma*, *korcsmáros* elavult kiejtés).
- kódex*: törvény(könyv); kézirat-könyv. [tés.
- † *kodifikáció*: törvényszerkesztés.
- † *kodifikál*: törvénybe iktat.
- † *kodifikátor*: törvényszerkesztő.
- † *koefficiens*: együttható.
- koffer*: utiláda.
- † *kokett*(*íroz*): kacér(kodik).
- koks*z (nem *pirszén*).
- kolerikus*: heves, fellobbanó.
- † *kolláció*: egybevetés; harapni való, uzsonna.
- † *kollacionál*: egybevet.
- kolléga*, *kolléganő*: társ, kartárs.

- † *kollegiális*: testületi, barátságos, kartársi.
- † *kollegiálitás*: testületi v. kari szellem, összetartozás érzete.
- † *kollégium*: testület, kar; főiskola; egyetemi előadás.
- † *kollekció*: gyűjtemény.
- † *kollektív*: gyűjteményes,
- † *kollidál*: összeütközik. [gyűjtő.
- † *kollízió*: összeütközés.
- † *kolofónium*: gyanta.
- † *kolónia*: gyarmat, telepítés.
- † *koloniális*: gyarmati.
- † *kolonista*: gyarmatos, telepes.
- † *kolonizál*: gyarmatosít, (be-)telepít.
- † *kolorit*: szín, színezet.
- † *kolosszus*: óriás [szobor, alak].
- † *kolosszális*: óriás, hatalmas.
- † *Kolozs (vár)megye*.
- † *Kolozsvárt* (nem *tt*).
- † *kolportál*: házal (vmivel), házhoz hord; terjeszt.
- † *kolportázs*: házalás, házaló könyvkereskedés.
- † *kolportör*: házaló könyvke-
- † *kolumna*: hasáb. [reszkedő.
- † *kombattáns*: harcos, fegyverfogható; küzdő.
- † *kombináció*: egyesítés, csoportosítás; gyanítás, hozzávetés; összekeverés.
- † *kombinál*: egyesít, összeszerkeszt; fontolgat, okoskodik, találgat.
- † *kombinált*: egyesített, csoportosított, kevert.
- † *komfort*: kényelem.
- † *komf(ortáb)li*, *komflis*: egylovas.
- † *komikus*: nevettető, furcsa, nevetséges; bohó. [mány.
- † *komité*: bizottság, választ-
- † *komítiva*: kísérő irat.
- † *kommandíroz*: vezérel, kirendel. [let; vezérszó.
- † *kommandó*: vezérség, vezér-
- † *kommentál*: magyaráz(gat).
- † *kommentár*: magyarázat.
- † *kommentátor*: magyarázó.
- † *kommerciális*: kereskedelmi.
- † *kommissió*: megbízás, bizomány; bizottság.
- † *kommoditás*: kényelem.
- † *kommóció*: mozgás (hibásan 'kényelem' értelmében).
- † *kommunális*: községi.
- † *kommunikáció*: közlekedés.
- † *kommunikál*: közlekedik.
- † *kommunizmus*: vagyonközösség.
- † *komoly*. — *komót*: kényelmes.
- † *komótizál*: lustálkodik, kényelmeskedik. [szertartó, tömör.
- † *kompakt*: tömött, sűrű, ösz-
- † *kompánia*: társaság.
- † *kompanista*: társ, pajtás, cim-
- † *komparáció*: fokozás. [bora.
- † *komparatív*: összehasonlító.
- † *komparatívus*: középfok.
- † *komparál*: megjelenik.
- † *kompasz*: iránytű.
- † *kompatibilis*: összeférő.
- † *kompendiózus*: kivonatos, ösz-
- † *kompendium*: kézikönyv; ki-
- † *kompenzáció*: kárpótlás.
- † *kompenzál*: pótol.
- † *kompetencia*: illetékesség.
- † *kompetens*: illetékes.
- † *kompiláció*: összeírás.
- † *kompilál*: összeír, (össze)szekeszt, összeollóz. [egész.
- † *komplet*: teljes, hiánytalan,
- † *komplexum*: összesség, egész.
- † *komplikáció*: bonyodalom; súlyosbító körülmény; (a lélektanban) összefonódás.

- † *komplikál*: (össze-)bonyolít, bonyodalmassá tesz.
- † *komplikált*: bonyolult, bonyodalmas.
- † *komplott*: összeesküvés.
- † *komponál*: szerkeszt, szerez [zeneművet]. [neszerző.]
- † *komponista, kompozitőr*: zene-
† *kompozíció*: összetétel; szerkeszt; elrendezés; szerzemény;
- kompót*: befőtt. [keverék.]
- † *komprimált*: (össze-)sajtol, sűrített; rövidere fogott, tömör.
- † *kompromisszió, kompromisszum*: megalkuvás, megegyezés, alku.
- † *kompromittál*: belekever, gyanúba kever, fonák helyzetbe ejt; hírbe hoz, rontja híret;
† ~ *ja magát*: szégyent vall, fonák helyzetbe kerül, jó híret kockára teszi, felkelti a gyanút.
- † *kompromittált*: rosszhírű, hitel elvesztett; bele van keveredve, gyanús.
- † *koncedál* megenged, ráhagy.
- † *koncentráció*: egyesítés, központosítás.
- † *koncentrál*: egyesít, központosít, összevon, sűrít.
- koncentrikus*: egyközepű.
- † *koncepció*: fogalmazás; terv; fölfogás; alapeszme; alkotás.
- † *konceptus*: fogalmazvány; kijön a ~ból: megzavarodik, kijön a sodrából. [értés.]
- † *koncert*: hangverseny; egyet-
† *koncertez*: hangversenyez.
- † *koncesszió*: engedmény.
- † *konciliáns*: előzékeny, engedékeny, békeszerető.
- † *koncilium*: zsinat.
- † *koncipiál*: fogalmaz, tervez.
- † *koncíz*: szabatos.
- † *kondenzál*: sűrít. [állapot.]
- † *kondíció*: állás, alkalmazás;
- † *kondoleál*: kifejezi részvétét.
- † *konduktor*: kalauz; [vasúti] útmutató.
- † *konfekt*: csemege. [ruha-]
- † *konfekció*: ruhás üzlet; kész
- † *konferál*: értekezik, tanácskozik.
- † *konferencia*: tanácskozás, ülés.
- † *konfesszió*: gyónás; felekezet.
- † *konfesszionális*: felekezeti.
- † *konfidencia*: bizalmaskodás, tolakodás. [lakodó.]
- † *konfidens*: bizalmaskodó, to-
† *konfirmál*: bérmál.
- † *konfiskál*: elkoboz.
- † *konfliktus*: összeütközés; összetűzés. [ség-]
- † *konfederáció*: (állam)szövetség.
- † *konfrontáció*: szembeállítás.
- † *konfrontál*: szembeállít.
- † *konfundál*: összezavar.
- † *konfúzió*: zavar.
- † *konfúzus*: zavaros.
- † *kongesztió*: vértódulás.
- † *konglomerátum*: keverék, halmozat; rendetlen tömeg.
- † *kongregáció*: szerzet, rendház.
- kongresszus*: gyűlés, nagygyűlés.
- † *kongrua*: papi fizetés.
- † *kongruál*: egybevág, egybeillik, egyezik. [egyeztetés.]
- † *kongruencia*: egyezés, szó-
- † *kongruens*: egybevágó, összeillő. [kedés; olvasás.]
- † *konjektúra*: hozzávetés, véle-
- † *konjunktúra*: körülmények állása v. találkozása, helyzet
- † *konkludál*: következtetésre jut; arra céloz, arra lyukad ki; arra ~: végzi.
- † *konklúzió*: befejezés, eredmény; következtetés.

- konkordátum*: egyesség, meg-
konkrét. [egyezés.]
† *konkurál*: pályázik, verse-
nyez, folyamodik.
† *konkurrencia*: verseny, versen-
gés. [zótárs.]
† *konkurrens*: pályázó; verseny-
† *konkurzus*: pályázat.
† *konskoláris*: tanulótárs.
† *konspiráció*: összeesküvés.
† *konspirál*: összeesküszik.
† *konstans*: állandó.
Konstantinápoly (*Konstanciná-
poly* elavult).
† *konstatál*: megállapít, kijelent.
† *konstelláció*: viszonyok, hely-
zet; a dolgok állása.
† *konsternáció*: megdöbbenés,
zavar, rémület.
† *konsternál*: megdöbbenést, le-
sújt, zavarba ejt. [kot.]
† *konstituál*: fölállít, (meg-)al-
† *konstitúció*: alkotmány; szer-
vezet, testalkat.
† *konstitucionális*: alkotmányos.
† *konstitutív*: alkotó, szerves.
† *konstruál*: szerkeszt.
† *konstrukció*: szerkezet.
† *konstruktív*: szerkezeti, szer-
kesztő-. [következetesség.]
† *konszekvencia*: következmény,
† *konszekvens*: következetes.
† *konszideráció*: megfontolás,
tekintetbe-vétel.
† *konszignál*: készenlében tart.
† *konszolidáció*: megerősödés,
megállapodás, állandóság,
megerősítés.
† *konszorcium*: társas vállalat;
érdekszövetkezet. [lat.]
† *kontaktus*: érintkezés, kapcsó-
† *kontemplál*: tervez, elgondol.
† *kontextus*: szöveg, kapcsolat.
† *kontinens*: szárazföld.
† *kontinentális*: szárazföldi.
kontingens: rész, osztályrész; ju-
talék.
kontingentál: szétoszt, megoszt.
† *kontinuitás*: folytonosság.
kontó: számla; ~ *ra*: hitelbe.
† *kontradikció*: ellenmondás.
† *kontraktus*: szerződés. [dás.]
† *kontraszt*: ellentét; ellenmon-
† *kontrollál*: ügyel, ellenőriz.
† *kontroverz*: vitás, pörös.
† *kontroverzia*: vita, vitás ügy;
ellentét.
† *kontumácia*: vesztégzár.
† *kontúr*: körvonal.
† *konveniál*: illik, megfelel.
† *konveniencia*: illedelem, illen-
dőség. [megegyezés.]
† *konvenció*: egyezmény; köz-
† *konvencionális*: megállapított,
megállapodott; szokásos, meg-
szokott.
konvent: gyűlés, nagygyűlés.
konvertál: átvált.
† *konvertita*: megtért, új hívő.
† *konverzáció*: társalgás, be-
szélgetés. [get.]
† *konverzál*: társalog, beszél-
konverzió: átváltás.
konvulzió: rázkódás, rángás,
görcs. [megőriz.]
† *konzervál*: megóv, megtart,
konzervatív, (~ *ok*, nem ~ *ek*):
lassan haladó, maradó.
† *konzervatórium*: zeneiskola.
† *konzilium*: [orvosi] tanácsko-
zás.
† *konzol*: tükrös asztal, polc.
† *konzumál*: fogyaszt.
† *konzum*: fogyasztó-, fogyaszt-
konyak. [tási.]
konyhakert: veteményes kert,
zöldszéges kert.
† *koordinál*: egymás mellé ren-
del, egyrangúvá tesz.

- † *koordinált*: egyrangú, mellé-
Kopenhága. [rendelt.]
- † *kópia*: másolat; † *kopíroz*:
másol, lemásol.
- koppaszt* (*kopaszt*; vö. *koppad*).
- † *korai* volna arról beszélni:
korán volna (vö. korán van);
~ tavasz = korán beállott t.,
de kora t. = t. eleje (vö.
korántsem (t-vel). [kései].
- korcsma*, l. *kocsmá*.
- † *kordon*: őrvonal, határlánc,
határzár; sorfal.
- † *korhű*: korszerű, a korhoz hű.
- † *korifeus*: főember, pártvezér;
tekintély.
- † *kórisme*: kórhatározás, (kór)-
meghatározás; pl. ennek a be-
tegségnek a meghatározása
nagyon bajos.
- kórista*: kardalos, karénekes.
- korlátlan* hs., elfogadott alak e
h. korlátlan.
- † *kormányképes*, *-képtelen*:
kormányraképes, -képtelen.
- † *korollárium*: folyomány, já-
rulék.
- † *kormányközeg*: kormány em-
bere v. tisztviselője, állami
tisztviselő. [klinika.]
- † *kóroda*: (egyetemi) kórház,
- † *koronaherceg*: trónörökös.
- koronatanu*: főtanu.
- † *koronázási domb*, menet, ün-
nepély: koronázó domb, me-
net, ünnepség.
- † *korrekt*: szabályos, helyes, ki-
fogástalan, feddhetetlen.
- † *korrektor*: (szedés)javító.
- korrektúra*: helyreigazítás, ja-
vítás. [kozó.]
- † *korrelatív*: egymásra vonat-
- † *korrespondál*: levelez; közle-
kedik; megfelel.
- † *korridor*: folyosó. [igazít.]
- † *korrigál*: javít, kijavít, helyre-
- † *korruptál*: megront, megmé-
telyez. [feszlett.]
- † *korrupt*: romlott, megrontott,
- † *korruptió*: romlottság, feslett-
ség.
- † *kórus*: kar, énekkar; karzat.
- † *korzó*: sétatér, sétaút.
- kosarat ad* vkinek: kikosaraz.
- Kossuth Lajos*.
- † *koszorulány*: nyoszolyólány.
- koszt*: étel-ital, ellátás.
- kosztol*: étkezik.
- † *kosztüm*: öltözet, jelmez.
- † *koteria*: cimboraság, pajtáság.
- kotlett*: karéj; barkó.
- kovácsol*; terveket ~: t. készít
v. gondol ki, forral, kohol,
tervezget; † ebből politikai tő-
két ~: pol. célokra kizsák-
mányolja v. felhasználja.
- kozmpolita*: világpolgár, világ-
polgárias.
- † *kozmpolitizmus*: világpolgár-
ság, kozmpolititáság.
- kölcsönbe*: hitelbe, kölcsön.
- † *kölcsönöz*: díszit, különös va-
rázst stb. ~ vminek: ad; † szót
~ más nyelvből: átvesz, meg-
honosít.
- † *kölcsönzó*, *kölcsönvétel*: jö-
vevényzó, meghonosult szó.
- költ*, *költség*; *költ* eh. *kelt* (fel-
költteni) az irodalomban szo-
katlan.
- † *költségmentes*: költségtől ment,
költség nélküli, díjtalan, in-
gyenes.
- könny*, *könnyez*, *könnyben* stb.,
de *könnyű* (költői kif.) egy-
szerű ny-el.
- † *könnytelt szem*: könnyes,
könnyező, könnybe lábadt.

könnyű v. *könnyű*, melléknév
(*könnyű* főnév = *könny*).
† *könyöradomány*: (jótékony)
adomány, alamizsna.
könyörgőm alásan (tárgyas ige-
alaknak látszik, de az *m* a
kérem mintájára): kérem
alásan.
† *könyvféreg*: könyvmoly.
† *könyvkötészet*: könyvkötés.
könyvtárnok: könyvtáros.
könyvvezetés: számvitel, szám-
tartás, könyvvitel, könyvelés.
könyvvezető: számtartó, szám-
tiszt, könyvelő.
köpenuea v. *köpönyeg*.
kör, *körút*. [forgás.
† *körforgás*: forgás, körben-
† *körforgó-gép*: forgó-gép.
† *körít*: (körül)kerít, bekerít,
körmönfont. [körülvesz.
környez: körülvesz, környékez.
† *körönd*: körtér.
Körös a városok neve, *Körös* a
folyóké (emez rövid *ö*-vel).
körös-körül.
körülír; † ez a § ~ ja az ese-
teket stb.: megállapítja, meg-
határozza, megszabja.
körültekintő (*circumspectus*):
óvatos, gondos.
körül; tíz óra ~: tíz óra tájban;
† a rend helyreállítása ~ övé
a főérdem: helyreállításában.
körülnézi magát a. m. megnézi
magát *körös-körül*; † eh. kö-
rülnéz, szétnéz, széttekint, né-
zelődik.
köszön az ember vkinek az ut-
cán, de *köszönteni* csak ün-
nepies alkalommal szoktunk
vkit (főlköszönteni, névnap
köszöntő), legfőllebb még le-
vélben; ,poharát (rá) ~ i

vkire' régies, most inkább:
(rá)köszönti.
köszönet; † legmelegebb v. leg-
jobb v. legmélyebb ~: leg-
szívesebb v. leghálásabb ~.
† *kötber*: kötőber.
† *köteg*: nyaláb, csomó.
kötélék; a színház ~ ébe lé-
pett: kebelébe, tagjai közé,
tagja lett.
kötelem: kötelesség.
köteles összetételekben: † tank.,
iskola-k.: tanuló-k.; hadk.:
katona-k.
† *köthártya*: kötőhártya.
† *kötjegy*: kötőjegy.
† *kötjel*: kötőjel.
† *kötlevél*: kötés, kötéslevél.
† *köt mód*: kötőmód.
kötnivaló a. m. akasztani-való;
† e h. kötőzni-való (bolond).
† *kötött marsruta*: megszabott
v. szabott utasítások.
† *köt szer*: kötőszer.
† *köt szó*: kötőszó.
† *köt szóvet*: kötőszóvet.
† *kövér* betű: vastag.
† *következtet* vmire: ~ vmit.
következtetést von: következtet.
† *kövezési munka*: kövező
munka.
köz mn. összetételei, a gyako-
ribbak s állandók egy szóba,
pl. *központ*, *közgazgatás*,
közügy, *közgyűlés*, *közkinccs*,
közmondás stb., a ritkébbak-
kat két szóba lehet: *köz szer-
zemény*, *köz költség*, *köz tu-
közé* (nem zz). [lajdon.
† *közeg*: alkalmazott, ember(e
vkinek), megbízott, tisztvi-
selő.
közel 2000 ember (*nahezu, bei-
nahe*): majdnem; ~ fekszik,
l. fekszik; ~ ebb Bécsbe

- megy: nemsokára; ~ ebb
Bécsben volt: nemrég, a mi-
nap, a napokban.
- † *közlebbről*: nemsokára, mos-
tanában, nemrég, a minap,
multkor. [nálkozó.]
- † *közelfekvő* (föltevés stb.): kí-
közép mn. összetételei (mint a
köz szóé): középpont, közép-
fok, középiskola, középkor
stb. — de: közép termet, kö-
zép számítással, közép ipar-
iskola, közép kereskedelmi
Közép-Amerika. [iskola.]
- közepette*; ilyen viszonyok ~:
ilyen viszonyok közepett v.
között.
- közérthető*: könnyen érthető,
népszerű (nyelven stb.).
- közetlen* szokatlan eh. közve-
tellen.
- közibénk*, közibétek, közibéjük
(nép.): közénk, közétek, kö-
zékük; egy. 3. közéje v. kö-
† *közigazgat*: igazgat. [zibe.]
- közismert*: általánosan ismert,
ismeretes. [mények.]
- közlöny*: lap, folyóirat, közle-
közömbös: közönyös, egykedvű;
semleges, mindegy.
- közömbösség*: közönyösség, egy-
kedvűség; semlegesség.
- közül* (közől).
- † *közület*: közösség, testület,
egyesület.
- közvetít*: közlet, közbenjár.
- közvetítés*: közvetés, közletés,
közbenjárás.
- közvetesz*. — *község*.
- krach*: pénzválság, bukás.
- † *kraftausdruck*: erős kifejezés
v. mondás.
- krähwinkel*: Mucsa.
- krájzler*: szatócs.
- krakéler*: garázda, izgága, ri-
pők, hősködő, hepciás.
- † *krakélereskedik*: izgágásko-
dik, hepciáskodik.
- † *kreál*: teremt, állít, megalkot;
alakít.
- † *kreatúra*: teremtmény.
- kredenc*: pohárszék. [nyitó.]
- † *kriminális*: bűnügyi, bűnfe-
† *kriminálista*: büntetőjogász.
- kripta*: sírbolt. [készítő.]
- † *krisztár*: állványos, állvány-
krisztkindli: Jézuska, angyalfia,
karácsonyfia.
- † *kritérium*: ismertető jel, pró-
† *kritika*: bírálal. [bakó.]
- † *kritikus*: bíráló, műbíró; vál-
ságos, kényes.
- † *kritizál*: bírál, megrostál.
- † *krix-krax*: ákombákom.
- † *krízis*: válság. [tartós.]
- † *krónikus*: megrögzött, régi,
krumpli: burgonya, kolompér.
- † *krumplinudli*: burgonyás v.
krumplis metélt.
- † *kucsíroz*: hajt, kocsikázik.
- kuglizik*: tekézik. [méltányos.]
- † *kuláns*: előzékeny, figyelmes;
† *kulcsol*: következtet.
- † *kulissza*: színfal.
- † *kulmináció*: tetőpont, legma-
gasabb fok.
- † *kulminál*: végződik, eléri leg-
magasabb fokát.
- † *kultivál*: művel, termel; tisz-
tel; gyakorol. [velődési.]
- † *kultúr-*: műveltségi, közmü-
kultúra: műveltség, művelődés.
- † *kulturális*: műveltségi, (köz-)
művelődési.
- † *kulturált(ság)*: művelt(ség).
- † *kultusz*: tisztelet; szertartás;
vallás. [zódás.]
- † *kumuláció*: halmozás; halmo-
† *kumulál*: halmoz.

† *kumulatív*: halmozó(-dó);
együttes.
† *kuncsaft*: vevő, vásárló.
† *kunaszt*: mesterség, ügyesség,
virtus; nagy ~: nagy sor.
† *kupé*: (kocsi)szakasz, fülke.
† *kupon*: szelvény. [névsora.
† *kúr-liszta*: [fürdővendégek]
† *kúra*: orvoslás, kezelés, gyó-
gyító eljárás; fürdőzés.
† *kúrál*: kezel, gyógyít. [ság.
† *kuratéla*: gyámság, gondnok-
† *kurátor*: gyám, felügyelő.
† *kuratórium*: gondviselőség,
felügyelőség, vezetőség.
† *kuriózum*: furcsaság, ritkaság.
† *kúrszalon*: főterem, nagyte-
rem, üdülő.
kúrtaksa: helydíj, fürdődíj.
† *kurzív*: folyó.
† *kurzus*: árfolyam; tanfolyam.
† *kuss!*: coki! csiba te! ne
† *kusztosz*: ör. [ugass!
† *kutasz*: kutató (-műszer).
† *kuvert*: boríték; teríték.
kül-, l. al.
küld; † előre ~ vmit (megjegy-
zést): előre bocsát; ~ vkitől
vmit (eh. vkivel, vki által)
hs. régi s népies kifejezés.
† *küldőnc*: követ, küldött, em-
ber(e); kihordó.
† *küllem*: külső, külseje.
különb, *különben*, *különbözik*,
különbség v. *külömb* stb.
különbeni: különben való.
† *különnc*: különködő, különös v.
eredeti(eskedő) ember.
különcködik: különködik.
különcség: különködés, külö-
nösség.
† *külterjes*: kifelé terjedő, ter-
jedelmes, széleskörű, tágkörű.
† *külügyér*: külügyminiszter.
† *küteg*: kiütés.

† *küteges hagymáz*: foltos h.
† *küzdelemteljes*: küzdelmes.
† *küzdter*: küzdőtér, küzdőszín,
porond, harctér.
† *kvadrál*: illik, talál, összevág.
† *kvadrát*: négyszög. [zetség.
† *kvalifikáció*: képesítés; kép-
† *kvalifikál*: képesít, minősít.
† *kvalifikálhatatlan*: minősíthe-
tetlen, eléggé meg nem róható.
† *kvalitás*: minőség, jelesség.
† *kvalitatív*: minőségi.
† *kvantitás*: mennyiség.
† *kvantitatív*: mennyiségi.
† *kvantum*: mennyiség.
kvart: negyed[-rét, -hang].
kvártély: szállás. [lék.
† *kvinkvennum*: ötödéves pót-
† *kvintesszencia*: velege.
† *kvittek vagyunk*: végeztünk,
nem tartozunk egymásnak.

láb; fáznak a lábaim: fázik a lá-
bam: hegy ~ a: töve; nagy ~
on él: úri módon, urasan él,
uraskodik; † bizalmas ~ on
van v. áll vele: meghitt ba-
rátságban v. viszonyban van
vele, jóban van vele; l. sza-
bad ~ ra.

*láb*ad v. *lábbad*; könnybe *láb*ad
v. *lábbad* a szemem; *fölláb*ad
v. *föllábbad* a beteg.

labda. [vesztő.

† *labirintus* († *labirins*): út-
† *laboratórium*: dolgozó szoba
v. terem, műhely.

lád-e (nem *td*).

laikus: avatatlan, nem szakértő.

lak (régí főnév, de az élőbe-
szédben szokatlan): lakás.

† *lakáj*: [urasági] inas.

† *lakályos*: barátságos, kényel-

- mes, kellemes, otthonos, otthonias, lakható.
- † *lakálytalan*: barátságatlan, lakhatatlan.
- lakbér* v. *lakásbér*
- lakhely* v. *lakóhely* (l. lak).
- lakíroz*: fénymázzal bevon.
- lakk*: fénymáz.
- lakmusz*: kék festőanyag.
- † *lakónikus*: rövid, velős, szűklakós (*lakos*). [szavú.]
- laktanya*: kaszárnya.
- † *laktárs*: lakótárs.
- lakzi* (*laqzi*).
- † *lambrequin*: ablakszőnyeg.
- † *lamentáció*: sírányozás, jajveszékeltés, óbégatás.
- † *lamentál*: sírányozik, jajveszékelt, jajgat, óbégat.
- † *lampion*: papíros lámpa.
- lándzsa*: lándzsát tör vki v. vmi mellett: kardoskodik, síkra száll vkiért, vmiért.
- † *lanszíroz*: fölvet [eszmét], szólny, l. *leány*. [ba hoz.]
- lap* inkább a. m. *Seite*, *levél*:
- † *lapidáris*: rövid, velős. [*Blatt*].
- † *lappália*: csekélység, semmi-ség, dib-dábság.
- † *lapszus*: hiba, íráshiba, tévedés, elszólás.
- lárva*: kukac, pondró.
- lasponya* v. *naspolya*.
- lassanként*, *lassan-lassan*.
- last not least*: végső, de nem
- † *laszcivítás*: ledérség. [utolsó.]
- † *lát* fn.; ~ ra szóló váltó: bemutatásra sz.; ~ után nyolc nappal: bemutatás után.
- látatja nincs* (nem *tt*). [szelátó.]
- látatlan*. [szelátó.]
- látcső*: látócső, szemcső, mesz-
- † *latens*: rejtett, lappangó.
- † *látérzék*: látás, látóérzék.
- láthatár*: látókör, szemhatár, éghatár, égalja, ég pereme.
- latifundium*: nagy uradalom, nagybirtok. [mozgás-]
- † *latitúd*: mozgás tere, szabad
- † *látkép*: kép, látvány.
- † *látképes* levelező-lap: képes l.
- † *látképesség*: látóképesség.
- † *látkör*, l. *láthatár*. [koz-]
- láttaoz* *hs.* (vö. *éljenez*, *hallju*.)
- † *láttelet*: lelet, orvosi lelet.
- † *látnok*: jós, látó.
- látogatást tesz*: látogatóba megy.
- † *láttra*, l. *lát*.
- † *látsugár*: látósugár.
- látszassék*, *látszódjék*: lássék, látni lehessen.
- † *látszer*: látóműszer.
- † *látszerész*: szemüveges.
- látszólagosan*: látszólag, lát-
- † *látszög*: szemszög. [szatra-]
- † *látáv*, *látávól*: látás távol-sága. [tótengely-]
- † *lát tengely*: látás tengelye, lát-
- † *látváltó*: bemutatáskor fizetendő váltó.
- lavína*: hógörgeteg, hógulya.
- lavíroz*: tétoázik, kerülgeti a dolgot.
- † *lavór*, *lavoír*: mosdótál.
- † *lázbeteg*: lázas beteg, lázas.
- † *lázmentes*: láztalan, láztól ment, nincs láza.
- † *lazsíroz*: enged, nem üt.
- le*: *le fogja szorítani* (nem *le fogja szorítani*); — *lealázást*, *lealacsonyítást* jelent az ilyenekben: letegez, ledicsér.
- lead* (a ném. *abgeben* értelmében): átad, kiad; ~ ja névjegyét: beadja, ott hagyja.
- leadás* (*Abgabe*): átadás, kiadás.
- leadó állomás*: kiadó állomás.
- † *lealcáz*: leleplez, leálarcoz.

- leány* v. *lány* (*lyány* vidékies, az irodalomban szokatlan).
† *leánynyelv*: származék ny.
† *leánykőzség* (*filia*): alkőzség.
leányzó hs. régi szó.
Lebemann: világhi.
† *lecké*-hez megy, -nél volt, -től jön: -re megy, -n volt, -ről jön. [volna.
† *leend*: lesz; † *leendett*: lett
† *lefektetik* a kövezetet: lerak-
lég: levegő. [ják.
† *legalitás*: törvényesség.
† *legalizál*: törvényesít.
† *legazdálkodott*: tönkrement, hitelvesztett, végzett v. volt (földesúr stb.; néhol azt mondják: levitézlett).
† *légső*: gége.
legelész v. *legelészik*.
legelteti szemét a képen: jár-
talja sz., gyönyörködik a kép-
† *légeny*: nitrogén. [ben.
tegeslegjobb (nem -is-).
legfőbb mn., † eh. legföllebb.
† *légió*: csapat, sereg, század.
† *legiszlativa*: törvényhozás.
† *legiszlatórius*: törvényhozói.
† *legitim*: törvényes, jogszerű.
† *legitimáció*: igazolás; igazol-
† *legitimál*: igazol. [vány.
legközelebb † eh. nemsokára, mostanában, a napokban.
légsúlymérő: barométer.
† *legitimitás*: törvényesség, jogosság. [vegőhijas.
† *légmentes* 1. levegőálló, 2. le-
légnymomás: levegőnyomás.
légtüres: levegőhijas.
† *légzés*: lélegzés.
lehell v. *lehel*. [ges lesz.
† *lehet lesz*: majd lehet, lehetsé-
lehord a. m. összeszid; † eh.
lebont. [vetkeztet.
† *lehoz*: 1. származtat; 2. kö-
- lehúz* † eh. lefejt (bort).
leír (vmi összegből): leszámít,
levon. [mek alkotás.
leistung: munka, alkotás; re-
lejjebb.
lejt mérés: lejtőmérés, magas-
ságmérés.
† *lekési* a vonatot: a v.-ről leké-
sik, elmulasztja v. elszalasztja
a v.-ot.
† *leközöl*: közöl, kiád.
lektika: gyaloghintó.
lektor: egyetemi magántanító.
lel vmire, szokatlan eh. lel
vmit, talál v. akad vmire; †
ebben ~i magyarázatát: ez
a magyarázata, ez magya-
rázza meg.
le-lecsap, *le-leszáll* stb.
lélegzik v. *lélelkezik*.
lélegzet; † hosszú ~ű költe-
mény: hosszú, terjedelmes;
rövidebb ~ű elbeszélés: rö-
videbb, kisebbfajta.
† *lélekjelenlétét nem veszi el*:
nem veszi el a fejét.
lélekszakadva.
† *lelenc*: talált gyerek.
† *lelenház*: gyermek-menedék.
† *leleplezési ünnepély*: leleplező
v. fölavató ünnep.
lelhely: lelőhely, termőhely.
lelkiismeret; kevésbé szokásos:
lélekismeret, lelkiemismerete.
† *lelkület*: lélek, elme, szív.
leltár: lelettár, állományjegy-
zék, vagyonyjegyzék, vagyony-
kimutatás. [napló.
leltári napló: vagyonyjegyző
leltárkönyv: vagyonyjegyzék
könyve. [összeír.
leltároz: kimutatást készít,
† *lendületet vesz*: föllendül.
† *lendületteljes*: lendületes.
† *lénia*: vonalzó.

lenn v. *lent*.

lenne 1. *volna*.

† *léniáz*: vonaloz.

† *lenker*: terelő, terelőszánkó.

lénnyeg: fődolog, veleje; nem az a ~ (es) hogy hol történt: nem az a fődolog.

† *lénnyegesen* több, kevesebb stb.: tetemesen, sokkal.

lénnyegileg (pl. ~ ugyanazt mondja): velejében.

lép; trónra ~: elfoglalja a trónt, trónra jut; frigyre ~: frigyvet köt, szövetezik; † hatályba lép: h-osszá válik.

lépés; 3 ~ t tett: hármat lépett.

lerakat: lerakó (hely).

leshely hs., a les főnévből.

lesoványodik: lesoványodik.

lesz (2. szem. *léssz* v. *leszel*);

† *sánta lesz*: megsántul; piros lesz; kipirul stb.

† *leszámítol*: leszámít.

† *leszámítolás*: leszámítás.

leszámítva (átv. ért. *abgerechnet*): nem számítva, nem te-

† *leszögez*: megállapít. [kintve.

*léte*re nemcsak megengedő, hanem okhatározó is lehet, pl. magyar létemre jól kell magyarul tudnom; gyerek ~ ráment a jégre; † „államférfiak létükre jó sok is tudtak lenni“: államférfi létükre.

létesít: állít, alapít, alakít, alkot, nyit.

létesítmény: alkotás, épület.

letesz (sőt *lerak*) vizsgálatot meghon. kifejezés.

† *létezik*: van; nem ~: nincs;

† az nem ~: 1. olyan nincs.

† *letarqia*, *lethargia*: álomkór-ság; bódultság; tespedtség.

† *letargikus*: álomkóros; bódult; tespedt.

letörrik (a ló): kidül, megrokk-
kan. [kant, béna.

† *letört*: kidült, kimerült, rok-
leüti az évi törlesztést a köl-
csőnből: leszámítja, lefogja.

† *levegőbe beszél*: bolondjába
beszél, hasból beszél, szal-
máz.

† *levélileg*, *levélbelileg*: levélben.
levélszekrény: levélgyűjtő, le-
veles szekrény.

levéltárnok: levéltáros.

levetközi hibáit stb.: leveti hi-
báit, kivetközik hibáiból.

levonásba hoz v. *tesz*: levon.

† *lexikális*: szótári.

† *liaison*: viszony.

libeg-lobog.

† *liberális*: szabadelvű, bőkezű.

† *liberalitás*: bőkezűség.

† *liberalizmus*: szabadelvűség.

libéria: inasruha; egyenruha.

† *librettó*: szöveg (zeneműé).

† *librettista*: szövegíró.

liceum: felsőbb iskola.

† *lichthof*: vakudvar, világító
licium: semfüsemfa. [udvar.

† *liferál*: szállít.

† *liferáns*: szállító.

lift: fölvonó, föl húzó.

† *liga*: szövetség.

ligger v. *lyuggat*.

likvida: folyékony mássalhangzó
(l, r). [sítás.

† *likvidáció*: fölszámolás, folyó-
likvidál: fölszámol; folyósít.

† *limitáció*: árszabás.

† *limitál*: meghatároz, megsza-
b.

† *lingvista*: nyelvész.

† *lingvisztika*: nyelvészet.

Lipce (*Leipzig*).

lira: 1. lant; 2. lantos költészet;
3. olasz pénz (kb. 1 K).

† *lirikus*: lantos költő.

† *liszta*: jegyzék.

- † *literátor*: író.
 † *literatúra*: irodalom.
 † *literátus*: tanult (ember), írástudó, író.
litográfia: könyomat.
 † *litorále*: tengermellék.
ló, l. magas.
 † *lob*, *lobosodás*: gyulladás.
 † *lobos*: gyulladt. [*lógós*].
lóg, *lógat*, *lógós* (*lógq*, *lógqat*),
 † *logar*: *logaritmus*: arányszám.
 † *lóden*: daróc.
 † *lóger*: tábor; ~ *oz*: táboroz.
loggia: fődött erkély, kőlugas.
 † *logice*: helyesen, észszerűen, logikus módon.
logikus: helyes, észszerű; helyes gondolkodású.
 † *lojális*: hűséges; méltányos; egyenes, nyílt, jóhiszemű.
 † *lojalitás*: hűség; egyenesség.
 † *lokális*: helyi. [*nyíltság*].
 † *lokalitás*: helyiség.
 † *lokalizál*: helyhez köt, megakadályozza a továbbterjedést.
 † *lokálpatriotizmus*: helyi hazaszerettség.
 † *lókó*: helyben. [*fiság*].
lombfűrés: fonálfűrés.
 † *löncs*: villásreggeli.
lop; a sátán újra a szívembe lopta magát: lopódzott.
 † *lótáp*: abrak, lőeleség.
lót-fut. [*lovag*].
 † *lovag* Falk Zsigmond: F. Zs.
lovagol, l. belelovagol.
 † *lovar*: műlovas.
 † *lovarda*: lovagló iskola.
 † *lovarkör*: cirkusz, lovaskör.
 † *lőfegyver*: lövőfegyver, puska.
 † *lőgyakorlat*: lövőgyakorlat.
lőj, *lőjön*; *lőni*; *lőttem*.
lőn csak költői s kenetes beszédben (régies) eh. lett.
 † *lőpor*: puskapor.
 † *lőrés*: lövőrés.
- † *lőseb*: lőtt seb.
 † *lőszer*: lövőszer.
 † *lőtáv*: lövő-távolság, puska v. ágyulövésnyi.
 † *lőveg*: 1. lövedék, golyó; 2. (*Geschütz*) ágyu.
lövés; 3 ~ t tett: hármat lőtt.
lövész: céllövő.
lövészet: céllövés.
 † *lövölde*: céllövő, lövőház.
 † *lucidus*: okos, értelmes.
 † *lukratív*: nyereséges, haszonhajtó.
 † *lúmen*: (világosság) lángész.
 † *lump*: korhely.
 † *lumpol*: korhelykedik, dorbé-
 † *lúpa*: kézi nagyító. [*zol. lutheránus*].
 † *luszter*: függőlámpa.
luxus: fényűzés. — *lyuk* (*lik*).
lyuggat (*lyukgat*) v. *liggat*.
- ma*, l. *manapság*, *máma*.
 † *machináció*: mesterkedés, fondorkodás.
 † *macerál*: bosszant, zaklat.
 † *macskajaj*, l. *katzenjammer*.
madártávlat: madártáv(ság).
Madonna: Szűz Mária.
Maecenas: pártfogó; műbarát.
maestro: mester.
maga bizalmas megszólítás, sokszor kicsinylő árnyalattal, *kegyed* udvariasabb, *ön* leghidegebb megszólítás; (viszszaható nm.) magam házam, magad háza erdélyies eh. magam háza, magad háza; magánál van: eszén van; † magához jön: föleszmél, fölocsúdik, magához tér; † magához vesz vmit: eszik v. iszik vmit; † a magátét meg-

- teszi, l. megteszi; magamat ajánlom (köszönés): ajánlom magamat.
- magán-óra, magán-úton.*
- magányosan* csak a. m. egyedül (nyomatékkal); † ~ is elvégzem: magam is.
- magas* (nem -os, ez vidékies); † ~ kor, ~ életkor: nagy, hosszú, vén, élemedett kor; † ~ kamat: nagy k.; † ~ óraszám: nagy ó.; † ~ minisztérium: a nagyméltóságú (v. rövid. nagym.) m.; † a ~ udvar: a királyi u.; † ~ uraságok: nagy, fő, fő-fő, legfőbb u.; † ~ vendégek: előkelő v.; † ~ papság v. klérus: fő-p.; † ~ abb tudományok, iskolák: felsőbb.; † ~ ra tart, ~ ra helyez: nagyra tart, nagyra becsül; † ~ véleménye van vkiről: nagyra v. sokra tartja, nagyon jó véleménnyel van róla; † ~ lóról: lóhátról: † kár oly ~ lóra ülni: kár olyan lóhátról beszélni.
- magatartás;* ~ om, ~ uk: magamtartása, maguktartása, v. csak tartásom, tartásuk.
- magaviselet;* ~ em, ~ ük: magamviselete, magukviselete, v. csak viseletem, viseletük.
- magazin:* tárház, raktár.
- † *mágia:* bűbájosság, varázslás, bűvölés. [varázs-]
- † *magikus:* bűbájos, bűvös,
- magiszter:* mester, tanító.
- † *magisztrátus:* városi tanács,
- máglya.* [városi hatóság.]
- mágnás:* főnemes, főrendi.
- † *magonc:* magról termett növény, hajtás, csemete.
- † *mágus:* bűbájos.
- † *magvásár:* gabonavásár.
- Magyar Tudományos Akadémia.*
- † *magyarázatát leli,* l. lel.
- magyarít* a. m. magyarrá tesz, magyarra fordít (családnevet is); *magyarosít* a. m. magyarossá tesz (nevet is).
- † *magyaró:* mogyoró.
- mai* (mái). [első beszéd.]
- † *maidenspeech:* szűzbeszéd,
- majdnem, majdcsaknem.*
- Majna.*
- majorátus:* elsőszülöttség; elsőszülöttségi birtok.
- † *majoreszkó:* elsőszülött.
- † *majoritás:* többség.
- † *majorizál:* leszavaz.
- makadám:* kavicsolás, hengerelt kavics. [vicsol.]
- makadamizál, makadámoz:* ka-
- † *mákony:* máknedv, ópium.
- makulatúra:* selejtes papiros.
- † *malária:* váltóláz.
- † *malasztteljes:* malasztal teljes, malasztos.
- † *malheur; malör:* baleset, baj.
- malícia:* gonoszság, gonoszkodás, rossznyelvűség.
- maliciózus:* gonosz, gonoszkodó, rossznyelvű, csufondáros.
- † *malter:* habares, vakolat.
- † *maltraitíroz:* gyötör, kínoz, zaklat.
- † *máma:* ma, máрма.
- manap, manapság:* mai napság, mai nap, mostanában.
- † *mancséta, mandzsetta:* kezelő.
- mandátum:* megbízás; megbízólevél.
- † *mánia:* örjögés; nyavalya; rögeszme, hóbort, düh.
- † *maniakus:* örült, eszelős, dühögő.
- † *manifesztáció:* kinyilvánítás, megnyilatkozás.

- † *manifesztál*: nyilvánít, tanúsít.
 † *manifesztum*: nyilatkozat, kiáltvány. [kedés.
 † *manipuláció*: kezelés, mester-
 † *manipulál*: kezel, mesterkedik.
 † *manír*: mód; modorosság.
 † *manőver*: hadgyakorlat; csel; mesterkedés.
 † *manővríroz*: hadgyakorlatot tart; mesterkedik.
 † *manu propria*: kézvonás, kézvonása.
 † *manuskriptum*: kézirat.
 † *manzárd*: padlásalakás.
 † *mappa*: térkép; írártárca, írórtárca. [dok.
 † *maradtam* (levélbef.): mara-
 † *marciális*: katonás, marcona.
margó: lapszél.
 † *marinírozott hal*: ecetes hal.
máris (egy szóba).
 † *markáns*: feltűnő; határozott, bélyegző (pl. vonások). [lel.
 † *markíroz*: kifejez; jelez, szín-
 † *mármár*, *mármár*: mármor (más: már mármara nép. eh. ma. [most).
 † *maródi*, *marodór*: beteg, gyengélkedő.
 † *maroquin*: szattyán.
mars: menet; út; induló.
 † *marsal*: udvarnagy.
 † *marsruta*: út, útirány; kötött ~: megszabott utasítások.
mártír: vértanu.
 † *martirium*: vértanaság.
maséroz v. *masíroz*.
másik, rendszeren csak kettő közül, de nép. több közül is: az egyik, a ~, a harmadik.
másként, *máskép*, *máskülönben*.
másli: csokor.
más-más (pl. e szónak különböző helyeken *más-más* jelentése van).
- másnap* (más ez: *más nap*).
másod magammal.
másodlat: másodpéldány.
másza (*mása* vkinek).
 † *maszkíroz*: álarcoz; leplez.
 † *massza*: keverék, gyurat; tömeg; csödtömeg.
 † *masszás*: kenés, kenetetés, masszírozás.
masszíroz: ken, kenetet.
 † *masszór*: kenő, kenetető, masszírozó. [nehéz.
 † *masszív*: tömött, merő,
 † *matador*: főember; kolompos.
 † *match*: mérkőzés, verseny.
Matild (nem *th*).
 † *matinéé*: délelőtti hangverseny v. ünnep.
matrac: ágybetét.
matric: levonókép; öntőminta.
 † *matrikula*: anyakönyv.
matring v. *motring*.
matróna: (élteesebb) úri nő, asz-
 † *matúra*: érettségi. [szony.
 † *matúrál*, *matúrázik*: érettségít tesz, érettségizik.
 † *maturáns*: érettségiző.
Mátyás-kori.
mauzólum: síremlék, sírház.
 † *maxima*: vezérelv.
 † *maximális*: legfelső (fokú), legnagyobb.
 † *maximum*: legnagyobb fok, netovábbja; legfőllebb.
meanderszalag: kígyószalag, kígyóvonal.
mecénás, l. Maecenas.
 † *mechanice*: gépiesen.
 † *mechanika*: géptan.
 † *mechanikus*: gépész; műszeres; gépies; külső [erő].
 † *mechanizmus*: gépezet, szer-
 † *médaille*: emlékpénz. [kezet.
 † *medicina*: orvosság.
 † *medikus*: orvosnövendék.

- † *meditáció*: elmélkedés, tündés.
- médium*: közép; közvetítő.
- † *meeting*: gyűlés; verseny.
- meg* (kötőszó) összeadást jelent, pl. 30 meg 15 az 45, ellenben a tennisz-játékban 30 és 15, mert ezeket nem kell összeadni.
- meg* (igekötő); *meg fogja kapni*, *meg van írva* (nem *megfogja kapni*, *megvan írva*): l. még *megvan*.
- még*; ~ mindig: még most is, még is; folyvást; még; ha ~ úgy siet: akárhogy siet; ha ~ oly furcsa is: akármilyen furcsa; ha ~ annyit beszél is: akármennyit beszél.
- megakadályozza* hogy nyilvánosságra jusson: ~ hogy ny. ne jusson. [(pl. a vonat).
- megállapodik* régies eh. megáll *megbízatus*: megbízás.
- megbeszél* vmit hs. eh. meghányvet, tárgyal, megvitat; ~ könyvet: ismertet, bírál.
- megbocsát* vmiért: vmit.
- † *megboszulja magát*: bosszút áll vkin vmiért, v. megboszoszul vkin vmit.
- † *megbotránkozik* vmi fölött: vmiben, vmin. [csak ..
- † *mégcsak* meg se közelíti: még
- † *megdolgoz* vkit: előkészít, megpuhít, lelkére beszél.
- megejtik* a választást hs. (vö. megesik a választás).
- megél* a. m. életben marad (pl. a gyerek, a beteg), † eh. megér vmit.
- megélhetési viszonyok*: a megélhetés viszonyai. [azelőtt.
- † *megelőzőleg*: előbb, először, *megemészt* † eh. megesz vmit.
- † *meggratulál* vkit: gratulál vkinek, üdvözl.
- meghagy*; † azt meg kell neki hagyni: azt meg kell neki adni. [esketés.
- meghiteltetés*: meghitelés, *meg-megindokol*: megokol.
- mégis*, *mégsem*, ellentétes kötőszók; *még is* itt van, *még sem* jön, időhatározók (vö. még most is, még most sem).
- † *megismer* vkit vkitől: megkülönböztet.
- megismerkedik* a természettel: megismeri a természetet.
- megismerteti* tanítványát a természet csodáival: ~ tanítványával a t. csodáit.
- † *megjegyzéseket tesz* vmi fölött (*über etwas*): vmire.
- megjön*; † megjött-e a csipke (oda, Kegyetekhez, levélben): megérkezett-e. [nek.
- † *megkegyelmez* vkit: ~ vki-
- † *megkegyelmeztetés*: megkegyelmezés; † N. N. ~ e: az N. N.-nek adott kegyelem.
- megkeres* vkit: fölszólít, megkér. [rés, kérés, kérelem.
- megkeresés*: fölszólítás, megké-
- † *megkísérli* mosolyogni: mosolyogni próbál.
- megkísért* nem csak kísértést jelent, hanem kísérletet, próbát is.
- † *megkívántatik*, *megkívántató*: szükséges, kell, kellő, kívánatos. [dés, meglepettség.
- meglepetés*: meglepés, meglepő-
meg-megfogja, *meg-megáll* stb.
- † *megoldási mód*: megoldás, megoldás(a) módja.
- megolvas* a. m. megszámlál; szokatlan régiesség eh. elolvas vmi történetet stb.

megőrzi a titkot: megtartja a t., titoktartó.

megrágmaz hs. [ív.

† *megrendelési ív*: megrendelő-megrendeszabályoz: ráncba v. rendbe szed, megfenyít, meg-reguláz, elbánik vele, szabá-lyoz.

mégsem (ellentét), vö. *még sem* (még most sem).

megszívvel: szívére veszi, szí-vebe vési, (jól) megjegyzi, figyelembe veszi, fontolóra v. gondolóra veszi.

megszívlelésre méltó: megjegy-zésre, figyelemre, megtar-tásra méltó.

megszokta csak annyit tanulni: ~ hogy csak a. tanul, csak a. szokott tanulni.

megszólalásig hű: egészen hű, szakasztott olyan, szinte meg-szólal.

megszűnik szolgálni, dolgozni: abbahagyja a szolgálatot, a dolgot, nem szolgál, nem dol-gozik többet.

† *megtalál* vkit vmi iránt (el-avult, vö. megkeres): fölszó-lít v. kér vmire, megkéri hogy ..

† *megteszi* a magáét: ~ a köte-lességét, ~ amit lehet.

megtiltja hogy menjen: ~ hogy ne menjen.

† *megtiszteltetés*: megtisztelés, tisztesség, becsület.

† *megtőri* a békét: megszegi; † ~ a csendet, a hallgatást: megszakítja.

megvádol hs. [válaszol rá.

† *megválaszol* (beantworten):

† *megválasztatás*: megválasztás.

megválaszt vmivé: vminek.

megvan, *megvolt*, *megvolna*,

meglesz, *meglegyen* (egy szó-ba, de *meg van írva*).

meggy; † a gyerek menni tanul: járni tanul; iskolába ~ † e h. isk. jár; † az nem ~: nem járja, lehetetlen, nem illik, nem helyes, nem oda Budal; † a füst fölfelé ~: száll; † jól vagy rosszul ~ neki: jól v. rosszul ~ v. folyik a dolga, jó dolga v. sora van; † ezrekbe ~: ezrekre rúg; l. még: teljesedésbe ~.

mégy, l. *mész*. — *meggy*.

méh. — *megye*, l. vármegye.

mekkoraság: nagyság, † ököl ~ ú: ökölnyi.

† *melankólia*: búskomorság, mélabú.

† *melankólikus*: búskomor, mélabús, búsbeteg.

† *mellbeteg*: mellbajos.

mellett; † a felek bezárt aj-tók ~ tárgyaltak: (be)zárt ajtó mögött, ajtóbezárva; † kacagott s a könnyei hullot-tak ~ e: azalatt, aközben v. közben a könnyei h.; † hal-lálbüntetés ~ megtilt vmit: hb. (terhe) alatt; † azon kikötés ~: avval a kikötéssel.

mellső: elülső.

† *melódia*: nóta, dallam.

† *melódikus*: dalszerű, dalla-mos, fülbemászó.

méltánytalan: igazságtalan, rosszakaró, nem méltányos, méltatlan.

méltánytalanság: igazságtalan-ság, méltatlanság.

méltó inkább vmi jóra, dicsére-tesre vonatkozik, pl. dicsé-retre ~, szeretetre ~ (bár ezek h. is természetesebb:

- dicséretes, szeretni való, kedves.); megvetésre ~: megvetni való; büntetésre ~: büntetendő, rászolgált a büntetésre.
- méltóság*, a megszólításban nagy betűvel: Méltóságod; † ő ~aik; ő ~uk.
- † *méltóságteljes*: méltóságos.
- méltóztassék*; több személyhez intézve a régi szabályos szerkezet így van: méltóztassanak (az uraságok) leülni! de újabban a tessék példájára sokszor így mondják: méltóztassék leülni (az uraságoknak). Viszont l. tessenek.
- † *memento*: emlékeztető.
- † *memoár*: emlékirat, napló.
- † *memorandum*: emlékirat.
- † *memória*: emlékezet.
- † *memorizál*: könyv nélkül tanul, betanul.
- † *menázi*: étel.
- † *menaszéria*: állatsereglet.
- menettérti jegy*: visszatérő-jegy.
- mende-monda*.
- meneszt*: küld, indít.
- menház, menhely*: menedék (menedékház, menedékhely).
- † *menlevél*: ótalomlevél, menedéklevél.
- mennél* (*mentül, minél*), *an-menni*, l. megy. [nál.]
- ment* = fölmentett, szabad, mentes (nem *mentt*; a régi *menik* igéből).
- † *mentor*: vezető, tanácsadó.
- mentül*, l. *mennél*.
- † *menü*: ételek sora; étlap.
- † *menza akadémika*: diákasztal.
- meny* (az anyós menyé); *menyecske, menyasszony, menyegző; de menny* (ég, mennyország), *mennyezet* (*menyezet*), *mennykő, mennydörög*. [fejezések.]
- merénylet, merénylő*, bevett *ki-mérföld* (*mértföld*).
- † *meritórius*: érdemleges; döntő.
- † *meritum*: érdem, veleje.
- † *merkantilis*: kereskedelmi.
- † *merkantilizmus*: kereskedelmi *mérközik* (*mérközik*). [irány.]
- † *mérón*: mérőőn, piom.
- mértan*: mérés tan, tértan, geometria.
- mértföld*: mérföld. [metria.]
- † *mérv*: mérték, méret, kiterjedés, arány; † nagy ~eket ölt: nagyon elterjedt, elhatalmasodik, elharapózik, lábra kap, erőt vesz; † a válság fenyegető ~eket öltött: fenyegetővé nőtt v. lett; † nagy ~ben: nagyon, igen nagyon, rendkívül.
- † *mérvadó*: irányadó, döntő [vélemény stb.], intéző, illetékes [körök].
- † *mésalliance*: rangon alul való *mesél*, l. *elmesél*. [házasság.]
- mész* v. *mégy* (2. szem.)
- messze* (*messzi*); † ~ művészibb (*bei weitem*): sokkal *metafizika*. [műv.]
- metafora*: kép, képes beszéd, hasonlati átvitel. [telmű.]
- † *metaforikus*: képes, átvitt ér.
- † *metamorfózis*: átváltozás.
- † *metathézis*: hangátvetés.
- métely*, — *méter*.
- meteorológia*: időjárás tan.
- † *methodikus*: módszeres.
- † *methodus*: módszer.
- metonímia*: kapcsolati átvitel.
- † *metropolis*: főváros.
- † *metrum*: mérték.
- † *mettől meddig*, vidékies kifejezés eh. honnan meddig.
- Mexikó*, — *mézes-mázás*.

† *mezőny*: versenytér.
 † *meztelen* kard: kivont kard.
 † *mezzanin*: félemelet.
miáltalunk, mibennünk, minekünk stb.
miatyánk (más a *mi atyánk*).
 † *miazma*: fertőzőet, ártalmas v. mielőtt. [gyilkos pára.
 † *mienké* (vidékiés): mienk.
miért v. *mért*; † *miért* is: s azért, ezért tehát, s ennélfogva.
míg kezdetű, mozzanatos (nem tartós) cselekvést jelentő utómondattal rendesen tagadó, pl. Meg se állott, amíg este nem lett (Pet.).
migrén: féloldali fejfájás.
mihelyt v. *mihelyest* (nem *mihent*, *mihint*, *mihenst* stb.)
miként l. 44. l.
 † *mikénti*; † ~ eltávolításáról tanakodtak: hogyan távolítsák el.
mikép, miközben.
 † *mikroszkóp*: nagyító.
 † *mikroszkopikus*: nagyítóval való [művelet]; apró, parányi.
 † *milieu*: környezet; kis (asztal-)terítő.
 † *militárizmus*: katonai uralom.
millennium (két *n*).
millió, millióm, milliói (nem *milliomjai*).
mily, milyen stb.
 † *mímel*: utánoz, majmol.
 † *mimika*: arcjáték, taglejtés; néma beszéd.
mind a két, l. mindkét.
mindamellet, — mindannyi.
mindaz, mindazok, mindazon, mindez(ek), mindezen.
mindazáltal, mindazonáltal.
 † *minden* alázatossággal meg kell vallanunk: egész v. tel-

jes al...; † ~ okunk megvolna arra, hogy meg legyünk elégedve: mindenképpen meg lehetnénk elégedve; † ~ valószínűség szerint: nagyon valószínű hogy..., szinte bizonyos, bizonyosra foghatjuk, nagyon hiszem...; † ez a fejtegetés ~ csak nem kimerítő: épenséggel nem, semmiképpen sem k. [ször is.
mindenek előtt (rég. lat.): elő-
 † *mindenek fölött*: mindennél inkább v. jobban, leginkább, legkivált.
mindennap, — mindig v. *mindig* (*mindég*, ebből: *mindétig*, rég. *mindéltig*), — *mindinmindjárt* v. *mingyárt*. [kább.
mindkét v. *mindkettő* (rég.):
mind a k.
mindnyájan, mindössze, mindminél, l. *mennél*. [untalan.
 † *minélfogva*: ennélfogva.
mingyárt v. *mindjárt*.
 † *miniatúr*: apró, kicsi.
 † *minimális*: legkisebb, legcsekélyebb.
minimum: legkisebb mérték, legalacsonyabb fok; legalább.
ministrál (a *misénél*, nem *sz*).
miniszter (*minister* — a régiebb *s*-hangú kiejtéssel).
minisztérium.
mink époly *hs.* mint *mi*.
 † *minoritás*: kisebbség.
mintegy, — mintha
minthogy (okhat. kötőszó; más: *mint hogy* összehasonlító).
 † *minúcia*: apróság, csekélység.
 † *minuciózítás*: aprólékosság, szörszálhasogatás.
 † *minuciózus*: aprólékos, szörszálhasogató.
minusz: kevesebb; hiány.

- † *mireny*: egérkő, arzenikum.
 † *misét olvas* (*die Messe lesen*):
 misét mond.
misen, mit se gyengébb taga-
 dás, mint *semmi, semmit*.
miskulancia: kotyvalék.
 † *misszió*: küldetés; küldöttség;
 térítés.
 † *misszionárius*: térítő.
 † *miszerint* l. *hogy*.
 † *misztérium*: titok, szent titok.
 † *misztrifikáció*: ámítás, megté-
 vesztés. [téveszt.
 † *misztrifikál*: áztat, rászéd, meg-
 † *misztikus*: titkos, rejtelmes,
 titokszerű.
mit én bánom? mit én tudom?
 hs. nép. eh. mit b. én? mit
 t. én?
mithikus: regés, regeszerű; me-
mithológia: hitregetan. [sés.
mithosz: hitrege.
 † *mittevő*: mitevő, mitévő.
miután † eh. minthogy, mivel.
nível v. művel (nincs jelentés-
 beli különbség; a második
 alak szokottabb).
 † *mizantróp*: embergyűlölő.
 † *mizantrópia*: embergyűlölet.
 † *mizerábilis*: nyomorúlt.
 † *mizéria*: baj, kellemetlenség.
 † *mictum compositum*: koty-
 valék, keverék.
 † *mobilis*: mozgó; ingó; mozgé-
 kony.
 † *mobilizáció*: mozgósítás.
 † *mobilizál*: mozgósít.
mód; szörnyű ~ megijedt stb.
 nép. eh. — módon.
 † *modalitás*: mód, módozat.
modell: minta.
 † *modellíroz*: mintáz.
 † *moderál*: mérsékel.
modern: új, újkori; jelenkori;
- † *modernizál*: átalakít, divato-
 divatos. [sft.
 † *modifikáció*: módosítás.
 † *modifikál*: módosít.
modor h. ahol lehet: mód, ma-
 gaviselet, magatartás.
 † *modus procedendi*: eljárás;
 eljárásmód.
 † *modus vivendi*: út-mód, eljá-
 moh v. moha. [rasmód.
Mohamed, mohamedán.
 † *molesztál*: terhére van, zaklat.
 † *molet*: gömbölyded, telt.
móló: kikötőgát, hullámgát.
 † *momentán*: pillanatnyi, futó-
 lagos; ebben a pillanatban,
 egyelőre. [nat.
 † *momentum*: pillanat, mozza-
 † *momentuózus*: fontos, emlé-
 kezetes, nagyfontosságú.
monarka: egyeduralkodó.
monarkia: egyeduralom; biro-
 dalom.
 † *mondain*: nagyvilági.
mondd; † 8 ~ nyolc korona:
 8, kiírva v. szóval nyolc K,
 v. 8 azaz nyolc K.
mondvacsinált (egy szóba).
 † *monogamia*: egynejuság.
monogramm: névbetű, (egy-
 másba font) kezdőbetűk.
 † *monománia*: rögeszme, hóbort.
 † *monopólium*: egyedáruság.
 † *monopolizál*: magának lefog-
 † *monoton*: egyhangú. [lal.
 † *monotonia*: egyhangúság,
 egyformaság.
 † *monstre*: óriás, tömeges.
 † *monstrum*: szörnyeteg, torz-
 alak.
 † *monstruózus*: szörnyű, ször-
 nyeteg, idomtalan.
 † *montíroz*: kikészít; fölszerel.
 † *montírozás*: fölszerelés, ki-
 † *montőr*: szerelő. [készítés.

- † *monumentális*: emlékszerű, hatalmas, nagyszabású.
- † *monumentum*: emlék, emlékmű.
- † *morál*: erkölcs. [mű.]
- † *morális*: erkölcsi.
- † *moralizál*: erkölcsöt tanít; leckéztet. [tás.]
- † *moratórium*: haladék, halasz-
- more patrio*: ősi szokás szerint.
- morfondíroz*: tűnődik, tanakodik, töprenkedik; duzzog; búslakodik.
- morganatikus*: balkézről való.
- † *morgue*: tetemnéző.
- † *moróztatás*: mogorvaság, komorság.
- † *morózus*: mogorva, komor.
- † *mortalitás*: halandóság.
- mos*; † jól hagyja magát ~ni: jól lehet mosni, jól mosódik.
- † *moschee*: mecset. [jó mosó.]
- mosdik* (nem *zs*), — *mosdótál*.
- † *mosé*: mecset.
- † *mosoda*, *mosóda*: mosó-intézet (gyapjumosó stb.).
- † *mosolyog* vmi fölött (*über etwas lächeln*): vmin v. vmit.
- mostanság* hs. nép. (vö. *mai napság*). [zolás.]
- † *motiváció*: megokolás; igaz-
- † *motivál*: megokol, okadatol.
- motiválatlan*: megokolatlan, igazolatlan. [igazolt.]
- † *motivált*: megokolt, alapos.
- † *motívum*: indító ok, indíték.
- motolla* v. *motóla*.
- mótor*: hajtógép, erőgép.
- mótoros kocsi*: gépkocsi.
- motozkál* v. *motoszkál*.
- † *mottó*: jelszó, jelige.
- † *mozdony*: gőzkocsi.
- mózeshitű*, l. *zsidó*.
- mozgás*; † ~ba hoz: meg- v. elindít, megmozdít, megmoz-
- gat; ~ba jön: megindul, megmozdul. [hs.]
- mögött* v. *méggett* stb. egyaránt
- mulat* v. *múlat*; † ~ja a társaságot: ~tatja; † ~ja magát: *mulatt* (emberfaj). [mulat.]
- múlik* v. *mulik*; — rajtam múlik nem a. m. rajtam áll, tőlem függ; † ha rajtunk mult volna, jobban jártál volna; rajtam múlik a m. miattam múlik el, az nem történik meg vmi, én követek el mulasztást (pl. te rajtad mult, hogy így végződött a pör); többnyire tagadva, pl. rajtam nem fog múlni (én semmit se fogok elmulasztani, elhanyagolni).
- † *múltot*: mult; — *multévi*.
- mulva és után* nem mindegy; † három hét után eljövök: h. *mulya*, — *múmia*. [h. *mulva mulya*, — *múmia*.]
- municció*: hadi készlet; lövészer.
- † *municipális*: városi, törvényhatósági. [hatóság.]
- † *municipium*: város, törvény-
- † *munificencia*: bőkezűség.
- munkabeszüntetés*: munkaszünetés.
- † *munkaképes*: munkabíró.
- † *munkaképesség*: munkabírás.
- † *munkaképtelen*: rokkant, munkára képtelen, dologtehetetlen. [ság stb.]
- † *munkaképtelenség*: rokkantmunkatárs. dolgozótlárs.
- muszáj* nép., az irodalomban szokatlan (csak: kell, szükség-muszlin. [séges, kénytelen].)
- mutat*. [muzsiká.]
- múzeum*, — *muzulmán(ok)*, — *mű*, *művek*, *művész*. [bor.]
- műbor*: csinált bor, gyártott

† *működéstér, működési kör*: működés(e) tere v. köre, hatáskör.

† *műtan-rendőri bejárás*: műszaki és rendőri b.

† *műt(esz)*: operál.

műtét: operálás.

† *műtő*: operáló.

művel, l. mível.

my—, l. mi—.

† *nacionálé*: származási ív v.

† *nacionális*: nemzeti. [adatok.

nacionálista: nemzetieskedő, hazaffy, hazafiaskodó.

nacionáлизmus: nemzetieskedés, hazafiaskodás. [pióca.

nadály hs., de szokottabb a

naqy: *naqy bölcsen, naqy nehezen*; *Nagy Lajos* (nagy betűvel), de a *nagy Napóleon*.

† *naqyáruda*: nagy trafik.

† *nagybani*: nagyban való, nagy. *naqyképű*, — *Naqy-Kúnsáa*.

† *naqymérvő*: nagyfokú, nagy, tetemes, töméntelen, tömérdék, nagyszabású, messzevágó, messzeható.

nagyobbszerű a. m. nagyobbféle (vö. kisebbszerű); *nagyszerűbb* a nagyszerű fokozása.

naqyralátás.

Naqysáqod, naqysáqos (l. tekintetes); a nagysága: a nagyságos asszony.

naív: természetes, mesterkéletlen, gyermekies; ártatlan; együgyű.

† *naivitás*: természetesség, mesterkéletlenség; együgyűség, naívság.

nála, nálam (nem két l); ~

nélkül hs., helyesebb mint nélkülém.

nálamnál középfok mellett kifogástalan, szokottabb mint *Nándor*: *Ferdinánd*. [nálam. *nap*; *nap közben* (két szó); † *nap nap mellett, nap mint nap*: *nap nap után, napról napra*; † *nyolc* ~: egy hét; 14 ~: két hét.

Napóleon, — *Nápoly*.

naponta a. m. nappal, † eh. naponként. [tat.

† *narkotizál*: (el-)bódít, elal-

† *narkózis*: (el-)bódítás, (el-)altatás; bódultság.

naspolya, — *nátha*.

† *naturalizál*: honosít.

-né, l. nő, — *nefelejts*.

† *negáció*: tagadás.

† *negatív*: tagadó.

† *negélyez*: affektál.

negligál: elhanyagol.

neglizsé: pongyola.

negyed; (egy) ~ kettőkor, három ~ nyolckor, bevett kifejezőmód (nép. fertály nyolckor stb.); l. fél.

† *néhai való* (régies): néha.

néhanapiján.

néhány v. *nehány* (mind a kettő szokásos és hs., bár az első szabályosabb, mert pontosabban megfelel a némely, némi).

† *nehezen hall*: nagyot h.

nehéz; † ~ ott a bejárás: bajos a b., ügyel-bajjal lehet ott bejutni.

† *nehezményez*: kifogásol, panaszol, vmiért neheztel.

nehogy célhat. mondatokban: *hogy ne*; ellenben helyén van intő mondatokban: *nehogy* még egyszer ilyet tégy!

neje, l. nő.

neki (néki); ~ je, ~ e vidékies.

nekimegy, nekivág.

nekrológ: búcsuztató; halotti életrajz.

nektár, [kūn]; l. nálam.

nélkül (költ. így is: nekül, nélkülöz: nincs neki, híjával van, szűkölködik vmiben v. vmi nélkül; † ez a hír minden alapot ~: semmi alapja (sincs); † a bort könnyen ~ i: könnyen elvan, megvan, élél, ellehet nélküle; † a kényelmet fájdalmasan ~ i: fájd. érzi a k. hiányát; † nem ~ hetem: nem lehetek el nála nélkül, szükségem van rá.

nemcsak v. nem csak; ne csak.

† nem-e látta?: nem látta-e?

nemesember (más: nemes ember). [sors].

nemezis: végzet, bosszúálló nemsokára.

nemzetgazdász: közgazdaság.

Nemzeti Múzeum, Nemzeti

Színház.

neofita: új tanítvány, új hívő.

neológia: újítás; nyelvújítás.

neológus: újító; nyelvújító.

† neologizmus: új szó, új kifejezés.

nepotizmus: atyafipártolás; rokonuralom.

† nervóztatás: idegesség.

† nervózus: ideges.

netáni indítványok stb.: netalán előkerülő v. szóba jövő i. alkalmi, esetleges i.

nettó: tiszta; tisztán.

† neuraszténia: ideggyöngeség, gyöngye idegzet.

† neutrális: semleges.

† neutralitás: semlegesség.

† neutralizál: semlegesít.

név: † nevénel szólít vkit: nevé: † nevéen nevezi a gyereket: kimondja magyarul v. kereken v. egyenesen.

nevekedik: nevelkedik.

nevel a szülő; nővel = nagyobb-nevelde, l. növelde. [bít,

† neveltetés: nevelés.

nevemnapja (egy szóba).

† nevet vmi fölött: vmin v. vmit v. vminek.

† nexus: kapcsolat, ismeretség. néz; vminek eléje ~: vár, remél vmit.

† nézpont: szempont.

nézvést szokatlan eh. nézve.

nikkel, — nimfa.

† nimbus: fénykör, sugárkoszorú; szentfény.

nincs mit ennünk — szokottabb mint ~ mit együnk; † ~ kész: ~ készen, l. kész.

nincsenek (nem nn). [tárgy.

† nipp: csecsebecse, apró dísz.

† nivellál: kiegyenget; magasságot mér.

† nivó: színvonal.

† nobilis: előkelő, úriás, finom.

† nolens-volens: kénytelen-kelletlen. [műszótár.

† nomenklatura: névjegyzék;

† nominális: név-(érték), névleges, névszerinti.

† nonchalance: hanyagság, nembánomság, könnyedség.

† non plus ultra: felülmúlhatatlan, netovábbja.

† nonsens: képtelenség.

† norma: törvény, szabály, zsinórmérték.

† normális: szabályos, szokásos; közepes.

† normatívum: szabályzat.

† nosztrifikál: honosít.

- † *nota bene*: megjegyzendő.
 † *notabilitások*: az előkelők, főemberek. [zsebkönyv.
 † *notesz*: jegyzőkönyv (ecske),
 † *notifikál*: értesít, tudat, közöl.
 † *notórius*: ismert; köztudomású; hírhedt.
 † *novitás*: újdonság.
 † *nóvum*: új dolog.
nő (nőm, neje) h. szokottabb feleség és asszony (a nép nyelve csakis ezekkel él); királynő, grófnő, tanítónő = női király, grófleány, női tanító; királyné, grófné, tanítóné = a király, gróf, tanító felesége (de mosóné, szakácsné = mosó asszony, főző asszony); elnöknő, tulajdonosnő, alperesnő, kolléganő, igazgatónő: az ilyenekben fölösleges a -nő.
nő v. *női*; *nőj*, *nőni*; *nőtt*.
 † *nőnövelde*: nőnevelő intézet.
nőorvos és *orvosnő* nem mind-
nőtanító: tanítónő. [egy.
nőttön nő.
nővér 1. nőtestvér, leánytestvér, testvér, néne, húg (vö. fivér);
 2. (*Schwester*) apáca, néne.
 † *nővelde*: nevelő-intézet, nevelőház.
 † *nuance*: árnyalat, árnyéklat.
 † *nuancíroz*: árnyal.
 † *nuditás*: meztelenség.
 † *nullifikál*: megsemmisít; meg-hiusít.
 † *numerál*: számít, számot tesz.
 † *numerikus*: számbeli.
 † *numerus*: szám, számjegy; arányosság.
 † *nuncium*: üzenet.
nyagaat (nem *kg*).
 † *nyák*: nyál, nyálka.
 † *nyákhártya*: nyálhártya.

- nyaratszaka* a. m. nyáron, nyár idején; hs. régi szóalak.
 † *nyargonc*: előlovagló, előnyargaló, fullajtár.
nyavalya, — *nyegget* (nem *kg*).
 † *nyegle*: szélhámós, szemfényvesztő, kuruzsló.
 † *nyelvezet*: nyelv, kifejezés-mód, írásmód.
nyer, sokszor használják fölösleges körülírásokban és finomkodva *kap* helyett stb., továbbá a ném. *gewinnen* és *erhalten* szolgál fordításakép; pl. † megbízást v. megrendelést ~ a kereskedő: kap; † azt a fölvilágosítást ~ tem: kaptam; † a hír nem ~ megerősített; a hírt nem erősítik meg; † beigazolást ~: bebizonyul; † néhány folyó ügy ~ t elintézték: n. f. ügyet intéztek el; † a tárgyalások befejezést ~ tek: a t-at befejezték; † kifejezést ~: kifejeződik; † a gáz a kőszénből ~ etik: a gázt a k. csinálják; † e juhokból szép gyapju ~ etik: e j. szép gyapjut adnak; † a hüvelyes veteményekből ~ t liszt: készült liszt.
nyeretlen (a nyertes ellentéte, pl. ~ ek versenye) hs. (vö. szintén cselekvő ért. *tanulatlan, tétlen, étlen* stb.).
 † *nyervágy*: nyereségvágy, nyerni-vágyás.
nyíl, de rövid. *nyilak*, *nyilas*, *nyilaz*. [röl.
 † *nyilatkozik* vmi fölött: vmi-nyílik, *nyilott*, (az irodalomban szokottabban: *nyílt*), *nyílás*, de rövid i-vel: *nyílván*, *nyilatkozik*, *nyít*.

nyilvános

nyír, — *nyírás*. — *nyirettyű*.
† *nyirk*: nyirok, fehér vér. [ér.
† *nyirkedény*: nyirok-ér, fehér-
† *nyitány*: előjáték, előzene.
† *nyitáznál* az irányzat szilárd
volt: megnyitáskor.

nyolc, *nyolcadrész*.

nyomasztó (nem két *m*).

† *nyomdahiba*, *nyomtatási hiba*
sajtóhiba. [kész.

† *nyomdakész*: nyomtatásra
nyomdász: könyvnyomtató.
nyomdászat: könyvnyomtatás.

nyomor: nyomoruság.

nyomott hangulat: kedvetlen h.,
szorongó érzés.

† *nyomtáv*: nyomtávolság.

nyoszolya, *nyoszolyó lány*.

† *nyugágy*: kanapé, diván. [á.

† *nyugállomány*: nyugalmazott

nyugát (*nyugot*), *Nyugat-India*.

† *nyugdíjba megy*: nyugalomba
megy, nyugalmaztatja magát.

nyugdíjaz: nyugalmaz.

nyugdíjazás: nyugalmazás.

† *nyugdíjképes*: nyugalmazható.

nyughatatlan nép. eh. nyugta-
lan (állapotú); de az irod.
ny.-ben ~ inkább csak a
nyugtalan természetű, eleven,
csintalan.

† *nyughely*: nyugvóhely.

† *nyugpont*: nyugvópont.

nyugszik † eh. áll, alapszik
stb., † „a pénztári kimutatás,
amelyen augusztusi cikkünk
nyugodott“: alapult (v. amely
cikkünknek alapul szolgált).

nyugta: nyugtatvány.

nyugtáz: nyugtatványoz.

nyújt (*nyújt*); † elégtételt ~: ad
v. ajánl, † borzasztó látványt
~ ott: b. látvány volt.

nyúl, de *nyulak*, *nyulat*.

nyúl, *nyúlik* (*nyul*, *nyulik*); †
cselhez, szigorú rendszabá-
lyokhoz stb. *nyúl*: folyamo-
dik vmihez, alkalmaz vmit;
nyúz, *nyű*, *nyűg*. [l. fegyver:

ó! (*oh!*)

oázis: gyöpsziget.

† *objektív*: tárgyi, tárgyas, tár-
gyilagos; elfogulatlan, rész-
rehabilitlan, nyugodt; tárgy-
lencse.

† *objektíve*: tárgyiasan, tárgy-
lagosan, elfogulatlanul; nyu-
godtan.

† *objektívitás*: tárgyilagosság;
elfogulatlanság.

† *objektum*: tárgy.

† *obligát*: köteles, elmaradha-
tatlan, rendes.

† *obligatórius*: kötelező.

† *obligó*: kötelezettség.

† *obskurantizmus*: sötétben
bujkálás; maradiság, sötétség.

† *obskúrus*: homályos, ismeret-
len; kétes hírű. [akaszt.

obstruál: agyonbeszél, meg-
obstrukció: agyonbeszélés.

† *obszcén*: illetlen, trágár.

† *obszcénitás*: illetlenség, trá-
gárság.

† *obszervál*: megfigyel; megtart.

† *obszervatórium*: csillagvizs-
gáló, megfigyelő állomás.

oceán v. *óceán*: tenger.

† *óciúm*: szünet, nyugalom.

oda:- összeírhatni az ilyenek-
kel: -ad, -állít, -megy, -érke-
zik, -visz; — az indítvány ~
megy ki, ~ terjed: arra cé-
loz, azt akarja, azt mondja;
† az elnök ~ nyilatkozott:
úgy ny.; ~ hat: arra törek-

- szik, azon van; ~ haza, ~ be, ~ fönn stb. hs., nép., de szabatosabb: otthon, ottbenn, ottfönn stb.
- odaállít*: † úgy állítja oda a dolgot: úgy tünteti föl, úgy odébb: odább. [adja elő.]
- † *odiózus*: gyűlöletes; áldatlan; kellemetlen.
- † *ódium*: gyűlölet.
- † *ódonász*: antikvár.
- † *offenzív*: támadó.
- † *offenzíva*: támadás.
- † *offerál*: ajánl, kínál.
- † *offerta*: ajánlat, kínálat.
- † *officiózus*: félhivatalos.
- oh*: ó! — *óhajt* v. *ohajt*.
- ojt*, szokottabban *olt*, l. ezt.
- † *okkázio*: alkalmi vétel.
- † *okkupáció*: elfoglalás, megszállás.
- † *okkupál*: elfoglal, megszáll.
- okmány*: okirat, oklevél.
- okoz* engem: engem *okol*.
- ókor*, *ókori*.
- oktat vmit* (földrajzot, angolt.): tanít; vö. hitoktató.
- † *oktáv*: nyolcadrétű.
- oktrojál*: ráerőszakol, rákényokvetlen: okvetellen. [szerít.]
- oláh* — magában nem megvető kifejezés, csak a fajgyűlölet alkalmazza úgy, különben pedig országszerte ez a magyar neve a románnak s mindig is ez volt (a *román* szó ugyanis kétértelmű; l. még rác és zsidó).
- oldal* (a könyvben): lap; vkinek gyöngé ~ a: gyöngéje.
- olt* (ha növényoltásra vonatkozik, így is: *ojt*).
- oltalom* v. *ótalom*.
- olvas*, l. mise.
- olyan* nincs: abból nem lesz semmi, abból nincsen semmi, az nem áll.
- olyatén*; ~ való, l. illetén.
- olyik*, *olykor* nép. eh. néme-
olykor-olykor. [lyik, néha.]
- omelette*, *omlett*: tojáslepeny.
- † *ómen*: jel, előjel.
- † *ominózus*: baljóslatú, végzetes, átkos.
- omnibusz*: társaskocsi.
- † *omnipotencia*: mindenhatóság.
- † *omnipotens*: mindenható.
- opció*: (szabad) választás.
- † *operáció*: művelet, műtét.
- operál*: működik [katonailag], bánik, foglalkozik vmivel; műtétet végez, vág.
- † *operatőr*: operáló orvos.
- † *operátum*: munkálat.
- † *opponál*: ellenkezik; ellenez vmit; szembeszáll; ellenzékeskedik. [megalkuvó.]
- opportunist*: alkalmazkodó,
- opportunizmus*: alkalmazkodás, megalkuvás.
- † *opportunitás*: alkalom, alkalmosszerűség.
- † *opportúnus*: alkalmas, alkalmosszerű; időszerű; tanácsos.
- † *oppozíció*: ellenzés; ellenzék.
- † *oppozicionális*: ellenzéki.
- optika*: fénytán, látástan.
- † *optikus*: szemüveges.
- optimizmus*: derült világfelfogás; könnyenhipés, bizakodás; vérmes reménység.
- optimista*: vérmes, könnyenhipő.
- † *optimisztikus*: derült felfogású, vérmes, optimista.
- † *opulens*: gazdag, fényes, paóra, l. fél, negyed. [zar.]
- † *oráció*: szónoklat.
- órákor* (nem *kk*).

- † *orákulum*: jóslat; jósszék; rejtelmes [mondás].
 † *orátor*: szónok.
 † *orchester*: zenekar.
 † *ordináció*: rendelés; fölszentelés, [pav-]szentelés.
 † *ordinál*: rendel, fölszentel.
 † *ordre*: rendelet.
 † *ordre de bataille*: hadi parancs; hadi terv.
orfeum: dalcsarnok, mulató.
 † *organikus*: szerves, rendszeres.
 † *organizáció*: szervezés, rendezkedés; szervezet.
 † *organizál*: szervez, rendszerez.
 † *organizátor*: szervező.
 † *organizmus*: szervezet; szerkezet.
 † *orgánium*: szerv, életműszer; beszélőszerv.
 † *orgia*: tivornya.
óriási földadat stb.: óriás f. (vö. tenger baj, rengeteg.); † eh. nagyszerű!
 † *oriens*: kelet.
 † *orientál*: tájékoztat; ~ ja magát: tájékozik.
 † *originális*: eredeti; furcsa, különös.
 † *originalitás*: eredetiség.
ormány (egy r). [ményi].
 † *ornamentális*: díszítő, díszítő.
 † *ornamentika*: díszítés, díszítő művészet.
 † *ornamentum* († *ornamens*): dísz, díszítmény, ékítmény.
 † *ornátus*: dísz, pompa; díszruha, hivatalos öltözet.
ornithológia: madártan.
ornithológus: madártudós,
oroszlán. [madarász.
orr; hosszú ~ al, l. hosszú; ~ ot kap: megszigják, kudarcot v. szégyent vall.
országszerte (vö. Európa szerte).
 † *ortodox*: igazhitű; maradi.
 † *ortodoxia*: igazhitűség; óhitűség; maradiság.
 † *ortográfia*: helyesírás.
 † *ortografikus*: helyesírási.
ortológia: nyelvhelyesség; nyelvjavítás. [nyelvjavító.
ortológus: helyes beszédű;
 † *orvostudor*: orvosdoktor.
 † *oszcillál*: leng, ingadozik.
oszt; † ~ om nézetét, óhaját, fölfogását, álláspontját: helyeslem, pártolom, osztozok benne, csatlakozok hozzá, magamévá teszem, én is abban a nézetben vagyok; † ~ om aggodalmát, rokonszenvét: osztozok aggodalmában, vonzalmában; † nem ~ om a megokolást: nem járulok hozzá, nem értek vele
 † *osztag*: osztály. [egyet.
osztályfőnök: osztályfő.
 † *osztentáció*: fitogtatás; kérdés. [kedő.
 † *osztentatív*: fitogtató; kérdészáró, elválasztva *oszt-rák*.
otthon, *otthonos*, *otthoni*; *otthonos* lakás: barátságos l.; ahol ilyen otthonosan érzem magamat: ilyen otthon é.m.
 † *otthonosan* (*unheimlich*): barátságtalan [szoba], rideg [magány], borzalmas [csend], aggasztó [gondolatok].
ouverture: előjáték, előzene.
 † *ováció*: ünneplés, ünnepség.
óvadék, *óvás*, *óvatos*.
 † *óvális*: tojásdad.
 † *over-working*: túlterhelés.
 † *óvintézkedés*, *óvrendszabály*: óvó i., óvó r.

óvoda: óvóiskola, óvókert, kiseddóvó.

† *óvodász*: óvó(nő), kiseddóvó.

† *óvszer*: óvószer.

oxid, *oxidál*, *oxigén*.

ozsonna v. *uzsonna*.

óáltala, *óbelőle*, *ónekik*.

óccse, *óccsük*; *óccsének* nevezi némely vidéken az asszony a hugát is (népies írónál is).

† *ókonómia*: gazdaság, gazdálkodás; takarékoság.

† *ókonómikus*: gazdasági, gazdaságos.

† *ókonómus*: (okleveles) gazda; *óköltívó*: öklöző. [gazdatiszt.

ótt; † a betegség komolyabb jellegét ~ (*einen ernstern Charakter annehmen*): komolyobbra fordul v. válik; 1. még mérv.

† *óltöng*: öltözet.

ón l. *maga*. — *ónálló* (nem *nn*).

óngyilkossági kísérlet: öngyilkos kísérlet.

ónhangzó: magánhangzó.

ónként(es), jobb *n*-nel, mint *ny*-nyel.

ónként(es) a. m. saját elhatározásából, kényszer nélkül;

ónkényes(en) a. m. kénye- kedve szerint(i), senki véleményével nem törődve.

ónkénytelen (vö. *ónkényes*).

† *ónkívület*: ájulás, ájultság, ónkívület, öntudatlan állapot, eszméletlenség; ~ *be* esik: elájul, elveszti eszméletét

ónmagam: én magam. [től z.

† *ónműködőleg* záródik: magá-

ónoktatás: magántanulás.

† *óntöde*: öntő műhely, öntő gyár (fémöntő, vasöntő stb.).

órdög; szegény ~: sz. tatár, szerencsétlen flótás; az ~ *be*; a fenébe!

órdöngős: órdöngös.

† *óreg* könyv: régi, ócska; † ~ *bor*: óbor.

óriz, l. *ágy*, *szoba*; † vmi elől ~: vmitől.

† *órizkedik* vmi elől: vmitől.

† *órokkön-órokké* (így, két *k*-val).

† *óroklékény*: öröklődő, átöröklődő, örökölhető.

† *óroklök* mint igaz jóakarója (levélben, elavult): maradok igaz j. [örvendetes.

† *óromteljes*: 1. örvendező; 2.

órt álló: órálló. [nek.

† *órülvimire*: (előre) örül vmi-*órvend*; jó hírnek ~: jó híre (-neve) van; † ~ vmi fölött: vmin, vminek.

ósa, *ósidő*, *óskor*.

† *ósszbenyomás*: egész v. teljes benyomás v. hatás.

† *ósszbirodalom*: az egész birodalom.

† *ósszbüntetetés*: egész v. teljes v. összes büntetés.

ósszefüggés: kapcsolat; † ez ~ *ben* különös figyelmet érdemel a 8. §: evvel kapcsolatban, ebben a tekintetben.

ósszehoz: † szép társaságot ~ *tak*: gyűjtöttek össze; † sok anyagot ~ *ott*: összehordott, összegyűjtött.

ósszegez: összead.

ósszehasonlíthatatlan: páratlan;

† ~ *ul* szebb: sokkal, de sokkal szebb.

† *ósszejön* vkivel (véletlenül): összekerül; a társaság ~: összegyűl. [retség.

ósszeköttetés: kapcsolat; ismer-

összekötvé; † sok bajjal van ~: sok bajjal jár.

összes: minden, valamennyi.

összesség (két s), *összevissza*.

összhangzik, -ó: összehangzik, -ó.

† *összhatás* l. összbnyomás.

† *összjáték*: együttes játék.

† *összkabinet*, *összkormány*: az egész kormány.

összpontosít: központosít.

† *összsúly*: egész v. teljes súly.

† *összülés*: teljes ülés.

őszön: ősszel, őszkor.

ötvény, régi szó, vö. ötvös.

† *övéké* (vidékiek): övék.

özvegyasszony, *özvegyember*.

† *páciens*: beteg.

† *pacifikáció*: békítés, békeszerzés, lecsendesítés, rendcsinálás, megbékítés.

† *pacifikál*: lecsendesít, megbékít, rendet csinál.

† *pacifikátor*: békeszerző, rendpadló, más a palló. [csináló.

padlózat: padló.

padmaly † eh. mennyezet.

paedagogia, l. *pedagógia* stb.

† *pagináció*: lapszámozás.

pair: főrend, országnagy.

† *pairschub*: főrendek kinevezése, főrendszaporítás.

pajzs v. *paizs*.

pakk: csomó, nyaláb; málha, cókómk. [berak.

pakkol: (el)csomagol, málház;

† *paktál*: egyezkedik, alkuszik; cimborál. [kötés.

† *paktum*: megegyezés, alkú;

† *palam* (et) *publice*: nyilvánosan, országvilág előtt.

palcát tör vki fölött: elítéli; ~ vmi fölött: kárhoztatja, helyteleníti, hibáztatja; † ~ ~ vmi mellett: (lándzsát tör), kardoskodik.

† *paletot*: felöltő. [lap.

palette: festék(es) tálca, festék-

† *palládium*: védő pajzs, ótalom.

† *palliatív*: leplező; csillapító.

palló l. *padló*.

pályáz v. *pályázik*. [vény.

† *pamflet*: gúnyirat, förmedpamlag: diván, kanapé.

† *panacea*: csodaszer.

panasz; † ~ t emel: ~ t tesz.

† *panaszkodik* vmi fölött: vmi-

† *pancs*: kotyvalék. [röl.

† *pancsol*: kotyvaszt; lucskol.

† *panegirikus*: dicsőítő beszéd v. ének.

† *pánik*: riadalom, vakrémület.

† *pantalló*: bugyogó.

papagáj.

† *papier mâché*: gyúrt papiros.

papír v. *papiros*; emez régibb magyar alak.

† *papnövelde*: papnevelő intézet.

† *pappendekli*: kéregpapiros, lemezpapiros.

pár; † egy ~ an voltak (vidékiek): (egy)néhányan voltak, egy pár . . volt csak.

† *par distance*: távolból.

† *par excellence*: kiválóan; tulajdonképi, voltaképi, igazi.

† *par force*: erővel, erőnek erejével; ~ vadászat: falkavadá-

† *parabola*: példabeszéd. [szat.

parádé: dísz, pompa; díszszemle; felvonulás.

parádézik: pompázik.

† *paradigma*; példa, mintapélda.

paradox: látszólag ellenmondó; különös.

- paradoxon*: látszólagos ellenmondás; furesaság.
- † *parafrázis*: körülírás.
- paragrafus*: szakasz.
- † *paralizál*: megbénít; ellensúlyoz; élet veszi. [nült idegű.
- † *paralitikus*: agyalágyult, bé-
- † *paralízis*: idegbénulás, agyalágyulás. [mos; megfelelő.
- † *parallel*: egyközű, párhúza-
- † *parallela*: összehasonlítás.
- parancsol*; ~ *jön* leülni (erdélyies): tessék l.
- † *parazita*: élősködő, élődi.
- parázs*, *parázst* v. *parazsat*.
- parcella*: telekrész, földdarab.
- parcelláz*: telkekre oszt, feloszt.
- † *parciális*: részbeli.
- † *pardon*: kegyelem, bocsánat.
- † *parentáció*: búcsuztatás; búcsuztató.
- † *parentál*: elbúcsuztat.
- † *parentezis*: záró- v. rekeszjel,
- † *parfüm*: illatszer. [rekesz.
- † *parfümöz*, *parfümíroz*, *parfümál*: (be)szagosít.
- pária*: a társadalom nyomorúltja.
- † *paríroz*: szót fogad; védekezik, elhárít [kardvágást].
- † *paritás*: egyenlőség, egyenjo-
- Párizs* (nem *s*). [gúság.
- park*: liget, díszkert, angol kert;
- † *kocsi* ~: kocsikészlet.
- parkét*: rakott padló.
- † *parkíroz*: parkoz: beültet, befásít. [szágháza.
- † *parlament*: országgyűlés; or-
- † *parlamentáris*: országgyűlési, népképviselői.
- † *parlamentárizmus*: képviselői rendszer, népképviselő.
- parókia*: papi állomás; paplak.
- † *páros viaskodás*: párbaj, párviadal.
- † *paroxizmus*: lázroham; őrvjön-gés; (öröm)mámor.
- † *parterre*: földszint.
- pártfogol*: pártul fog vkit, pártját fogja vkinek, pártfogása v. ótalma alá veszi.
- † *participál*: részesül; részt vesz.
- † *partie*: kirándulás; játék; házasság.
- † *partie-árú*: tömegárú.
- † *partikuláris*: részbeli; helyi.
- † *partikulárizmus*: széthúzás; külön érdekek.
- † *partitúra*: (zenei) vezérkönyv.
- † *partner*: játszótárs, társ.
- † *parvenu*: szerencsefi; felkapaszkodott.
- † *paskvillus*: gúnyirat.
- † *passepertout*: igazolvány; papiros keret. [kedvtelés.
- † *passió*, *passzió*: kínszenvedés;
- † *passzionátus*: szenvedélyes.
- † *passzióroz*: áttör [ételt szítan]; elmegy, elvonul, bemegy.
- † *passzív*: szenvedő; tétlen.
- † *passzivitás*: tétlenség. [tozás.
- † *passzivitás*: tétlenség.
- † *passzol*, *pászol*: illik.
- † *passzus*: útlevel, marhalevel; hely, mondat [könyvben].
- pasteurizált tej*.
- † *paszta*: pép, tészta.
- † *pasztell*: színes krétarajz.
- pátens*: nyílt parancs; szabadalom; kinevező okirat.
- † *patentíroz*: szabadalmaz.
- † *pathetikus*: szenvedélyes; lendületes, dagályos.
- † *patológia*: kórtan.
- páthosz*: szenvedély, lendület, méltóság; ál ~: dagály, színeskedés.
- patika*, *patikus*, *patikáros*, rég meghonosult jó szók s kifo-

gástalanok a gyógyszerár, gyógyszerész értelmében.
patina: nemes rozsdá; [átvitt ért.] zománc.
patkolda: patkoló műhely.
pátriárka. [lévő, egyszerű.
 † *pátriárkális*: őszállapotban
patron: töltés; kivágott minta.
 † *patronátus*: kegyuraság; ótalom.
 † *pátrónus* v. *patrónus*: védőszent; kegyúr, pártfogó.
 † *patrouille*: őrzőjárat.
pattan v. *-ik*, *pattoq.*
 † *pauperizmus*: elszegényedés, szegénység, nyomor.
 † *pausálé*: átalány(összeg).
paüza: szünet; szünetjel.
 † *paüzá*: szünetel.
 † *paüziroz*: átrajzol, átmásol.
 † *paüzipapir*: másolópapir.
paüvillon: kerti ház; melléképület.
paüvillon-rendszer: csoportos r.
pazar † eh. fényes, pompás, nagyszerű. [pazarlás.
pazarol, *pazarlom*, *pazarló*,
 † *pech*: baj, szerencsétlenség.
 † *peches ember*: szerencsétlen
pedagógia: neveléstan. [flótás.
pedagógium: tanító(nő)képző
pedagógus: nevelő. [intézet.
pedál: lábballó, lábító, taposó, nyomdikó.
pedáns: pontoskodó, szőrszálhasogató, vaskalapos; tudákos; pontos, rendszerető.
 † *pedantéria*: pontoskodás, szőrszálhasogatás, vaskalap; pontosság, rendszeretet; pedánspehely. [ság.
pék rég meghon. szó, használata (eh. süttő) semmi kifogás alá nem esik.

példa: † jó példával előljár: jó példát mutat v. ad. [vissza.
 † *péle-méle*: egyveleg; össze-
 † *pezli*: ecset. [závaló.
 † *pendant*: párja; ellenkép, hoz-
 † *penetráns*: átható, kábító.
penitencia: bűnbánat, vezeklés.
 † *pénzersény*, *-tárca*, *-szekrény*: pénzes e., t., sz.
penzió: nyugdíj; nyugalmazás; ellátás, vendégház.
 † *penzionál*: nyugalmaz.
 † *penzionátus*: nyugalmazott.
 † *pénzszegény*: szűkpénzü, kevéspénzü.
pénztárnok: pénztáros.
 † *penzum*: föladat, lecke.
 † *pénzügyér*: pénzügyminiszter.
 † *pénzverde*: pénzverő.
per; † per febr. 28.: febr 28-ra.
per l. pör. [v. -ról.
 † *percig se*: egy percig se.
 † *per eminentiam*: legkivált, különösen. [úton.
 † *per mopsz*: közvetve, kerülő
 † *per tangentem*: mellékesen.
 † *per tu* beszél velem: tegez.
 † *percent*: százalék, századrész.
 † *peremptórius*: döntő, végérvényes.
 † *perfekció*: tökéletesség.
 † *perfekt*: befejezett, tökéletes.
 † *perfektuál*: befejez, (végleg) elintéz.
 † *perfid*: hűtlen, álnok, rosszhiszemű, galád.
 † *perfidia*: hűtlenség, álnokság, rosszhiszeműség, galádság.
 † *pergament*: pergamen.
 † *perhorreskál*: ellenez; idegenkedik, visszariad. [határvonal.
 † *periferia*: kerület, körvonal;
 † *periodus*: időszak; körmondat.
 † *perképes*: perlőképes.
 † *permanencia*: állandóság; per-

manenciában van: állandóan együtt van.
† *permanens*: állandó.
† *permille*: ezrelék, ezredrész.
† *perorál*: szónokol, papol.
† *perplex*: megzavarodott, elhül, meg van rökönnyödvé.
perron: [pályaház] tornáca; kocsitornác.
† *persziflál*: kigúnyol, nevetségessé tesz. [gúnyolás.
† *perszifláz*: csípős gúny, (ki-)
† *perszóna*: személy; némbér.
† *perszonáliák*: személyes viszonyok, személyi adatok.
perszonálúnió.
† *perszonifikál*: (meg-)szemé-
† *persvadeál*: rábeszél. [lyesít.
† *pertraktál*: tárgyal.
† *perturbáció*: zavar.
† *perverz*: romlott, feslett, természetellenes.
† *perverzitás*: romlottság, feslettség; természetellenesség.
perzsa, *Perzsia* (nem s).
pestis: dögvész, döghalál.
pesszimista: sötét felfogású, sötétlátó, rosszat hívő.
† *pesszimiztikus*: sötét, komor, sötétlátó, pesszimista.
pesszimizmus: sötét világnézet,
† *petíció*: kérvény. [sötétlátás.
† *peticionál*: kérvényez, kérel-
Petőfi-társaság. [mez.
petty, -es (pötty).
† *pfuj*: pihal
pianinó: álló zongora.
† *pianó*: zongora.
† *pictus masculus*: festett báb; írott malaszt. [pont(ja).
† *pièce de résistance*: fény-
† *piedesztál*: oszloptalp; talpazat, talpkő; erkölcsi magaslat.
† *pietás*: kegyelet.
pikáns: csípős; csintalan, sikam-

lós, csiklandós, ingerlő; fűszeres, ízes, étvágygerjesztő.
† *pikantéria*: csintalanság, csiklandós dolog, kétértelműség, pikánság.
† *pikkje van vkire*: feni a fogát rá, agyarkodik rá, begyiben van. [kis pincér.
† *pikkoló*: kis (csésze) fekete;
† *piknik*: batyubál, táncmulat-
† *pikszis*: szelence, doboz. [ság.
† *piktor*: festő, képfíró. [felel].
† *pikírt*: megsértődve, csípősen
† *pillanatnyilag*: ebben v. abban a pillanatban.
† *pingál*: fest.
pipázik szokottabb mint *pipáz* (de így is: *pipál*).
pirámis.
† *piramidális*: óriás, rengeteg.
piros-fehér-zöld.
pissoir: vizező.
† *pittoreszk*: festői, kies.
pittypalatty.
† *plafond*: mennyezet.
plagiátor: irodalmi szarka.
plágium: irodalmi tolvajlás; ollózás; ollózmány.
† *plagizál*: lopkod, ollóz.
plaid l. pléd.
† *plaidoyer*: védő beszéd.
plakát: falragasz.
pláne: főkép, éppen, hát még, még inkább, annál inkább.
† *plánéta*: bolygó.
† *planíroz*: egyenget, elsimít.
† *plaszticitás*: szoborszerűség; szemléletesség.
† *plasztika*: szobrászat.
† *plasztikus*: szoborszerű, ki-domborodó, szemléletes.
† *plaszttron*: ingelő.
† *plató*: fönnsík.
† *platonikus*: plátói.

- † *plauzibilis*: tetszetős, elfogadható; valószínű.
- † *plauzibilitás*: valószínűség.
- † *plebejus*: köznépből való, paraszt; póriás.
- pléd*: nagy kendő, utazó kendő, lábtakaró. [gítás.]
- † *plein air*: teljes fény v. vilá-
- † *plein pouvoir*: teljes hatalom,
- † *plenáris*: teljes. [szabad kéz.]
- † *plénum*: teljes ülés.
- † *pleonasztikus*: szöszaporító, halmozó, fölös.
- † *pleonazmus*: szöszaporítás.
- † *plomb*: (fog-) tömés; ólomzár.
- † *plombál, plombíroz*: [fogat] töm, plombhoz; beölmoz, lezár [zsákot, kocsit].
- † *plusz*: többlet, nyereség.
- † *plutokrácia*: pénzuralom; töplüss. [kepézenes osztály.]
- † *pneumatik*: széltömlő.
- † *pneumatikus*: levegőnyomású.
- † *pódium*: dobogó, emelvény.
- † *poéma*: verszetet.
- poéta*: költő.
- poétika*: költészettan.
- † *poétikus*: költői, költőies.
- † *poézis*: költészet.
- poqqász (podqqász)*.
- point*: ütés, dobás [játékban].
- † *point d'honneur*: becsületkér-
- † *pointe*: éle, fulánkja. [dés.]
- † *pointiroz*: kiélez, megnyomja a szót.
- † *polemia*: vita, tollharc.
- † *polemikus*: vitatkozó, vitázó.
- † *polemizál*: vitatkozik.
- † *polgári árak*: olcsó á.
- † *poliglott*: többnyelvű.
- † *poligon*: sok-, többszög.
- polihisztor*: egyetemes tudós; *sopoliklinika* (nem *η*). [kat tudó.]
- † *polikróm*: sokszínű, festett, *políp*. [színes.]
- † *politechnikum*: műegyetem. *politika, politzál*.
- pólus*: sark. — *pólya, polyva*.
- † *pomádé*: hajkenőcs. [tés.]
- † *pomológia*: gyümölcsstenyésztés.
- † *pomológus*: gy.-tenyésztő.
- † *ponderál*: van súlya, nyom a *poni (ponni)*. [latban.]
- † *populáris*: népies, népszerű; közkedveltségű. [kedveltség.]
- † *popularitás*: népszerűség, köz-
- † *popularizál*: népszerűsít.
- por*; † nagy v. sok ~ t vert föl: nagyon föltűnt, nagy zajt ütöttek vele, sok szóbeszéd volt miatta.
- porció* rég meghonosult s kifogástalan az adag értelmében.
- † *porhon*: portok.
- porlepte* v. *porlepett* hs.
- † *pormentes*: portól ment v. tiszta, pornélküli; itt ~ a levegő: itt semmi por sincs a levegőben.
- † *pornográfia*: trágár irodalom.
- portál*: támogat, pártol.
- † *portál, portálé*: (dész-) kapu.
- portás*: kapus.
- † *porte-épée*: kardbojt.
- † *portentum*: csoda, csodagyer-
- portó*: levéldíj, viteldíj. [mek.]
- † *portómentes*: díjtól ment, díjtalan.
- † *portrait*: képmás, arckén.
- portugál, -i* v. *-iai* — egyaránt hs. (az ország neve Portugál v. Portugália).
- pósta (posta)*. — † *pórus*: likacs.
- † *póstamunka*: sürgős m.
- poste restante*: póstán marad; póstán maradó [levél].
- † *post festa*: későn, utólag.
- † *postscriptum*: utóirat.
- † *postumus*: hátrahagyott, utó-
- † *poszt*: hely, őrhely. [szülött.]

- † *pósztulátum*: követelmény, *pótadó*: adópótlék. [kellék].
pótdíj: díjpótlék.
† *potentát*: uralkodó, nagyúr.
pótfizetés: utófizetés, pótló-f.
póthitel: utóhitel, pótlóhitel.
pótkáv: kávépótlék, mükáv, (cikória). [lék].
pótkötet: kiegészítő kötet, *pót-pótló*: remonda; *pótlóvázás*: lóvásárlás.
pótol; † ~ ni vkinek helyét: ~ ni vkit, betölteni vkinek helyét; *hézagot* ~ ni: hiányt ~ ni; † *szükséget* ~: szükséges, hiányt ~, (tkp. csak a hiányzó tárgyról mondjuk, hogy ~ ják, ki ~ ják, pl. vkit ~, vmit helyre ~; s már az is szabadság, ha kár v. hiány pótlásáról szólnak).
† *potpourri*: egyveleg.
potroh, — *pottyan*.
† *póz*: állás, (test)tartás; színészkedés, komédiázás, hatásvadászat, nagyképűség.
† *pozíció*: állás; helyzet, rang.
pozitív: állító; való, valóban meglevő; biztos; tételes.
† *pozitúra*: helyzet; testtartás.
† *pózol*: színészkedik, komédiáz, hatást hajhász, nagyképűsködik. [pü(sködő)].
† *pozór*: hatáshajhászó, nagyképűr v. *per*, — *pörgetyű*.
† *pörköld*: pörkölt-konyha, kávépörkölt.
pöröly, — *pörpatvar*.
pragmatika: [szolgálati] ügyrend, rendszabás.
† *pragmatikus*: oknyomozó, okadatoló, rendszeres,
† *praktice*: gyakorlati módon v. úton, a gyakorlatban, célszerűen; praktikus módon.
† *praktikáns*, I. gyakornok.
praktikus: gyakorlati; működő [orvos]; célszerű.
† *praktizál*: működik.
praxis: gyakorlat; gyakorlottság; orvosnak nagy ~ a van: nagyon el van foglalva, sok a dolga, sok a betege.
† *precedens*: példa, megelőző eset, irányadó eset.
† *preceptor*: tanító, nevelő.
† *precíz*: szabatos; pontos; fínom.
† *precíze*: szabatosan; pontosan.
† *precízió*, *precízitás*: szabatosság, pontosság, fínomság.
† *precízíroz*: szabatosan kifejez, megszab, meghatároz.
† *predesztinál*: kijelöl, előre szán vkit vminek; ~ va van: rendelve van erre, ez a végzete. [végzés].
predesztináció: rendeltetés, elő-
prédikáció: szent beszéd, egyházi b. [szédet mond].
prédikál: szónokol, (szent) be-
† *predikátum*: [nemesi] előnév; állítmány. [kormányzó].
† *prefektus*: igazgató, felügyelő,
pregnans: rövid, tömött, tartalmas; sokatmondó; nyomós.
† *prejudikál*: elébe vág, előre ítélt; befolyásol.
† *prekárius*: kétéset.
† *prelegál*: előad.
† *prelekción*: előadás.
† *preliminál*: előirányoz.
† *prelimináre*: előirányzat.
† *première*: bemutató.
† *premissza*: előzmény.
† *prémium*: jutalom; biztosító
premontrei. [díj].
† *prenumeráció*: előfizetés.
† *prenumerál*: előjegyezteti magát; előfizet.

† *prenumeráns*: előfizető.
 † *preokkupáció*: elfoglaltság.
 † *preokkupál*: elfoglalttá tesz.
 † *preparáció*: készülés.
 † *preparál*: előkészít; kikészít.
 † *preparandia*: tanító(nő)képző.
 † *preparandista*: tanító-növen-
 dék, tanító(nő)jelölt.
 † *preparátum*: készítmény.
 † *preponderancia*: nagyobb ha-
 talom v. befolyás, vezető sze-
 rep. [követelődzés.
 † *prepotencia*: hatalmaskodás,
 † *prepotens*: hatalmaskodó, kö-
 vetelődző.
 † *prerogátiva*: előjog.
 † *presbiter*: egyházi előjáró.
 † *presbiterium*: egyháztanács.
 † *preskribál*: rendel, megszab.
 † *presszió*: nyomás, kényszer.
 † *presztízs*: méltóság, elsőbb-
 ség; erkölcsi súly. [tart.
 † *pretendál*: követel, számot
 † *pretendens*: (trón-)követelő.
 † *pretenzió*: követelés, követe-
 † *pretereál*: mellőz. [lődzés.
 † *pretextus*: ürügy, kifogás, örv.
 † *preventív*: óvó.
prezenmárka: jelenléti jegy.
 † *prezentál*: bemutat; ~ ja ma-
 gát: mutatkozik.
 † *prezumció*: föltevés.
 † *prezumpatív*: reménybeli, vá-
 rományos.
 † *primipilus*: vezér; kolompos.
 † *primitív*: ősi; kezdetleges; fej-
 letlen. [való, gazda.
 † *principális*: hivatalfő, föllebb-
 † *princ*: herceg, királyfi.
 † *prinzipienreiteri*: okvetetlen-
 kedés, elméletűzés.
 † *prioritás*: elsőbbség.
 † *privát*: magán-, külön.
 † *privátim*: magánúton.

privatizál: magánzó, hivatal
 nélkül él. [dalom.
 † *privilegium*: kiváltság, szaba-
 † *privilegizált*: kiváltságos.
 † *prizma*: hasáb. [lene.
 † *pro et contra*: mellette és el-
 † *probléma*: kérdés, föladat.
 † *problematikus*: kérdéses, ké-
 † *procedúra*: eljárás. [tes.
processzió: menet, körmenet.
 † *processzus*: folyamat, eljárás.
 † *produkál*: teremt, termel, ké-
 szít, gyárt; előad; fitogtat,
 mutogat. [vány.
 † *produkción*: előadás, mutat-
 † *produktív*: termelő, termé-
 keny; haszonhajtó.
 † *produktivitás*: termékenység.
 † *produktum*: termék, készít-
 mény. [avatatlan.
 † *profán*: világi; szentségtelen;
 † *profanáció*: megszentégtelen-
 nítés, kigúnyolás.
 † *profanál*: megszentégtelenít,
 bemocskol.
 † *professzionátus*: hivatásszerű,
 foglalkozásszerű.
professzor. — *próféta*: jós.
profil: arcél, oldalkép; metszet.
 † *profilaktikus*: megelőző, óvó.
 † *profit*: haszon. [tanul.
 † *profitál*: nyer, hasznot húz;
 † *profósz*: porkoláb, tömlőc-
 tartó.
 † *prognosztikon*: jóslat; előjel.
 † *prognosztizál*: (meg-) jósol,
 előre megmond.
 † *prognózis*: jóslat, (előre-) jel-
 zés; kórjóslat.
programm: jegyzék, tárgysor,
 műsor; napirend, terv; elő-
 rajz; tájékoztató [beszéd];
 szándék.
 † *progresszió*: haladás, (fokozat-
 os) emelkedés; haladvány.

- † *progresszív*: emelkedő; fokozatos.
- † *prohibitív*: óvó, gátló; tiltó.
- † *projektum*: terv, javaslat.
- † *projiciál*: vetít, falra vet.
- † *proklamáció*: kikiáltás, kiáltvány, kihirdetés.
- † *proklamál*: kikiált, kihirdet.
- prokurista*: cégvezető, cégjegyző.
- proletár*: keresetnélküli, vagyon-talan, éhenkórász, ingyenélő.
- † *prologus*: megnyitó, előszó, előjáték. [haladék.]
- † *prolongáció*: meghosszabbítás;
- † *prolongál*: meghosszabbít.
- † *promille*: ezrelék, ezredrész.
- promóció*: avatás, fölavatás.
- promoveál*: fölavat.
- † *pronoszírozott*: határozott, kifejezett.
- † *propagál*: terjeszt, hirdet.
- propaganda*: terjesztés, hitterjesztés, térítés; propagandát csinál: híveket szerez, toboroz; terjeszt vmit.
- † *propedeutika*: bevezetés, előtanulmány; filozófiai ~: a filozófiába való bevezetés.
- † *propedeutikus*: bevezető.
- † *proponál*: indítványoz.
- † *proporció*: arány.
- † *proporcionális*: arányos.
- † *propozíció*: javaslat, indítvány.
- † *proskribál*: száműz, a rovtak (név)sorába tesz.
- † *prospektus*: tájékoztató tervrajz, előrajz.
- † *prosperál*: boldogul, virágzik, föllendül, halad.
- † *prostituál*: meggyaláz.
- protekció*: pártfogás.
- protektor*: pártfogó.
- † *protektorátus*: védőség, ótalom; főnhatóság.
- † *protestáció*: tiltakozás, óvás-tétel.
- † *protestál*: tiltakozik, óvást *protestáns*. [tesz.]
- † *prototípus*: őskép, mintakép.
- † *proveniencia*: származás, eredet. [dik.]
- † *provideál*: (előre) gondosko-
- † *providenciális*: gondviselés-szerű.
- provincia*: tartomány, kerület.
- † *provinciális*: tartományi, vidéki; tartományfő, rendfő.
- † *provinciálizmus*: vidékiesség.
- provízió*: jutalék, alkúdíj.
- † *provizórium*: ideiglenes állapot v. kormányzat; átmeneti intézkedés. [neti.]
- † *provizórius*: ideiglenes, átme-
- † *provokáció*: kihívás.
- † *provokál*: kihí; fölidéz, kelt.
- † *prozelita*: új hívő; követő.
- † *prüd*: álszemérmes, szemérmeskedő, szemforgató.
- † *prüderia*: álszemérem, szenteskedés, szemforgatás.
- † *prügelknabe*: bűnbak, csihés.
- † *pszeudo*: ál, koholt.
- † *pszichiáter*: elmeorvos.
- † *pszichiátria*: elmekórtan, elmeorvoslás.
- † *pszichikus*: lelki.
- pszichológia*: lélektan.
- pszichológus*: lélektannal foglalkozó; lélekismerő.
- † *publicitás*: nyilvánosság.
- † *publikáció*: közzététel; kiadvány.
- † *publikál*: közzétesz; kiad.
- publikum*: közönség.
- † *pucc*: cicoma, cifraság.
- † *puccos*: cicomás, cifrázkodó.
- † *puccs*: csíny, államcsíny, zendülés.
- † *púder*: hintőpor, hajpor.

- † *püderez*: beporoz.
 † *pulzus*: érverés; verőér.
 † *pumpol*: kölcsön kér; kivasal vkiből [pénzt].
 † *punctum saliens*: földolog, a *punktum*: vége! [dolog veleje].
 † *pupilla*: a szem bogara.
purgatórium: tisztítótűz.
 † *purifikáció*: (meg)tisztítás.
 † *purifikál*: (meg-)tisztít.
purista: nyelvtisztító.
 † *puritán*: tiszta, szigorú [erkölcsű], egyszerű.
purizmus: nyelvtisztítás.
 † *púrum*: tisztázat.
 † *pusszíroz*: előmozdít, elősegít, pártol; fölkap, divatossá tesz.
pünkösd (nem t).
 † *qua*: mint, gyanánt; ~ miniszter: miniszteri minőségében, miniszter létire.
 † *quadrille*: négyes.
 † *quantum satis*: bőven, untig, amennyi csak kell.
 † *quarantaine*: vesztégzár.
 † *quiproquo*: tévedés, személycsere.
 † *quinquennium*: ötödéves pót.
 † *quo jure*: mi jogon? [lék].
- rá* a. m. reá; egy pár összetételben mindig csak *rá*: rászed, ráhagy, rááll stb. [mény].
 † *rabatt*: árengedmény, enged.
 † *rabiátus*: dühös, veszett.
 † *rabulista*: szócsavaró, törvénycsavaró, csűrőcsavaró, prókátor.
 † *rabulisztika*: szócsavarás, tör-

- vénycsavarás, csűrés-csavarás, prókátorkodás.
rác és *szerb* úgy viszonylik egymáshoz, mint oláh és román (l. oláh), de *szerb* ma az elfogadott irodalmi kifejezés.
 † *race*: faj, fajta.
 † *ráció*: észszerűség, elfogadható ok, alap.
 † *racionalis*: észszerű.
racket: ütő, labdaütő.
 † *rácskapu*: rácsos k.
 † *radikális*: gyökeres [orvoslás], szélső [párt].
radirgumi: törülő gumi.
 † *radíroz*: kidörgöl, kivakar, ki-
 † *rádiusz*: sugár. [törül].
Rafael.
 † *raffinált*, *raffinírozott*: finomított; kitanult, furfangos.
 † *raffinéria*: furfang, huncut-
Rajna. [ság.
rájön (*draufkommen*): nyomára v. nyitjára akad, megtalálja nyitját, kitalál, megtud, észbe jut, végére jár, arra az eredményre jut; † ~ a sor: rá kerül a sor, ő kerül sorra.
rajta múlik, l. múlik; † nincs ~ egy igaz szó: egy szó se igaz belőle.
rajzoktatás: rajztanítás.
 † *rakbér*, l. fekbér.
 † *rakjegy*: tárházi jegy, tárjegy.
Rákóczi Ferenc.
ráköszön, l. köszön.
 † *rakpart*: kőpart, rakodó-part, rakodó; v. csak part, Ferenc József part, Rudolf-part stb.
 † *raksúly*: tehersúly (vasuti kocsin).
raktár: tárház, rakodó; áru ~: árutárház, áruház.
 † *raktárnok*: raktáros, árutáros, tárházás, tárházkezelő.

- raktároz:* berak, elrak.
 † *rangidősb:* rangban idősebb.
 † *rangidősbtség:* időrang, időrend, szolgálati elsőbbség, rangbeli idősbtség. [fősegít.
 † *rangíroz:* rendez, elrendez;
 † *rapid:* sebes, hirtelen.
 † *rapiditás:* sebesség, hirtelen-
 † *rapier:* vívótőr. [ség.
 † *rapport:* jelentés, kihallgatás.
 † *rapszodikus:* csapongó, szag-
 gatott, töredékes. [bort.
 † *raptus:* (örülési) roham, hó-
 † *raritás:* ritkaság.
ráspoly. [megérdemli.
rászolgált hs., magyaros e h.
 † *rasztli:* késláb, késpalló.
 † *ráta:* részlet. [hagyás.
 † *ratifikáció:* megerősítés, jóvá-
 † *ratifikál:* jóváhagy, aláír.
rázkódtatás: rázkódás.
 † *razzia:* hajsza, portyázás.
 † *reagál:* visszahat, felel; nem
 ~: érzékellen, nincs rá hatása.
reakció: visszahatás.
 † *reakcionárius:* maradi, hala-
 dás-ellenző, reakciós.
 † *reaktívál:* visszahelyez.
 † *reál:* tárgyi, dologi.
 † *reáliák:* tárgyi ismeretek.
 † *reális:* való, valódi, valószerű,
 kézzelfogható.
 † *realisztikus:* valószerű.
 † *realitás:* valóság.
 † *realizál:* megvalósít.
 † *realizmus:* valószerűség.
 † *reasszumál:* összefoglal.
 † *rebellió:* forradalom, zendü-
 † *rebellis:* lázadó, fölkelő. [lés.
rébusz: képrejtvény.
recharátya: ideghártya.
 † *recenzál:* bírál. [gusítás.
 † *receptió:* befogadás, egyenjo-
recepisz: elismervény, térítvény
- recept, recipe:* rendelvény; étel-
 leírás.
 † *receptív:* befogadó, fogékony.
 † *rechthaberei:* okvetetlenkedés,
 igazán(dis)kodás.
 † *recidíva:* visszaesés.
 † *recipiál:* bevesz, befogad,
 egyenjogusít. [szonosság.
 † *reciprocitás:* kölcsönösség, vi-
 † *recitáció:* elmondás, szavalás.
 † *recitál:* elmond, szaval; el-
 darál. [látogatás.
 † *reconnaissance-vizit:* köszönő
 † *redakció:* szerkesztőség; szer-
 kesztés, fogalmazás.
 † *redaktor:* szerkesztő.
 † *redivivus:* föltámadt.
 † *redőny:* ablakredő, gördítő,
 roletta. [apaszt, korlátoz.
 † *redukál:* visszavezet; összevon,
 † *redukálódik:* visszamegy,
 apad, összezsugorodik.
 † *redukció:* apasztás, megszorí-
 † *reduť:* vigadó. [tás.
 † *refakcia:* visszatérítés.
 † *refektórium:* ebédlő.
 † *referáda, referátum:* előter-
 jesztés, jelentés.
 † *referál:* előad, beszámol; el-
 mond; hírt ad.
 † *referencia:* (bizalmas) értesí-
 † *referens:* előadó. [tés.
 † *reflektál:* tekintettel van, szá-
 mot tart, ügyet vet, megjegy-
 zést tesz, elmélkedik.
reflektor: fényvető.
 † *reflex:* visszaverődő fény,
 visszasugárzás; visszavert kép,
 mássa vminek; önkénytelen
 [mozdulat].
 † *reflexió:* elmélkedés. [tás.
reform: újítás, javítás, átalakí-
reformmozgalmak: újító mozgal-
reformpárt: haladó párt. [mak.
reformál: újít, javít, átalakít.

- † *reformáta* vallás: református vallás. [újjáteremtő.]
- † *reformátor, reformer*: újító,
- † *refugium*: menedék.
- † *refutáció*: megcáfolás, cáfolat.
- † *refüziroz*: visszautasít, megtagad.
- rég* láttam és *rég* nem láttam, mind a kettő helyes.
- regále*: királyi haszonvétel; ital-mérés (joga).
- regálebérlő*: haszonbérlő.
- regatta*: csónakverseny.
- † *régebbi*: régibb.
- regement*: ezred.
- † *regenerál*: újjáalkot, megifjít.
- † *regens*: kormányzó, uralkodó.
- † *régész*: régiségbúvár, régiség-tudós. [tudomány.]
- † *régészet*: régiségtan, régiség-reggel; † hétfő ~: hétfőn ~.
- régi*; † minden a ~ben marad: minden (úgy) marad, ahogy volt.
- † *regie*: igazgatás, kezelés; üzletköltség, önköltség.
- † *regió*: táj; réteg; világ.
- † *regiszter*: lajstrom; jegyzék; változat [orgonában]. [zat.]
- † *reglement, reglama*: szabály.
- † *régmúlt* (nyt.): befejezett cselekvés a múltban. [menő.]
- † *regresszív*: visszaható, vissza-
- † *régtől óta*: régóta, régtől fogva.
- † *rehabilitáció*: visszahelyezés, visszafogadás, becsületmentés.
- † *rehabilitál*: visszahelyez, visszafogad. [foglalás.]
- † *rekapituláció*: ismétlés, össze-
- † *rekapitulál*: ismétel, össze-foglal.
- reklám*: hirdetés, hírverés, hűhő.
- † *reklamáció*: fölszólalás; panasztétel, visszakövetelés.
- † *reklamál*: fölszólal; panaszt tesz; visszakövetel. [kárpótlás.]
- † *rekompenzáció*: megtérítés,
- † *rekompenzál*: megtérít, kártalanít. [újít.]
- † *rekonstruál*: helyreállít, föl-
- † *rekonvaleszcens*: gyógyuló,
- † *rekord*: eredmény. [üdüdő.]
- † *rekrimináció*: vádaskodás, szemrehányás.
- † *rekriminál*: vádaskodik, szemrehányást tesz.
- † *rektifikáció*: helyreigazítás.
- † *rektifikál*: helyreigazít.
- rektor*: igazgató; mester.
- † *rekviem*: gyászmise. [szerez.]
- † *rekvirál*: (meg)kér, megkeres,
- † *reláció*: jelentés, beszámolás; viszony, vonatkozás.
- relatív*: viszonylagos, viszonyító; tág, nyújtható [fogalom].
- † *relative*: viszonylag.
- † *relegál*: kiutasít, kizár.
- † *relikvia*: ereklye.
- rém*; ~ sok, ~ nagy stb.: iszonyú sok, borzasztó magas, rengeteg v. rettenetes nagy stb.
- † *remédium*: orvosság, orvosszer.
- † *remélhetőleg*: remélem v. reméljük, hogy . . .
- remélni* v. *reményleni*; † reménylhet, reményltet, reményljük: remélhet, reméltet, reméljük.
- reményt táplál*: van reménye, remél, reménykedik, reményben él v. ringatózik, remény-nyel áltatja magát, kecsegteti v. élteti a remény.
- † *reményteltjes*: 1. nagyreményű; 2. reménykedő; ~en: reménykedve, jó reménység-gel.
- † *reminiscencia*: visszaemlékezés; máshonnan vett gondolat.

- † *remis*: eldöntetlen [játék].
 † *remise*: kocsiszín. [visszajáró].
 † *remittenda*: visszaküldendő,
 † *remonstrál*: kifogást tesz, panaszt tesz, fölszólal.
 † *remorqueur*: vontató (hajó).
 † *rencontre*: összekoccanás; párbaj. [rendez.
rendbe hoz: rendbe szed, (el)rendel; † a foglyokat szabadon bocsáttatni ~é: elrendelte, hogy... v. elr. a foglyok sz. bocsátását, v. szabadon bocsátalta, v. bocsátotta a f.
 † *rendelkezik* vmi fölött: vmivel.
rendeltetési hely: rendelt hely; ~ükre; rendeltetésük helyére, rendelt helyükre.
 † *rendezvous*: légyott, összejövetel.
 † *rendkívülien*: rendkívül.
rendszerint. [nyegforgató].
 † *renégát*: hitehagyott; köpe.
 † *renitencia*: ellenszegülés, makacsság.
 † *renitens*: ellenszegülő.
 † *renommée*: hírnév; jóhír, becsület. [divatosít.
 † *renovál*: (ki-)javít, megújít,
 † *rentábilis*: jövedelmező.
 † *rente*: járadék.
 † *renunciáció*: lemondás.
 † *reorganizáció*: szervezés.
 † *reorganizál*: újjá szervez.
 † *reparáció, reparatúra*: (ki-)javítás, tatarozás; helyreállítás. [reállít.
 † *reparál*: javít, tataroz; hely-
 † *repertoár*: műsor, játékrend; jegyzék.
 † *repertórium*: tárgymutató, (könyv-)jegyzék forrásjegy-
 † *repetál*: ismétél. [zék.
 † *repetíció*: ismétlés. [laszirat.
 † *replika*: válasz; cáfolat, vá-
 † *replikáz*: felel; visszavág.
 † *reporter*: hírszerző, hírgyűjtő, tudósító.
 † *represszáliák*: megtorlás, megtorló intézkedések.
 † *reprezentacionális, reprezentatív*: képviseleti; szereplési [költség].
 † *reprezentál*: ábrázol; képvisel.
 † *repríz*: felújítás, följújtó előadás.
 † *reprodukál*: előad, elbeszél, leír; sokszorosít, lenyom(t)at.
 † *reprodukción*: előadás, elmondás, ábrázolás, másolat; sokszorosítás.
 † *reproduktív*: előadó, visszaadó [tehetség]; sokszorosító [művészetek].
 † *repudeál*: visszautasít.
 † *reputáció*: jóhír, hírnév, becsület. [pit, röp-
repül, repít, reppen v. röpül, röp-
 † *respektál*: tiszteletben tart, tisztel, (meg-)becsül.
 † *respektíve*: azaz, vagy.
 † *respektus*: tisztelet; tekintély.
 † *restancia*: hátralék.
 † *restauráció*: helyreállítás; tisztújítás.
 † *restaurál*: helyreállít.
 † *resumé*: összefoglalás, kivonat.
restell (restel).
rész, l. részt vesz.
 † *részbeni*: részbeli, részben való; e ~ határozat: ebbeli v. ez a h. v. az erre vonatkozó h.
 † *részemről* tehetsz amit akarsz: éntőlem v. énmiattam tehetsz amit akarsz, v. én nem bánom, akármit csinálsz; ~ itthon maradok: én itthon m.
 † *reszenzus*: visszatetszés, felháborodás.
részint; — reszket (nem d).

részletes megvizsgálás azt jelenti, hogy minden részre kiterjed a megvizsgálás; a *részleges* megvizsgálás azt jelenti, hogy némely részeiben vizsgálják csak meg, jobban: részbeli mv.

† *rezort*: ügykör, szak.

† *részt vesz* a vadászatban, lakomán: a vadászatban, lakomán.

† *résztevő*: részvevő. [ban.

retorika, retorta. [intézkedések.

† *retorzió*: megtorlás, megtorló

† *retrográd*: hátráló, visszamenő.

† *retúrjegy*: visszatérő jegy,

reuma: csúz. [lérti jegy.

† *revanche*: viszonzás; bosszú.

† *revéláció*: kinyilatkoz(tat)ás.

† *reverzális*: térítvény, írásbeli nyilatkozat. [lülvizsgál.

† *revideál*: átnéz, átvizsgál; fő-

† *revízió*: átnézés, átvizsgálás, főlülvizsgálás.

† *revokál*: visszavon, visszazí.

† *revolúció*: forradalom.

† *revolver*: forgópisztoly.

† *rezerva*: tartalék; tartózkodás.

† *rezervál*: fönntart.

† *rezervált*: tartalék; fönntartott; tartózkodó, kimért.

rezervista: tartalékos.

† *rezervoár*: (víz-)tartó, gyűjtőmedence.

† *rezidencia*: székhely.

† *rezignáció*: lemondás, megadás; reménytelenség.

† *rezignál*: megnyugszik, megadja magát; reménytelen.

† *rezignált*: lemondó; reményvesztett.

† *rezolúció*: végzés, határozat.

† *rezonancia*: visszhang, visszahangzás.

† *rezsim*: kormány, vezetés,

Rezső: Rudolf. [rendszer.

ri, rívás; rikat.

ribiszke. [szatyor.
ridikül (fr. *réticule*): tarsoly.

† *ringlispil*: körhinta.

riporter, l. *reporter*.

† *riposztíroz*: visszavág; megferisibisi l. *rizibizi*. [lel vkinek,

† *riszkíroz*: kockáztat.

ritmus.

† *rituális*: szertartásos; vallási.

† *ritus*: szertartás.

† *rivalizál*: verseng, vetélkedik.

rizibizi: borsós rizs.

† *rizikó*: kockázat.

ródlí: szánkó, herekő.

† *roggyik*: rogy. [rohanás,

roham: támadás, rohanás, *megrohamos(an)*: sebes(en), hirtelen, igen gyors(an).

rokokó, — *rokolya*.

rokonszenv: vonzalom, vonzódás, rokonérzet, rokonézés, rokonérzelem.

rokonszenves: vonzó, vonzalmas, megnyerő, kedves.

rokonszenvez: vonzódik, egyet érez, együtt érez.

Rókus.

róla (nem két l).

roletta, roló: ablakredő.

román kétértelmű szó: 1. a római (latin) népnek és nyelvnek minden származéka:

olasz, francia, oláh stb., 2. a m. oláh, l. ezt.

romantikus: regényes.

† *roncsoló toroklob*: difteria.

† *rondó*: kör, körtér; kerek virággy.

roppant; ~ jó, ~ szép: nagyon jó, nagyon szép stb.; ~ tkp. csak nagyságra vonatkozik,

pl. ~ nagy, ~ széles.

rossz, rosszkor; † *rossz vért szül*: ez fölizgatja a lelkeket,

- fölháborítja az embereket, fölháborító dolog.
- rosszal*, — *rosszsziszemű*.
- rosszul* áll, l. áll; ~ érzi magát, l. érez; — *rosszullét*.
- † *rotáció*: forgás; keringés.
- † *rotációs gép*: forgó gép.
- rothad* v. *rohad*. [terem.
- rotunda*: kerek csarnok, kerek
- † *roué*: kékjűző, kékjavadász.
- roulade* l. *rulád*.
- † *rovancsolás*: ellenőrzés, számonvétel, vizsgálat.
- royalista*: királypárti.
- rózsafűzér* † eh. olvasó.
- rögeszme*: bogara vkinek, rögzött eszme.
- rögtön*, — *rögtönítelő*.
- Rökk Szilárd*.
- † *röpdé*: madárház.
- † *röperő*: röpítő erő.
- rövid*; ~ *leszek*: nem szaporítom a szót, röviden végzem v. szólok; ~ del halála után: ~ idővel v. kevéssel h. u.
- rövidebbet húzni*: rövideget szenvedni, károsodni, fölsülni.
- † *rövidlet*: kivonat, vázlat.
- rövidlátás*: közellátóság.
- rövidlátó*: közellátó.
- † *rubrika*: rovat.
- † *rubrum*: fölzet.
- ruganyos*: rugalmas.
- † *ruggyanta*: gumi.
- rulád*: göngyölék (tészta).
- † *rumén*, *rumuny*: oláh (l. ezt).
- † *rusztikus*: falusi(as), parlagi.
- † *rutín*: jártasság, gyakorlottság.
- † *sablon*: (kivágott) minta; kapta. [szerű, megszokott.
- † *sablonos*, *sablonszerű*: kapta-
- sah*, a perzsa *sah*. [kos e.
- † *sajátító* eset (elavult): birto-
- † *sajnálkozik* vki fölött: vkin.
- sakk*, — *sál* (nem *shawl*).
- salmi*, l. *szalmi*.
- † *sámli*: zsámoly.
- Sándor-vers*. [kereken.
- † *sans façon*: teketória nélkül,
- † *sans gêne*: tartózkodás nélkül, kereken. [ken.
- † *sans phrase*: szó nélkül, kere-
- † *sápkór* (*Bleichsucht*): (kóros) sápadtság, sápadt-kór.
- † *sarkantyút ad* a lovának (*dem Pferde die Sporen geben*): (meg)-sarkantyúzza a lovát.
- † *sarlach*: skarlát.
- † *sarlatán*: kuruzsló, szélhámos.
- † *sarlatanéria*: szélhámosság.
- † *satíroz*: árnyékol.
- sátor*, *sátorok* v. *sátrak*, *sátora* v. *sátra*, de csak *sátort*, *sá-*
- † *satyra*: szatira. [toros.
- † *schema* (olv. szkéma, görög szó) l. *séma*.
- † *schlager*, l. *sláger*.
- † *schlagfertig*: szórakész, szavakész, visszavágó; talpraesett, találó; harcrakész.
- † *schlagwort*: jelszó, címszó.
- † *schlendrian*, l. *slendrián*.
- † *schneidig*: határozott, katonás, kuruc, fránya, fene [ember]; tűzrölpattant, kardos [menyecske].
- † *schnitzer*: tévedés, bottlás; kocsintás. [írva.
- † *schwarz auf weiss*: írásban,
- † *Schweiz*: Svájc.
- scytha* v. *skytha* (vö. *szittyá*).
- se*, *sem*: tiltó mondatban csak *se*, más mondatokban különbség nélkül használjuk.
- segédlet*: segédkezés.
- segély*: segítség, segedelem.

- segélyegylet*: segítő egyesület.
segélyez(és): segít(és), támogat(ás).
segít; † ha így se érted meg, én neked nem ~hetek; nem ~hetek rajtad; † ha vmi állomáshoz ~hetném: — juttathatnám, állomásra ~hetném, á.-t szerezhetnék neki.
sehogy se, sehol se, semmi se, senki se, (nem egy szóba), de *sejk*, — *sekély*. [*sohase, selfmade man*: magalett ember.
† *selymér*: selyemhernyó, selyembogár.
sem v. se (tilt. csak *se*).
† *séma*: táblázat, vázlat, képzet; körvonalos rajz; kapta (vö. schema). [zetes.
† *sematikus*: táblázatos, átné-
† *sematizmus*: névtár, címtár, névkönyv, címkönyv.
semilyen (semmilyen).
semmint közép fok mellett; más sem mint.
semmirekellő, — *semmirevaló*.
† *sempont*: zéruspont.
seprű v. söprű, — *ser*: sör.
sertéshizlalda: sertéshizlaló.
sérv: sérvés (nép.).
† *service*: készlet, evőkészlet.
† *sétány*: sétatér.
Shakespere v. Shakespeare.
sí: sikolya, lábszánkó.
sífon, — *sífrírozott*: titkos írású.
siheder, — *sík*, *síkos*, *síkság*.
† *sikaníroz*: bosszant, zaklat.
† *sikerdús*: sikeres.
† *sikerült* fiu: derék fiu.
siket (süket).
siketnéma-intézet (birtokviszony)
ép oly jó, mint: siketnémák intézete; vö. árvaház, betegszoba, égettszag; — a váci siketnémák intézete hs., nem kell: a s. váci intézete.
† *sikk*: ügyesség, helyesség; ez ~: ez divatos; † *sikkés*: helyes, ízléses, takaros, legújabb divatú.
sikolt, sikít.
† *sikoly*: sikoltás, sikitás.
síma, símul, símít.
† *simfel*: szitkozódik.
sincsenek (nem nn).
sínylik; sínyljen, sínylhetik h. sínylődjön, sínylődhetik.
síp, sípos, sípol. [ves seb.
† *sípoly (fistula)*: folyóseb, csősír, sírban, sírok, sírásó.
sír, sírok, sírás; de röv. *síralom, síránkozik, sírat*.
síram (tkp. síram, a síralom régi mellékalakja): síralom.
sírásra fakad: sírva f.
† *Sixtini* kápolna, madonna (*Sixtinische*..): Sixtus kápolnája, madonnája.
skála: fokozat, hangsor.
† *skandalizál*: megbotránkoztat.
† *skandalózus*: botrányos.
† *skandalum*: botrány.
† *ski*: sikolya, lábszánkó.
† *skicc*, *skizz*: vázlat. [szít.
† *skiccíroz*: vázol, vázlatot készít.
† *skontó*: levonás, árengedmény.
† *skribler*: írkáló, zúgíró. [dik.
† *skrupulizál*: töpreng, aggóskodik.
† *skrupulózus*: kételkedő, szor-szálhasogató. [töprengés.
† *skrupulus*: kétség, aggodalom,
† *skrutinium*: vizsgálat; titkos szavazás, szavazatszedés.
skytha v. scytha.
slafrokk: reggeli ruha v. kabát.
† *sláger*: ütőkártya, ütő.
† *slamos, slampet*: lompos.
† *slendrián*: ócska szokás, elavult eljárás; nembánomság.

- † *slöjd*: kéziügyesség.
 † *smucig*: fukar, piszkos.
 † *snajdig*, *snejdig*, l. *schneidig*.
 † *snasz*: koldus, kopott, szegé-
 † *snicli*: szelet. [nyes.
 † *snidling*: metélő hagyma.
 † *snob*: fertálmágnás.
sodrony: drót; vö. drótos tót!
sóhajt v. *sohajt*. [(sose).
sohanapján, — *sohase(m)* v.
 † *soi-disant*: úgynevezett, állító-
sokall. [lagos.
sokkalta jobb: sokkal jobb (sok-
 szorta jobb, kétszerte na-
 gyobb stb. hs.)
Soma: Samu; — *sompolyog*.
 † *sorfolat képez*: sorfolat áll,
 sort áll.
 † *sorozási bizottság*: sorozó b.
sorsüldözte v. *sorsüldözött* hs.
 † *souper*: vacsora.
 † *souper-csárdás*: éjféli csárdás.
 † *souterrain*: pincesor, föld-
 alatti helyiség.
sóvárog vki után hs.; ~ vmi
 után: vmire (vö. vágyódik,
 törekszik).
sovinista: hazafiaskodó, hazaffy.
sovinizmus: hazafiaskodás, ha-
 zaffyság.
 † *sörfözde*: sörfőző, sörgyár.
 † *söröde*: sörmérés.
 † *spácium*: tér, köz.
 † *spaléta*: ablaktábla.
 † *sparhert*, l. *spórhert*.
 † *sparmeizter*: takarékoskodó,
 zsugori.
 † *speciális*: faji; külön, külö-
 nös, részletes.
spekulál, *spekuláció*.
spiritista: lélekidéző. [vétve.
 † *sporadice*: néha, itt-ott, el-
 † *sporadikus*: szétszórt, egyes.
 † *spórhert*: vastűzhely, tűzhely.
 † *spórkassza*: takarékpénztár.
 † *spriccel*: fecskel, feccsent.
spriccer: fröccs, kevert.
 † *spulni*: orsó.
 † *spúriusz*: sejtelem, szimat.
 † *spútum*: köpet.
 † *sraffiroz*: vonásol.
 † *sraffirung*: vonásolás.
 † *sré*, *srég*: rézsut(os).
 † *stabil(is)*: állandó, állékony.
 † *stabilitás*: állandóság. [lapít.
 † *stabilizál*: állandósít, megál-
stáció: állomás. [foka.
 † *stádium*: állapot; fejlődés
 † *staféta*: gyorsposta. [alakok.
 † *staffage*: díszítmény, mellék-
stafirung: kelengye.
 † *stagnáció*: pangás, tespedés.
 † *stagnál*: pang, tesped; meg-
stájer, *Stájerország*. [rekedt.
 † *statáriális*: rögtönítélő.
statárium: rögtönítélő bíróság
 v. törvényszék.
 † *statiszta*: néma személy.
 † *statuál*: megállapít, határoz,
 rendel.
 † *státus*: állapot, vagyoni álla-
 pot; állomány, létszám.
 † *status quo*: előbbi v. régi v.
 meglevő állapot.
 † *statútum*: szabályzat.
 † *steigerol*: fölemeli, fölrugtatja
 a házbért.
 † *stelázi*: állvány, polc.
 † *stereotíp*: állandó, szokott;
 öntött [nyomás]; öntött nyo-
 matú. [sít.
 † *sterilizál*: csirátlanít, meddő-
 † *stichlíroz*: csipked, bosszant,
 ingerkedik, kötekedik.
 † *stichpróba*: találompróba.
 † *stichwort*: jelszó, végszó [sze-
 repben].
 † *stigmatizál*: megbélyegez.
stikkel, ~és, ~ő-ráma: hímez.
 † *stikli*: csíny, huncutság.

stíl; ~ben, ~nek jobb, mint ~ban, ~nak; ~ a. m. művészi ~, műízlés, † eh. stílus, írásmód; † eh. tollszár.
 † *stílé*(*es bot*): tör(ős bot).
 † *stílista*: író, nyelvész.
 † *stilizál*: fogalmaz; módosít, szabályosít. [szerű].
 † *stílszerű*: ízléses, illő; kor-
 † *stílus*: írásmód, fogalmazás; építésmód.
 † *stimmel*: 1. összevág, talál, egyezik; 2. hangol.
 † *stipendista*: ösztöndíjas.
 † *stipendium*: ösztöndíj. [dás].
 † *stipuláció*: kikötés, megállapítás.
 † *stipulál*: kiköt, megállapít.
 † *stóikus*: egykedvű, állhatatos.
 † *storníroz*: megszüntet, visszavon; ellentételez.
 † *stráf*, -os.
 † *stráf*kocsi: teherkocsi.
 † *strapa*, *strapáció*: fáradtság, vesződség.
 † *strapál*: elcsigáz; koptat.
 † *straparuha*: viselőruha (Erdélyben így is: hurboló ruha).
 † *stratégia*: harcászat, harcvezetés. [zéri].
 † *stratégiai*: harcászati, hadve-
 † *stréber*: törtető, kapaszkodó.
 † *stréberség*: kapaszkodás.
 † *strikt*: határozott, pontos, szabatos. [tan, szigorúan].
 † *strikte*: pontosan, határozot-
 † *strófa*: versszak.
stróman: báb, álszemély, lógós.
 † *strózsák*: szalmazsák.
 † *strufl*: talpalló.
 † *struktúra*: alkat, szerkezet.
 † *studíroz*: tanulmányoz, töpreng.
 † *stúdium*: tanulás, tanulmány.
 -*stul*, *stül* (nem ó, ő).
 † *styl*, *stylus*: stíl, stílus.

subiksz: cipőmáz, fénymáz.
súg, *súgó*, de röv. *sugall*, *sugalmaz*, *sugdos*.
 † *sui generis*: megkülönböztető,
 † *suje*: tárgy. [sajátszerű].
 † *súlyt fektet v. helyez rá*: nagy fontosságot (jelentőséget) tulajdonít neki, fontosnak tartja, nagy figyelemmel van, v. nagy figyelmet fordít arra..., kiemeli, súlyt vet rá.
sükétnéma, l. siketnéma.
summa cum laude: kitüntetéssel.
sül, — *süldő*, — *súly*, — *súlylyed v. sülyed*.
 † *sürgönyileg*: sürgönyben, sürgönyvel, telegráf v. távíró útján. [vö. sietős].
sürgős hs. (nem kell sürgető, *sürög-forog*, *sürr-forr*.
sűrű, *sűrít*. [hely, sütőház].
 † *sütőde*: sütőműhely, pékmű-
*Sváj*c. [fényvesztő].
 † *svindler*: szélhámos, szem-
 † *svindli*: csalás, szemfényvesztés. [dik].
 † *svindliz*: csal, szélhámosko-
 † *svung*: lendület; ~ba jön: nekilendül, nekitüzesedik; ~ban van: benne van.
 † *szabad lábra* helyez: szabadon bocsát.
 † *szabadságot veszek* magamnak: bátorkodom, avval a szabadsággal élek, hogy...
szabadjon, *szabadna* hs., de szabályosabb: szabad legyen, szabad volna.
 † *szaft*, -os, — *szaggat*.
száj; *szám*, *szád* ép oly helyes, mint *szájam*, -ad (amaz a régiebb és népies alak, emezt

- kedveli az irodalom mint ért-
hetőbbet).
- Szajna* [hagyó, eretnek.
† *szakadár*: hittölszakadt, hit-
szakáll v. szakál.
szakavatott: szakértő, avatott.
† *szakgat*: szaggat.
szakma: szak.
† *szálag*: szalag.
† *szaldíroz*: nyugtatványoz,
nyugtáz, elismer.
száll (ige; *szál* főnév), *szállin-
gózik*, *szállás*. A *száll* ige ere-
detileg csak leereszkedést je-
lentett, de ma már nem ilyen
korlátolt a használata; elszáll
a madár, fölszáll a füst, a
léghajó.
† *szállítási vállalat*: szállító v.
† *szálloda*: fogadó, szálló.
† *szállodás*: fogadós, szállós.
† *szalonképes*: szalonba való v.
szalonna, — *szalutál*. [illő.
szám; † (Hol lakik?) „Sip-u. öt
szám alatt lakom.“ † „Sip-
u. ötödik szám“: ötödik
szám alatt.
† *számadás-át*, *számítását* v.
számláját megtalálja vmi mel-
lett: nyer v. nyeresége van
rajta; megvan rajta v. belőle
a haszna; † ~ ba hoz: ~ ba
tesz. [likvidál.
† *számfejt*: (ki)számít, folyósít,
számít; † írásbeli v. szóbeli köz-
lésre van-e számítva ez a fo-
galmazvány: szánva.
† *számkiüzetés*, *számkivettetés*:
számüzés, számkivetés.
† *számlásít*: új számlára ír.
szamovár: teafőző, teás katlan.
szán (-ka, -kó).
† *szánakozik* vki fölött: vkin.
† *szánál*: orvosol. [szánnivaló.
szánalomraméltó: szánalmas,
- † *szanatórium*: gyógyító intézet.
† *szangvinikus*: vérmes, heves-
(vérű).
† *szankcionál*: szentesít.
szánom-bánom, *szántszándék-
kal*. [podás.
szaporulat: szaporodás, gyara-
† *szarkasztikus*: maró, égető,
csípős. [gúny.
† *szarkazmus*: maró, keserű
† *szarkofág*: kőkoporsó; dísz-
szaru (nem ú). [koporsó.
† *szatelles*: csatlós.
† *szatirikus*: gúnyos.
† *szatizsfakció*: elégtétel.
† *szaturál*: telít, áthat, átjár.
szavak és szók egyre megy,
nincs olyan jelentésbeli kü-
lönbség, mint a német *Wör-
ter* és *Worte* között.
† *szavazatképes*: szavazóképes.
század, *évszázad* hs.
† *száztólé*: százalék.
Széchenyi István.
† *szédelgés*: szélhámosság, szem-
fényvesztés, csalás, ámtítás.
† *szédelgő*: szélhámos, szem-
fényvesztő, csaló, ámtító.
szegfű (más a *székfű*).
szégyenleni v. *szégyelleni* (nem
egy U); † ~ magát vki előtt:
vkitől.
† *szégyenteljes*: szégyenletes.
széjjel (nem *lly*). [lat.
szekál, *szekíroz*: bosszant, zak-
† *szekáns*: bosszantó, zsémbes,
kiállhatatlan.
† *szekatúra*: bosszantás, zakla-
Székelyföld. [tás, nyaggatás.
† *szekció*: osztály, szakosztály.
szekíroz l. *szekál*.
† *szekta*: felekezet. [vele tart.
† *szekundál*: segédkezik; kísér;
† *szekundáns*: segéd.
† *szekvesztrum*: bírói zár.

szelep: szellentyű.

† *szellemdús*: elmés, szellemes.

szem, *szép* ~ei vannak: szép szeme; † nagy ~eket csinál, nagy ~eket mereszt: nagyot néz, meresztli a szemit; — egyik ~ével v. ~én nem jól lát: a fél ~ére nem jól lát.

† *szembesít*: szembe állít.

szembeszáll, — *szemefénye*.

szemeszedett.

† *szeminárista*: kispap, növendék pap, papnövendék.

szeminárium: papnevelő.

szemlélhető előadás, leírás stb.: szemléletes.

szemlélhetőség: szemléletesség.

† *szemöld*: szemöldök.

† *szender*: szendörgés.

† *széneny*: szén. [szente.

szentély: szent hely, szentek Szentföld.

szentimentális: érzelgős.

szentimentalizmus: érzelgősség.

Szent István (mint helynév Szentistván), *Szent István társulat*.

szentjánosbogár.

szenved; † a szőlő sokat ~ett a fagytól: a szőlőben sok kárt tett a fagy. [lem régies.

szenvedély bevett szó, *szenvede-*

† *szenveleg*: affektál.

† *szenvelgés*: affektálás.

† *szenttelen*: egykedvű, fásult, érzéketlen.

szenzáció: (nagy) feltűnés, nagy hatás, izgalom. [izgató.

szenzációs: feltűnő, nagyhatású, szép; † egy szép napon: egyszer csak.

† *szeparál*: elkülönít.

† *szeparatiztikus*: széthúzó, bomlasztó.

† *szeparatizmus*: széthúzás, bomlasztó törekvések.

szeptember. — *szerb*, l. rác. *szermes* levél, vers stb. hs. (nem kell szerelni!).

† *szerecsse* föl: Isten velünk! sok szerecsét! — † *szerecsét* csinált; *szerecsés* volt, *szerecsével* járt, jól járt, *szerecséje* akadt; — l. van.

szerep; † tíz korona nálam nem játszik ~et: nálam nem számít, nem pénz; a hitel fontos ~et játszik: a h.-nek f. ~e van, f. a ~e...

szeri; se ~ se száma, szabályosabban: se szere se száma (~ vidékies 3. személy).

szerecséltet bevett szó eh. *szerecséssé* tesz vmivel (rég. ~ a. m. kockázat).

† *szeregetteljes*: szerető; † ~en: szeretettel, szerető szívvel.

† *szere*te anyám: szeretet a. szerint. [kígyó.

† *szerpentin*: kígyóút; *papíroszerte*, l. *Európa szerte*, *országszerte*, *világszerte*.

† *szervilizmus*: szolgálalkúság.

† *szező*: a szerző.

† *szeződésképes*, *-képtelen*: *szeződő-k*. [gyár.

† *szeszfőzde*: szeszfőző, *szeszszféra*, — *szeszfnz*.

szidkozódik: szitkozódik.

† *szieszta*: déli pihenő, ejtőzés.

† *szigoru hideg*: kemény v. erős v. nagy hideg.

† *szignál*: megjelöl; aláír.

szilárd; † ~ helyzetben marad az áru: megtartja az árát; ~ átv. ért.: erős, határozott, biztos.

† *Szilárd*: Konstantin.

† *Szilárda*: Konstancia.

† *szilfid*: tündér. [termet.
 † *szilfid-termet*: karcsú, lenge
 † *szimbolum*: jelkép.
 † *szimbolikus*: jelképes.
 † *szimbolizál*: jelképez.
 † *szimmetria*: arányosság, rész-
 arányosság. [arányos.
 † *szimmetrikus*: arányos, rész-
 † *szimpatia*: vonzalom, vonzó-
 dás, rokonérzet.
 † *szimpatikus*: vonzó, vonzal-
 mas, megnyerő, kedves.
 † *szimpatizál*: vonzódik, egyet
 érez, együtt érez. [együgyű.
 † *szimplex*, *szimpla*: egyszerű,
 † *szimplíciter*: egyszerűen.
 † *szimptóma*: tünet, jel.
 † *szimulál*: tettet, színlel.
 † *szimz*: párkány. [színez.
szín, *színes*, *színtelen*, *színlel*,
 † *szindikátus*: intézőség, vá-
 lasztmány; szövetkezet.
 † *színdús*, *színgazdag*: sokszínű,
 színekben pompázó, szín-
 pompás.
színekúra: gondnélküli hivatal,
 ingyen jövedelem.
színesz v. *színész*.
színig, *színültig* csak edényről,
 árokról hs., † ~ megtelt a
 terem: egészen megtelt, zsú-
 folva volt.
 † *szinoním*: rokonértelmű.
színt, *színtáj*: színvonal.
 † *szintaxis*: mondatlan.
 † *szintaktikus*: mondattani.
 † *színvak*: színtévesztő.
 † *színvakság*: színtévesztés, (tel-
 jes ~) színnevlátás.
színtén és *szinte* a népies nyelv-
 szokás szerint egyértékű, nyo-
 matékosan ejtve mind a kettő
 a. m. hasonlóképp, is, nyoma-
 ték nélkül a. m. majd, csak-
 aem; de az irodalmi nyelv az

első értelemben rendszerint
 azt mondja szintén, a máso-
 dikban pedig szinte, pl. én
 szintén úgy akartam, mint ő,
 de: szinte elestem, úgy meg-
 botlottam.
szít, — *szitkozódik*.
 † *szituáció*: helyzet. [gyonos.
 † *szituált*, *jól ~*: jómódú, va-
 szív, *szíves*; ~emen fekszik:
 ~emen hordom; † ~re ke-
 zet!: valld meg (csak), szólj
 őszintén!
szivarozik, *szivaroz* egyaránt hs.
szivattyu.
 † *szívbeteg*: szívbajos.
 † *szívélyes*: szíves, szívből fa-
 kadó, nyájas, barátságos.
 † *szívélyesség*: szíveség, nyájas-
 szívjószág: jószívűség. [ság.
szki: sikolya.
szláv (nem s), *Szlavónia*, *szlo-
 szlőjd*: kéziügyesség. [vén,
szó, l. szavak; ~vá tesz tkp. a.
 m. megró, rosszal, helytelenít,
 gáncsol; † nincs rajta egy
 igaz ~: egy ~ se igaz (be-
 löle); † szavába esik: szavába
 vág; ~t emel: fölszólal.
 † *szobáját őrzi*: a szobában kell
 maradnia, a szobában ma-
 rad, a szobához van kötve,
 nem járhat ki. [személyesen.
 † *szóbelileg*: szóval, élőszóval,
szociális: társadalmi.
szocialista, *szocializmus*. [gos.
szofista: álbölcselkedő; furfan-
 † *szofizma*: álokoskodás, álből-
 ceség.
 † *szófukar*: szükszavú, szóki-
 méltó, hallgatag, rövidszavú,
 fukarbeszédű.
 † *szóhű*: szó szerinti, szóhoz ra-
 gaszkodó, hű.

szokik: † amit enni szoknak: szoktak.

† *szokli*: 1. rövid harisnya. 2. (oszlópé stb.) talp.

szokvány-buza, *áru*: szokásos v. szokásszerű.

szól, *szólás*, *szóltt*.

† *szoldateszka*: katonaság.

† *szolgálatképes*: szolgálatra-képes, munkáló-képes, szolgálatbíró, munkabíró, alkalmas.

† *szolgálatképtelen*: szolgálatra-képtelen, szolgálat-képtelen, alkalmatlan.

† *szolgálatkész*: szolgálatra kész, készséges, szíves, előzékeny.

† *szolgálatkészség*: szívesség, előzékenység.

szolgált; *okot*, *ürügyet* ~ *vmire*: — ad.

szolid: erős, biztos; szilárd; megbízható; derék, tisztességes; magvas, velős [beszéd]; méltányos, megfelelő [árak].

† *szolidári[us]*: összetartó, egyetértő, egyetemes, (pl. felelősség.)

† *szolidaritás*: összetartás, közös felelősség. [hatóság.]

† *szoliditás*: biztosság, megbíz-

szólista: magánénekes.

szóló: egyedül, külön; magánének, magánjáték.

szomjuhoz régies e h. *szomjaz*.

† *szomorkodik* vmi fölött: vmin.

† *szomormű*: szomorújáték, *trasonett*. [gédia.]

szonika: egyenesen, minden teketória nélkül, szó nélkül;

szoprán. [azonnal.]

† *szortíroz*: osztályoz, rendez, szétválogat, fajtáz.

szórványos: ritka, gyér; ~ an;

ritkán, gyéren, hellyel-közzel, hébe-hóba, elvétve.

szósz: mártás.

† *szószoros értelemben*: a szó szoros értelmében.

szószertint, *szószertinti*.

szótöbbség; † ~: tíz szó többség, tíz szónyi többség.

szóvá tesz, l. *szó*.

szőj, *szőjön*, *szőtt*, *szőni*.

szőlő v. *szöllő*.

† *szőnyegre* hoz: szóba hoz, fölhoz, előhoz, említést tesz v. megemlékszik róla, (meg- v. föl)említi; ~ *kerül* v. *jön*: szóba kerül, említés esik róla, megemlékik, napirendre kerül.

szőr a magyarban gyűjtő főnév, többese németes, az egyes

szál *szőrszál*; l. *haj*.

† *szőrme*, *szőrmeáru*: prém, szőrnemű, bunda, bundaféle, prémes áru, szücsáru.

szövegez: fogalmaz.

† *szpícs(él)*: dikció(zik).

sztenografál: gyorsírással ír.

sztenografált: gyorsírással.

sztenográfia: gyorsírás.

sztenografus: gyorsíró. [harc.]

sztrájk: (munka)szüntetés, bér-

† *szubalternus*: alantas, alsóbb rendű. [alanyi.]

† *szubjektív*: egyéni, személyes,

† *szubjektivitás*: alanyiság.

† *szubordináció*: fegyelem.

† *szubsztituál*: helyettesít, helyébe tesz. [anyag.]

† *szubstrátum*: alap, tárgy.

† *szubtilis*: finom, hajszálnyi, szálfinom, kényes, körmönfont, szórszálhasogató.

† *szubtilitás*: finomság, aprólékoskodás.

† *szubvenció*: segéllés, támogatás, pénzsegítség.

- † *szubvencionál*: segít, támogat, *szuggerál*: sugall, sugalmaz; *el-szuggesztlő*: sugallás. [hitet.]
- † *szukcedál*: sikerül, beüt.
- † *szukcesszív*: fokozatos, egymásra következő.
- † *szukcesszíve*: fokozatosan, egymásután.
- szultán*. [kődik.]
- szuperál*: sikerül, beüt; jól mű-
- † *szuperarbitrium*: fölülvizsgáló *szuperintendens*. [lat.]
- † *szuperioritás*: felsőbbtség.
- † *szuperlatívus*: felsőfok; túlzás, szertelenség.
- † *szuppleál*: helyettesít.
- † *szuppozíció*: föltevés.
- † *szupremácia*: fennhatóság.
- szűr*, *szűrás*, *szűrő*, de rövid. *szurkál*, *szurony*.
- † *szurokban van*: nincsen szerencséje, szegény flótás.
- † *szurrogátum*: pótlék, pótló szer.
- szuverén*: uralkodó; fejedelmi; független; főnnhéjazó, gögös.
- szuverénítás*: felségjog; függetlenség; felsőbbtség.
- szűk*, *szűkül*, de rövid. *szükség*.
- szűkkeblű*: 1. szűkmarkú; 2. elfogult, kicsinyes, korlátolt.
- szűkölködik* vmiben v. vmi nélkül (emez régies).
- † *szükségel*, ~ *tetik*: szüksége van, szükséges, kell, rászorul, megkíván, követel.
- szükségelt*: szükséges.
- † *szükségesnek* láttam bemenni: sz. l. hogy bemenjek; úgy láttam, hogy be kell mennem; † ~ *véljük* mindenkét figyelmeztetni: ~ *véljük*, hogy mkit figyelmeztessünk, szükséges mkit figyelmeztetnünk stb.
- † *születési hely*, év: születés(e) helye, éve; † vkinek születési és lakhelye: születése és lakása helye, szülő- és lakóhelye. [napja.]
- † *születésnapom*: születésem született (*gebörne, née*), női nevek előtt a magyarban fölösleges, mert elég így: Nagy Imréné Veres Ilona.
- szűnik* v. *szünik*, de csak rövid. *szünet*, *szüntelen*, *szüntet*.
- szünetidő*: szünet, vakáció.
- † *szünnap*: szünet, szabad nap, vakáció.
- † *szűnóra*: pihenő óra, szünet, *szűr*, *szűrös*. [pihenő.]
- szürkül* v. *szürkül*, *szürkület*.
- szűrni*, *szűrő*, *szűrődik*; de *szüret*. [rött víz.]
- szűrt* víz szokottabb, mint *szű-*
- † *tabella*: táblázat, kimutatás.
- † *table d'hôte*: társas ebéd, közös ebéd, közös étkezés.
- † *tabló*: csoportkép, élőkép, némakép.
- tagadja* hogy nem látta, magyarosabb, mint t. hogy látta.
- tájékoztat* v. *tájékoz*.
- tájékoztatás* v. *tájékozás*.
- takaréktűzhely*: vastűzhely, tűztaksa: díj. [hely.]
- taksaméter*, l. *taxameter*.
- taktika*: hadviselés, hadászat; haditerv; eljárás, mesterkedés, fortély.
- taktikázik*: mesterkedik, fortélyoskodik.
- talál*: úgy ~ om, nincs itt semmi dolgod; úgy látom; nem ~ om olyan jónak; nem látom, nem gondolom; alkal-

- mazást ~, l. alkalmazás; †
 jól ~ ja magát' vhol: jól érzi
 magát; ~ vmihez eh. illik,
 hs. (erdélyies); ~ tatik l.
 foglaltatik. [hely.]
- † *találkozási hely*: találkozó
talány: találós mese, rejtvény.
 † *talányos*: titokszerű, rejtjel-
 † *talár*: palást. [mes.]
- tálca* v. *táca*.
 † *talentum(os)*: tehetség(es).
talpalatnyi (nem tt).
talpraesett (egy szó, mint mn.).
talyiga v. *taliga*.
 † *támfal*: támaszfal: támasztó-
 fal, gyámfal.
 † *támla*: (a széknék) háta, karfa.
 † *támlás szék*: karosszék.
 † *támpéldány*: hivatkozó-pél-
 dány, bizonyíték, melléklet.
 † *támpont*: támaszpont: támasz-
 tó-pont, támaszték; † ~ ot
 nyujt annak a föltevésnek:
 támasztékot ad: támogatja.
 † *tanácskozási tárgy*: a tanács-
 kozás tárgya; ~ terem: ta-
 nácsterem. [vmiről.]
 † *tanácskozik* vmi fölött:
 † *tanácsnok*: tanácsos.
 † *tanalak*: tanításforma.
tananyag: tanítás anyaga v.
 tárgya, tanítandó anyag.
tandíj: leckepezés, iskolapénz,
 iskolai díj.
 † *tandijmentes*: leckepezéstől
 (tandíjtól) ment, fölmentett.
 † *tandijmentesség*: leckepezéstől
 való mentesség v. fölmentés,
 leckepezés-engedés.
 † *taneszköz*, *tanszer*: tanító-esz-
 köz, iskolai szer.
tanfelügyelő: iskolafelügyelő.
tanintézet: tanító-intézet, okta-
 tó-intézet.
tanít, kétféle szerkezete van: a)
- vkit vmire tanít, b) vkinek
 vmit tanít; az első a rendes
 szerkezet (vkit nyelvekre ta-
 nít, megtanítja a francia be-
 szédre, és igenévvvel is: meg-
 tanítja beszélni), a második
 ritkább s a. m. előad, elma-
 gyaráz neki vmit (pl. a törté-
 netet tanítja nekik).
- † *tanító(nő)képezde*: tanító(nő)-
 képző (intézet).
 † *tanítóképezdész*: tanítójelölt,
 tanítóképzői növendék.
 † *tanököltemény*: oktató v. ta-
 nító k.
 † *tanönyv*: iskolai k., kézi-k.
 † *tanökoteles*: tanulóökoteles.
 † *tanmenet*: tanítás menete, ta-
 nításmenet.
- tanonc*: inas, mesterinas (ipa-
 ros-tanuló), boltosinas (ke-
 reskedő-tanuló).
 † *tanóra*: leckeóra, tanítás órája.
 † *tanrend*: órarend.
 † *tanszak*: szak, tudományszak.
 † *tanszer*, l. tanszköz.
tantárgy: tárgy, tanítás tárgya.
tanterv: tanításterv.
 † *tantestület*: tanítóttestület.
 † *tantétel*: tétel.
 † *tantième*: jutalék.
tanul; † (meg)ismerni ~: meg-
 ismerkedik vele; szeretni ~:
 megszeret.
- tanuló*; † ~ im: tanítványaim.
tanulmány: a történetből v. mesé-
 ből; *tanulmány* (*tanubizonyosság*,
tanuskodás).
 † *tanulmányos*: tanulmányos.
tanuzási köteleesség: tanuzó-k.,
 tanuskodó-k.
tanügy: oktatásügy (vö. okt.-i
 miniszter), tanítás ügye, is-
 † *táp*: táplálék. [kolaügy.]
 † *tápanyag*: tápláló a., táplálék.

tapéta: kárnit.

† *tápinézet*: tápláló i.

táplál; † gyanut t.: gyanuja van, gyanakszik; † gyűlöletet, reményt t., l. gyűlölet, remény; † azt a szándékot t.-ja: az a szándéka.

† *tápszer*: táplálék, eleség, élelem, abrak.

tárgysorozat: tárgysor.

† *tárgyal* vmi fölött: vmiről, vmit; de ~ vkivel hs. tárgyeset nélkül is.

tárgyalási jegyzőkönyv, nyelv: a tárgyalás jegyzőkönyve, nyelve; ~ terem: tárgyaló t.

tarifa: árszabás, díjszabás, ár-tarka-barka. [jegyzék.

† *tárna*: istoly, táró.

társ összetételekben, pl. iskola-társ: tanuló-társ; munkatárs: dolgozó-társ.

tart; † hol ~unk? csak a 3. fejezetnél? hol vagyunk? hol maradtunk? meddig jutottunk? hol hagytuk el? † ~sd a szádat: fogd be a sz. l. lapot ~: járat; † nem soká fog ~ani és nálunk is szőnyegre hozandják: nemsokára minálunk is napirendre hozzák; † a fejtegetés nyugodt hangon van ~va: a f.-nek nyugodt a hangja; beszédet, előadást ~, bevett kifejezések, de vö. beszédet mond.

tartalmaz: magában foglal, benne van. [dence.

† *tartály*, *tartány*: tartó, me-

tartam: idő, időtartás, lefolyás. *tartó* † eh. gerenda.

tartozik; † ez nem ~ hozzám: — reám, ehhez semmi kö-zöm; ~ vmit tenni: köteles-sége v. köteles vmit tenni.

† *tartózkodási hely*: tartózkodóhely, tartózkodás(a) helye.

† *taskelli*: barátfüle, derelye.

† *tauglich*: alkalmas, beváló; ~ volt: bevált.

† *tautológia*: szószaporítás.

† *táv*: távolság.

tavaly v. *taval*.

† *tavaszbúza* (a tözsdén): tavaszi búza, b. tavaszra.

† *távbeszélő*: telefon.

† *távcső*: messzelátó. [lás.

† *távgyaloglás*: versenygyalog-

† *távhajítás*: versenyhajítás.

† *távirda*: táviró, táviró hivatal.

† *távírni*: telegrafálni, távira-tozni, sűrűnyözni.

† *távlovaslás*: versenylovaslás.

távol; ~ áll tőlem, ~ legyen tőlem: eszem ágában sincs, ments' Isten, Isten őrizz! † ~ attól, hogy hathatós orvos-ság volna, még csak nem is használható: nem hogy h. o. volna, még csak hasznát se lehet venni.

távoleső (egy szóba).

† *távolról sem*: korántsem, közel se, legkevésbé se.

† *távüregöny*: távirat, sürgöny.

† *taxameter*: útmérő, kocsióra, díjjelző.

† *taxativ(e)*: egyenként (való), egytől-egyig (fölsőrol).

tea (nem th). [bolyodottság.

† *téboly*, *tébultság*: örültség, té-

† *tébolyda*: örültek háza, elme-gyógyító intézet.

† *teatrális*: színészi, színpadias.

technika: műtan, műszaki tudományok; műegyetem; gyakorlati eljárás, kezelésmód;

művészi eljárás.

technikai: műtani, műszaki, gé-

technológia: iparműtan. [pies.

tegez a nyílvevőknek tokja,
 tartója, nem maga a nyíl.
 tegnap v. tennap; tennapelőtt.
 † *tehermentes*: tehertől ment,
 nem terhelt.
tehetség hs. eh. *talentum*.
tehozzád, terólad, teáltalad.
 † *teint*: arcszín, arcbőr.
tejbekása (egy szó).
téka: könyvtár.
tekinget (tekintget).
 † *tekintélyes rész*: nagy rész, te-
 temes rész.
tekintetes; már inkább csak hi-
 vatalosan élnek e címmel, a
 köznyelvszokásban már min-
 den úr legalább *nagyságos*
 (csak így boldog a magyar).
tekintettel arra: arra való t.; †
 ~ *arra* hogy: minthogy...
tekintve hogy: minthogy.
tele (teli), — *telefon, telefonál*.
 † *telefonikus tudósítás*: telefo-
 nár. [noz.
 † *telefoníroz*: telefonál, telefo-
telegráf, telegrafál.
 † *telegrafíroz*: telegrafál, tele-
 gráfoz, táviratoz.
telegramm: távirat, sürgöny.
telepathia: messzéérzés.
 † *telér*: ér, érces ér.
 † *teleszkóp*: messzelátó.
telik, telt (tellett); sok időbe ~
 eh. kerül — hs. régi szólás.
 † *-teljes összetételekben* néme-
 tes, l. kenet-t., tisztelet-t., ti-
 tok-t. stb. [beteljesül.
 † *teljesedésbe megn*: teljesedik,
 † *teljhatalom*: teljes h.
 † *teljhatalmú*: teljes h.
 † *téma*: tétel; tárgy; feladat.
 † *temetési beszéd*: halotti b., bu-
 csuztató, gyászbeszéd.
 † *temetkezési hely*: temetőhely.
 † *temperamentum*: vérmérsék-

let, természet; elevenég,
 élenkség. [élénk.
 † *temperamentumos*: eleven,
 † *temperátúra*: hőmérséklet,
 hőfok.
templom, elválasztva *temp-lom*.
 † *tendencia*: irány, irányzat, cél-
 zatosság; részrehajlás.
 † *tendenciózus*: célzatos, irány-
 zatos; részrehajló.
 † *tengéleti*: tenyészeti.
tennisz.
tenyálladék: tényállás.
tenyészállat: tenyésztő-állat.
 † *ténykedés*: működés, tevékeny-
 ség, szereplés. [igazán.
tényleg: csakugyan, valósággal,
tényleges: valóságos; mostani.
 † *teoretice*: elméletben.
 † *teoretikus*: elméleti.
 † *teoria*: elmélet.
 † *terapia*: gyógyítástan.
terasz: térfok, lépcsőzetes tér.
 † *terep*: térszín. [szíveskedjék..
terhel; † ne ~*tessék* megírni:
 † *terítékre kerül* a vad: elesik,
 elhull.
terjed; † *javaslata oda* ~: arra
 irányul, azt célozza, [ő] azt ja-
 † *terméshozam*: termés. [vasolja.
terméskő.
 † *természetbeni* (pl. szolgálta-
 tás): természetben való; ~
 lakás: hivatalos l., tisztai l.
 † *terminologia*: műnyelv.
 † *terminus*: határnap; műszó;
 † ~ *technicus*: műszó, szakki-
 fejezés.
 † *termométer*: hőmérő.
 † *terrain, terrénum*: térszín, tér-
 ség, terület.
 † *territórium*: terület, vidék.
 † *terrorizál*: megfélemlít, erő-
 szakoskodik. [szakoskodás.
 † *terrorizmus*: rémuralom, erő-

tértil jegy: visszatérő jegy.

tértil vevény: visszajövő térítvény.

† *tessenek* leülni, a közbeszédben sokszor alkalmazták eh. tessék leülni, mert a leülés alanyát, a leülőket, veszik az egész mondat alanyának, hollott az egész tkp. így hangzana: tessék az uraknak leülni; szintúgy † *tetszenek* vmit parancsolni? eh. tetszik vmit p., t. i. az uraknak. (Másképp vagyunk a *méltóztatik* szerkezetével, l. ott.)

† *testál*: hagy, hagyományoz.

† *testamentum*: végrendelet.

† *testegyenészet*: testigazítás, testidomítás.

tesz; nem ~ semmit (*tut nichts*): nem baj, se baj; ~i magát, mintha nem látná: úgy tesz, mintha., úgy tettei.

† *tête à tête*: kettecskén, négy szemközt.

tetem csont értelmében elavult. *tétetű ige*: műveltető ige.

† *tető alatt van* (pl. a kiegyezés): biztosítva van, megvan.

† *tető alá hoz*: biztosít, befejez, dülőre visz v. juttat; l. földél.

† *tetszhalál*: álhalál.

† *tetszhalott*: álhalott.

tetszik, l. *tessenek*.

† *tetszvágyó*: magakellető, tetszeni vágyó, tetszelgő, kacér.

tetterős: munkabíró, munkára *tettes*: tek., tekintetes. [termett.

tettet a. m. színlel, *tetet* a. m. tétet; — *tettetés*.

† *téve-tagadva*: föltéve, de meg nem engedve.

† *tévély*: tévelygés, tévedés.

téves: hibás, helytelen, eltévesztett.

† *tévtan*, -hit: eretnektan, e-hit, tévelygés.

tévútra vezet: megtéveszt, félrevezet, tévedés(ek)be visz, rossz útra csábít, elcsábít, eltévelyít. [(versben).

† *tézis*: 1. tétel; 2. gyöngye rész *thé dansant*: táncos tea-este, teázó est.

theologia: hittudomány.

theologus: hittudós; növendékpap, kispap.

theoria l. *teoria* stb.

† *thesis*: l. *tézis*.

tífusz. — *tinhal*.

tipikus: jellemző, fajképi.

tipus: fajkép, alak.

† *tiráda*: szóáradat, ömlengés.

† *tirannizál*: zsarnokoskodik, elnyom.

tirólatok, *titőletek*, *timiattatok*.

Tisza-szabályozás, — *tiszavirág*.

tiszta bor, l. *bor*; † *tisztában*

vagyok vele: értem, átlátom stb.; † *tisztába* jövők vele:

megértem, csatlátom, kiismerem, megállapodunk, tisztázuk; † *tisztába hoz*: tisztáz, eligazít, (el)rendez, elintéz, kiegyenlít.

† *tisztavizű*, pl. ~ demokrata: igazi, tizenhárompróbás.

† *tiszteletteljes*: tisztelő, tiszteletadó, tisztelettel teljes, alázatos; ~en: (teljes v. igaz v. legmélyebb, legnagyobb) tisztelettel.

tisztelt; † *küldünk tisztelt Önnek*: tisztelt Uraságodnak v. *küldünk tisztelettel*; † ~ cím!: ~ Uram! (t. c. = teljes című).

† *títán(i)*: óriás(i).

† *titkol* vki előtt vmit vkitől.

† *titokteljes*: titokszerű [ürügy.

† *titulus*: cím, címzés; jogcím,

tíz, tízser; de röv. tizet, tizen, tízenegy, tized, tizes.

† *toalett: öltözet, öltözködés; ~et csinál: öltözködik, átöltözködik.*

† *toalett-cikk: pipere-cikk. [okol, tol; † a hibát másra ~ja: más*

† *tolerancia: türelem, türelmes-*

† *toleráns: türelmes. [ség.*

toll † eh. rúgó. [segéd.

† *tollnok: jegyző, (tanfelügyelő-)*

Tolsztoj (nem Tolstoi).

† *tónus: hang; hangszín; fényfokozat, színfokozat; magavi-*

† *tonzúra: pilis. [hangja. topáz.*

† *topográfia: helyrajz.*

torkol, torkolat, de torkollik.

tortúra: kínvallatás; kínszenvedés.

† *torzó: csonka, csonkított szobor, töredék.*

tósz: fölköszöntő, áldomás.

tósztoz(ik): fölköszöntőt mond.

† *tour-retour: oda-vissza, menet-jövet; visszatérő (jegy).*

további; † minden további nélkül: minden teketória nélkül.

továbbít: tovább küld v. szállít.

többlet: fölösleg, többköltség.

† *tökély: tökéletesség.*

† *töltény: töltés; 1. éles ~.*

† *tömb: csoport (pl. ház~).*

† *tömény oldat: sűrű v. telített oldat. [meg.*

† *tömkeleg: 1. útvesztő; 2. tö-*

† *tömnyomat: stereotípia, ~ú: stereotíp. [reotípia.*

† *tömöntöde: stereotípiöntő, stetön, tőnek elavult, ma csak szónoki s költői nyelvben.*

tönk: tönkrejutás, bukás, csőd (~ csak ezekben szokásos: ~re megy, jut, juttat, tesz).

† *tör a régi rendszerrel: szakít. törekszik vmi után: vmire.*

törhetetlen: rendületlen, állhatatos.

törlesztési terv: a törlesztés terve, törlesztő terv. [edény.

törött edény jobb mint tört

történelem: történet; történelmi: történeti. [-buvár.

† *történész: történetíró, -tudós,*

törül v. töröl, törülközik, törlés,

törvényt hoz rég meghon. a latinból (legem ferre), innen törvényhozás, törvényhozó; de vö. törvényt alkot, szab, ad.

† *törzsgyökerez: tősgyökerez. tövel-heggyel.*

tőzs, tőzsde, 1. dohánytőzs.

† *tőzsgyökerez: tősgyökerez.*

† *traccs: terefere, pletyka, csevegés. [cseveg.*

† *traccsol: tereferél, pletykázik,*

† *tradál: előad.*

† *tradíció: hagyomány.*

† *tradicionális: hagyományos. trafikál: mesterkedik, összeszűri a levét.*

tragédia: szomorújáték.

tragika: hős-színész.

tragikus: hős-színész; szomorú, gyászos.

trakt(amentum): lakoma, vendégség, eszem-iszom.

traktál: megvendégel.

† *traktus: vidék, kerület; épületnek szárnya.*

† *tranchíroz: fölszeletel, fölaprít.*

† *tranchírozó kés: fölszelő kés, aprító kés.*

† *transpiráció: párolgás, izzadás.*

† *transzferál: áthelyez, átvisz, (el)szállít.*

† *transzparens: áttetsző; kivilágított kép v. írás.*

† *tranzakció*: művelet, ügylet; tárgyalás, szerződés.
 † *tranzigál*: egyezkedik, megaluskuzik, szerződik.
 † *tranzigens*: megalkuvó, egyezkedő; békülékeny.
 † *tranzit*: hagyján, megjárja.
 † *tranzverzális*: átlós, összekötő.
 † *tranzsíroz*, l. *tranchíroz* stb.
 † *trap*: ügetés. [nyújtó.
 † *trapéz*: ferde négyszög; függő
 † *treffer*: talált lövés; nyeregmény.
 † *tréma*: remegés, lámpaláz.
 † *trémázik*: fél, szurkol, lámpa-
 † *tréner*: idomító. [láza van.
 † *treníroz*: idomít, begyakorol; szoktat, edz.
 † *tribűn*: emelvény, nézőhely, néző-emelvény, szószerk.
trikó: kötött szövet.
 † *trikolor*: nemzeti (háromszínű) zászló.
 † *tripla*: hármas, háromszoros.
 † *triumfál*: diadalmaskodik,
 † *triumfus*: diadal. [ujjong.
 † *triviális*: köznapi, elcsépelet; ízetlen, parlagi.
 † *trofeum*: diadaljel.
tromf; — *trónus*: királyi szék.
 † *tropikus*: egyenlítői, forró.
 † *trópus*: kép, szókép. [tyakos.
 † *trotli*: hülye, agyalágyult, to-
 † *trottoár*: gyalogút, gyalogjáró,
 † *truccol*: duzzog. [járó.
 † *trupp*: csapat, csoport.
 † *tudakozóda*: tudakozó intézet.
 † *tudat*; † tudasson bennünket: tudósítson b., értesítsen b., tudassa velünk; † kérem engem ~ni: tessék velem ~ni.
 † *tudni véli*: úgy tudja, azt tartja, azt állítja v. ujságolja.
tudniüllik, — *tudnivaló*.
tudomás; † ~ára hoz: tudtára

ad, közöl, tudatja vele; ~ul vétetik, t. van: tudomásul szolgál (tud. veszi, vették stb. csel. formában kifogástalan.)
 † *tudor*: doktor.
 † *tudvágy*: tudásvágy, tudnivalóság; kíváncsiság.
 † *tudvágyó*: tudásvágyó, tudnivalóság; kíváncsi.
túja, tújafa: életfa.
túl- összetételekben: igékben jobbára kifogástalan (*túlad, túljár, túlhalad, túlbecsül* stb.), de melléknevekben németes, l. *túlédés, túlfinom, túlokos. túladunai, -tiszai* hs., de szokottabb dunántúli, tiszántúli (és csakis: dunáninneni, tiszáninneni).
tulajdon † eh. tulajdonság.
tulajdonkép v. *tulajdonképpen*.
túlboldog: nagyon b., fölötte boldog. [gos é.
túlédés: nagyon is édes, túlsátúlerő: (*Übermacht*): nagyobb hatalom v. erő, erőhatalom.
túleröltet: megerőtet.
túlhalmoz: elhalmoz. [is f.
túlfinom: túlságos f., nagyon † *túlhajt*: nagyít, tódít, túloz, túlságba visz; † ~ott: túlságos, túlzott, szertelen, mértéktelen, fölcsigázott (pl. várakozás); † ~ás: nagyítás, nagyotmondás, tódítás.
 † *túlkapás*: hatalmaskodás, beavatkozás.
 † *túlkövetelő*: követelődző.
 † *túllap*: túlsó lap.
túllátás: messzelátóság.
túllátó: messzelátó.
 † *túllép* (mértéket): áthág, meghalad; † a folyó ~i medrét: kicsap a medréből, kiönt.
 † *túlmerész*: vakmerő.

túlnagy: nagyon is nagy, szer-
telen nagy.

túlnyomó, *-an*, *-lag* (*überwie-
gend*): legnagyobb rész, ural-
kodó, leginkább, jobbára, na-
gyobbára.

† *túlokos*: okosdi.

† *túloldal*: túlsó oldal.

† *túlpart*: túlsó p., másik p.

† *túlsok*: nagyon is sok, kelleté-
nél több.

† *túlsúly*: súlyfölösleg, súlytöbb-
let, többsúly, (nagyobb) hata-
lom, befolyás, felsőbbtség; †
~ban van: erősebb, hatalma-
sabb stb. (pl. az egyik párt);
† ~ra jut v. vergődik: fölül-
kerekedik, elhatalmasodik,
erőt vesz, erőre kap, hata-
lomra jut.

túlszigoru: nagyon is sz., túl-
ságig sz. [fölbúrjanzik.

túlteng: elhízik, elhatalmasodik,

túltengés: elhízás; elhatalmaso-
dás, túlság, szertelenség.

túlterhel: megerterhel (túlságo-
san), megerötet.

túlteszi magát vmin (*sich über
etw. hinwegsetzen*): nem törő-
dik v. nem gondol vmivel,
nem hederít vmire, nem akad
fönn vmin.

túltömött: zsúfolt, tömött.

túlvilág: másvilág.

† *túlszúfol*: teletöm, megtöm,
telezsúfol.

† *túlszúfolt*: zsúfolt, tömött.

tunell: alagút.

túr, de röv. *turkál*. [lármás.

† *turbulens*: háborgó, zavargó,

† *turf*: versenypálya, gyöp.

Turgényev (nem *-nieff*).

† *turnus*: forduló; időszak.

túró, — *tus*, *tussol*.

tű; ~kön ül: tuskén ül, ég
alatta a föld. türelmetlen.

† *tüdőbeteg*: tüdőbajos.

tükröztet v. *tükröz*; vö. tükrö-
zödik. [*mény*, *tündér*, *tüntet*.
tünik (*tünik*), de röviden: *tünc-
túr*, *türés*, *türhetetlen*; de röv.
türkiz. [türelem.

tüz, *tüzbe*, *tüzre*; de röv. *tüzet*,
tüzes, *tüzel*.

† *tüzbiztos*, *tüzmentes*: tűzálló,
tüzi fecskendő hs. (= tűzhöz
való f.).

tüzni, *tüzdel*, *tüzköd*; de röv.
tyúk, — *tyüh!* [tüzetes.

† *udvarképes*: udvari, udvarba
járó, udvarba való v. illő.

† *udvaronc*: udvarfi, udvari em-
ber, udvarbeli.

ügy, l. ha; ~ — mint: mind —
mind, is — is.

ugyancsak, *ugyanis*, *úgyhogy*.
úgyis, *úgysem* (más az *ügy is*,
úgy sem).

úgymint (más *úgy mint*).

úgynevezett. [régebbi).

† *újabb*: újabb, újabbkori (vö.
új, mn. *újra*, *újabb*; *újság* v.

ujság. [tabb *újra*, megint.

újból hs. (erdélyies), de szokot-
† *újboldi* megválasztása esetén:
ha újra megválasztják.

† *újdonsült* milliomos: új m. †
~ gróf stb.: új, tennapi, föl-
cseperedett, ugorkafára ka-
újkor, *újkori*, *újabbkori*. [pott.

új fn.

† *újjmutatás*: figyelmeztetés,
útbaigazítás, útmutatás.

újjong, — *újjolag*.

újon született: újszülött; † az ~
jöttek: az imént jöttek v. ér-

- kezettek, az új vendégek; ~ sült l. újdonsült.
- újonnan.*
- újsütetű:* l. újdonsült.
- ultimátum:* utolsó fölszólítás v. jegyzék. [vége.
- † *ultimó:* utolsó (nap), hónap
- † *ultra:* szélső, túlzó. [unalom.
- ún, únom,* de röv. *unatkozik,*
- † *unappetitlich:* étvágyrontó, undorító, visszataszító, viszsztatetsző. [(on).
- † *ungeniert:* fesztelen, szabad-
- † *ungusztusos,* l. unappetitlich.
- † *unheimlich:* féltős, félelmetes, barátságtalan, zord.
- unikum:* egyetlen (darab v. példány); páratlan dolog.
- † *únió:* egység; egyesülés; szövetség. [vel-lélekkel.
- † *uniszónó:* egyhangon, egy szív-
- † *univerzális:* egyetemes, általános.
- † *unsereiner:* magunkféle. [kus,
- † *unsympathikus,* l. antipathi-
- úr, úri, úrfi;* de röv. *urak, uraság, ural, uralkodik;* — † urat játszik: adja az urat, uraskodik; — l. úrrá lesz.
- ural* († ha a. m. *beherrschen,* dominál); † Mátyás ~ ta Bécs: Mátyást ~ ta Bécs (= elismerte urának) v. Mátyás ~ kodott Bécs fölött, ura volt Bécsnek; † a miniszterelnök beszéde ~ ja a helyzetet:
- † *uraságaitok:* uraságtok.
- úrleány:* úri lány, kisasszony.
- úrlovas:* úri lovas.
- uralkodik a helyzeten.
- uráaltaji* nyelvek.
- úrasszony, úrhölgy, úrnő.*
- uralkodik;* † csend ~; csend van.
- urna:* veder, hamvveder; szava-
úrnapja. [zö szekrény.
- † *úrrá lesz* indulata fölött: uralkodik rajta, parancsol neki, leküzdi, fékezi, elnyomja (de hs. nem ura indulatának).
- † *usque;* † tíz ~ hús: tíz vagy hús, tíz egész hús...
- † *uszályhajó:* vontató-hajó.
- † *uszány, uszony, úszszárny:* úszó, úszószárny. [tat.
- úszik, úzás,* de röv. *uszkál, usz-*
- † *uszkár:* pudli, pudlikutya.
- út, útravaló, úti* de röv. *utak, utas, utazik, utal, utalvány;*
- † legjobb úton van arra, hogy tönkre menjen: (lassan, de) biztosan közeledik a tönkretutáshoz; l. még *útban.*
- utal:* mutat, rámutat, hivatkozik.
- után;* vkit vmi ~ küld: vmiért;
- † termőhelye ~ neveztek el: termőhelyéről; † mérték ~: m. szerint.
- utána (utánna).*
- † *utánfizetés:* utófizetés.
- † *utánjárás:* utánajárás.
- † *utánképezés:* utánzás, követés (pl. mintái).
- † *utánnyomás:* utánnyomás.
- † *utánszámítás:* utánszámítás, újra-sz., ismételt sz.
- † *utántölt:* rátölt, föltölt.
- utazik* vonattal: vonaton; abban ~: abban sántikál, azon iparkodik.
- utazási* készülétek, napló stb.: úti...; ~ vállalat: utazó v.
- útban van* hs. kétféle értelemben is: 1. akadályul szolgál, láb alatt van vmi; 2. úton van, már útnak indult, köze-
- utca* v. *ucca.* [ledik.
- † *utilitárizmus:* haszonelvűség; a haszon szempontja.

† *utilizál*: (ki- v. fel-)használ,
útitárs. [hasznosít.]

† *útkészen*: útra-készen.

utóbbi, utolsó sokszor fölösleges.
„Szenvedélyes feleség és
büszke nő, ez *utóbbi* tulaj-
donsága miatt fölötte érzé-
keny“: ezért fölötte érzékeny.

utógondolat: mellékg., rejtett g.

† *utólagosan*: utólag, utóbb.

utoljára v. *utójára*.

utolsó: a két u.: az u. kettő; †

~farsangkor: farsang utóján;

† ~ májuskor: május végén,

utolsó napján.

utolsószor: utószor, utolsó ízben.

† *uzurpál*: bitorol.

† *üzus*: szokás.

uzsonna v. *ozsonna* (nem egy *n*).

üdvözlek költői röv. eh. *üdvö-
üget*. [zöllek.]

ügy, ügyes, ügyetlen, ügyel

(*ügyekszik*, l. *igyekszik*).

ügybuzgó: buzgó, úgyszerető,

ügylet: ügy, üzleti ügy. [lelkes.]

ügynök: ügyvivő.

ül, ülés. [üldöz.]

üld, elavult költői kif. eh.

üldöztetés: üldözés.

ülep, ülepedik.

ülnök: bírótárs, segédbíró.

† *ünnepély*: ünnep, ünnepség,

ünneplés.

† *ünnepélyes*: ünnepies.

ürlap: üres lap, blankéta.

üszök: a tüzes üszök; *üszög* a

† *üteny*: ütem. [gabonában.]

† *ütér*: ütőér, verőér.

† *üvegbara*: borító-üveg, üveg-
borító.

üz, üzni, üzés, de röv. *üzelem*,

üzlet: — mesterséget, keres-

kedést üz: m. folytat, mester-
ember stb.; † mily mértékben
üzzük az olvasást: mennyit
olvasunk v. olvastatunk (de
hs. tréfát, csúfot üz, két évig
üzle gonoszságait).

üzem; munka, működés, keze-
lés; ~ben van a gyár: mű-
ködik, dolgozik; beszüntette
az ~et: megszüntette a mun-
kát; ~be helyez: megindít,
munkába állít, művelni kezd.

üzem v. *izen*. [nyerészkedő.]

† *üzér*: spekuláns, nyerekedő,

† *üzérkedik*: spekulál, nyere-
kedik, nyerészkedik.

üzlelet csinál: üzletet köt.

† *va banque*: minden vagy sem-
mi, élet-halál; ~ot játszik:
mindenével játszik, mindenét
kockáztatja.

vád; ~at emel: ~at indít; † ~
alá helyez: ~ alá fogja, ~at
határoz ellene [a törvény-
vadász v. *vadászik* hs. [szék.]

† *vádli*: lábikra.

vádol; † lopás büntette miatt
~t N. N. elleni bűnügy: lo-
pás büntetével ~t N. N.
bűnügye.

† *vág, vague*: határozatlan, bi-
vágómarha. [zonytalan.]

vagon: kocsí, vasúti kocsí.

† *vagylagos*: választható, válta-
kozó, kettős, kétféle.

vágyódik vki után v. vkihez hs.;
~ vmi után: vmire.

† *vagyonbukott*: bukott.

vajjon (nem egy *j*, se *lj*).

vajmi ritkán, ~ kevés — régies;
ma már többnyire csak kicsi-
nyítő kifejezések erősítésére;

nem mondjuk pl.: ~ gyakran, ~ sokan.

vakáció: szünet, nagy szünet.

vakhír: álhír.

vakok intézete; a bpesti ~ helyes, nem kell: a vakok bpesti

vakond: vakondok. [intézete.

† *válaszolólag*: válaszolva, v. pedig: 3-án vett levelére van szerencsém válaszolni.

választ vminek jobb mint vmivé.

† *választásom van* kettő között: választhatok.

választási mozgalmak: a választás mozgalmái; ~ jegyzőkönyv: a v-ás jkönyve, a v-ról szóló jk.

† *valcer*: keringő.

† *válfaj*: fajta, változat.

váll, *vállvetve*.

vállal (két l), *vállalkozik*.

† *vállalkozási szellem*: vállalkozó szellem.

való; ez nem ~: nem illik, nem helyes; l. illetén, néhai.

valószínű középí. ~ bb, nem valóbbszínű.

valószínűség: † minden ~ szerint: nagyon valószínű hogy..., valószínűleg, alkalmasint, jóformán, alighanem.

valószínűtlen, *valóttlan* hs.

† *válrokonság*: fajr., lelki r., lélekr.

váltóképes: váltóadható.

váltóképesség: váltóadhatás.

változtat vmivé és vmire.

valuta: érték, pénzláb.

vályog, — *vályú*.

† *vámköteles*: vámfizető.

† *vámmentes*: vámtólment, nem vámfizető.

van; † mi ~ a kormányválsággal, a háborúval? (*was ist mit...?*) mit hallani a k.-ról?

mi hír v. mi újság a h.-ról? Az ember tragédiájában voltam, nem nál. — ~ szerencsém: igen örülök, (igen) szerencsésnek érzem magamat; ~ szerencsém (v. szerencsém ~) értesíteni, jelenteni stb.: (mély) tisztelettel értesítem, jelentem.

-ván vén ma szokatlan.

vár vki után vidékies e h. vkire.

várás, *várat*: † Maradok kedvező válaszuk ~ ában: maradok kedvező válaszukat várva.

† *variáció*: változat, változatoság. [tozik, váltakozik.

† *variál*: változtat, váltogat, vál-

† *variáns*: változat.

vármegye, a tulajdonnévvel nem kell egybeírni: *Pest vármegye*, v. *Pest megye*, de *pestmegyei*.

varr (ige); *var* (főnév).

† *varroda*: varróiskola.

vasár- és ünnepnapokon: *vasárnap és ünnepeken* (mert nincs külön *vasár*).

† *vasöntöde*: vasöntő.

Vásárhelyt (nem *tt*).

† *vastartó*: vasgerenda.

vászon; nagy ~: nagy festmény, nagy kép.

† *vastag barátság*: testilelki, bizalmas barátság.

† *vaudeville*: énekes bohózat.

† *vazallus*: hűbéres.

† *védangyal*: őrangyal, őrző a.

† *védasszony*: védőasszony.

† *védbástya*: védőbástya.

† *védbeszéd*: védőbeszéd.

† *védenc*: védett.

veder v. *vödör*.

† *véderő*: védőerő; ~ törvény: (hon)védelmi t.; ~ bizottság: honvédelmi b. [támadó sz.

† *véd- és dacsövetség*: védő- és

† *védfal*: védőfal.
 † *védgát*: védőgát. [himlő].
 † *védhimlő*: védőhimlő, oltott
 † *védirat*: védőirat.
 † *védjegy*: védőjegy.
 † *védköteles*: katonaköteles.
 † *védkötelesség*: katonaköteles-
 † *védmű*: védőmű. [ség].
 † *védnök*: védő, védőúr, fővédő,
 pártfogó.
 † *védnöknő*: védőasszony.
 † *védnökség*: védőség.
 † *védpajzs*: védőpajzs.
 † *védrendszer*: védő-r., védelmi
 † *védszárny*: védőszárny. [r].
 † *védszent*: védőszent.
 † *védvám*: védővám.
 † *védvonal*: védővonal.
 † *vegetáció*: növényzet.
 † *vegetál*: tenyészik; tengődik.
vegetáriánus: növényevő.
végelt okhatározásban: miatt.
 † *végeladni*: végkép eladni.
véglet: szélsőség.
 † *végre is* nem lehet mindenki
 gazdag: hiába, nem l. m. g.
végtelenül sajnálom: rendkívül,
 † *vegy*: vegyület. [nagyon].
 † *vegyalkat*: kémiai összetétel.
 † *vegyarány*: vegyületarány.
 † *vegybontás, vegyelemzés*: ké-
 miai elemzés.
 † *vegyelem*: kémiai elem.
 † *vegyész*: kémikus.
vegyi: kémiai.
vegytan: kémia.
vegytani: kémiai. [ség].
 † *vehemencia*: hevesség; dühös-
 † *vehemens*: heves; dühös.
 † *vehikulum*: járómű, alkalma-
 tosság.
 † *vekker*: keltő óra.
 † *vekni*: cipő.
vél; † egy embert ~ megvásá-
 rolhatni, aki.: azt hitte,

olyan embert vásárolhat meg,
 aki .: † hasznos dolgot ~tem
 végezni: úgy ~tem, hasznos
 d. végzek; l. tudni ~ni.
vele (véle), övele.
Velence. [rekvés, szándék].
 † *velleitás*: (hiú v. erőtlen) tő-
 † *velocipéd*: kerékpár.
 † *véna*: költői ér, tehetség.
vendégszó: jövevényező.
 † *venerikus, veneriás*: nemi, bu-
 † *ventiláció*: szellőztetés. [jás].
 † *ventilál*: szellőztet.
 † *ventilátor*: szellőztető.
 † *vény*: rendelvény (ném. is
 most *Verordnung*).
vér; ~t szagol (*Blut riechen*):
 vérszemet kap.
 † *vérbő, vérdús (blutreich)*:
 vérmes, bővérű.
 † *verdikt*: esküdtszéki döntés.
 † *verifikáció*: igazolás.
 † *verifikál*: igazol.
 † *vernissage*: bemutató [műtár-
 † *vérömleny*: vérömlés. [laté].
vers; két ~en, harmadik ~en
 e h. kétszer, harmadszor —
 vidékies (erdélyies).
verseng (nem *nyg*).
 † *versenyképes (konkurrenz-
 fähig)*: versenyzőképes, ver-
 senybíró.
versenyt enni, inni, futni stb.
 (nem *nt*, ez elavult írásmód).
vérszegény(ség) (blutarm): ke-
 vésvérű(ség), vérefogyott-
 (ság), vértelen(ség).
 † *vertikális*: függőleges.
 † *verve*: hev, tűz, lendület.
 † *verzátus*: jártas.
 † *verzió*: hír, változat. [bajos].
 † *vesebeteg (nierenkrank)*: vese-
 vésnök: véső, vésőműves.
 † *vestibule*: előcsarnok, csarnok.

- † *vesz* (vagyis *vész*); † bátorságot, fáradságot, szabadságot ~ magának, l. bátorság stb.; † eredetét ~i, kezdetét ~i, más fordulatot ~, részt~, l. eredet, kezdet, fordulat, részt vesz; † a beteg keveset ~ magához: keveset eszik, iszik; † jól, rosszul ~i ki magát (*sich gut ausnehmen*): csinos, szép, jól fest, illik, nem illik, rosszul illik; — vettem levelét: megkaptam.
- vesz, vész, veszett, vesszen*; a 3. személy inkább *vész*, elvész, megvész, hogy jobban különbözzön a (vkitől vmit el) *vesz* igétől. [kockázatára.
- † *veszélyére* (*auf seine Gefahr*): *veszik* (vidékiek): *vész*.
- veszt* v. *vesztit*; a fölszólító inkább *vesztítsen*, mint *vesszen*, mert emez kétértelmű.
- vesztjós*: *vészjós*.
- vesztesség* (más a *vesztesség*).
- † *vételkedv*: vásárló kedv.
- † *vételszámla*: vevőszámla.
- † *vetélytárs*: versenyzőtárs, versenytárs.
- veterán*: aggharcos, rokkant: régi [írónk]; aggastyán.
- vetkezik* v. *vetkőzik*, nem *vetke*.
- † *vétő*: tiltakozás. [ződik.
- † *vevény*: térítvény; † *térti* ~: visszajövő térítvény. [latás.
- vexa*, *vezáció*: bosszantás, zaklat.
- † *vezír*:- találós [kérdés, kép], torzító [tükör].
- vezérfonal*: útmutatás.
- vezet* (*führen*); könyvet, naplót ~: k., n. visz; † jegyzőkönyvbe ~i (*eintragen*): . . .
- iktatja; — nem ~ eredményre: nem jár e.-nyel, nincs e.-e.
- vezéreltetve* vmitől: vezetve.
- vezérigazgató* (*Generaldirektor*): ügyvivő ig., főigazgató.
- vezérüggnök(ség)*: főügyvivő. *Vezűv*. [(ség).
- vezértitkár*: főtitkár, vezető-t.
- vi* v. *vív*, *vívás*, *vítt* v. *vívott*.
- † *via* N.: N-en át, N-nek.
- † *viador*: bajvivő.
- † *viadukt*: útvezeték, áthidalás.
- † *vibráció*: rezgés.
- † *vibrál*: rezeg. [gédje.
- vice*: al-, másod-; házmester *sevice versa*: és megfordítva, és viszont. [mellékvasút.
- vicinális vasút*: másodrendű v.
- víg*, *vigan*, *vígad*, *vígalom*, *vígasság*, — *víjjog*. [gaszta.
- † *vignette*: címke; címrajz.
- † *vikariátus*: helytartóság.
- † *vikárius*: helyettes, helytartó.
- † *világnézet*: világnézet.
- † *világosságot csinál* (*Licht machen*): világot gyújt.
- villa*: nyaraló. [elektromos v.
- † *villamvilágítás*: villamos v.
- villámlik* fölsz. módja villámlon.
- † *villany*, *villanyosság*: villamosság, elektromosság. [mos.
- † *villanyos*: villamos, elektro.
- † *villanyoz*: villamo.
- † *vimmedli*: pattanás, pörsenés.
- † *vindikál*: magának követel v. tulajdonít.
- † *vinkli*: szedővas, sorzó.
- † *virány*: (virágos) rét, (virágzó) mező.
- virilista*: legtöbb adót fizető.
- virrad*, *virraszt* (nem egy r).
- † *virslí*: kolbász. [teri, remek.
- † *virtuóz*: mester, művész; mes-

- † *virtuozitás*: mesteri mód, remekség.
- † *vis major*: kénytelenség, felsőbb hatalom.
- † *vis à vis*: szemben, átellenben; átellenes.
- viseltetik*; tisztelettel, bizalommal, kegyelettel ~: tisztelettel stb. van vki iránt, tiszteli, bízik benne, van hozzá bizalma, kegyelettel ragaszkodik
- vissza, visszas.* [hozzá.]
- visszahagy*: 1. hátrahagy; 2. elhagy, odahagy.
- † *visszahí* vmit emlékezetébe: visszaidézi, visszagondol rá, följújíja vminek emlékezetét.
- † *visszaad* (vmit más nyelven): kifejez, fordít.
- † *visszakozz*: vissza!
- † *visszamondja vkinek* (amit beszéltek róla): elfecsegi, elmondja.
- visszatükröztet* v. *visszatükröz* v. csak: tükröz; vö. tükröződik.
- visszaszármaztat*: visszaküld, visszajuttat. [visszaküldeni!]
- visszavárólag*: visszavárva, tessék
- visszavezet*; mindezt két elvre vezeti vissza: — viszi vissza.
- vissza-visszanéz, vissza-visszátér.* [visszaverődés.]
- † *visszfény*: visszavert fény, *vész*, l. hoz; † a megvalósulás elé ~ vmit: megvalósít.
- † *viszály*: viszálykodás.
- viszálykodik (viszálykodik).*
- † *viszér*: vívőér. [visszhang.]
- † *viszfény, viszhang*, l. visszfény,
- † *viszkereset*: viszontkereset.
- viszket* (nem d).
- viszonosság* (n, vö. kölcsönös-)
- † *vitális*: életbevágó. [ség.]
- † *vitássá tesz vkinek vmit*: verseng vele vmiért.

- vitat* vmit a. m. vitatkozik vmiről, de rendszeren arra vonatkoztatjuk, ami mellett vitatkozunk, nem ami ellen szólunk, s amit támadunk.
- † *vitór*: vívőtör.
- † *vívisekció*: élveboncolás.
- víz, vízen, vízi*; de röv. *vízet, vizes, vizez*; — legtisztább vizű, l. tisztavizű; ~zé válik: füstbe megy, meghiusul.
- vízépítés*: vízi építés.
- vízgyógyintézet*: hidegvizes int., † *vízhatlan*: vízálló. [vízkúra.]
- vízió*: látomás.
- víziszony*: veszettség, ebdüh.
- † *vízit*: látogatás; látogató.
- † *vízitáció*: (meg-)vizsgálás.
- † *vízítál*: vizsgál, megvizsgál.
- † *vízliliom*: vízi l.
- † *vízmentes*: vízálló.
- † *víz tartány*: víztartó.
- † *vizsga* mn. és fn., *vizsgáz*, bevett szók; *vizsgáz* a. m. vizsgálatot tesz, tehát nem a. m. vizsgál.
- † *vogelfrei*: bitang, földönfutó,
- voks*: szavazat. [jogvesztett.]
- volna* és *lenne* egyre megy, de jövőre vonatkozva inkább *lenne*, pl. de jó lenne (vö. de jó lesz); † ha én a király volnék; ha én a királynak v. *vonatkozó*; a ~ iratok: az ügyre ~ ir., az illető ir.
- vonattal* utazik: vonaton; l. még használ, lekésik.
- vonít*; vállat ~ hs., de szokottabb: vállat von.
- vonz, vonzza.*
- † *vonzerő*: vonzóerő, vonzás.
- † *vorschrift*: szabály.
- vödör* v. *veder*, — *vőfél (vőfély).*
- † *völgymenet*: vízmentében, vízirányban v. lefelé (való út).

võn, võnek eh. vett, vettek, el-
avult, ma már csak a költői
s szónoki nyelvben.

Vörösmarty Mihály.

Vörös-tenger.

† *vulgáris*: közönséges.

† *vulkán*: tűzhányó.

† *waggon*: vagon; kocsi, vasúti

† *walzer*: keringő. [kocsi.]

† *wecker*: keltőóra.

Wesselényi.

† *Yang-tse-kiang*: Jang-ce-
kjang.

† *Yildiz-kioszk*: Jildiz-kioszk.

† *zacc*: alja, üledék. — *zafir*.
zár; ~ ja levelét stb.: befejezi,
végzi. [kikötés.]

† *záradék*: befejezés; függelék;

† *zárbeszéd*: befejező b., végszó.
zárjel rekesz(jel), zárójel.

zárkó: utolsó kő.

zárlat: 1. befejezés; 2. kötés (a

† *záróra*: záró óra. [tőzsdén].

† *zárszámadás*: záró-sz., vég-sz.

† *zárszó*: végszó.

† *zárünnepély, záróünnep*: év-
végi ünnep.

zavar; ~ ba hoz: ~ ba ejt,
megzavar; ~ ba jön: megza-
zebra, — *zefir*. [varodik.]

† *zenede*: zeneiskola.

zenit: tetőpont.

† *zokelli, zokni*: kurta harisnya.

† *zokon veszi neki (er nimmt
ihm's übel)*: tőle.

† *zóna*: öv, égöv; vonalszakasz,
szakasz.

zöld, zödell(ik) v. *zöldel*.

zöm: főrészt, javarésze, dereka.

zug fn. — *zúg* ige, *zúgás, zúgó,*

† *zugírász*: zugíró. [*zúg-búg-
zuhany*: víz hullajtó, zuhogó,
zúz, zúzás, zúzódik. [dus.]

† *zúzda*: zúzó(-műhely v. he-
lyiség).

züllött mint igenév közkeletű
zürzavar. [eh. elzüllött.]

zszakmány nem újabb képzés
-mány képzővel, hanem régi
(olasz-német ered.) jövevény-
szó.

zsákutca (Sackgasse): vak utca.

zsákvasút (Sackbahn): vak
zsalu, zsálya, zsámoly. [pálya.
zsáner: faj; életkép.]

† *zsargon*: zagyva nyelv, keve-
zsarnok: kényúr. [rék nyelv,
zsarnoki: kényúri.]

zsemlye, — *zselé*: fagyalék.

† *zsen*: zavar, restelkedés, fe-
szengés, feszesség.

† *zseni*: lángész.

† *zseniális*: lángeszű.

zseniroz: zavar, akadályoz, bánt,
nyűgöz; — *zsenirozza magát*:
szégyenkezik, restelkedik.

zsidó magában nem gyűlöletes
kifejezés, csak a fajgyűlölet
használja megvetőleg, az pe-
dig az izraelitát v. mózes-hitűt
ugyanúgy használja (l. oláh,
rác).

zszindely, — *zszinór*, — *zsziráf*.

zszirál, zsziráló (nem *zsziráns*),
zszíró.

zszoké: versenylovász.

zszöllye, zszup v. *zszupp*. [ság.]

zszúr: fogadó-nap, uzsonnatársá-
zszurnalista: újságíró.

† *zszuzu*: csecsebecse. [ság.]

zszüri: esküdtszék; bíráló bizott-

zszüritag: esküdt; versenybíró.

DEBRECENI-EGYETEM KÖNYVTÁR

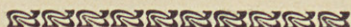
Lelt.

15.976-1956

KISS JÓZSEF

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

:: ELSŐ KÖTET ::

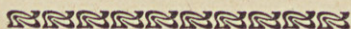

Míg a most megjelent II. kötet a költőnek az utolsó 15 esztendőben írt költeményeit tartalmazza, addig az I. kötet Kiss József régebbi költeményeit gyűjti egybe

MESE A VARRÓGÉPRŐL,
JEHOVA, SIMON JUDIT,
NÁPOLYI EMLÉK stb. stb.

::: 16—20. ezer :::

ÁRA KÖTVE 3 KOR.

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
VI. KER., ANDRÁSSY-ÚT 16. SZÁM.

UJ IDŐK

Szépirodalmi, társadalmi és művészeti képes hetilap. Szerkeszti: Herczeg Ferenc. Az Uj Idők gazdag szépirodalmi tartalmával a szórakozás és művelődés egyik legnemesebb és legmagyarosabb közvetítője. A magyar család legkedvesebb lapja. Az Uj Idők minden előfizetője **ingyen** kapja a **Forradalom és Császárság** című 100 ivre terjedő 8 kötetes nagy munkát. Félévre 10 korona, negyedévre 5 korona. Mutatványszám kérésre **ingyen**. Kiadóhivatal: Budapest, VI. kerület, Andrásy-ut 16. szám.

